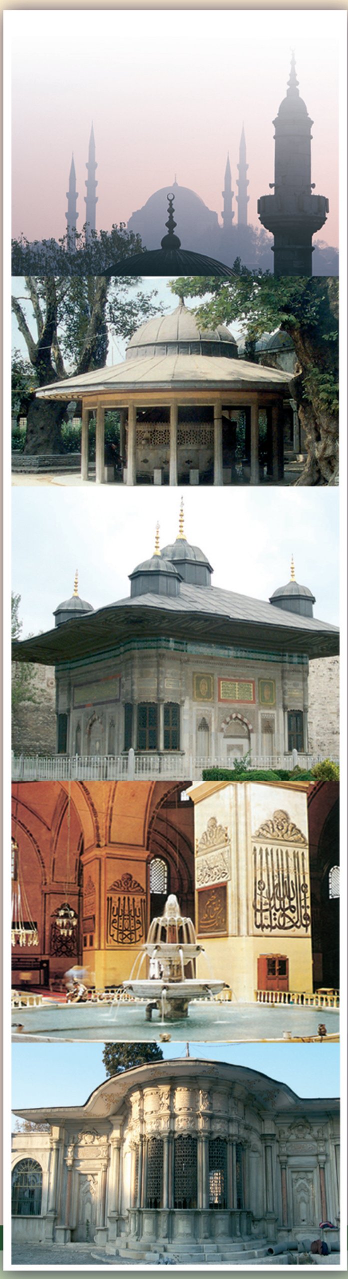
ОТ ВЪРХОВЕТЕ НА ДОБРОДЕТЕЛТА НА ЦИВИЛИЗАЦИЯТА НИ

ВАКЪФ
ИНФАК
ХИЗМЕТ

Осман Нури ТОПБАШ

ГЛАВНО МЮФТИЙСТВО

بسم الله الرحمن الرحيم

СОФИЯ – 1431 / 2010

Вакъф: прехвърляне на частната собственост на недвижим имот източник на доход в Аллхова собственост. А ползите от вакъфа са за хората според волята на дарителя. Имот превърнал се в Аллхова собственост - вакъф вече не може да се прехвърля към други лица.

Инфак: изразходване на имуществото в името на Аллах.

Хизмет: служба.

Цитатите от Свещения Коран са от изданието
Теофанов, Цветан. *Превод на Свещения Коран.* С., 1999

ISBN 978-954-9880-24-3

ОТ ВЪРХОВЕТЕ НА ДОБРОДЕТЕЛТА НА ЦИВИЛИЗАЦИЯТА НИ

ВАКЪФ
ИНФАК
ХИЗМЕТ

ПРЕДГОВОР

Слава на Аллах, Всемилостивия и Милосърдния, Който удостои нас - слабите Си раби с тази голяма благодат – вярата!

Мир и благослов на Гордостта на вселената – Мухаммед Мустафа, който бе изпратен като милост за световете.

Духовната същност на исляма, що се отнася до вярата се състои в убедеността в единството на Аллах, а що се отнася до делата е нравственост (едеб), праведност (истикамет), и милосърдие (мерхамет). Милосърдието е първият плод на вярата. Така че сърце, лишено от него, не може да се смята за живо. Изразът (Бисмилляхиррахманиррахим), който се споменава в началото на всяко праведно дело, както и първата сура на Корана "Ел-Фатиха", започващи с имената на Аллах – **"Рахман"** (Всемилостив) и **„Рахим"** (Милосърден), изразяват милостта и милосърдието на Всевишния Аллах. Житиетата на пратениците и праведните раби на Аллах са изпълнени с подвизи на милосърдието. Едно от най-ярките му прояви е **„инфак"** – изразходване на имуществото си в името на Аллах.

Чрез възпитаването на добри, изящни и дълбоки хора религията иска да постигне хармонична и спокойна обществена среда която е една от основните ѝ цели. Тази зрялост може да се постигне единствено чрез изпълване на сърцата с чувство на милост и състрадание, като една от най-ярките техни прояви е задължителната за мюсюлманите милостиня - зекят, изразходване на имуществото в името на Аллах (инфак) и хизмет (служба на мюсюлманите).

Днес, когато братските чувства са отслабнали, общественото спокойствие е на изчезване, а враждата и омразата са се увеличили, има нужда от сериозна мобилизация на инфак и хизмет. Но за съжаление днес, това което най-много се пренебрегва в обществото – поради обществената и икономическата криза и поради увлечението на хората по материалното – е тази страна на ре-

лигията която изисква материална самоотверженост. На първо място това са задължителната милостиня - зекят, инфак и институциите на милосърдие, като вакъфите.

Islamските теми, устройващи живота от люлката до гроба, трябва да бъдат пренаписвани според нуждите на всяка епоха. Докато това не се стори, ходът на времето, приливите и отливите на живота неусетно ще ни отдалечат от красотите на ислямското поведение и ще отслабят възвишените чувства в сърцата. Едно от нещата, което засегнахме накратко в тази книга, е темата за **ушур** - зекятът върху земеделската продукция.

Ето защо почуствахме нужда да напишем тази книга, с която да напомним някои основни принципи, свързани със материалната/финансовата страна на религията ни, като вакъфа и задължителната милостиня (зекят), и чрез тях да преценим състоянието на обществото, в което живеем. Целта ни е посредством социалната активност на вакъфите, зекята и изразходването на материалните блага по пътя на Аллах - инфак, да подбудим желанието, ентусиазма и съзнанието. Да пробудим самоотвержеността, която отново да стане мехлем за раните на обществото ни, което преживява тежка материална и духовна криза.

Пожелахме да използваме историческите истини, свързани с темата, като мярка за точна равносметка. Сред основните причини за успеха на османската държава, поела пред света защитата на един различен мироглед, оцеляла шест и половина века, давайки възможност на десетки общности от различни раси, религии и език да живеят в мир и спокойствие несъмнено стоят "Благотворителните институции" между които вакъфите идват на първо място по значение.

Трябва да отбележим и това, че историята, която е съвкупност от натрупания опит на един народ, представлява неговата памет. Поради това няма народ, който да не се нуждае от уроците и мъдростта на историята, за да може правилно да насочи своето бъдеще. Особено, ако тя е изпълнена със забележителни победи и успехи, които ще осигурят сигурност на идните поколения...

Ако се мери с тази мярка, ще се види, че нашата история е изпълнена с връхови постижения във военната, цивилната, научната, моралната и др. области, които не могат да се сравняват с историята на никой друг народ.

Само че днес някои безочливи и подвластни на материалното хора представляват беда за историческите и духовните ценности на народа ни. Стремежът на тези хора, които са се настанили в красивата ни родина, но костите на предците им не лежат в нея и нямат принос за обществото ни, е да опетнят достойното ни историческо минало, което е израз на духовния им облик. Опитите на тези, които се стремят да ни лишат от възможността да се възползваме максимално от великия извор, който е омесен с националните и духовни ценности, е много отдавнашна. За да неутрализират тези национални и духовни ценности имено, върху които близо десетвековното ни световно господство указало най-голямо влияние, враговете ни са прибягвали до най-коварните пътища. В резултат на допълнителните им усилия в тази насока, след време и в страната са се появили много техни протежета от някои заблудени и предатели. Със съвместните им усилия са се появили поколения с осакатено историческо съзнание, които отхвърлят своето наследство. Днес се намираме в най-страшния етап на тази трагедия. За да заемем отново място на историческата сцена, както подобава на предците ни, трябва отново да обърнем лицата си към този благодатен извор. Единствено така ще можем да се избавим от чувството за малоценност, което ни кара да се влачим зад техническия прогрес на западния свят и отново да бъдем удостоени с тайната на лидерството. Единственият извор и начин, чрез който народът и страната ни ще могат да се отърсят и напреднат по отношение на материалното и духовното, е този. Лишаването от (този извор) означава лишаване от живот, а дори и по-голяма загуба.

Вярваме, че народът ни, в близко бъдеще, чрез предупреждението и напътствието на страданията, които претърпяваме, ще осъзнае тази необходимост и ще се отправи, с голяма жажда и копнеж към историята, която е отражение на факторите, които сториха

предците ни, световна сила. Друга основна цел от написването на тази книга в такова време, е открехване на една врата към този благодатен извор.

Една от най-светлите страници в историческото ни наследство от човешко и културно гледище е съживяването и усъвършенстването на народа ни чрез вакъфите, изразходването на материалните блага по пътя на Аллах, благотворителността и духовното възпитание. Тоест дейностите, чрез които се добиват духовни качества, спомагащи за най-съвършено постигане на целта на съществуването. Ето защо се постарахме в книгата да хвърлим светлина най-вече в тази област на историческото ни наследство.

Както се описва и в самата книга освен че са разрешили проблемите на нуждаещите се хора, благословените ни предци чрез своето милосърдие, любов и грижи са обхванали измежду тварите на Аллах и безпомощните животни. Дори днес никъде по света, не е постигнато това. Поради това има много поуки, които можем да извлечем от славната ни история.

Предците ни, които учтиво използвали израза "уважаемите безпомощни" за психичноболните, хранейки ги с месо от дивеч и лекувайки ги с мелодии, достигнали до такова ниво на милосърдие, любов и цивилизованост, каквото никой друг не е достигнал.

В османската вакъфска цивилизация болните от чума, които били изолирани от обществото, поради опасност да разнесат зараза била протегната ръката на милосърдието и били учредени институции, наречени "Мискинлер теккеси", където за тях били полагани всички необходими грижи.

От изключителна важност за нас е да узнаем с точност за практиката на османците, които изграждали под стрехите на сградите удобни птичи гнезда и учредявали вакъфи за ранените щъркели, които не можели да отлетят, когато настъпвало време за това, за да оценим себе си според техните критерии.

От друга страна предците ни, които по идеален начин вградили милосърдието и любовта си във вакъфските грижи и блготворителност (хаир), проявили огромно внимание и полагали усилия за

опазването на честта и достойнството на нещастните, бедните, вдовиците и сираците. Специалните камъни в джамиите, наречени "садака ташларъ - камъни за милостиня" не позволявали да се виждат даващият и взимащият подаянието, раздаването на храна по тъмно на бедните, представляват идеален пример за подражание в сферата на милосърдието и любовта към хората. Колко поучително и дълбоко чувство отвъд въображението на човек е учредяването на вакъф, който изплащал обезщетения за вещите, които били случайно счупвани или увреждани от слугите, за да не бъдат те наскърбявани. За да може днес истински да се оцени човешкото достойнство и чест, тези жизненоважни принципи трябва да се придобият отново и да се напомнят настойчиво.

Тези знания, чиято истинска красота можем да приложим в живота, поведението и чувствата си, и чиято стойност ще можем да разберем от примерите за идеалното милосърдие, представляват средство за предупреждение и насочване към пробуждането и съвземането, от които днес имаме голяма нужда.

Причината за множеството примери, на които сме дали място в книгата, е не само за да изразим предаността и признателността си към достойните ни предици, на които сме задължени, а преди всичко, за да подражаваме на примера им и да се насочим към тяхното приложение.

За пробуждането на обичта, състраданието и милосъредието в обществото вакъфите, особено в практическото им приложение от предците ни, за днешния човек представляват образец за подражание. Чрез тази книга, заедно с нашите читатели, не посещаваме една историческа благотворителна изложба. Молим Всевишния Аллах да отреди да се възползваме от изобилието й както подобава!

Всички тези благодатни, възвишени и красиви благодеяния, за които дадохме само няколко примера, разбира се, могат да се осъществят от самоотвержени и примерни хора на службата, които ще се заемат практически с тяхното изпълнение. Тоест, всички тези благодеяния дават резултат, в зависимост от душевното състояние и степента на зрялост на онези, които са се нагърбили с тях.

Делата, които се предават в ръцете на зрял и съвършен човек, водят до перфектен резултат. А що се отнася до делата, с които са се нагърбили незрели и безотговорни хора, резултатът от тях е отчайващ и свързан с хиляди огорчения. Въз основа на тази истина към книгата прибавихме още една част, свързана със службата (хизмет) и методите за приложение. В нея се спряхме на поведението и нормите, които трябва да спазват личностите, заемащи челни позиции в тази дейност, за да могат да достигнат нужното качество.

Тези норми, необходими на човека на службата, класифицирани в дванайсет теми, обхващат двустранната зрялост, която свързва материалната и духовната сфера, външното и вътрешното (душевно) състояние, знанието и мъдростта, разума и сърцето, земния и отвъдния живот. Целта ни е кандидатите, които желаят да пренесат раба към небесните висини и необятни красоти, подобно на двукрилата птица, да бъдат обучени и съвършени, подбрани, извисени и способни личности.

О, Аллах! Отреди ни тази нравствена степен!..

По този повод благодаря на М. Акиф Гюнай и на братята ни научни изследователи, които взеха участие в изготвянето на тази книга и моля Аллах – джелле джелялюх – да приеме усилията им за текуща садака.

О, Аллах, Истинският господар на владението! Отреди, всички прояви на инфак, хизмет, милосърдие и състрадание да са неизчерпаема хазна в духовния ни живот!

Амин!

Осман Нури ТОПБАШ

ИСТАНБУЛ / 2002

От върховете на добродетелта
на цивилизацията ни

Вакъфската ни цивилизация

ПЪРВИ РАЗДЕЛ

ВАКЪФСКАТА НИ ЦИВИЛИЗАЦИЯ

Вакъфът е непрекъснатият инфак превърнал се в институция - израз на милосърдието, състраданието и обичта към създанията заради Създателя. Това означава обричане на определено богатство в името на Аллах т.е. това е препятствие за преминаването му в ръцете на друг **(темлик)**, и превръщането му в негова собственост **(темеллюк)**, като неизменно се използва за определена духовна цел. А целта е спечелването на задоволството на Аллах, изразходвайки от него щедро за нуждите на всички създания, като се подхожда към тях със съчувствие и милосърдие. Всъщност жертването на богатството, а дори ако трябва и душата по пътя на Аллах – джелле джелялюх, – е едно от условията на съвършената вяра и божествената заповед, към която трябва да се придържа всеки вярващ. В Свещения Коран се повелява следното:

"Вярващи са именно онези, които вярват в Аллах и в Неговия Пратеник, после не се усъмняват и се борят, чрез своите имоти и души по пътя на Аллах. Те са искрените." (ел-Худжурат, 15)

"Богобоязливите ... раздават (по пътя на Аллах) **от онова, което сме им дали за препитание."** (ел-Бакара, 3)

„Сърцата, давещи се в бедност и нищета, приличат на къща, пълна с дим. Ти, вслушвайки се в тяхната мъка, отвори един прозорец на тази къща, за да излезе димът от нея, а твоето сърце и душа да се изпълнят с чувствителност и състрадание."

Хазрети Мевляна

"Аллах, в замяна на Дженнета изкупи от вярващите душите и имотите им." (ет-Тевбе, 111)

"Някои от хората отдават душите си, за да угодят на Аллах..." (ел-Бакара, 207)

Islямът, който приема земния живот като място за приготовление за отвъдния, а отвъдния като продължение на земния, е поставил най-прекрасното и съвършено равновесие между двата свята, от гледище на тялото – душата и материята – духовното. По този начин е положил най-здравата основа на една спокойна, уравновесена и благополучна общност.

Вакъфите, които с благотворителната си служба се разпростират в много широк мащаб, представляват най-добрите институции за инфак. Вакъфът е най-съвършеният израз на състраданието и милосърдието, които са повели на исляма към всички творения. За да достигнем задоволството на Аллах, като зрели вярващи, Коранът ни е повелил да раздаваме от онова, което най-много обичаме.

Най-ценните и скъпи за човека неща, свързани със земния живот, са душата и богатството му. Изкупването на Дженнета и спечелването на задоволството на Всевишния е възможно чрез инфак - изразходването им по Неговия път. За това хората, които най-щедро използват душата и богатството си, т.е. всичкото, което притежават, по пътя на Аллах, били наречени **"вакъфски хора"**. Наистина тези хора, посветили себе си с всичките си възможности за хаир (благодеятелност), заслужават такава похвала.

Такива хора изпълняват изключително важна задача, осигуряване на мир и спокойствие в обществото. Защото техните грижи и дейност

"Аллах, в замяна на Дженнета изкупи от вярващите душите и имотите им."
(ет-Тевбе,111)

като цяло не са ограничени само с преходния земен живот, а продължават и в бъдещето посредством институциите, учредени от тях. Найсъвършените личности сред вакъфските хора са пратениците, приближените раби на Аллах и вярващите, достигнали съвършенство чрез своето възпитание. Те пренесли вярата в сърцата си в четирите посоки на света и са изписали найотбраните златни страници на историята.

Безбройните конфликти и трудности на съвремието ни, породени от обществени и икономически причини, до някъде се дължат както на пропадането на доста стари и богати вакъфи, така и на недостига от новоучредени съобразно нуждите. За преодоляването на този недостиг е необходимо съвременните богати хора да полагат усилия в тази насока. Тъй като отговорността по този въпрос носят предимно те.

В един хадис се казва:

"Човек, след като умре, делата му се прекъсват, освен три неща: текуща садака, полезно знание и добри деца, които ще се молят за него." (Муслим, Васийе, 14)

В множеството си, ислямските учени са съгласни, че под текуща садака се има предвид вакъфът. Текущата садака е да се остави нещо материално, което непрекъснато ще бъде в услуга на хората.

Има реки и чешми, които от как свят светува, текат кристално чисти и с дълбока мелодичност. Съживявайки жадните души, вдъхвайки радост и надежда в натъжените сърца, вдъхновявайки влюбените души , те ще продължават с прохладното си и сладко шуртене да текат до Сетния ден. Ето защо, Пратеникът на Аллах –саллаллаху алейхи веселлем– е оприличил някои благодеяния, които се извършват заради Аллах, на тези течащи води. Защото тази чешма ще тече не до Сетния ден, а

"Човек, след като умре, делата му се прекъсват, освен три неща: текуща садака, полезно знание и добри деца, които ще се молят за него."
(Муслим, Васийе, 14)

"Хората, които раздават своите имоти по пътя на Аллах, приличат на зърно, родило седем класа, а във всеки клас – по сто зърна. Аллах умножава, комуто пожелае. Аллах е Всеобхватен, Всезнаещ."
(ел-Бакара, 261)

до вечността – чешма на благодеянието, която ще тече непрекъснато и ще носи награда и благословия за човека. Чешма, която колкото повече тече, толкова повече ще изпълва (с награда) книгата за делата, ще пълни езерото на благодеянията на собственика си и ще го потопи във вечната светлина, – текущата садака.

Аллах Теаля е предостивил на разположение на човека вселената и всичкото в нея, и го е натоварил с отговорност. Децата, богатството, имотите, здравето, всичко това му е поворено. Човек е длъжен да ги пази с голяма отговорност. Пазенето на повереното както подобава, използвайки го съобразно задоволството на Аллах, е един от най-важните поводи за привличането на рахмета и берекета Му.

Юнус Емре ясно и прекрасно е описал, че истинският притежател на богатствата и имотите е Аллах:

Собственици на имоти, собственици на пари -
де е Първособственикът те не питат ли?
И имотът, и парите са измама -
иди и ти ден-два със нея се позабавлявай!

На човека му е предоставено правото да разполага (с материалното) за определено време. Поради това, едно от условията на съвършената вяра е да може да се живее със съзнанито, че **"богаството е поверено".** Ето защо изразходването му извън предназначените неща се смята за измяна. А наказанието за това е тежко, както на Съдния ден, така става причина за твърде много кризи в индивидуален и обществен план в земния живот. Следователно изразходването **(инфак)** на материалните блага по пътя на Аллах е найефикасното решение, за недопускане на капитала, който е като ракова клетка, да погуби обществе-

ния мир и спокойствие, и за премахване на завистта и враждата между хората.

Притежаващите богатство никога не трябва да забравят, че могат да бъдат в положението на страдащите и нуждаещите се. Поради това те трябва да участват в изразходването на благата по пътя на Аллах според своите възможности. Защото това е израз на истинска признателност към Аллах за благата, които им е дарил.

Истинския берекет от извършените хаири по пътя на Аллах за спечелване на задоволството Му зависи от намерението и искреността. Важно е делата да се извършват с искреност - ***ихляс*** и боязън - ***таква***. Защото Аллах дарява огромна благодат дори за най-малкото добро, което е извършено за спечелване на задоволството Му. Всевишният Аллах повелява:

"Хората, които раздават своите имоти по пътя на Аллах, приличат на зърно, родило седем класа, а във всеки клас – по сто зърна. Аллах умножава комуто пожелае. Аллах е всеобхватен, всезнаещ." (ел-Бакара, 261)

Пратеникът на Аллах – салляллаху алейхи веселем – е казал:

"Който построи джамия заради Аллах и Аллах ще построи за него дом (дворец) в Дженнета." (Муслим, Месаджид, 24)

Също така една от най-важните ползи от вакъфите е предпазването на богатите от разточителство - ***исраф*** и разпуснатост.

Основната цел при учредяването на вакъф е постигане на избавление в Съдния ден, спечелвайки великото задоволство на Аллах. Още от самото начало вакъфите били учредявани с тази цел и

Вакъфът е институционализиране на милосърдието, състраданието и обичта към тварите, заради Твореца.

продължили по същия начин. Това накратко се нарича "ет-текарруб иляллах" – т.е. средство за приближаване към Аллах и било прието като едно от условията за валидността на вакъфа.

Имайки предвид това, по отношение на вакъфа е нужно да проявяваме по-голяма прецизност съобразителност към тази божествена повереност, от колкото към останалите. През всичките епохи на този въпрос се е гледало изнлючително сериозно и винаги щом бивал пренебрегнат, последиците са били горчиви. Например камилата на Салих – алейхисселям – му била дадена като чудо и не принадлежала никому. Тя била поверена от Аллах Теаля посредством пророка, за да се възползват хората от нея и била един вид вакъфска собственост. Млякото й било като ***себил*** раздавало се в безплатно на хората, а собственикът й бил Всевишният Аллах. Обаче непокорното племе, убивайки камилата, изменило на повереното му, в резултат, на което било унищожено.

Следната случка между Сюлейман – алейхисселям – и врабчето, която се разказва между хората, също е много поучителна:

Един ден Сюлейман – алейхисселям – оскърбил врабче. В отговор врабчето заплашвайки пророка, казал:

– Ще разруша владението ти!

Сюлейман – алейхисселям –:

– Толкова ли си голямо, та ще разрушиш владението ми!..

Малкото птиче отговорило:

– Ще намокря крилата си и ще ги допра на някоя вакъфска земя. После ще пренеса пръстта, която се е залепила по тях, по покрива на двореца ти. Така че тази вакъфска пръст ще е достатъчна да го разруши!..

Ако средствата на вакъфа се харчат от служителите му за ненужни и недостойни неща, тъй като в повечето случаи е невъзможно те да поискат прошка от дарителя му, равносметката им остава за божествения съд (Съдния ден)!

Тази случка ни учи , колко стриктно трябва да се подхожда към вакъфските имоти.

Предците ни са казали: "Пазете се от буквата ***в*** (т.е. не се заклевайте напразно, казвайки **Валлахи,** не ставайте **валия,** който няма чувство за отговорност и стриктност, не ставайте наследник (**вааси**), който не може да изпълни задълженията си. Пазете се и от **вакъфска** собственост, която, ако не се използва по предназначение представлява огромен грях!.."

Обаче това не трябва да се разбира погрешно. Например, оставането на страни от вакъфска служба за хора способни и имащи възможности да изпълнят тази задача представлява голям грях. Тук под предпазливост се има впредвид стриктното раздаване на правата на възползващите се от тези институции и акуратно опазване на вакъфските имоти. Защото вакъфите са движими или недвижими имоти, които са собственост на Аллах, а ползата от тях принадлежи на нуждаещите се от мюсюлманската общност (уммет). Значи имотът, дарен за вакъф, вече не принадлежи на своя собственик, не се продава, не се дарява и не се онаследява. За да се помни винаги потребността от целесъобразното му ползване, по принцип в началото или в края на вакъфските актове се поместват и благословии - **хаир дуа**, и проклятия - **беддуа**. Хаир дуата е за онези, които нямат кусури при службата им за вакъфа. А беддуата е за тези, които не изпълняват ангажимента, посочен в вакъфския акт, т.е. които причиняват вреда на вакъфа. В повечето случаи срещу тези хора се използва следното проклятие:

"Всеки, който наруши или промени условията на този вакъф, нека проклятието на Аллах, на пратениците, на ангелите, на хората и на всички твари да е върху него!.. "

"Всеки, който наруши или измени условията на този вакъф, нека проклятието на Аллах, на пейгамберите, на ангелите, на хората и на всички твари да е върху него!.."

От вакъфския акт на Султан Фатих

Например Фатих Султан Мехмед Хан е упоменал същото проклятие във вакъфския акт на Ая София.

Този вид проклятия, намиращи се във вакъфските актове, представляват една духовна заплаха. Защото истинските вярващи, които се тревожат за вечното си бъдеще, страхувайки се от наказанието на Съдния ден, не искат да бъдат сполетяни от подобно проклятие и винаги подхождат с голямо внимание.

Въпросът за управлението и опазването на вакъфа в исляма е придобил такова значение, че следните думи са се превърнали в закон: "**Шартул вакъф ке нас еш-Шари'** - Условието, поставено от учредителя на вакъф, е като заповетта на Законодателя (т.е. Аллах)". Както е немислимо да се промени айет (знамение от Корана), така е немислимо да се променят условията, които е поставил учредителят на вакъфа. Една голяма част от вакъфите, които били учредени преди векове, достигнали до нас без да са настъпили някакви съществени промени в тях именно заради съблюдаването на това основно правило.

Вакъфът се е появил най-напред на места, където всички хора заедно са изпълнявали ибадет (богослужение), но в последствие се е разширил, обхващайки много обществени сфери.

Според едно предание след като Джебраил -алейхисселям- три пъти споменал Всевишния Аллах в състояние на страхопочитание, пророкът Ибрахим – алейхисселям – изпаднал в екстаз и дарил всичките си стада на него. Но когато Джебраил – алейхисселям – казал, че той е ангел и не ги приел, Ибрахим – алейхисселям – ги продал, купил голям парцел и го предоставил за ползване на вярващите.

„Бъдете милостиви към земните, за да са милостиви към вас и небесните!"

(Тирмизи, Бирр, 16)

Така Ибрахим -алейхисселям- е поставил началото на вакъфа.

Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем, – който е изпратен като милост и примерна личност за световете, е представил практически образци за учредяване на вакъфи, казвайки:

„Бъдете милостиви към земните, за да са милостиви към вас и небесните!" (Тирмизи, Бирр, 16)

Известно е, че Мухаммед Мустафа – саллаллаху алейхи веселлем – е съвършен пример за своята общност във всяко отношение. Например седемте свои фурмови градини в Медина, по късно и дяла си от градините във Федек и Хайбер ги е дарил като вакъф в името на Аллах. Виждайки това, достойните сподвижници - сахабетата по същия начин дарили от своите имоти, които им носили големи приходи, за вакъфи. Джабир – радияллаху анх – е казал:

„Не познавам нито един от мухаджирите (преселниците) и енсарите (мединците), който има възможност, да няма вакъф (тоест, да не е дарил свой имот в името на Аллах)." (Ибн Кудаме, ел-Мугни, V, 598)

Юмер – радияллаху анх – получил като дял от плячката в Хайбер една хубава градина с фурми. Три дни последователно той сънувал, че трябва да я дари. Отишъл при Пратеника – саллаллаху алейхи веселлем – и му казал:

„Пратенико на Аллах, притежавам скъпа градина с фурми, каквато до сега не съм имал. Каквото ме посъветваш относно нея, това ще сторя."

Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – казал:

„Ако искаш, предай собствеността на тази фурмова градина на Аллах (за вакъф). По нататък тя вече не ще може да се продава, да се дарява и да се онаследява. А само ще може да се раздава от реколтата ѝ."

Истинското приятелство е да живеят двама души в отделни тела, но с едно сърце. Точно както мухаджирите (преселниците от Мекка) и енсарите (мединските помощници). Джабир – радияллаху анх – е казал: „Не познавам никой от мухаджирите и енсарите, който да има възможност и да няма вакъф."

Обществата могат да живеят в мир и спокойствие единствено чрез вакъфските хора. По същия начин продължителността на достойнството и честта на обществата в повечето случаи, са колкото животът на тези вакъфски хора.

Той последвал този съвет и дарил градината за вакъф. Какви ли не нуждаещи се хора са се възползвали от нея – воюващи по пътя на Аллах, роби, които искали да се избавят от пленничество, гости и още много други.[1]

От изключителна важност при инфак - раздаването по пътя на Аллах е да се дава от любимите неща и от сърце. Веднъж достойните сахабета се събрали в Месджид-и Небеви и слушали благодатната беседа на Расулюллах. По време на беседата той прочел следния свещен айет:

لَن تَنَالُواْ الْبِرَّ حَتَّى تُنفِقُواْ مِمَّا تُحِبُّونَ
وَمَا تُنفِقُواْ مِن شَيْءٍ فَإِنَّ اللهَ بِهِ عَلِيمٌ

„Не ще се сдобиете с праведност, додето не раздадете от онова, което обичате. А каквото и да раздадете, Аллах го знае." (Али Имран, 92)

Сахабетата, които слушали Пророка с жив интерес, се отдали на размисъл, дали ще могат да почувстват този айет в дълбините на сърцето си, и да се отзоват на божествения призив, като раздадат всичко, което притежават. Един от тези достойни сахабета бил Ебу Талха – радиаллаху анх. Той имал огромна градина с шестстотин фурмови дървета близо до Джамията на щастието, която много обичал. Често канел Пратеника на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – и го гощавал с фурми от нея, като по този начин увеличавал благодатта ѝ.

Под влияние на този айет Ебу Талха – радиаллаху анх – отишъл при Пейгамбера – саллаллаху алейхи веселлем – и му казал:

---

[1] Виж Бухари, Весая, 22, 28

„– О, Пратенико на Аллах, Всевишният Аллах в свещената Си книга повелява:

„Не ще се сдобиете с праведност, докато не раздадете от онова, което обичате!..”

Най-скъпото и най-обичаното от мен от имотите ми е прочутата ми градина Бейруха. От сега нататък я предоставям на Аллах и на Неговия Пратеник. Надявам се моят Господар с това дело да ме стори от праведните (достигнали съвършенство в праведността - **бирр**) и да го стори запас за мен в отвъдния живот. О, Пратенико, от сега нататък я използвай, както Аллах ти посочи.”

Според преданията след като казал това, Ебу Талха – радияллаху анх – веднага отишъл в градината, за да изпълни прекрасното си решение. Когато стигнал там, намерил жена си да седи под сянката на едно дърво. Ебу Талха не влязъл в градината. Жена му го попитала:

„О, Ебу Талха, защо чакаш навън? Влез вътре!”

Ебу Талха отговорил:

„Аз няма да влизам, ти също прибери вещите си и излез от градината!

След този неочакван отговор жена му, учудено попитала:

Защо, Ебу Талха, тази градина не е ли е наша?

Той с радост разказал за благата вест на айета и за благодеянието, което сторил, казвайки:

– Не, тази градина вече принадлежи на бедните в Медина.

Този път жена му попитала:

– Градината от името на двама ни ли я даде или само от твое име?

– От името и на двама ни.

Най-важният повод за привличането на Аллаховия рахмет и берекет е да пазим както подобава богатството, имуществото и децата, които Той ни е поверил, и да ги използваме съобразно Неговото задоволство, защото Той е истинският собственик на всяко нещо.

След като казал това, със задоволство изслушал следните думи на своята съпруга:

– Ебу Талха, нека Аллах да е доволен от теб! Всеки път, когато виждах бедните около нас, си мислех за същото, но не смеех да ти го кажа. Нека Аллах да приеме добрината ни. Ей сега напускам градината и идвам!

Не е никак трудно да догатнем каква атмосфера от Епохата на благоденствието ще възникне, когато красотата на извисената нравственост, тласнала Ебу Талха към тази самоотверженост, се вкорени в душите и намери отзив от цялото човечеството.

Османците, които с голямо старание и умелост следвали Пейгамбера – саллаллаху алейхи веселлем – и достойните му сахабета, достигнали върха на благотворителността чрез учреждаването на вакъфи, което в известна степен го имало и преди тях. Наистина вакъфите по отношение на количество и качество достигнали най-голямия си разцвет в епохата на османците. Те се появили като институции на преданост, която предлагала богатството, припечелено благодарение на хората, отново в тяхна полза и услуга. Това са институции, които предоставяли материалните блага, придобити по законен път в полза на обществото, с цел да се спечели задоволството на Аллах.

В тази област бил постигнат такъв голям напредък, че не само нуждите на хората се взели впредвид, а дори животните и растенията били обхванати от ислямската любов и състрадание, вкоренили се във вакъфската институция.

Този велик народ, който с дълбоките си и възвишени чувства разбирал и изживявал исляма по

Вакъфът при османците е възникнал като институция на предаността, която предлагала богатството, припечелено благодарение на хората да се изразходва отново в тяхна полза.

най-добрия начин, демонстрирал пред целия свят безкрайното милосърдие и състрадание, скрито в сърцето на мюсюлманина. Хилядите вакъфи буквално оплели обществото като паяжина и почти не оставили неизлекувани рани.

Превръщайки хадиса *„Най-добрият от хората е онзи, който е най-полезен за тях."* (Суюти, ел-Джамиус Сагир, II, 8) в свой принцип, чрез вакъфите османците оставили след себе си безброй величествени и трайни произведения.

Дейността и благодеянията на вакъфите, учредени по време на османците, имали богато съдържание. Разнообразността им, в зависимост от времето, мястото, средата и наклонностите, с цел да има полза за обществото, ясно показва, че системата не била застояла и пасивна, а притежавала динамична структура.

Дори и да е невъзможно точното установяване на броя на видовете вакъфи и тяхното пространство на дейност, за да придобием определена представа за техния обхват, можем да изредим следните примери:

- Вакъфи за построяване и поддръжка на джамии, теккета, обители (завие) и тюрбета.

- Вакъфи за построяване и поддръжка на училища - **медресета**, училища за хафъзи - **дарул хуффаз**, училища за изучаване и наизустяване на хадиси - **дарул хадис** и други научни учреждения.

– Вакъфи за институции раздаващи храна на бедните и учениците - **имаретхане**, страннопри-емници - **кервансараи**, ханове, обществени бани - **хамам** и здравни учреждения - **даруш шифа**.

Сладостта на богатството започва да се усеща, когато то не се изразходва погрешно. А това става, като се мисли за хората в лишения и за самотните, и когато те не биват изоставяни. Общество, което пренебрегва бедните, не може да намери щастието и съвестта му не намира покой. Затова Пратеникът на Аллах е казал: "Най-добрият измежду хората е онзи, който е най-полезен за тях."

(Суюти, ел-Джамиу´с-Сагир, II, 8)

– Вакъфи за **намазгях** - места за кланяне на намаз на открито, библиотеки и гостоприемници. - Вакъфи за изграждане и поддръжка на кладенци, водопроводи, надземни водопроводи, чешми и места за безплатно раздаване на питейна вода - **себил**.

– Вакъфи за безплатни обществени трапезарии за нуждаещи се, домове за кърмене и отглеждане на бебета.

– Вакъфи за освобождаване на пленници и роби.

– Вакъфи за осигуряване на дърва за огрев за бедните.

– Вакъфи за възстановяване на чаши и чинии, счупени от слугите, за да не бъдат порицавани от своите господари.

– Вакъфи за приготвяне на **чеиз** за момичета сираци.

– Вакъфи за плащане на заемите на задлъжнели.

– Вакъфи за подпомагане на вдовици и нуждаещи се.

– Вакъфи за подпомагане на ученици с храна и дрехи.

– Вакъфи за погребения на бедни и самотни хора.

– Вакъфи за оказване на грижа и внимание към децата и самотните по време на мюсюлманските празници.

– Вакъфи за подкрепа на възрастни и самотни жени.

Османците, които учредявали вакъфи във всяка сфера, за която можем да се сетим, са демонстрирали толкова богата гама от благодеяния и добрини, че цивилизацията им може да се определи като **„вакъфска”.** Наистина вакъфите могат да

Вакъфите, които задоволяват нуждите на днешните и утрешните хора с джамии, училища, болници, казарми, места за раздаване на вода и др. и продължават да изпълняват функциите си, са текуща милостиня (садака-и джарие) - блаженство за душите на нашите предици; признак за вяра и благородство.

се смятат за отличителна черта на османското общество.

Искаме да разясним едно важно нещо, което свидетелства за религиозната прецизност на нашите предци. По тяхно време били учредени хиляди вакъфи, принадлежащи на свещените градове Мекка и Медина, които се наричали с общото наименование „вакъфите на двата свещени града". По това време на всякъде, от Европа до Йемен, съществували подобни вакъфи, които имали за цел да осигуряват обществения мир, спокойствие и благоденствие по тези благословени земи, които се управляват от специална администрация. В допълнение към вакъфските приходи, почти всеки султан, когато се е изпращало новоизтъканото в Истамнул покривало на Кябе, е изпращал различни дарове, както за двата свещени града, така и за жителите на съседните на тях селища. Тази традиция, наричаща се „сурре алайъ", продължила до разпада на държавата. След време тези дарове се превърнали в огромно състояние за двата свещени града. Например по време на Първата световна война, Шериф Хюсеин и обкръжението му, поддавайки се на английските подстрекателства, се опълчили срещу османската държава. Фахреддин Паша, отговорен за защитата на Медина, за да предотврати разграбването на тези ценни вещи разпоредил да бъдат сложени в сандъци и ги изпратил в Истанбул. Тези вещи, побрани в повече от 300 сандъци ни дават достатъчна представа за стойността на османските дарове, изпратени в свещения град Медина.

Благодеянията, които се извършвали посредством вакъфите, учредени в благословените и свещени градове, с помощта на османските султани, на държавници и други богати благодетелни хора,

Османците, които владеели една голяма част от световната територия и насочвали историческите събития така както пожелаят, до голяма степен осигурявали обществения мир и спокойствие, благодарение на вакъфите и подсигурили на почти всички хора – богати и бедни, силни и слаби да живеят в една духовна братска атмосфера.

са спечелили признанието и благодарността на целия ислямски свят.

От друга страна внимание заслужават и вакъфите, които били учредени за подпомагане на възрастни и самотни жени. С цел да не се засегне тяхната чест и достойнство, тези вакъфи не им предлагали директна помощ, а им предоставяли, изпрана и влачена вълна, за да я предат. За да прекарат до края своя живот в спокойствие вакъфските служители им давали богато възнаграждение срещу положеният от тях труд. По този начин помагали на тези възрастни хора да живеят от труда си, без да се нуждаят от някого.

Вакъфската отзивчивост на османците била на такова високо ниво, че тя, както споменахме и преди, е обхванала не само хората, но и животните, а дори и растенията. Действително по тяхно време били учредени центрове за лекуване на ранени птици, болни животни и за обгрижване на щъркели, не успяли да отлетят, а разходите били осигурявани от учредени за тази цел вакъфи.

Във връзка с това французинът Комте де Бонневал, който бил удивен от видяното по време на своя престой в османските земи, е казал:

„В османската държава могат да се видят полудели турци, които дори плащат на работници, за да поливат всеки ден безплодните дръвчета с цел да се предотврати изсъхването им от жегите."

Тъй като учредяването на вакъфи е признак на духовна зрялост, в обществата, където хората се възползват от наставленията на просветените духовни наставници (муршиди), тази дейност се е осъществявала в по-широки мащаби. Защото себеотрицанието, щедростта, честността и ис-

Богослуженията (ибадетите), благодеянията и добрините в сърцето на просветени не са умора и отегчение, а са повод за удоволствие и спокойствие.

кренността са резултат от душевната зрялост в пълния смисъл на думата.

Теккетата в османския обществен живот били изключително разпространени институции и представлявали центрове за духовно възпитание. В тях народът придобивал култура и нравствено възпитание. Духовната благодат, извираща от този извор, представлявала сериозен фактор, издигащ вакъфската институция и обществената сплотеност и взаимопомощ до крайна степен. Всъщност самите тези институции представлявали своеобразен вакъф, а хората, получаващи в тях духовно възпитание, се сдобивали с качеството „вакъфски човек", а те пък от своя страна основали много вакъфи по други места, което историята многократно е потвърдила.

Голяма част от институциите, които са плод на тези благодатни благотворителни дейности, въпреки многото пречки, все още продължава да съществува и да е най-важният фактор, лекуващ обществените рани. Наистина джамиите, чешмите, казармите, болниците, дори водата, която пием и още много други неизброими благодеяния, са техни велики дела, достигнали до нас.

В османското общество почти всеки - от султана до обикновения човек -, е притежавал вакъфско съзнание и отговорност. Духовните наставници, които посочвали правилния път на хората, при всяка възможност ги насърчавали към това благодеяние. Например Азиз Махмуд Хюдаи, в свое писмо до Мурад III, отправил следното наставление:

„Владетелю! Както дядо ти Кануни Султан Сюлейман докара вода от планината Странджа и снабди жителите на Истанбул с вода, така и ти докарай дърва от горите на Болу и ги раздай тази зима на жителите на Истанбул!"

„Владетелю! Както дядо ти Кануни Султан Сюлейман докара вода от планините и снабди жителите на Истанбул с вода, така и ти докарай дърва от горите на Болу и ги раздай тази зима на жителите на Истанбул!"

Азиз Махмуд Хюдайи

Османците, които владеели голяма част от световната територия и насочвали историческите събития както пожелаят, до голяма степен осигурили обществения мир и спокойствие благодарение на вакъфите и подсигурлили почти всички хора, богати и бедни, силни и слаби, да живеят в една духовна братска атмосфера. Така че османското общество, благодарение на своята богата вакъфска култура, още тогава се е изкачило на върха на социалната справедливост, която е мечта на съвременните цивилизовани народи. Поради това в османската литература до упадъка (на държавата) романът като жанр не е съществувал. Покойният Джемил Мерич много добре разяснява закъснението на романа при нас, казвайки:

"– В османския живот нямаше драма, за да има роман!"

Въпреки, че милосърдието е прието като лозунг в християнството, на запад вакъфите, които са институции на състраданието и милосърдието не са толкова разпространени, както при нас. А повечето от съществуващите били учредени под влиянието на западните дипломати, които са работили като посланици в османската държава, което ясно се вижда от техните мемоари. Типичен пример за това са мемоарите на известния френски посланик Бусберг, съдържати подобни признания.

Онези, които не чуват и не разбират смисъла на стенанията "Смилете се над нас!", са заблудените пътници на живота. Ако не можем да издигнем любовта към благодеянията над мимолетните амбиции, тогава, горко ни!

Незапознанството между дарителя и надарения човек е бил един от най-важните въпроси, на който се е обръщало изключително внимание в благодеянията, извършвани посредством вакъфите. Благодарение на това благодетелните хора се избавили от болестта на лицемерието, получавайки своя дял от молитвите на незнайните хора, които се приемат по-добре. Освен това, разпределянето

на помощите, чрез джамии и теккета, допринесло за засилването на религиозността у хората.

Една от най-хубавите прояви на тази прецизност виждаме в следните условия на вакъфския акт на Фатих Султан Мехмед:

„Аз, завоевателят на Истанбул, покорният раб Фатих Султан Мехмед съобразно следните условия удостоверявам дарението за вакъф на 136 броя магазини, които съм купил с акчетата, припечелени лично от мен с потта си, намиращи се в местността Ташлък с известни граници, както следва:

С приходите от тези мои недвижими имоти назначих по двама души за всяка улица на Истанбул.

В определени часове на деня те да обикалят улиците със съдове, в които да има суха вар и на прах. С него да поръсват върху плюнките на плюещите по улиците, като за това дневно да получават по 20 акчета.

Отделно подбрах и назначих 10 хирурзи, 10 лекари и 3 санитари. В определени дни на всеки месец те трябва да обикалят Истанбул, да почукат на всяка врата без изключение и да питат дали има болни или не. Ако има, да бъдат лекувани, ако ли не, без да очакват някаква отплата от тях, да се откарват в болницата и там да се полагат нужните грижи за подобрението им!

Аллах да пази, може да възникне криза за храна. При това положение да се раздадат на способни хора стоте оръжия, които съм оставил! С тях да отидат в гъстите гори на лов на дивеч, в период, когато дивечът не се размножава и не снася яйца, за да не остават болните, които са под наблюдение, без храна.

А също така в приюта, който съм построил в моя комплекс (кюллийе), да се хранят семействата на загиналите във войни (шехиди) и бедните хора на град Истанбул. На онези, които не могат лично да дойдат да се хранят или да взимат храна, нека тя да се раз-

В сърцето на благодетелния човек, който се ангажира с мъката на страдащите, бушува едно възкресение. Застава пред прозореца, който се отваря към Всевишния Аллах и кой знае какво чува и вижда през него. А това показва, че истинските и искрени благодеяния са шедьовърът на душевната зрялост.

нася по домовете им по тъмно, без никой да види и в затворени съдове..."

Както се вижда. Султан Фатих е установил най-прецизните етични принципи за хората в обществото, които имат нужда да бъдат закриляни. Той взел мерки дори срещу плюенето по земята, което е грозна постъпка и било рядкост по онова време. От една страна е заповядал да се хранят болните с месо от дивеч, за да оздравеят, а от друга, е забранил да се ловува в период на размножаване и снасяне на яйца, за да се запази екологичното равновесие. Редом със състраданието и милосърдието, които проявявал към общността, той е защитавал и правата на животните.

Предприемането на мерки срещу „екологичното замърсяване" и „нарушаването на екологичното равновесие", застрашаващи бъдещето на света преди повече от петстотин години, е поучително за съвременния човек.

Носенето на храна по тъмно и в затворени съдове за семействата на загиналите във войни е невероятен пример за преданост в опазването на честта и достойнството им. А също и изключителен урок по тактичност и етичност за идните поколения.

Лесно се стига до нуждаещия се, който разкрива нуждата си. Обаче сме длъжни да открием и онзи нуждаещ се, който, заради достойнството си, не разкрива своята нужда.

По този повод трябва да кажем, че за да се разбере невероятната зрялост, солидарност, взаимопомощ и милосърдие на османското общество, в което islямът се е разбирал и прилагал по един прекрасен начин, е достатъчно да се погледнат вакъфските актове. Съдържанието на тези актове, които представляват изложение на дълбоката им мисъл и деликатност, както и тяхното изпълнение, са достойнството на нашата цивилизация.

Помислете само, когато в някоя къща е имало болен, на прозореца ѝ се е слагало червено цвете,

от което търговците, а дори и децата в махалата разбирали, че от там трябва да се минава безшумно и се въздържали от действия, които биха безпокоили болния. Ще се задоволим с тези примери за зрелостта и деликатността, които не биха се побрали в книгата ни, ако изброим всичките.

Много е трудно да се установи с точност броят на вакъфите, основани в османската държава. Знае се само за 26 300 вакъфа, което говори за голямото себеотрицание на предците ни.

Ролята на вакъфите придобива още по-голямо значение, когато държавата преживява сътресения, отслабвайки вътрешно и външно. В резултат на Руско -Турската война (1877-1878), османската държава загубила големи територии в Румелия, поради което в Истанбул пристигнали стотици хиляди бежанци в окаяно състояние. За лекуването на раните им, освен държавата, изиграли роля и вакъфите. В продължителен период храната и подслонът им били подсигурени именно от тях. Същите грижи били положени по време на хаоса и мизерията след Балканската и Първата световна война. Така че милиони хора, напуснали своите домове и родни места, запазили живота си, благодарение на богатите османски вакъфи. Пример за това от близкото минало е голямото земетресение в Мраморно море на 17 август 1999 г. Тогава отново вакъфите положиха грижи, заслужаващи признателност, спомените за което са все още живи в съзнанието на народа. Само че вакъфите се учредяват не заради подобни всеобщи кризи, а за хора, които не могат да задоволят своите нужди. Това е валидно, дори когато държавата и народът са в цветущо състояние.

Дори когато държавата изпълнява своите задължения както подобава и народът живее в благоденствие и щастие, винаги ще има хора, които не

Един недостижим пример на висока култура и учтивост: когато в някоя къща е имало болен човек, на прозореца ѝ се е слагало червено цвете, от което търговците, а дори и децата в махалата разбирали, че от там трябва да се минава безшумно, и се въздържали от действия, които биха безпокоили болния.

Когато Пророкът – саляллаху алейхи веселлем – бил попитан от един сподвижник: „Кое дело е най-добро?", той отговорил: „Да храниш познати и непознати, и да ги поздравяваш (с есселяму алейкум)."
(Бухари, Иман, 6)

ще могат да задоволят своите нужди, поради което те трябва да бъдат закриляни. Като пример за отзивчиво отношение към учредяване на вакъфи може да споменем Сокуллу Мехмед Паша, който заемал длъжността велик везир (председател на министерски съвет), когато османската държава се намирала на върха на своя разцвет и въпреки че по произход бил сърбин, той бил искрен вярващ и успешен държавник. Наистина този велик човек е построил джамии, медресета, чешми и др. подобни паметници и ги овековечил като вакъфи.[2] Колко е поучителна следната информация, която се приписва на един от вакъфските му актове, предадена от Евлия Челеби:

„...Ако през нощта от провинцията дойде гост, да се отваря вратата и да бъде подслоняван. Да бъде нагостен от наличната храна. И краят на света да настъпи, никой пътник да не се оставя навън, непременно да му се осигури нощна почивка.

Сутринта, на тръгване ханджиите да се провикнат като глашатаи:

"О, хора от общността на Мухаммед! В изправност ли са вещите, конете, дрехите и здравето ви, имате ли нужда от нещо?" След като всички кажат:

" – Всичко е наред. Нека Аллах да помилва благодетеля!» портиерите, разтваряйки двете порти на зазоряване, да изпращат гостите с молитви и наставления:

[2] Освен благодеянията и благотворителните дейности на Сокуллу Мехмед Паша в Румелия, той е издигнал и две големи джамии в Истанбул. Една от тях, която има изключителен себил (малка сграда, от която се раздава на хората вода за благодеяние) е в Азапкапъ, а другата е „Шехид Мехмед Паша", която се намира на завоя между Султанахмед и Кумкапъ.

"Бъдете внимателни! Не се разсейвайте! Не се сприятелявайте с непознати хора! Вървете, Аллах да ви закриля.."

Следните редове, взети от вакъфския акт на Накибу-л-Ешраф[3] Есад Ефенди, показват дълбоката душевност на вярващия:

„...Да се снабдяват с дърва, въглища и други необходими неща много възрастни и бедни хора, живеещи в изби, далеч от погледа на хората, или неработоспособни, които поради болест не могат да работят! Да се купува чеиз за самотни и бедни момичета, на които им е време да се омъжат!.."

Благотворителните институции, основани от човечните ни османски предци, които не знаели що е фанатизъм, без да правят разлика между раси (нации) и групи, векове наред са предизвиквали изумление не само у безпристрастните автори на християнския Запад, но и у пътешествениците и изследователите, които по различни причини гледали на турците с предубеждение. Например турският историк Исмаил Хами Данишменд в книгата си *„Нравите и моралът на старите турци"*, е предоставил неизброими примери в тази връзка. Ето някои от тях:

Прочутият пътешественик Дьо Лоир в своя пътепис, публикуван в Париж, казва:

„Нека обобщя последните особености на турските традиции и обичаи по следния начин:

„Той е, Който сътвори смъртта и живота, за да ви изпита кой от вас е по-добър в делата. Той е Всемогъщия, Опрощаващия."
(ел-Мулк, 2)

---

[3] **Накибу-л-Ешраф:** Длъжностно лице, което се назначава от правителството, за да помага в работата на хората, чието потекло е от рода на Пророка Мухаммед – саллаллаху алейхи веселлем.

Техните благодеяния и добрини са насочени не само към хората, но и към животните.

Из цялата османска държава има странноприемници, наречени „имарет". Те, съобразно условията, поставени от учредителя на вакъфа, подпомагат всички бедни, в зависимост от нуждата им, без значение каква е религията им. Всички пътници могат да останат в тях по три дни, като на всяко ядене им се поднася по една чиния ориз.

Освен странноприемниците в градовете, покрай пътищата има обществени сгради, наречени „кервансарай", чиито врати са отворени за всеки и по всяко време.

Някои турци строят чешми край пътищата, за да пият от тях пътниците. Други пък изграждат по градските улици кътове за раздаване на вода на минаващите (себил). В тях работят щатни служители, както в официалните институции.

Богатите обикалят затворите и ако има хора, които лежат за неизплатени дългове, им ги изплащат и ги спасяват. Проучват нуждите на бедните, които се срамуват да ги огласят по невероятно деликатен и таен начин и им помагат."

Дьо ла Мотре казва:

„В османската държава, ако изгори къщата на някой и цялото имущество на семейството се изпепели, не могат да се чуят женски ридания и детски плачове, както в другите общества. Тези хора проявяват абсолютно покорство и упование в отреденото от Аллах. Състрадателният народ веднага започва да събира помощи, които са достатъчни за построяването и обзавеждането на къщата, а понякога се събира повече от необходимото."

Корней льо Брюн така описва своите наблюдения: „Не може да се отрече, че турците са при-

„Ако някой мюсюлманин посади едно дърво и от него ядат хора, животни и птици, до Съдния ден то ще е милостиня за него."

(Муслим, Мусакат, 10)

страстени към благодеянията и добрините, те са направили дори повече благодеяния и от християните. Една от главните причини да има много малко просяци в османското общество е именно тази.

...Турците, които не са в сътояние да помогнат финансово, помагат физически, с каквото могат. Когато главните пътищата се износят, те ги ремонтират, зареждат водохранилищата покрай пътищата, разположени на определени разстояния, стоят там, където реките и пороите са отнесли пътищата, за да насочват пътниците към местата, през които може да се премине, и т.н. В замяна на всичко това те не искат нищо. Дори, ако им се предложат няколко акчета, ги отказват с обяснението, че го правят за задоволството на Аллах."

Следното становище на Мурадян Тосунян също заслужава внимание:

„Във всеки слой на обществото родителите и роднините, давайки пример на децата, ги приучават още от ранна възраст да правят благодеяния. Благодарение на тези добродетели, наречени хаир ве хасенат, негативните човешки качества, като себелюбие, скъперничество и алчност угасват. В замяна на това в детското сърце се поражда чувството да помага на хората. Благодарение на това вършенето на добрини вече не представлява трудност за мюсюлманите и това ги издига на много по-висока степен от останалите народи."

Прекрасен пример за превъзходните грижи на вакъфите към бедните, са следните редове, които западният пътешественик Хунке е взаимствал от писмото на един младеж, който се лекувал в мюсюлманска болница, до баща му:

„Татко, питаш ме дали имам нужда от пари. Ако бъда изписан от болницата, ще ми дадат един чифт нови дрехи и пет жълтици, за да не бъда при-

Децата ни трябва да растат със съзнанието, че истинският собственик на владението е Всевишният Аллах. Както сме отговорни да ги приучаваме от малки на намаз, така сме задължени да ги вдъхновяваме за ибадета, да раздават в името на Аллах и да радват нещастните.

нуден веднага да започна работа. Затова няма нужда да продаваш от животните си...

Не ми се излиза от тук. Леглата са меки, чаршафите бели, одеалата са като кадифе. Във всяка стая има чешма. В студените нощи всички стаи се отоплява͏т. Тези, които ни лекуват, са изключително състрадателни и милосърдни. Почти всеки ден се дава пилешко и овнешко печено на онези, които нямат проблем с храносмилането. Болният от съседното легло цяла седмица се преструваше, че не е оздравял, за да може още няколко дни да яде от вкусните пилешки гърди. Обаче главният лекар се усъмни и за да докаже, че е оздравял, му позволи да изяде цял хляб с пиле, след което го изпрати. Ела преди да е дошло и моето последно печено пиле!..“

Времето ни се нуждае от сърдечни хора. Падащият не знае, че пада, събореният не знае, че е съборен. Те, затова, че не познават истинското щастие, смятат низостта си за щастие. Очите, които не знаят що е светлина, от къде да познават слънцето?

Друг интересен факт е, че от 26 300 вакъфи по времето на османците, 1400 са били учредени от жени. Една от тях е Нур Бану Валиде Султан[4], която е построила много архитектурни паметници в анадолската и румелийската част на Истанбул.

[4] Официалното обръщение към жените от султанската фамилия е било „Султан ефенди“. Това показвало, че бащата е член на фамилията, т.е. че е принц или султан. Ако една такава жена се омъжвала за мъж, който не е член на султанската фамилия, техните дъщери се наричали „Ханъм султан“, синовете им „Бейзаде“ или „Султанзаде“, свързвайки ги с майките им. Ако някой бейзаде или султанзаде се ожени за жена , която не е член на султанската фамилия, техните деца не се смятали за членове на фамилията. От друга страна, жените, които не са били членове на фамилията по произход, но синовете им били султани, а в повечето случаи е било така, официалното обръщение към тях било „Валиде султан“. Обръщението към жените на султаните е било „Кадън ефенди“. Ако са били повече от една, тогава се назовавали с първа, втора и т.н.

Онези, които заслужават да се споменат, са джамията Атик Валиде, с имарет, медресе, болница и двойна баня намиращи с в Юскюдар. Трябва да се има предвид, че тази жена по произход е била еврейка. Баща й Ясеф Насси бил сред видните личности на еврейската общност, която намерила убежище в османската държава, бягайки от геноцида, след като мюсюлманите загубили Испания. Както става ясно, Кануни Султан Сюлейман го е използвал в разузнаването, а по времето на сина му Саръ Селим, Ясеф Насси е изиграл отрицателна роля и се сдобил с огромно богатство посредством привилегията си на султански тъст. Системата по онова време е функционирала много добре, а ислямският морал проникнал толкова дълбоко, че дъщеря му Нур Бану Султан се издигнала на изключителна висота сред останалите добродетелни мюсюлманки.

Една от тези блогодетелни жени е и Махпейкер Кьосем Валиде Султан. Тя е положила основите на Йени джамия, Чинили джамията в Юскюдар като до нея е построила и училище, чешма, училище за изучаване на хадиси (дару-л-хадис), двойна баня и себил. Също така е построила джамията в Анадолу Кавагъ. Известен е и нейният вакъф, който учредила за задомяване на бедни момичета. Освен тези, тя имала още много други благодеяния. Заслужава внимание и това, че сред султанските майки тя била известна с опърничевия си нрав, но усилията й за учредяване на вакъфи, състраданието и милосърдието й към бедните я издигат на върха на личността.

Кьосем Султан е положила основите на Йени Джамия, но поради кончината й, тя останала недовършена, а честта да я довърши и да я открие за богослужения, се паднала на Хатидже Турхан Султан. Освен това, тя е направила и други благодеяния, построявайки училище, медресе, имарет, библиотека

Колко са щастливи онези, които могат да поместят в сърцето си всички светове, заради Твореца! Основното умение на човека е да може да накара сърцето си да достигне този простор и способност.

и чешма. Друго нещо, което привлича вниманието във вакъфския акт на Йени Джамия е, че през свещените нощи и нощите на месец Рамазан от някои чешми е течал меден шербет, който се поднасял на хората, излизащи от джамията. Дори качеството на меда е вписано във вакъфския акт. По онова време най-добрият мед се е доставял от Атина – името му днес е "Пазар" – околия на гр. Ризе. В акта е поставено условие, да се доставя винаги от този мед, независимо от цената му. Това пък от своя страна показва нивото на качеството и взискателността при осъществяването на хаир.

За продължителното съществуване на вакъфите Ханъм Султан е оставила много богати източници на приходи, а за управлението им назначила 116 щатни служители.

Пертевниял Валиде Султан е построила джамията "Валиде Джамия" и месджида "Я Ведуд" в квартал Аксарай в Истанбул, отделно библиотека, чешма и училище, и ги е дарила за вакъф.

Михримах Султан, която пък е построила по една "селятин джамия" в Едирнекапъ и Юскюдар, и въпреки големите вакъфски паметници, които е учредила, била изключително скромна и смирена личност. Следният пример показва много добре това. Някога водата на Мекка и Арафат била докарана от покрайнините на Багдад от съпругата на Харун Рашид, Зубейде Ханъм. Обаче по времето на Кануни Султан Сюлейман се е говорело, че с течение на времето водопроводите са се повредили и дебитът намалял. Михриман Султан, като разбрала за това, се явила пред баща си Кануни и го помолила този стар водопровод да бъде ремонтиран от главния архитект Синан и това благодеяние да се запази в тайна. За целта е предоставила всичките си накити и скъпоценности.

Животът ни ще продължи и след преходното ни земно съществуване, в зависимост от нашата самоотверженост и благодеяния.

След като били положени основите на джамията Сюлеймание, Мимар Синан известно време не се появявал публично, като причината за това била неизвестна. Говорело се, че едва ли не е изчезнал умишлено, за да улегнат основите на джамията. А всъщност причината била ремонтът на споменатия водопровод «Айн-ъ Зубейде» и желанието на инициатора на това благодеяние – Михримах Султан, името й да остане в тайна.

Друга известна сред султанските майки била Безмиалем Валиде Султан, която направила много хаири, които били в услуга на хората векове наред и запазили се в историята. Най-голямата джамия, построена от нея е „Валиде", намираща се до двореца „Долмабахче". Известният мост Галата също е неин вакъф.

Много е важен и вакъфът, който тя учредила в Шам (Дамаск). Условията му са следините:

– Да се доставя на хаджиите от сладката вода на Шам.

– Да се изплащат обезщетения за счупените и повредени от слугите вещи, за да не бъдат накърнявани честта и достойнството им.

Благодеятелната ръка на Безмиалем Валиде Султан се простирала много на далеч, сред найголемите й услуги е болницата Гураба-и Муслимин, която тя построила, дарявайки огромна сума от личното си състояние. Този голям архитектурен паметник заедно с джамия и чешма започва да функционира през 1843 г. и до днес предлага лечение на бедните от общността на Мухаммед – саллаллаху алейхи веселлем.

Тези достойни жени, принадлежащи към султанската фамилия, в своите благодеяния са отдавали първостепенна важност на подсигурява-

Вакъфите, които превързват много рани на обществото със състрадание, са една изключителна проява на спокойствие и щастие, коитоислямът поднася на човечеството чрез образцови хора, които е изградил.

нето на вода. Те снабдили с вакъфска вода и чешми както Мекка и Арафат, така и Истанбул. За тази цел изградили язовирни стени, които все още съществуват, ремонтирали водните канали, осигурили достатъчно вода, която винаги задоволявала нуждите на Истанбул.

Една от авторитетните личности със своята богобоязън и политически подход от близкото минало известна с благодеянията си, е Султан Абдулхамид II. Той докарал до Истанбул една от най-качествените изворни води – „Хамидие" и я разпределил в четиридесет чешми които постоянно течали. Въпреки че днес голяма част от изворните води са погубени от строителството и разкопките, „Хамидие" продължава да съществува и до днес.

Вакъфите, които основали благословените османски предци с искреност, били учредени с надежда и молитва да продължат да съществуват до Сетния ден. Те задоволяват нуждите на съвременните хора от джамии, училища, болници, казарми и места за раздаване на вода, като голяма част от тях ще продължават да изпълняват своите функции и занапред. Те са признак на вярата на благословените ни османски деди и на текущата милостиня, които ще допринесат за блаженството на душите им.

О, Аллах! Отреди да изпълним както подобава това, което си ни поверил и да бъдем от „вакъфските хора", които правят благодеяния за тварите, заради Твореца!

Амин!

От върховете на добродетелта на цивилизацията ни

Изразходване на имуществото по пътя на Аллах и начинът му

ВТОРИ РАЗДЕЛ

Повод за милост и берекет и в двата свята

ЗЕКЯТ и ИНФАК

А-ЗЕКЯТ

Човекът е най-почтеното творение измежду тварите. А различията и степенуването на индивидите като силни-слаби, здрави-болни, знаещи-невежи, богати-бедни, са фактори, осигуряващи равновесието и реда в обществото.

Богатството и бедността, които заемат важно място в това степенуване, представляват две противоположни икономически нива. Тези две положения внесени в живота на човека с цел божествено изпитание, всъщност съдържат дълбока мъдрост. Само по себе си богатството не е повод за слава, нито пък бедността е повод за унижение. Това зависи от волята и поведението на богатия или бедния. И богаството, и бедността са божествено предопределение, основаващи се на голяма мъдрост. Всевишният Аллах повелява:

„...Ние разпределяме помежду им тяхното препитание в земния живот и въздигаме едни от тях над други, та едните да се възползват от другите...” (ез-Зухруф, 32)

Според този айет божественото разпределение на благата се е проявило различно сред хората. За сметка на това, задълженията на всеки индивид са според благата, с които е дарен. По този начин общественото равновесие и боже-

„[Да се дарява] на бедните, които са се посветили по пътя на Аллах и не могат да обикалят [за препитание] по земята. Невежият ги смята за богати, поради въздържанието [им]. Ще ги познаеш по техния белег – те не просят настойчиво от хората. И каквото и добро да раздадете, Аллах го знае.”

(ел-Бакара, 273)

ствената справедливост са се установили в най-съвършена форма.

Зекятът е узаконен като неотменно задължение (фарз) на мюсюлманите, защото той е препятствие за евентуални възгордявания на богатите, в резултат на материалното им благополучие и препятствие пред негативните чувства на бедните към богатите, като завист и омраза. Така зекятът осигурява спокойствие в обществения живот и сближава хората с обич един към друг, а има и още много други ползи. С цел предотвратяване на социални сблъсъци, социалната система на исляма цели да сведе до минимум икономическите разлики между бедния и богатия, и затова отдава изключително голямо значение на зекята и инфака.

Богатият ще отговаря пред Аллах за това, как е спечелил и изразходвал богатството си, т.е. по позволен или забранен начин, а също за зекята, садаката и благодеянията си. Богатият е подложен на огромно изпитание относно имуществото си, тъй като е задължен да дава една част от него на бедните. При положение, че заедно с останалите изпити издържи и този, ще спечели задоволство на Аллах и благата на Дженнета.

Бедният също ще отговаря за това, дали е опазил честта и морала си, дали е проявил неприязън към бедността, дали се е оплаквал, дали е бил в тежест на другите хора, дали е искал без да има нужда, дали е изпитвал омраза и завист и дали е недоволствал пред Аллах. Ако резултатът от тези неща заслужава задоволството на Аллах, земната му мъка ще се превърне във вечно ахиретско щастие.

Признателните – щедри богати хора и търпеливите и достойни бедни са равни по отношение на човешкото достойнство и божествено задоволство.

Зекятът в Корана се споменава заедно с намаза на 27 места. Честото му споменаване е достатъчно, за да се покаже неговата важност. Единствено във 2-ри и 4-ти айет на сура Му'минун намазът е опоменат отделно, но и тук се има предвид, че изпълняващите намаз дават зекят. Причината за това е, че при обредите, които се разделят на „физически" и „материални", намазът стои начело на първите, а зекятът – на вторите. Въпреки че делата са независими едни от други, т.е., ако едно от тях не се изпълни, това не ще анулира другото, Пратеникът (саллялаху алейхи веселем) въз основа на важността, която се отдава на зекята в религията ни, е казал:

„Онзи, който при положение, че изпълнява намаз, но не дава зекят, той няма полза от намаза си! (Хейсеми, Меджмау'з-Зеваид, III, 62)

Несъмнено това разяснение има за цел да подтикне вярващите към даване на зекят и да покаже неговото значение.

Поради важността на зекята халифът на вярващите Хз. Ебу Бекир – радияллаху анх – възприел постъпката на онези, които отслужват намаз, но не приемат задължението да дават зекят, за отричане от исляма, и им обявил война. Защото зекятът, който е задължение на заможния към нуждаещия се, е повеля на Аллах. В следното знамение от Корана се повелява:

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ

„И в техните имоти имаше дял за просяка и нуждаещия се." (ез-Зариат, 19)

Пратеникът на Аллах – саллялаху алейхи веселем – е казал:

„Давайки зекят от богатството си, ти изплащаш своето задължение към бедните." (Тирмизи, Зекят, 2)

Мерилото за истинското богатство не е в многото имоти и в издутите портфейли, а в задоволството и раздаването.

Поради това онези, които притежават богаство над определената стойност (нисаб), раздавайки всяка година (една част от него) в определените от шериата норми и на определените места, превръщат останалата част от богатството си в позволена (хелял). Парите или стоките, определени като зекят, се пренасочват на части или постепенно към нуждаещите се. По този начин се установява равновесие, справедливост и социална хармония в обществото и се изчиства богатството на богатия.

Ако богаството е придобито по разрешен от шериата начин, би трябвало да е законно (хелял) за собственика. Но докато от това богатство не се изплати зекятът, който е дял за бедния, тази законност не се проявява в съвършена форма. От друга страна богатство, което е придобито по непозволен начин, след даването на зекят не става позволено. Например, даването на зекят от сума, която е спечелена чрез хазарт или други непозволени начини, не я узаконява.

Индивудалното и общественото значение на зекята

Зекятът, който е радост за нуждаещите се в обществото, носи по-голяма печалба за онези, които го дават. Означавайки „пречистване" и „чистота", той носи изключително много ползи, като отърсване на човека от някои душевни болести и пороци. А необходимостта от пречистване на сърцето, душата и егото, същевременно представлява една от мъдростите за идването на пратениците.

Ако се анализират добре понятията „зекят" и „инфак", ще се види, че друго значение на тези благодеяния е, че избавят човека от влиянието на мате-

„Истинското богатство не е в голямото състояние, а в душевното задоволство."

(Бухари, Рикак, 15)

риалното над душата, личността и характера и го карат да господства над него.

Зекятът също така укрепва връзките на искренност и обич между даващия и приемащия. Той е минимумът, който се дава на нуждаещия се. Хората със съвършена вяра освен зекята облагородяват богатството си чрез садака и други дарове в името на Аллах…

Проблемът за взаимоотношенията между бедни и богати е съществувал през цялата човешка история. В повечето случаи бедните изпитвали към богатите завист и омраза, а богатите към бедните – високомерие и презрение, смятайки ги за като прости и жалки. Изключение са правели единствено периодите, когато самоотвержеността, милостта, състраданието и братството, повелени от правоверната религия (исляма), намирали приложение в обществения живот чрез зекята, садаката и всякаква друга материална помощ. Според исляма бедните са хора, които не бива да бъдат презирани, точно обратното към тях трябва да се проявява обич и уважение. До такава степен, че те се смятат за извор на изобилие и благодат за обществото.

Всевишният Аллах заповядал на Пратеника (с.а.с.) да бъде заедно с бедните сподвижници и да се грижи за тях, като му повелил следното:

„И бъди търпелив заедно с онези, които зоват своя Господ сутрин и вечер, искайки Неговия Лик! И не отмествай очи от тях, възжелавайки украсата на земния живот!..“ (ел-Кехф, 28)

Следните хадиси ясно сочат, че бедните в ислямското общество се приемат, не като тежест, а като извор на изобилие и благодат:

„Аллах помага на тази общност, чрез молбите (дуа), молитвите (намаз) и искреността на слабите.“

(Несаи, Джихад,43)

Ебуд-Дерда радияллаху анх предава следното от Пратеника на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем:

„Извикайте ми безпомощните! Защото на вас ви се дава препитание и ви се помага чрез тях (чрез техните молби и благодат)” (Бухари, Джихад, 76)

Пратеникът – саллаллаху алейхи веселлем – е казал:

„Аллах помага на тази общност чрез молбите, молитвите и искреността на безпомощните.” (Несаи, Джихад, 43)

Според предание от Умейе ибн Халид радияллаху анх, Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – е молил Аллах да подкрепи и дари мюсюлманите с победа в чест на бедните преселници (мухаджири). (Виж Таберани, *Му'джемул'л-Кебир, I, 292)*

Става ясно, че ако днес зекятът се дава в пълен размер, бедните и нуждаещите се в обществото ще са извънредно малко.

Например, по времето на халифа Юмер ибн Абдулазиз, областните управители, уведомявайки го, че не могат да намерят хора, на които да дават зекят, поискали съвет какво да правят. Защото всички заможни хора изплащали изцяло своя зекят. Това било проява на благодат в резултат на изразходването на богатството и душата по пътя на Аллах както подобава.

Следното събитие, отново по негово време, показващо степента, която са достигнали (мюсюлманите), също заслужава голямо внимание. Той ангажирал глашатаи, които зовяли:

„Къде са длъжниците! Къде са нуждаещите се, сираците, бедните, които искат да се женят, ощетените! О, нуждаещи се, и които

„И раздавайте от онова, което ви дарихме за препитание, преди да е дошла при някого от вас смъртта и той да каже: „Господи, да би ми дал малко време, щях да раздавам милостиня и да бъда от праведните!”

(ел- Кехф, 10)

имат дял (в зекята)! Елате и си вземете, което ви се полага!..”

Не трябва да се забравя, че в основата на този успех, постигнат от Юмер ибн Абдулазиз, белязал най-светлата епоха в ислямската история след четиримата праведни халифи, лежи духовната извисеност. Несъмнено извисеността като качество на тази благословена личност е една от причините за големия разцвет, постигнат през неговата епоха.

Съпругата му Фатиме разказва:

– Влязох един ден при Юмер ибн Абдулазиз. Беше седнал на мястото си за намаз, опрял ръка на челото си, и непрекъснато плачеше, а сълзите му се стичаха по бузите. Попитах го:

– Какво ти е? Той отговори:

– Фатиме! Върху плещите си нося най-големия товар на тази общност. Когато мисля за гладните, бедните, болните, които не могат да си доставят лекарства, за нуждаещите се, които нямат какво да обличат, унизените сираци, изоставените вдовици, угнетените, които не могат да защитят правата си, за мюсюлманските пленници, намиращи се далеч по земите на неверниците, за нуждаещите се възрастни хора, които нямат сили да работят, за бедните родители с многочленни семейства... Когато мисля за тези мои вярващи братя, живеещи в близки и далечни страни, този товар много ме измъчва. Ако моят Господ, утре в Съдния ден, ми потърси сметка за тях, ако Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – ме упрекне и порицае за тях, аз какво ще отговоря!..”
(Ибн-и Кесир, *Тефсир*, IX, 201)

Тези думи, предадени от Фатиме – съпругата на Юмер ибн Абдулазиз, всъщност свидетелстват за

„Ако искаш да смекчиш сърцето си, храни бедняка и милвай главата на сирака!..

(Ахмед ибн Ханбел, II, 263)

чувствата, които трябва да са в сърцето на всеки вярващ.

Пътят за придобиването на милост, състрадние, чувствителност и деликатност у вярващия, минава през материалната и душевна смоотверженост. Например, един от сахабетата, който се оплакал на Пратеника (с.а.с.), че сърцето му е закоравяло, получил от него следния съвет:

„ Ако искаш да омекне сърцето ти, храни бедняка и милвай главата на сирака!.. (Ахмед бин Ханбел,II, 263)

Хазрети Мевляна – куддисе сиррух – също изтъква връзката между духовната награда и съпричастието към бедните и страдащите:

„Сърцата, които се давят в бедност и нищета, са като къща, пълна с дим. Ти отвори един прозорец в нея, споделяйки и лекувайки тяхната мъка, за да може димът да излезе, а твоето сърце да се изпълни със съчувствие и душата ти да омекне!..”

Ето, по този прекрасен начин islямът успял да сближи богатия и бедния, докато системите извън него реално не са съумели да постигнат това, изпадайки в това отношение в крайности. Например някои системи изцяло са забранили искането на нещо от другите, други пък са позволили просенето в известни граници. Що се отнася до исляма, той е подходил най-мъдро и е намерил най-доброто решение за излекуването на тази рана чрез «задължителната милостиня»-зекят и «раздаването по пътя на Аллах»-инфак.

Несъмнено зекятът е една от великите ценности, които islямът е дал на хората. Благодарение на него, макар и в определена степен, са били решени проблемите на бедните, пренебрегнатите, пътниците, сираците и вдовиците. Отново islямът е този, който свалил оковите на робството от вра-

Нашият Господ не държи отговорни нас – рабите Си за онова, което е извън възможностите ни. Обаче това означава, че сме отговорни в рамките на нашите възможности. Т.е. ще отговаряме и за добрините, които сме могли, но не сме направили.

та на човека, което е факт в човешката история. Освен, че е дал свобода на робите, е повелил те да бъдат уважавани и им осигурил жизнен стандарт наравно с този на господарите им. В резултат на това притежаването на роби, макар да е носело полза за господаря, се е превърнало в голям товар. Въпреки това онези, които не искали да освободят робите си, за да се избавят от тежестта им, чрез различни средства ислямът ги поощрявал към този акт. А понякога, като повод за изкупление на грехове, на първо място е поставял освобождаването на роби.

Без да очаква някаква отплата, ислямът е протегнал ръка на изпадналите беда и излекувал безброй кървящи рани. Освен това е забранил бедствието, наречено лихва, което на пръв поглед изглежда като помощ и улеснение, а всъщност не е нищо друго, освен експлоатиране на изпадналите в безизходица.

Защото лихварят иска другите да са в беизходица, за да се възползва от положението им. Разрешението да се дава зекят и на човек затънал в дългове, е предпазна мярка, за да не бъде въвлечен в блатото на лихвата. Даващият зекят споделя мъката на нуждаещия се и изпадналия в затруднение. Неговото единствено желание е да им помогне, с цел да спечели задоволството на Аллах Теаля.

Колкото и голямо богатство да притежава, на алчния и ненаситен човек то изглежда все малко. Докато хората, които са свикнали да дават садака и зекят, са духовно богати. Те се задоволяват и с малко. Що се отнася до лихваря, алчността до такава степен го е заслепила, че той иска да увеличава богатството си, дори ако трябва да унищожи другите. На много места в големите световни финансови центрове може да се видят подобни поучителни примери. Всевишният Аллах повелява:

Мъдрите сърца никога не забравят следния израз: „За позволеното има сметка, а за забраненото – наказание."

يَمْحَقُ اللهُ الرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ

„Аллах лишава лихвата от благодат, а надбавя за милостинята..." (ел-Бакара, 276)

Т.е. богатството на онези, които боравят с лихва, е лишено от балагодат. А това означава крах за човека в Съдния ден. Понякога този крах се изживява, като безправно придобитите огромни богатства, пропадат или чрез бедствия и болести, или чрез ръката на някой наследник – прахосник.

Един друг смисъл на зекята и инфака е предотвратяването на прекомерното нарастване на индивидуалния капитал, експлоатирането на слабите и изпитването на завист от бедните към богатите. Ако богатството се превърне в средство за хвалба и високомерие от страна на богатия, това за него означава печален край. Докато всички индивиди в обществото, помагащи или подпомагани, се нуждаят един от друг по отношение и на материалното, и на духовното. Този божествен ред е изпълнен с много мъдрост и поука.

Един мъдрец описва по следния начин този свят, който е изложба на мъдрости: „За разумните светът е място за поучително наблюдение на божественото могъщество, а за глупаците е място за ядене и страсти."

Трябва да се знае, че всичко на небесата и на земята, принадлежи изцяло на Аллах. Притежаването на имоти от хората в земния живот е подобно на прехвърлянето на имот върху друг. Това означава, че всеки човек, дошъл на света, след определено време се принуждава да прехвърли богатсвото си на друг и да напусне този свят. В Корана се повелява:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنتُمُ الْفُقَرَاء إِلَى اللهِ
وَاللهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

„О, хора, вие сте нуждаещи се от Аллах, а Аллах е Пребогатия, Всеславния.“ (ел-Фатир, 15)

„На Аллах принадлежи владението на небесата и на земята. Аллах над всяко нещо има сила.“ (Али Имран, 189)

Както се разбира и от тези айети, владението не е нито на индивидите, нито на обществото. В действителност то принадлежи на Аллах.

Защото хората живеят във владението на Аллах. Препитават се с препитанието, дадено от Него. А онова, което им е дадено, е да разполагат с него за определено време.

Поетът така описва казаното по-горе:

Пътници са всички твари, а светът – страноприемница
Странен дворец е той, без нито един вечнопребиваващ,
Накрая богатството му е кефен и мъка
Жалко, за който се гордее с него, ако не е глупак, то какъв е?

Богатството, имотите и постовете са най-голямото изпитание за човека. Изумителното владение на Сюлейман – алейхисселям – за миг му било изцяло отнето, но след като се помолил за опрощение на греховете му, било върнато. Един приближен раб на Аллах, който си е извлякъл поука от тази или от други случки, е казал: „Не тичай след препитанието, а тичай след Даващия препитанието.“

„Не тичай след препитанието, а тичай след Даващия препитанието.“

Печалният край на пренебрегващите зекята

Както много пъти споменахме, богатството е поверено от Аллах на Неговия раб. Ако то се използва в противоречие с божествените заповеди, става причина за жестокост, високомерие, гнет и

несправедливост от страна на притежателя си. А онези, които биват сполетяни от подобно нещастие, в сърцата им се загнездва страстта към материалните блага. Всевишният Аллах е определил имуществото и децата сред земните блага като изпитание, защото има опастност те да проникнат в сърцето и да се обожествяват. Аллах Теаля предупреждава изпадналите в това състояние така:

„...Които трупат злато и сребро, и не раздават от него по пътя на Аллах – извести ги за болезнено мъчение, в Деня, когато то ще бъде нажежено в Огъня на Ада и ще бъдат жигосани с него челата и хълбоците, и гърбовете им. „Това е, което натрупахте за себе си. Вкусете, каквото сте трупали!” (ет-Тевбе, 34-35)

Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – е казал:

„Всяка сутрин на земята слизат двама ангели. Единият от тях казва:

„О, Аллах! Дари онзи, който изразходва богатството си в правия път, с друго богатство!”

А другият казва:

„О, Аллах! Унищожи богатството на скъперника.” (Муслим, Зекят, 57)

Според друг хадис Расулюллах – саллаллаху алейхи веселлем – е благословил онези, които изпълняват материалните си ибадети като зекят, садака, ушур (зекят за земеделска продукция) и инфак. Същевременно е отправил много сериозно предупреждение към белязаните от скъперничество, като е казал:

„Щедростта е едно от дърветата в райските градини, чиито клони стигат до земята. Който се хване за един от клоните му, то ще го отведе в Дженнета.

Всеки вярващ трябва да бъде изключително внимателен, да не проявява небрежност към материалните обреди с мисълта, че живее във владението на Аллах и че се препитава с Неговите блага. В противен случай, (вярващият) трябва да знае, че не ще може да се избави от попадане в групата на нехайните, които не знаят чие богатство от кого бранят...

А скъперничеството е едно от адските дървета, чиито клони стигат до земята. Който се хване за един от клоните му, то ще го повлече в Джехеннема!..” (Бейхаки, Шуабул-Иман, VII, 435)

В айетите и свещените хадиси се известява, че присвояването на принадлежащото на нуждаещия се в резултат на влечението към материалното, е причина човек да бъде застигнат от печален край. Човек трябва много добре да помисли върху това божествено предупреждение и освен зекята, който е една четиридесета част, да се стреми да дава допълнително подаяния и да харчи по пътя на Аллах. По този въпрос Всевишния Аллах така напътства рабите Си:

وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ

„...И питат какво да раздават. Кажи: „Излишъка!..” (ел-Бакара, 219)

Достойните сахабета били самоотвержени по отношение на раздаването по пътя на Аллах. За битката при Тебук, Хз. Юмер – Аллах да е доволен от него – е донесъл половината от богатството си, а Хз. Ебу Бекир – Аллах да е доволен от него – цялото си богатство. Когато Пейгамберът – Аллах да го благослови и приветства – го попитал: “О, Ебу Бекир, какво остави за семейството си?”

Той отговорил: “*Аллах и Неговия Пратеник!*” (Ебу Давуд, Зекят, 40)

Следният разговор между Шейх Шибли и един от факихите е много поучителна и поощрява към благодеяния:

„После ще бъдете питани в този Ден за насладите (на земята)”.

(Текясур, 8)

„Щедростта е едно дърво от райските дървета, чиито клони стигат до земята. Който се хване за един от клоните му то ще го отведе в Дженнета. А скъперничеството е едно дърво от адските дървета, чиито клони стигат до земята. Който се хване за един от клоните му, той ще го повлече в Джехеннем!..

(Бейхаки, Шуабу'л-Иман, VII, 435)

Факихът с цел да изпита Шейх Шибли -рахметуллахи алейх- попитал колко от своето богатство трябва да раздаде човек заради Аллах. Той му отговорил:

– Според схващането на факихите ли искаш да отговоря или според това на искренно обичащите Аллах?

– И според двете.

– Според факихите за двеста дирхема се дават пет дирхема (зекят), които се равняват на една четиридесета, след като е минала една година. Според искренно обичащите Аллах, веднага трябва да се раздадат всичките двеста дирхема, казвайки „отървах се", освен това трябва да се благодари (на Аллах). Факихът казал:

– Ние узнахме от нашите учени, че за зекят се дава една четиридесета от богатството.

В отговор на това Шибли казал:

– А ние пък това го нучихме от Ебу Бекир ес-Съддик. Той беше предоставил цялото си състояние на Най-достойния на световете – Расул-и Екрем саллаллаху алейхи веселлем.

Лично Расулюллах – саллаллаху алейхи веселлем – който насадил у сахабетата любовта да раздават по пътя на Аллах, бил най-добрият пример за инфак.

Един ден семейството на Пратеника – саллаллаху алейхи веселлем – заколило една овца, а месото раздали. Пейгамберът попитал Хз. Айше – Аллах да е доволен от нея:

Какво остана от месото?

– Само една плешка. Отговорила тя.

След това Пейгамберът – саллаллаху алейхи веселлем – казал:

– Значи цялото е останало за нас, с изключение на една плешка. (Тирмизи, Съфатул-Къяме, 33)

Пратеникът бил неспокоен, ако през нощта в къщата му са се намирали няколко златни или сребърни монети, затова веднага ги раздавал. Но не очаквал всеки мюсюлманин да постъпва като него, а насочвал достойните сахабета към раздаването по пътя на Аллах според духовната им степен. Например, той одобрил постъпката на Ебу Бекир – радияллаху анх – който раздал цялото си богатство заради Аллах, докато на друг сахабе казал:

„Запази една част от богатството за себе си! Това е по-добро за теб." (Бухари, Мегази, 79)

Накратко, наред със задължителната милостиня - зекят, която се дава в определени граници, ислямът е оставил на волята, на благосклонните хора да помагат колкото желаят, в зависимост от материалното им и духовно състояние. Съобразно това Ебу Зер – радияллаху анх – не смятал, че е добре да оставя излишъка от припечеленото за другия ден, докато Абдуррахман ибн Авф – радияллаху анх – имайки предвид нуждата, която би могла да възникне занапред, не смятал за нередно, ако заделя една част от припечеленото за семейството си. Дори, от една страна той е полагал много усилия, за да печели повече, а от друга се е стремял да помага на мюсюлманите. Ходел гладен, а хранел другите. Защото той и останалите като него живеели със съзнанието, че са пазители на богатствата, които им са поверени.

Всъщност всички притежатели на богатство, които искат спасение трябва да живеят с мисълта, че на този свят са само пазители на повереното им богатство, и че един ден несъмнено ще им се потърси отговорност от истинския Владетел – Аллах Теаля. В едно от знаменията се казва:

„Страхувам се, че след мен за вас ще се разтворят земните блага и съблазни, и заради тях ще изпаднете в раздори."

(Виж Муслим, Зекят, 121, Бухари, Рикак, 7)

„После ще бъдете питани в този Ден за насладите (На земята)". (ет-Текясур, 8)

Заради тази истина просветените сърца никога не забравят следното:

„За позволеното (хелял) има сметка, а за забраненото (харам) има наказание."

Затова богатите, които са в плен на постоянните си страсти и желания, и не раздават по пътя на Аллах, са като хамали, носещи дърва за пещта.

Разбира се, трудът, придобиването на богатство и имущество по позволен начин е нещо, което islямът одобрява и поощрява. Но те не трябва да се обожествяват и да заемат място в сърцето, а да се изразходват по пътя на Аллах. В противен случай богатството ще е тежест в земния и болезнено мъчение в отвъдния живот.

Най-правилният начин за изразходване на богатството, както е упоменато в един хадис, е: *„Най-добрият от хората е онзи, който е най-полезен за тях!"* (Суюти, ел-Джамиус-сагир, II, 8). Мястото на парите не е в сърцето, а в портмонето! Колко прекрасно описва човешкото нехайство следният стих на един просветен поет:

Една страноприемница е този свят презрян,
Едно и също е в него дворецът, и развалината!..
Една огромна неизлечима любов изпитвам към него,
Дом си построих в страноприемницата!..

Трябва да се знае, че молитвите на бедните и самотните са извор на спокойствие за богатите и силните. Те са един вид духовна подкрепа за тях. Също така трябва да се знае, че бедността и нуждата не са унижение и нищета, а може би една проява на мъдрост, свързана с отвъдния живот.

„Когато децата си играят, правят магазин и уж пазаруват, но не печелят нищо, а само си прекарват времето. Детето, което уж си е отворило магазин, вечерта се връща гладно вкъщи. Този свят е също като мястото за игра на тези деца."

Мевляна

Признателните и щедри богати хора и търпеливите достойни бедняци са равни по човешко достойнство и пред задоволството на Аллах. Обаче islямът е порицал високомерните скъперници богаташи, и горделивите бедняци. Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – е отправял следната молитва:

„О, Аллах! Осланям се на Теб да ме пазиш от раздора на бедността и на богатството." (Муслим, Зикир, 49)

В такъв случай, който притежава добри качества като задоволство (канаат), уповаване (тевеккюл) и отдаденост на Аллах (теслимиет), той е истински богат.

Затова всеки раб, който иска да привлече божественото одобрение и благоволение, е задължен да допринася полза със земните блага на нуждаещите се и страдащи хора. Целта е човек да бъде вярващ, от когото другите се чувстват в сигурност от неговите дела и слова и да е полезен за тях, за да постигне задоволството на Аллах Теаля.

Зекятът е израз на една действителна признателност за богатството. А в следния айет Всевишният Аллах обещава, че ще увеличава състоянието на признателния.

„...И прогласи вашия Господ: „Ако сте признателни, Аз ще ви надбавя...." (Ибрахим, 7)

Пророкът – саллаллаху алейхи веселлем – много обичал да раздава заради Аллах и препоръчвал това и на околните. В един свещен хадис се казва:

„Раздавай, за да ти се дава." (Бухари, Тевхид, 35)

Без съмнение онези, които пренебрегват зекята и инфака, вместо да осъзнаят греха си и да се покаят, забравят божественото предопределение, казвайки: „Аз работих, аз спечелих.", презират и

„Раздавай, за да ти се дава."

(Бухари, Тевхид, 35)

подценяват бедните, ще бъдат погубени като нещастния Карун.

Карун, който в началото бил беден и добър човек, с помощта на науката алхимия, с която Хз. Муса – алейхисселям – го запознал, станал изключително богат. Но тъй като не могъл да се предпази както подобава от земните амбиции и съблазни, загубил хубавите си и ценни качества. Заради богатството, което придобил, бил завладян от високомерие и горделивост. Коранът определя това като потисничество. Накрая божественото становище за него било следното:

„Карун бе от народа на Муса и ги потискаше. Но Ние му дадохме от съкровищата толкова, че група силни мъже едвам носеха ключовете му. Неговият народ му рече: „Не ликувай! Аллах не обича ликуващите (заради богатство)." (ел-Касас, 76)

Само че Карун не се е вслушал в тези думи и в думите на Муса алейхисселям. Когато Хз. Муса му казал, че трябва да даде зекят за богатството си и въпреки че Карун донякъде му бил задължен за него, му казал:

„Нима хвърли око на моето богатство? Аз спечелих тези пари!.."

Коранът представя тази случка по следния начин:

„И чрез онова, което Аллах ти е дал, се стреми към отвъдния дом, и не забравяй своя дял от земния живот, и върши добро, както Аллах ти е сторил добро! И не се стреми към развала по земята! Аллах не обича сеещите развала."

„Рече: „Всичко това ми бе дадено само заради моето знание." А не знаеше ли той, че Аллах погуби от поколенията преди него и по-силни, и

„И прогласи вашия Господ: „ Ако сте признателни, Аз ще ви надбавя..."
(Ибрахим, 7)

по-богати? И не ще бъдат разпитвани престъпниците за греховете им."

„И се показваше той пред своя народ с разкоша си. Онези, които желаеха земния живот, казваха: „О, да имахме и ние същото, което е дадено на Карун! Той има щастлива съдба."

„А дарените със знанието казваха: „Горко ви! Най-доброто е наградата на Аллах за онзи, който вярва и върши праведни дела. Но ще я получат само търпеливите."

„И сторихме земята да погълне него и дома му. И нито имаше кой да го защити от Аллах, нито можеше сам да се защити."

„А на сутринта онези, които до вчера завиждаха на положението му, казаха: „Ах, наистина Аллах увеличава препитанието за когото пожелае от Своите раби и Той го стеснява. Ако Аллах не бе ни пощадил, би сторил (земята) и нас да погълне. Ах, неверниците никога не сполучват!" (ел-Касас, 77-82)

Ето тази случка описва една скромна картина на печалния край на привързаните към богатството и имотите, които се увличат по земния живот, а забравят отвъдния! Ето защо Карун, който е лишен завинаги от божествените блага, сега е просяк в отвъдния живот. А отвъдният живот принадлежи на страхуващите се от наказанието на Аллах, които целия си живот са прекарали като негови искрени раби. Всевишният Аллах повелява:

„Ще отредим Отвъдния дом за онези, които нито искат да се възгордяват на земята, нито да рушат. Краят принадлежи на богобоязливите." (ел-Касас, 83)

„Какво му става на човека, та робува на златото и земното богатство? Какъв е смисълът на това, което не се харчи по пътя на Аллах? Израз на какво е това? Ако не е унижение, което прави човека роб на земните блага, на чиято врата се навива като змия и пълзи по земята, и ако не е причина за презрение, което изпраща човека в отвъдното с празни ръце, то какво ще е тогава?"

Мевляна

Учудвайки се на онези, които са прегърнали земните блага и са пропаднали в отвъдния живот, Хз. Мевляна е казал:

„Какво му става на човека, та робува на златото и земното богатство? Какъв е смисълът на това, което не се харчи по пътя на Аллах? Израз на какво е това? Ако не е унижение, което прави човека роб на земните блага, на чиято врата се навива като змия и пълзи по земята, и ако не е причина за презрение, която изпраща човека в отвъдното с празни ръце, то какво ще е тогава?.."

Случката със Салебе е много поучителна, подобно на Карун, той също бил заслепен от богаството си и се удавил във водовъртежа на духовната нищета.

Салебе, който бил от мединските мюсюлмани, изпитвал силна страст към богатството. Затова поискал от Пратеника на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – да се моли за него да стане богат. В отговор на неговото желание Пейгамберът казал: "Малкото богатство, за което ще можеш да се отблагодариш, е по-добро от голямото богатство, за което не ще можеш да се отблагодариш..."

След тези думи Салебе се отказал от намерението си, но не след дълго отново, подтикнат от страстта си, отишъл при Пейгамбера – саллаллаху алейхи веселлем – и казал:

„– О, Пратенико на Аллах! Помоли се да стана богат!"

И този път Пейгамберът – саллаллаху алейхи веселлем – му казал:

„Аз не съм ли достатъчен пример за теб? Кълна се в Аллах, че, ако бях пожелал, тези планини щяха да бъдат от злато и сребро, и щяха да ме следват. Но аз не го направих."

И този път Салебе се отказал от желанието си. Но и ураганът на страстта не стихнал в него.

„Малкото богатство, за което ще можеш да се отблагодариш е по-добро от голямото богатство, за което не ще можеш да се отблагодариш..."

(Табери, Джамиул- Беян, XIV, 370, 372)

Мислейки си: „ Ако стана богат, ще помагам на бедните и ще спечеля повече севаб!", се подвел по тази мисъл и, победен от силното си желание, за трети път отишъл при Пейгамбера – саллаллаху алейхи веселлем – и казал: „Кълна се в Онзи, Който те направи Пратеник, че ако стана богат, ще защитавам бедните и ще спазвам правото на всеки!"

При това постоянно и настоятелно желание, Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – отправил следната молитва:

„– О, Аллах! Дай на Салебе каквото земно благо поиска!"

Не след дълго, благодарение на тази молитва, Аллах Теаля дарил Салебе с голямо богатство. Стадата му изпълнили планините и долините. Обаче Салебе, който до този момент бил известен като „птицата на джамията" започнал постепенно да отсъства от месджида, поради заетостта си с богатството. Дошло време когато започнал да ходи само на петъчна молитва. Но след известно време престанал да ходи и на нея.

Един ден, след като Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – разпитал и узнал какво става с него, казал: *„Горко на Салебе!"*

Нехайството и невежеството на Салебе не спрели дотук. Когато упълномощените да събират зекята дошли при него, въпреки обещанията си в началото, че ще раздава по пътя на Аллах, той дори отказал да даде минималния дял за бедните, който е определен в айет на Корана. Впоследствие той станал един от лицемерите (мюнафик).

Мястото на парите не е в сърцето, а в портмонето!

В един айет поведението на лицемерите (мюнафиците) се описва по следния начин:

„Някои от тях дадоха обет пред Аллах: „Ако Той ни дари от Своята благодат, непре-

менно ще даваме милостиня и ще бъдем от праведниците."

„А когато им дари от Своята благодат, те се скъпяха за нея и се отметнаха, отдръпвайки се." (ет-Тевбе, 75-76)

Салебе, който поради безрасъдствието си не послушал предупреждението на Расулюллах – саллуяллаху алейхи веселлем – изпаднал в окаяно и жалко положение, бил сполетян от печален край, поддавайки се на временните земни блага, се превърнал във вечен бедняк в отвъдния свят. Умирайки, той като че ли чувал следните думи на Пророка – саллуяллаху алейхи веселлем:

„Малкото богатство, за което ще можеш да се отблагодариш е по-добро от голямото, за което не ще можеш да се отблагодариш..." (Табери, Джамиул-Беян, XIV, 370-372)

Само че Салебе, който не се е вслушал в това предупреждение, пропаднал във водовъртежа на преходното си богатство, което го погубило, излагайки себе си на вечно страдание. Смятайки бедата, от която бил сполетян, за щастие, той безразсъдно погубил вечното си щастие в замяна на един изключително кратък земен живот.

Както се вижда, човек по природа има влечение към земното. Земните блага са привлекателни за душата. Онези, които се подвеждат, не знаят насищане. Пратеникът на Аллах – Аллах да го благослови и приветства – изразява тази истина по следния начин:

„Ако човек има две долини с богатство, иска трета. Единствено пръстта насища стомаха му..." (Бухари, Рикак, 10)

Защото с натрупването на богатството се засилва страстта на човека и той става алчен. На

„Ако човек има две долини с богатство, иска трета. Единствено пръстта насища стомаха му..."

(Бухари, Рикак, 10)

човек, обладан от алчност, чувството за милосърдие и състрадание в душата му отслабва. Затова раздаването по пътя на Аллах, му се струва трудно. Душата му внушава: „Стани по-богат, занапред ще раздаваш повече!" Такъв човек е душевно болен и телесно неспокоен. Той е от нещастниците, които не могат да преценят правилно този земен живот и за тях се отнасят следните думи:

„Погубени са онези, които казват: Утре ще го направя!.."

Случката със Салебе, освен че показва вредата от увлечението по земните блага, е изключителен пример за трагичния край на този, който е насилвал съдбата и пренебрегвал предписанията за дуата. Наше задължение е, когато искаме нещо от Великия Аллах, вместо да се надяваме на разума си повече от необходимото и да разчитаме на преценката си, дали то ще е добро или лошо за нас, да молим Всевишния, да приеме молбата ни, ако е за наше добро. В противен случай можем да си навлечем нещастия, тъй като не сме съумели да прозрем неприятностите, скрити в благоволенията. Религиозна истина е, че молитвата (дуата) отблъсква бедите също както садаката. Само че е невъзможно да преценим със слабия си разум, как да постъпим. Дуата е позволена за нас от Нашия Господ, тя е благодат, дори заповед. Обаче, дори да спазим същността ѝ с помощта на своя разум и чувства, не трябва да мислим, че тя непременно ще ни донесе добро, а да молим Аллах за следното:

„О, Аллах! Ако е добро, отреди го!"

Става ясно, че за да носи богатството полза, то задължително трябва да се използва съобразно божествените повели. Това е задължително и за личното, и за общественото избавление в земния и в отвъдния живот.

„Колко е хубаво позволеното и полезно богатство, намиращо се в ръцете на някой праведник."

(Ахмед ибн Ханбел, Муснед, IV, 202)

„О, Аллах! Осланям се на Теб от раздора на бедността и на богатството."
(Муслим, Зикр, 49)

В основата си богатството не е порицано в исляма, напротив то се възхвалява, ако се спазват определени принципи. Гордостта на Вселената – Мухаммед саллyаллаху алейхи веселлем поощрявал към придобиване на богатство със следните думи:

„Колко е хубаво позволеното и полезно богатство, намиращо се в ръцете на някой праведник." (Ахмед бин Ханбел, Муснед, IV, 202)

Също така islямът не одобрява протягането на ръка към хората, при положение, че човек е способен сам да се препитава.

Например, според един хадис, предаден от Енес ибн Малик – радиЯллаху анх – един човек дошъл при Пратеника – саллyаллаху алейхи веселлем – и поискал нещо от него. Пратеникът – Аллах да го благослови и приветства – го попитал: „Нищо ли нямаш в къщи?" Човекът отговорил: „Едно покривало, част от което използваме за постелка и друга част – за дреха, а също и един съд който използваме за пиене на вода."

Пратеникът го накарал да ги донесе. След като лично ги продал за два дирхема, му казал: "С единия дирхем от тези пари купи храна за семейството си, а с другия – купи една брадва и ела при мен."

Човекът купил една брадва и дошъл при Пратеника. Той му казал: Иди да събираш дърва и ги продай! Петнайсет дни да не те виждам тук!"

Човекът отишъл и събрал определено количество дърва, от които спечелил десет дирхема. С част от тези пари купил дрехи, а с остналите храна. После Хазрети Пейгамбер саллyаллаху алейхи веселлем му казал: *"Вместо на Съдния ден да дойдеш с черното петно на просяк, е по-добре така. Просенето е позволено на трима души: Онзи, който се влачи поземя-*

та от бедност и глад, онзи, който има заем и не може да го върне, и който не може да плати паричното обезщетение (за убийство или нараняване).” (Виж Ебу Давуд, Зекят, 26)

Islямът не забранява на нуждаещите се да искат нещо от другите, но от морална гледна точка не го одобрява. Пратеникът – Аллах да го благослови и приветства – казал на един човек, който имал навика да проси от всеки срещнат, следното:

„Аллах Теаля не е предоставил разпределението на зекята на волята на никой, дори и на Своя Пратеник. За разпределението му е посочил осем условия. Ако ти отговориш на едно от тях, тогава ще получиш своя дял от зекята.” (Бейхаки, Суненул-Кубра, VII, 6)

Има голяма тънкост в подхода за правилното разпределение на зекята. Защото той се дава само на тези, които са посочени в айета. А в Корана те са посочени по следния начин:

„Милостинята зекят е за бедняците и за нуждаещите се, и за онези, които я събират, и за приобщаването на сърцата [към Исляма], и за [откуп на] робите, и за длъжниците, и за тези по пътя на Аллах, и за пътника [в неволя] – задължение от Аллах. Аллах е всезнаещ, премъдър.” (ет-Тевбе, 60)

Изразходването на средства извън тези категории, определени от Корана, са наричат «благодеяния – хайрат», които се осъществяват чрез дарения отделно от зекята. Пратеникът – саллаллаху алейхи веселлем – не е раздавал от зекята на онези, които не спадали към групите, на които се дава, и отхвърлял техните искания. Но, когато раздавал извън зекята, е подхождал съобразно следния айет:

„И не отпъждай умоляващия!” (ед Духа, 10)

По този повод той е казал:

„Признак на добрия нрав е да не връщате онзи, който протегне ръка към вас, дори и една фурма да му дарите. О, Айше! Не връщай бедняка, дори и половин фурма да му дадеш.”

(Тирмизи, Зухд, 37)

„Признак на добрия нрав е да не връщате онзи, който протегне ръка към вас, дори и една фурма да му дарите. О, Айше! Не връщай бедняка, дори и половин фурма да му дадеш." (Тирмизи, Зухд, 37)

Вдъхновен от този хадис, Муса Топбаш Ефенди е давал садака и на просяците, казвайки: „Дори и малко, трябва да се дава, за да не отвикнем да не даваме!"

Трябва да се знае и това, че в исляма е позволено просенето само при голямо затруднение, при голяма нужда. Защото просенето всъщност е много унизително. Поради това Пратеникът на Аллах – Аллах да го благослови и приветства – когато е изисквал клетва за вярност (биат) от сахабетата си, на много от тях е поставял условито ***"да не искат от никого нищо".***

Следователно трябва да се прави разлика между различните типове хора – безсрамни, скитници, просещи пари от всеки срещнат и бедняци, които се примиряват с неволята си.

В тази връзка Пратеникът – салляллаху алейхи веселлем – е казал:

„Крайно нуждаещ се (мискин) не е онзи, който се изпраща с една – две фурми или с един – два залъка т.е. просяк, а онзи, който изнемогва в нищета и от благоприличие не иска от никого нищо. Ако искате споменете следния айет: ***„Те не просят настойчиво от хората!"*** (ел-Бакара, 273) (Муслим, Зекят, 102)

Пратеникът на Аллах – Аллах да го благослови и приветства – с този хадис явно е имал предвид следното:

Просещите от всеки срещнат придобиват нещо. Всъщност онези, които не трябва да се пренебрегват, са хората, които прикриват положението си и се примиряват търпеливо с бед-

„Сатаната ви заплашва с бедност и ви повелява поквара, а Аллах ви обещава от Себе Си опрощение и благодат. Аллах е всеобхватен, всезнаещ."
(ел-Бакара, 268)

ността. Значението на раздаването на такива хора, които не разкриват действителното си положение пред другите, се разяснява в Свещения Коран по следния начин:

„[Да се дарява] на бедните, които са се посветили по пътя на Аллах и не могат да обикалят [за препитание] по земята. Невежият ги смята за богати, поради въздържанието [им]. Ще ги познаеш по техния белег – те не просят настойчиво от хората. И каквото и добро да раздадете, Аллах го знае." (ел-Бакара, 273)

Зекятът на земеделската продукция – ушур

Ушурът, който е един от материалните ибадети и е почти забравен, е зекят върху земеделската продукция. Онези, които не дават ушур, според Аллах са в същото положение на тези които не дават зекят т.е. грабители и престъпници. Те плячкосват дяла на бедните, нуждаещите се и воюващите по пътя на Аллах.

Според едно предание, някакъв йеменски богаташ е имал в околностите на Сана градина с лозя, фурми и жито. Когато прибирал реколтата, раздавал дяла от ушура на бедните, самотните и слабите в повече от необходимото. След смъртта му неговите синове били обзети от алчност, поради което се споразумели помежду си: „Семейството ни е прекалено голямо, а продукцията е малко. Затова по-добре да не раздаваме от нея на бедните! Нека я приберем, преди да са дошли да искат..."

Заради лошото им намерение Всевишният Аллах подпалил градината им и я превърнал в пепел. Така, че да не могат да я познаят. Когато алчните

„Раздаването на милостиня не намалява богатството. Аллах Теаля увеличава достойнството на Своя раб, който прощава. Аллах издига смирения в Негово име."

(Муслим, Бирр, 69)

синове я видели, били поразени от гледката и казали: „Да не би да сме се объркали?"

А всъщност щедрото раздаване на ушур от страна на баща им привличало благословията на бедните и това допринасяло за увеличаването на реколтата. Всички бедни и самотни са се възползвали от тази градина. Обаче зекятът, който бащата раздавал на бедните, се сторил много на синовете му и затова не искали да раздават. Те не проумявали от къде идва благодатта на тази градина, която Аллах е благословил. Защото заблудата била вкоравила сърцата им.

Затова Всевишният Аллах повелява:

„И не бъди от нехайните!" (ел-Араф, 205)

Тази случка, известна като Разказът за асхаб-ъ дарван, е представена в Корана по следния начин:

„Изпитахме ги, както изпитахме и стопаните на градината, когато се заклеха [тайно] да я оберат на сутринта."

„И да не правят изключение."

„И я споходи бедствие от твоя Господ, докато спяха."

„И тя стана като черна нощ."

„И си викаха един другиму на сутринта:

„Тръгнете към своята реколта в зори, ако ще берете!"

„И се отправиха, шепнейки един на друг:

„Днес да не влиза там при вас бедняк!"

„И тръгнаха в зори с твърдо намерение.

„И когато я видяха, рекоха: „Наистина сме се заблудили."

„Не, ние сме лишени." (ел-Калем, 17-27)

„Земният живот е един сън. Притежаването на богатство в земния живот е като намиране на съкровище на сън. Земното богатство се предава от поколение на поколение и остава на земята."

Хазрети Мевляна

В тези айети прекрасно се описва печалният край на безсърдечните стопани на градината, които, забравяйки Аллах и преструвайки се, че не виждат Неговото благоволение в благата, решили чрез измама да лишат бедните от тяхното право. Не трябва да се забравя, че всички намерния в сърцата се знаят от Аллах Теаля.

Хазрети Мевляна Джеляледдин Руми е казал:

„Земният живот е един сън. Притежаването на богатство в земния живот е като намиране на съкровище на сън. Земното богатство се предава от поколение на поколение и остава на земята."

„Ангелът на смъртта събужда нехайния, взимайки душата му. В действителност той въздиша от мъките, които е претърпял в земния живот, заради богатство, което не притежава. Съжалява много. Но вече всичко е приключило..."

Колко точно е казал Хз. Али – Аллах да е доволен от него:

„Хората спят. Събуждат се, когато умрат."

В един айет Всевишният Аллах така известява безкрайното съжаление на човека, на който умирайки, му се струва, че се събужда от сън:

رَبِّ لَوْلاَ أَخَّرْتَنِي إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ
فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ الصَّالِحِينَ

„...Господи, да би ми дал малко време, щях да раздавам милостиня и да бъда от праведните!" (ел-Мунафикун, 10)

Но тъй като вече всико ще е приключило, молбата му не ще се приеме. Затова Всевишният Аллах в началото на този айет е повелил да се раздава от

„Човек все казва моето богатство, моето богатство. О, сине Адемов! Нима имаш свое богатство, освен онова, което ядеш, и което обличаш, и което изпращаш преди теб, раздавайки милостиня, за да спечелиш награда?

(Муслим, Зухд, 3-4)

състоянието, преди човек да изпадне в такова печално положение.

Поради това всеки вярващ трябва да бъде много внимателен, да не пренебрегва материалните ибадети, изхождайки от мисълта, че живее във владението на Аллах, и че се препитава с Неговите блага. В противен случай, трябва да знае, че не ще избяга от групата на нехайните, които не знаят чие богатство от кого бранят...

О, Аллах! Отреди ни да спечелим Твоето задоволство, изпълнявайки материалните си задълженией с възторг, като раздаваме дяла на нуждаещия се, който споделя нуждата си и дяла на бедния, който не може да сподели своята нужда, поради достойнството си!

Амин!..

„Ангелът на смъртта събужда нехайния, взимайки душата му. В действителност, той въздиша от мъките, които е претърпял в земния живот, заради богатство, което не притежава. Съжелява много. Но вече всичко е приключило..."

Хз. Мевляна

Б-ИНФАК – РАЗДАВАНЕ ПО ПЪТЯ НА АЛЛАХ

а-Същност

Думата **инфак,** чийто смисъл е изразходване на богатството, дори на душата по пътя на Аллах и други подобни на нея думи, са споменати в Корана над 200 пъти. Само това число е достатъчно, за да разберем значението и важността на това дело.

По време на второто споразумение в Акабе Абдуллах ибн Реваха – радияллаху анх – е казал:

– О, Пратенико на Аллах! Може да поставиш, каквото условие пожелаеш, за теб и за твоя Господ.

Пратеникът – саллаллаху алейхи веселлем – отговорил:

– Условието ми относно моя Господ към вас е да Му служите и нищо да не съдружавате с Него. А условието спрямо мен е, да ме пазите, както пазите душите и богатствата си.

Сахабетата попитали:

– Ако изпълним това какво ще получим в замяна?

Пратеникът – саллаллаху алейхи веселлем – отговорил:

– *Дженнет!* Намиращите се там казали:

– Каква изгодна сделка! Нито се отказваме от нея, нито искаме (предлагащият) да се откаже! (Ибн Кесир, Тефсир, II, 406)

След това споразумение е бил низпослан следният айет:

إِنَّ اللهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ

Признак на обичта е самоотвержеността. Обичащият се жертва за онзи, когото обича според степента на своята обич и приема това като удоволствие. Това опира чак до жертването на душата от страна на обичащия за онзи, когото обича. Даряването с препитание от Аллах на Своите твари е най-ярката проява на обич от обичащия към обичания.

وَأَمْوَالَهُم بِأَنَّ لَهُمُ الجَنَّةَ

„Аллах изкупи от вярващите душите и имотите им, за да е техен Раят [Дженнета]...” (ет-Тевбе, 111)

Най-съществената и идеална проява на „продаването” на душата на Аллах, е жертването на живота по пътя на Аллах (шехид) и воюването по пътя на Аллах (гази).

Колко поучителен е примерът на първата жена-шехид в исляма – Сумейе. Тя жертвала душата си по пътя на Аллах с безкрайна самоотверженост. Изкупвайки Дженнета и заемайки място в сърцата на вярващите до Сетния ден, тя чака момента, когато ще получи вечната си награда. За да достигнем и ние задоволството на Аллах, имайки предвид това, трябва да се насочим към изразходването на имотите и душите си по Неговия път.

Друг пример е битката при Чанаккале (Дарданелите), където макар че турската армия да е останала дори без барут, тя е победила, защото проявила душевна и физическа самоотверженост. Подобни примери в историята има много.

Всъщност да „се продаде” богатството на Аллах е в преносен смисъл, което означава изразходването му по пътя на Аллах. Всевишният Аллах когато изрежда качествата на страхуващите се от наказанието Му, повелява:

„... и раздават от онова, което им сме дали за препитание.” (ел-Бакара, 3)

Начините за раздаването по пътя на Аллах, чието общо наименование е садака и инфак, са много.

Садаката и инфакът започва с раздаване от това, което човек има. Затова раздаването дори

„Вярващи са именно онези, които вярват в Аллах и в Неговия Пратеник, после не се усъмняват и се борят чрез своите имоти и души по пътя на Аллах. Те са искрените.”
(ел-Худжурат, 15)

и на половин фурма предпазва раба от огъня на Джехеннема. Следователно, Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – смятал всеки вярващ за богат. Защото той в хадисите си определил спазването на одобреното и възбраняването на порицаното, помощта на угнетения, утехата на вярващия, радването на страдащите сърца, премахването на предмети от пътя, които пречат на минаващите, посещаването на болни и др. като садака (подаяние) т.е. като раздаване по пътя на Аллах. А всъщност тези неща не са свързани с материалните възможности. Това означава, че има много видове подаяния и раздаване по пътя на Аллах, които може да направи всеки мюсюлманин.

В действителност благодеяния не се вършат само с пари. Насочването към правилно решение по даден въпрос, утешаването, наставляването, подхождането към хората с усмивка и други неизброими дела, на които всеки е способен, са фактори, които осигуряват мира и спокойствието в обществото, спомагат за укрепването на братските чувства и социалната взаимопомощ.

Тъй като подаянията и даренията са помощ за бедните и изпадналите в безизходица хора и осигуряват обществено равновесие и ред, те са повод за благодат и в земния, и в отвъдния живот. Следният случай много добре отразява това:

"Един ден пред Хз. Али – радияллаху анх – застанал един просяк и му поискал нещо. Хз. Али казал на синовете си Хасан и Хюсеин – Аллах да е доволен от тях: "Идете при майка си и вземете шестте дирхема, които са вкъщи!"

Хз. Хасан и Хюсеин – Аллах да е доволен от тях – отишли и донесли шестте дирхема на баща си. Той ги дал на просяка. Обаче в този момент и те са имали нужда от тях. Хз. Фатиме – Аллах да е до-

„Да се усмихваш на своя брат мюсюлманин е садака."

(Тирмизи, Бирр, 36)

„Има три неща, за които се кълна, запомнете ги добре: даването на садака не намалява богатството на раба. Аллах увеличава достйнството на ощетения, който прояви търпение. Който разтвори вратата на просията, Аллах му отваря вратата на бедността...”

(Тирмизи, Зухд, 17

волен от нея – щяла да купи с тях брашно. След известно време, Хз. Али – радияллаху анх – тръгнал към къщи. Още не прекрачил прага, дошъл при него човек, който искал да продаде камилата си. Продал му я за сто и четиридесет дирхема, вързал я за вратата и казал: „Парите ще дадеш после.”

След това си тръгнал. Не след дълго при него дошъл друг човек, който купил камилата за двеста дирхема и веднага платил.

Хз. Али дал сто и четиридесет дирхема на човека, от когото купил камилата, а останалите шейсет – на Хз. Фатиме и казал: „Това е благодеянието на Аллах, което ни е обещал: **„Който дойде с добрина, ще има десет като нея.”** (ел-Енам, 160). Ние дадохме шестте дирхема и Аллах Теаля ни отвърна десетократно!...

Следният айет разкрива, че зекятът и раздаването по пътя на Аллах, както разтварят пред рабите безброй врати на милостта, така затварят и много врати на злото:

„Нима въздаянието за добрината е друго освен добрина?” (ер-Рахман, 60)

Следната случка, която станала в Истанбул, когато анархията достигнала върха си, потвърждава тази истина:

Петима или шестима крадци влезли в един голям магазин и заповядали на собственика да им предаде всичко, каквото има в касата. В момента, когато безпомощният възрастен човек взел ключовете, крадецът, който пазел на вратата отвън, го видял и бързо влязъл вътре, заставайки пред собственика като щит. С насочено оръжие към приятелите си извикал:

– Ще излезем от тук, без да сме взели и един грош!

Удивени от неочаквания обрат на нещата, те го попитали:

– Какво става? Колко магазина ограбихме досега и нищо не каза! Какво ти стана изведнъж?!. Махни се от пътя ни, за да си свършим работата!

Но, за да възпре приятелите си с решителен и в същото време стеснителен тон той изрекъл:

– Не! От тук няма да вземем дори и игла! Не настоявайте! Знайте, че само през трупа ми можете да ограбите магазина! Знаете ли кой е този възрастен човек? Той е един изключителен човек, който протегна милосърдната си ръка над семейството ми, беше им почти като баща, който отгледа и изучи децата ми, които аз години наред пренебрегвах, прахосвайки пари по казина и механи!..

След всичко това приятелите му навели глави, извинили се и напуснали магазина.

Ето това е поучителен пример за земната полза от раздаването по пътя на Аллах, който описва действителен случай... Едно проявление на израза: „Малкото подаяние отблъсква много беди...”

Най-съвършената проява на утеха и милосърдие, превързвайки раните на бедните и нуждаещи се хора, несъмнено може да се види в живота на нашият Господар, Гордостта на вселената – Мухаммед – саллаллаху алейхи веселлем.

От една страна, той насърчавал щедростта, стремейки се тя да се превърне в част от природата на мюсюлманина, казвайки:

„Даващата ръка е по-достойна от взимащата.” (Бухари, Зекят, 18)

И още:

„Нощта, колкото и да е мрачна, една клечка е достатъчна да я освети!..“

Хз. Мевляна

„Може да се завижда (благородно) само на двама души. Първият от тях е на когото Аллах е дал богатство и го е напътил да го харчи по пътя на истината; а вторият е когото Аллах е дарил със знание и го прилага и преподава на други (т.е. раздава в името на Аллах от своето знание).“ (Бухари, Илим, 15)

А от друга страна е отправил следната молитва (дуа):

„О, Аллах! Отреди ми да живея бедно, да умра беден и в Съдния ден ме съживи с бедните!“ (Тирмизи, Зухд, 37), превръщайки единия ъгъл на месджида си (джамията) в дом на милосърдието, в подслон на бедните, нуждаещите се и самотните.

Той изключително много помагал, както на всички бедни, така и на бедните, наречени „асхаб-у суффе", и им давал със своя скромен живот най-добрата утеха.

Отново Пратеникът – салляллаху алейхи веселлем – е казал:

„Бедните, (които по отношение на богатството няма да дават сметка), ще влязат в Дженнета половин ден (петстотин години според земния календар) преди богатите.“ (Тирмизи, Зухд, 37)

Той винаги е внушавал мисълта, че истинската мяра за достойнство не е богатството, а благодеянията и богобоязливостта, казвайки:

„Онези, които трупат (без да раздават по пътя на Аллах), в Съдния ден ще им се намали (наградата).“ (Бухари, Рикак, 13).

А също така е утешавал онези от общността, които били лишени от удоволствието да раздават по пътя на Аллах, че винаги е възможно да се раздава, казвайки:

„Пазете се от огъня (на Джехеннем), дори с половин фурма. А който не намери и това, тогава да се пази с блага дума.“

(Бухари, Едеб, 34)

„Пазете се от Огъня, дори и с половин фурма. А който не намери и това, тогава да се пази с блага дума." (Бухари, Едеб, 34)

Следователно, ако някой няма какво да даде, тогава да се отнася добре (с хората) и да казва благи думи – това също е вид подаяние. И дори е по-ценно от милостинята, която се дава в очакване на благодарност и с натякване. Всевишният Аллах повелява:

„Добрата дума и прошка са по-добри от милостиня, последвана от обида. Аллах е над всяка нужда, всеблаг." (ел-Бакара, 263)

Както се вижда достойният Пратеник не е заел страната нито на богатите, нито на бедните. Напротив, той е посочил добрите страни и на едните и на другите, като е подчертал, че всеки трябва да се примирява с положението си и да подхожда според него. Важното е рабът да не обръща толкова внимание дали е богат или беден, а да живее съобразно божественото задоволство.

Пратеникът на Аллах – салляллаху алейхи веселлем – смятал всички вярващи за духовно богати. На един от достойните сахабета – Ебу Зер, – радияллаху анх, който си нямал дори един побит камък на земята, Пратеникът казал:

„– О, Ебу Зер! Прибави вода в чорбата си и раздавай." (Муслим, Бирр, 142)

Защото Ебу Зер – Аллах да е доволен от него – е нямал дори зърна да прибави към чорбата.

На човек, който е духовно богат, празното портмоне не му пречи. Ако едновременно е богат и духовно и материално, това увеличава още повече духовното му богатство и красота. А на духовно бедния пълното портмоне не му е от полза. Нещо повече, то засилва духовната му нищета. А онези,

„Всяко позволено и добро дело е милостиня."
(Бухари, Едеб, 33)

които са бедни и духовно, и материално, – Аллах да пази – ще са нещастни и в двата свята.

Пратеникът на Аллах – салляллаху алейхи веселлем – е определил за истинско богатство не многото пари, а духовното богатство. Затова всеки е богат според задоволството си. А то, както е споменато в един хадис, е неизчерпаема хазна. А истински вярващи са онези, които притежават тази хазна и раздават от нея. Раздаването по пътя на Аллах е най-съвършената проява на състрадание и саможертва при изпълнението на религиозните му задължения.

Когато Хз. Юмер – Аллах да е доволен от него – пътувал за Шам и стигнал входа на града, дошъл ред на слугата му да се качи на камилата. Той настоял да се спази редът и влязъл в града пеша, а слугата му – яздейки.. Това също е изключителна проява на благодеятелност и себеотрицание.

Себеотрицание (исар) е да пренебрегнеш себе си и да предоставиш правото си на своя брат. Днес то е почти изчезнало в обществото. Нужно е да се изисква нещо повече от зекята, да се насърчава раздаването по пътя на Аллах извън зекята и тази дейност да се институциализира и систематизира. Едновременно с това е нужно да се възпитават хора с ислямско съзнание, които ще работят в тези институции. Освен това, една от най-важните задачи на днешното общество, е да се построят болници, старчески домове, други подобни институции, където ще се приютявай хора, изпаднали в безизходица, от които ще се възползва общността на Мухаммед – Аллах да го благослови и приветства.

Желанието за раздаване в името на Аллах трябва да е в природата на вярващия. Всевишният Аллах повелява:

„[За онези богобоязливи], които раздават и в радост, и в беда, и за сдържащите гнева си, и за извиняващите хората, – Аллах обича благодетелните.”

(Али Имран, 134)

الَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي السَّرَّاء وَالضَّرَّاء وَالْكَاظِمِينَ
الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

„[Онези богобоязливи], които раздават и в радост, и в беда, и за сдържащите гнева си, и за извиняващите хората, – Аллах обича благодетелните.” (Али Имран, 134)

Според едно предание Джафер Садък имал роб, който бил ангажиран със службата около него. Един ден той, без да иска, при поднасянето изсипал върху Джафер купичка със супа. Целият залян Джафер го погледнал ядосан, а робът му казал:

– Господарю! В Корана се възхвалявят **“подтискащите гнева си!”** и цитирал съответния айет.

Тогава Джафер Садък казал:

– Подтиснах гнева си! Този път робът:

– На същото място в Корана се възхваляват **“онези, които извиняват грешките на хората”,** продължил той, след което прочел другата част от айета.

– Добре, извиних те!.. рекъл Хазрети Джафер. Робът пак продължил:

– В същия айет от Корана се повелява, че **“Аллах обича благодетелните!”** и прочел последната част на айета. Тогава Джафер Садък му рекъл:

– Хайде върви, вече си свободен. Освободих те заради Аллах!

Според предание от Пратеника – саллаллаху алейхи веселлем – само за това, че една порочна жена проявила милосърдие като напоила куче, задъхващо се от жажда, били опростени греховете ѝ и заслужила Рая (Дженнета). За сметка на това

Желанието за раздаване в името на Аллах трябва да е в природата на вярващия.

пък, друга жена, която се отнесла безмилостно към една котка и я оставила да умре от глад, заслужила Ада (Джехеннем). Тези примери са изключително поучителни, за да може мюсюлманинът да насочи сърцето си в правилна посока. Защото вярващият трябва да е като лунната светлина в мрачна нощ – чувствителен, състрадателен, самоотвержен, щедър и милосърден.

Аллах Теаля ще приеме щедростта само ако раздадената стока е хубава и с добро качество. Защото рабът достига божественото задоволство в зависимост от това до колко обръща внимание на този деликатен момент.

Във века на благополучието (асръ саадет) Асхабъ суффе, които посветили живота си единствено на исляма и не мислели за нищо друго, освен да служат на Аллах, не можели да намерят време за да си осигуряват прехраната. Затова другите мюсюлмани им носели фурми. Веднъж група от няколко души им донесли развалени фурми и тъй като сахабетата били много гладни, се принудили да ги изядат. Поради тази причина Всевишният Аллах отправил следното предупреждение:

„О, вярващи, раздавайте от благата, които сте придобили, и от онова, което извадихме за вас от земята! И не възнамерявайте да раздавате от лошото, което сами не бяхте взели, освен ако не си затворите очите! И знайте, че Аллах е над всяка нужда, всеславен!” (ел-Бакара, 267)

В друг айет Всевишният Аллах ни известява, че за да сме близо до Него, трябва да раздаваме от онова, което обичаме:

„Не ще се сдобиете с праведността, докато не раздадете от онова, което обичате. А каквото и да раздадете, Аллах го знае.”

(Али Имран, 92)

„Не ще се сдобиете с праведност, додето не раздадете от онова, което обичате. А каквото и да раздадете, Аллах го знае." (Али Имран, 92)

Думата «бирр» (праведност), която се среща в айета, се тълкува като връхна точка на милостта, задоволството и Дженнета на Аллах. В друг айет Всевишният Аллах разяснява «бирр» по следния начин:

„Праведността не е да обръщате лице на изток или на запад, праведността е у онзи, който вярва в Аллах и в Сетния ден, и в ангелите, и в Писанието, и в пророците, и раздават от своя имот, въпреки любовта си към него, на роднините и сирацците, и на нуждаещите се, и на пътника [в неволя], и на просяците, и за освобождаване на робите, и отслужва молитвата, и дава милостинята зекят**; и у изпълняващите своя обет, когато са обещали, и у търпеливите в злочестие и беда, и във вихъра на битката. Те са искрените и те са богобоязливите."** (ел-Бакара, 177)

Както се вижда, този айет разяснява,че праведност означава съвкупност от много качества, които трябва да притежава вярващият.

Днес, когато в обществото ни чувствата на братство и взаимопомощ са отслабнали и постепенно мирът и спокойствието биват измествани от омразата и враждата, има нужда от щедро раздаване по пътя на Аллах. Тази самоотверженост в изразходването на благата по пътя на Аллах е от изключителна важност, както за нас, така и за децата ни. Те трябва да растат със съзнанието, че истинският притежател на благата е Аллах Теаля.

„Не мисли, че с трупането на пари ще се издигнеш. Застоялата вода мирише лошо. Старай се да раздаваш. На течащата вода небето ѝ помага. То спуска дъжд, изпраща порои и не позволява тя да пресъхне."

Шейх Саади

Както сме задължени да приучаваме децата си да отслужват намаз още от малки, така трябва да ги възпитаваме в дух на щедрост по пътя на Аллах и в правене на хаири на нуждаещи се хора. Ако не ги приучим на това от малки, ще е жалко за тях.

Всеки, който иска да стане истински мюсюлманин, дори възможностите му да са ограничени, е длъжен да подкрепя нуждаещите се и страдащите, колкото може, да се привързва към тях и да се моли за тях. Споделянето на болката на страдащ също е раздаване-инфак. От следната молитва на Муса – алейхисселям – може да се разбере, че облагородяване на сърцата е за доближаването ни към Аллах. Според един хадис веднъж той отправил следната молитва: „О, Господи! Къде да Те потърся?" Аллах Теаля му отговорил: „Потърси Ме при наскърбените сърца." (Ебу Нуайм, Хилйе, II, 364)

Днес едно от най-големите благодеяния е да се изразходват средства за създаването на институции, които ще подготвят духовни водачи. Както е казал един мислител:

„Най-съществената разлика между господстващите и управляваните народи е една шепа изградени личности!"

Днес светът е жаден за тази шепа съвършени хора.

В наше време ислямският свят претърпява поражение в обществен план, тъй като мюсюлманите са сполетяни от една несправедливост и са безсилни да я премахнат. Не трябва да се забравя, че за да се промени тази зла участ, са нужни по-големи религиозни усилия и съвест от периода, когато бяхме силни. Приемайки за принцип божествената повеля **„Да, в трудността има и леснина"**, трябва да превъзмогнем трудностите и решително да потърсим пътя на спасението. Тази отговорност

„Вашите имоти и деца са изпитание. А при Аллах има велика награда."
(ет-Тегабун, 15)

е много важна, тъй като дори задълженията, които винаги са били позволени, биват застрашени. Например една майка, която кърми, ако възникне пожар в къщата ѝ и тя продължи да кърми, носи отговорност за това. Поради това, че трябва да вземе бързи мерки за погасяването на пожара, ако тя продължи да кърми детето си, което е законосъобразно и одобрено, създалата се ситуация я поставя под заплаха. Този въпрос в исляма е много важен и се нарича „маслахат" – необходимост. Следователно, и днес трябва много добре да се установи от какво има необходимост и да се полагат усилия, колкото и както е нужно. Ако се осъществи това както подобава, ислямският свят ще намери сили да се избави от тази криза.

Например, както подчертахме и по-горе, отличителният белег на ислямската цивилизация са вакъфите, които, след като били учредени, представлявали действителен и велик пример за установяване и преценяване на нуждите.

Най-сериозна причина за отдалечаването на сърцето от Аллах и за служене на самия себе си са богатството и многото деца. Затова Аллах Теаля повелява:

„Вашите имоти и деца са изпитание. А при Аллах има велика награда." (ет-Тегабун, 15)

„О, вярващи, да не ви отвличат от споменаването на Аллах нито имоти, нито вашите деца! А които сторват това, те са губещите!.." (ел-Мунафикун, 9)

Вакъфите са центрове, където се изразходва една голяма част от материалните средства по пътя на Аллах. Те са най-сигурните посредници за установяване на връзка между богатите и нуждаещите се и са като мост между тях. Богати, които раздават чрез такива учреждения, дори след като

Зекятът и раздаването по пътя на Аллах са средства, които спасяват душата, личността и характера на човека от пленничеството на материализма и го издигат.

умрат, имат възможност чрез тях да поддържат връзка с бедните и да бъдат в тяхна услуга.

б-Благовъзпитание при раздаванетео

При раздаването на задължителната милостиня – зекят и подаяния – садака, благовъзпитанието е от изключителна важност. При това даващият трябва да изпитва чувство на признателност към взимащия. Защото той го избавя от едно задължение и става причина да спечели духовна награда. В същия момент милостинята е един щит срещу болести и беди за даващия. Всъщност нуждаещите се, бедните и самотните са голяма благодат за заможните. Защото вратите на Дженнета се разтварят чрез техните молитви.

Относно благовъзпитанието, на което трябва да се обръща внимание при даването на милостиня, в Корана се повелява следното:

„О, вярващи, не проваляйте своята милостиня с натякване и обида, както онзи, който раздава своя имот за пред хората на показ, а не вярва в Аллах и в Сетния ден!" (ел-Бакара, 264)

В този айет, освен че се насърчава даването на зекят и раздаването по пътя на Аллах, съвсем ясно се посочва поведението, което трябва да се съблюдава, при извършването на това дело. Тоест благодеяние, което е последвано от накърняване достойството на бедния, с обида и натякване, няма никаква стойност пред Всевишния Аллах.

Пратеникът – саллаллаху алейхи веселлем – е казал:

„Има трима души, с които Аллах не ще говори на Съдния ден, не ще ги погледне и не ще ги оправдае. За тях има болезнено мъчение."

„Ти раздай състоянието, богатството и имота си по един добър начин и спечели едно сърце! За да може молитвата му (дуа) да бъде в гроба, в онази мрачна нощ – светлина и сияние за теб!.."
Мевляна

Ебу Зер – Аллах да е доволен от него, – който станал свидетел, как Пратеникът на Аллах – Аллах да го благослови и приветства – три пъти повторил тези думи, казал: „Нека погинат, нека да не им се осъществят надеждите и да бъдат от губещите!" и попитал: "Кои са те, о, Пратенико на Аллах?" Пророкът – салляллаху алейхи веселлем – казал:

„Онзи, който (от високомерие) влачи дрехата си (по земята), натяква за онова, което е дал и продава стоката си с лъжлива клетва!.." (Муслим, Иман, 171)

Тези разяснения показват, че благодеянията, последвани от натякване и обида, са сред големите грехове, които навличат тежко наказание на раба. Защото сърцата са под божественото наблюдение. Хз. Мевляна е казал: *„Ти раздай състоянието, богатството и имота си по един добър начин и спечели едно сърце! За да може молитвата му (дуа) да бъде в гроба, в онази мрачна нощ – светлина и сияние за теб!.."*

Отново Мевляна в своите изпълнени с мъдрост стихове говори, че бедните и нуждаещите се са благодат за богатите, тъй като посредством тях изпълняват задължението си за благодарност, отражението на щедростта се проявява чрез тях и затова не трябва да се нараняват сърцата им:

„Нуждаещият се е огледалото на щедростта. Внимавай да не го замъглиш, изричайки срещу него обидни думи.

Една от проявите на щедростта на Аллах са бедните. Всевишният Аллах ги кара да се обръщат към великодушните хора. Така се проправят пътищата на щастието за богатите човеколюбиви хора. Една друга проява на щедростта на Аллах Теаля е събуждането на обич и милосърдие в сърцата на богатите, за да помагат на нуждаещите се.

„Нуждаещият се е огледалото на щедростта. Внимавай да не го замъглиш, изричайки срещу него обидни думи."
Мевляна

Както бедният се нуждае от щедрост и благодеяние, така и щедростта, и благодеянието се нуждаят от него. Както красивите хора търсят чисто огледало, без прах по него, за да съзерцават красотата си, така и щедростта търси нуждаещите се и безпомощни хора.

Следователно бедните са огледалото на щедростта на Аллах. Заможните хора наблюдават щедростта си в тях. Праведните богати хора, които в действителност са смъртни, са осъзнали, че богатствата им са поверени, разбрали са своето безсилие пред Аллах и са превърнали себе си в отражение на божествената щедрост. Взимайки своя дял от щедростта на Аллах, са изживели своя преходен живот с великодушие.

Онези, които носят в сърцата си малкото или голямото богатство, което притежават, са нещастните бедняци в Съдния ден. Такъв тип хора не застават пред вратата на Аллах!!!

Те наистина са жалки и духовно бедни, чиито сърца са далеч от Аллах. А външният им вид отразява нещастието им. Те наистина са нехайни и бездушни, така че ти не се сближавай с тях! В никакъв случай не хвърляй кокал на кучешка снимка!..

Внимавай; не слагай пред тези мъртъвци чиния за храна! Не проявявай благосклонност към тях и не се сближавай с тях! Такива богаташи в Съдния ден ще бъдат унизени просяци!..

Те не са духовни, а материални дервиши. Те смятат низостта си за щастие, ядат хубава храна, каквато им харесва и пият вкусни питиета. А всъщност, те нямат дял от божествения залък.

О, ти, който не искаш да си сполетян от такава съдба! Обгърни тварите с щедроста си, за да бъдеш от просветените!..”

„Онези, които раздават своите имоти по пътя на Аллах и после нито натякват, нито обиждат, имат наградата си при своя Господ. И не ще има страх за тях, и не ще скърбят.”

(ел-Бакара, 262)

Друго важно нещо, на което трябва да се обръща внимание при задължителната милостиня-зекят, подаянията-садака и други благодеяния-хаир, е тайното даване. Защото садаката, която се дава явно, притъпява чувството на неудобство у взимащия и след време като се превърне в навик, убива стремежа му за работа. А това може да накара даващия да се възгордее.

Обаче понякога е полезно да се разгласят имената на раздаващите милостиня и вършещи други благодеяния. По този начин хората се насърчават да помагат на бедните. Всевишният Аллах в Корана повелява следното:

„Ако явно раздавате милостиня, колко хубаво е това! Но ако скътате и тайно дадете на бедняците, това е най-доброто за вас..." (ел-Бакара, 271)

Въз основа на този айет тълкувателите на Корана стигнали до становището, че задължителната милостиня трябва да се раздава явно, а останалите милостини и благодеяния – да се извършват скрито.

Най-доброто поведение, което народът ни е превърнал в поговорка а в един хадис е известено, че тези хора в Съдния ден ще бъдът под сянката на Трона (на Аллах), е: „Лявата ръка да не усети какво дава дясната". По отношение на тази култура на раздаване предците ни са дали най- добрият пример. Историята ни е най-голямото доказателство за това.

Като пример може да послужи известният вакъфски акт на Фатих Султан Мехмед Хан, в който са посочени най-деликатните правила на поведение към хората, които се нуждаят от защита.

„Онези, които раздават своите имоти и нощем, и денем, и скрито, и явно, имат наградата си при своя Господ и не ще има страх за тях, и не ще скърбят."
(ел- Бакара, 274)

Членовете на общество в което Падишахът им предписвал подобно поведение, слагали милостинята в пликове и ги оставяли върху камъните в джамиите, откъдето нуждаещите са взимали толкова колкото имат нужда, без да виждат даващия.

Освен че при раздаването тайната е основен принцип, явното раздаване също се поощрява при условие да се предпазва сърцето от показност. Също така за раздаването няма определено време. Вярващият трябва да раздава и денем, и нощем. В един от айетите тази истина се представя по следния начин:

„Онези, които раздават своите имоти и нощем, и денем, и скрито, и явно, имат наградата си при своя Господ и не ще има страх за тях, и не ще скърбят.“ (ел-Бакара, 274)

Хазрети Ебу Бекир – радияллаху анх – раздал всичките си четиридесет хиляди динара, десет хиляди от които през ноща, десет хиляди през деня, десет хиляди скрито и десет хиляди явно. Предава се, че една от причините за низпославането на това знамение е тази постъпка. (Алюси, *Рухул-Меани*, III, 44)

От друга страна, Хазрети Али – радияллаху анх – при положение, че не притежавал нищо друго освен четири сребърни дирхема, ги раздал всичките – единия през ноща, другия през деня, третия скрито и последния явно. Когато Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – го попитал:

„– Защо постъпи така?“ Той отговорил:

„– За да заслужа онова, което моят Господ е обещал.“ След което, Пророкът – саллаллаху алейхи веселлем – го благовестил, казвайки:

„– Спечели онова, на което се надяваш.“ (Вахиди, *Есбабу Нузулил-Кур’ан*, 95)

„О, вярващи, не проваляйте своята милостиня с натякване и обида, както онзи, който раздава своя имот за пред хората на показ, а не вярва в Аллах и в Сетния ден!“
(ел-Бакара, 264)

Признакът на обичта е самоотвержеността. Обичащият проявява самоотверженост към обичания в зависимост от степента на обичта си и смята това за удоволствие. Това опира до готовността на обичащия да умре заради обичания. Даряването на препитание от Аллах, на Неговите творения е най-добрата проява на обич от обичащия към обичания. Тъй като задължителната милостиня и подаянията се дават заради Аллах, в Корана се казва: **„Аллах взима подаянията...”.** В едно от знаменията се повелява:

„Не знаеха ли, че Той, Аллах, приема покаянието от Своите раби и взима подаянията...!?” (ет-Тевбе, 104)

По този повод Пратеникът на Аллах – салляллаху алейхи веселлем – също е казал:

„Всяко подаяние, което се раздава от богатство, припечелено по позволен начин, Всемилостивият Аллах го взима с ръката (могъществото) Си и го приема.” (Вж. Муслим, Зекят, 63)

В такъв случай най-важното нещо при задължителната милостиня и подаянието е искреността, т.е. да се цели единствено задоволството на Аллах. Абсолютно неправилно е раздаващите да проявяват високомерие и да очакват благодарност и признателност за стореното. Една такава мисъл заличава цялото достойнство и всички награди. Напротив, даващият трябва да изпитва чувство на благодарност към взимащия и не трябва да цели нищо друго, освен задоволството на Аллах. Защото при Аллах това е прието. Оценявайки и почитайки раздаденото по пътя на Аллах от Хз. Али и Хз. Фатиме – Аллах да е доволен тях, – Всевишния Аллах

„Разумните хора, когато заминават в отвъдния живот, носят със себе си своите имоти и богатства. (Т.е. приживе ги раздават по пътя на Аллах.) Само скъперниците си ги оставят, копнеейки по тях.”

Шейх Саади

„Както бедният се нуждае от щедрост и благодеяние, така и щедростта, и благодеянието се нуждаят от него. Както красивите хора търсят чисто огледало, без прах по него, за да гледат красотата си, така и щедростта търси нуждаещите се и безпомощни хора."
Хз. Мевляна

повелил и на вярващите да раздават по пътя на Аллах със същата искреност:

„И дават храна – въпреки че и те я обичат – на нуждаещ се и на сирак, и на плинник:

„Храним ви в името на Аллах. Не искаме от вас нито отплата, нито признателност."

„Страхуваме се от [мъчението на] Нашия Господ в Деня свъсен, зловещ."

„Но Аллах ще ги предпази от злото на този Ден, и ще им дари сияние и щастие." (ел-Инсан, 8-11)

В тези знамения е представено правилното поведение във връзка с раздаването.

1. Посочва се, че предпочитането на вярващия брат пред себе си, въпреки личната нужда, е едно много ценно качество.

2. Известява се, че с раздаването не трябва да се целят мимолетни земни облаги, а единствено задоволството на Аллах.

3. Подчертава се важността на раздаването заради Аллах, с цел предпазване от ужаса на наказанието в Съдния ден.

4. Обещава се, че онова, което се раздава с искренност, ще бъде прието от Аллах и ще стори лицето на раздаващия сияйно.

5. Намеква се, че Аллах Теаля иска от вярващите да вършат подобни благодеяния.

Ако раздаващият успее да изгради у себе си това ценно качество, посочено в знаменията, искреността в сърцето му ще се отрази и у взимащия, така че дори да не му се полага милостиня, ще предизвика божественото благоволение.

При положение, че подаянито се дава с искреност, дори то да попадне у човек, на когото не му

се полага да взима, даващият пак получава награда. Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – потвърдил това по следния начин:

Някога един човек си казал:

"– Аз непременно ще дам милостиня."

През нощта взел милостинята си, излязъл от къщи, и, без да знае, я дал на един крадец. На следващия ден хората започнали да говорят:

"– Чудно! Тази нощ била дадена милостиня на един крадец!"

Човекът си казал:

"– О, Аллах! Слава на Теб. Аз непременно ще дам милостиня."

Отново взел милостинята си и излязъл. И този път, без да знае, я дал на една проститутка. На другия ден хората започнали да говорят:

"– Невъзможно! Тази нощ била дадена милостиня на една проститука!"

Човекът си казал:

"– О, Аллах! Слава на Теб, че дадох милостиня, дори и на проститутка. Аз непременно пак ще дам."

Същата нощ отново взел милостинята си и излязъл от къщи, като и този път, без да знае, я дал на един богаташ. На следващия ден хората пак учудено започнали да говорят:

"– Що за работа е това! Тази нощ пък била дадена милостиня на един богаташ!"

Човекът си казал:

"– О, Аллах! Благодаря Ти, че дадох милостиня, въпреки че я дадох на крадец, проститука и богаташ."

(Заради искреността му) на сън му било казано:

"– Може би милостинята, която даде на крадеца ще го накара да се засрами и да се откаже от кражбата.

С три неща светът се превръща в Рай:
1. С „раздаване" по пътя на Аллах с ръка, език и сърце.
2. С опрощаване на Аллаховите раби.
3. С посочване на правия път на подтисника.

Проститутката пък може да съжали за това, което прави и да стане достойна жена. А богаташът може да се поучи от това и да започне да раздава на нуждаещите се от богатството, което Аллах му е дал." (Бухари, Зекят, 14)

Без съмнение, безброй проявления на този хадис са изживени до сега, едно от тях бе наблюдавано върху Махмуд Сами Рамазаноглу - наследник на пророка и близък приятел на Аллах. По време на едно анадолско пътуване в Кападокия един човек се доближил до колата му и поискал от Сами Ефенди пари за цигари.

Сами Ефенди, който бил слънце на щедростта, въпреки несъгласието на някои от приятелите му, казал:

„– Щом иска, трябва да му се даде", след което без колебание, под учудените погледи на околните, му дал колкото пари поискал. Беднякът, който останал много доволен, променил намерението си и казал:

„– Сега ще ида и с тях ще купя хляб", след което радостен си тръгнал.

Ето, такова е въздействието на едно благодеяние, което се прави с искреност заради Аллах!.. Колко добре ще е за нас, когато раздаваме в името на Аллах, да съумеем да контролираме повече своето душевно състояние, отколкото състоянието на взимащия, достигайки до истинската щедрост!..

О, Аллах! Отреди всички прояви на милосърдието да бъдат безкрайно съкровище в духовния ни свят! Амин!

„Може да се завижда благородно на двама души: На човек, когото Аллах е дарил с Корана и той денонощно е зает с Него, а другия е човек, когото Аллах е дарил с богатство и той денонощно го изразходва по пътя на Аллах."

(Бухари, Илим, 15)

ЗЕКЯТЪТ

през погледа на ислямското право

Условията, при които зекятът става задължителен[1]

1- Човекът, който ще дава зекят, трябва да е мюсюлманин, разумен, пълнолетен според исляма и свободен (да не е роб).

2- Трябва да притежава богатство което да достига определената минимална стойност (нисаб) извън богатството което ще покрие основните му нужди (хаваидж-и аслийе) и дългове. Основните жизнено необходими неща са тези, от които човек има нужда, за да запази живота и свободата си. А именно; дом, всички ползвани в дома вещи и предмети, които не са златни или сребърни, дрехите му, едномесечен, а според друго виждане, едногодишна издръжка за членовете на семейството, за които е отговорен, книги за четене, инструменти и машини, свързани с професията и занаята и др. нужди.

„Нисаб" е границата, която задължава човека да дава зекят. Тя се различава в зависимост от нещата, които спадат към зекята.

3- Придобитото богатство трябва да е увеличаващо се, действително или принципно. Т.е. то

„Колко добре ще е за нас, когато раздаваме в името на Аллах, да съумеем да контролираме повече своето душевно състояние, отколкото състоянието на взимащия, достигайки до истинската щедрост!.."

[1] Тук зекятът се резглежда накратко, в основните му параметри. Повече информация може да се потърси в изданията на Главно мюфтийство. Ако нямате достъп до тези книги, може да се обърнете към мюфтийствата или към компетентни духовни лица. Бел. на редактора.

трябва да осигурява печалба и полза на собственика си. В данъчната терминология тази специфичност се определя като, „печалба, осигуряване на производство и приходи или увеличаването – умножаването на самия капитал". Действителното увеличаване става чрез раждане, оплождане, търговия и др. Принципното увеличаване е наличието на капитала в ръцете на собственика или пълномощника, чието увеличаване е в рамките на възможното.

4- Трябва да мине една лунна година от придобиването на богатството.

Зекятът се дава според лунната година, т.е. върху 354 дни, при 2,5%. Обаче днес търговските институции го пресмятат според слънчевата година. Но тъй като слънчевата година се състои от 365 дни, разликата от 11 дни също трябва да се прибави към зекята. Т.е., ако зекятът е 2,5%, според слънчевата година става приблизително 2,6%.

5- Имуществото, за което ще се дава зекят, трябва да принадлежи изцяло на съответния човек.

Човек, който ще дава зекят, трябва да обръща изключително внимание на понятията **темлик** и **тахарри.** Защото валидноста на зекята зависи от тях. **Темлик** означава да се дава нещо във вид на собственост, т.е. зекятът трябва да премине в ръцете на взимащия и да стане негово притежание. А **тахарри** е проучване, което се прави преди да се даде зекята. Т.е. да се установи дали той ще достигне до нужното място. Ако зекятът се даде на някого, преди да е направено проучване, а след това се установи, че е даден на човек, който е извън опоменатите осем групи в свещеното знамение (айет), той е невалиден и трябва да се даде отново. Обаче, ако се установи някаква не-

„Онези, които вярват и вършат праведни дела, и отслужват молитвата, и дават милостинята зекят, имат наградата си при своя Господ и не ще има страх за тях, и не ще скърбят."

(ел-Бакара, 277)

редност след като е направено проучване, не се налага да се дава отново.

Друго нещо, на което трябва да се обръща внимание при зекята, е следното:

Човек преди всичко има собствени права. Следват правата на членовете на семейството, после на роднините и близките. В наследственото право е спазена същата близост и ред. Истинските собственници също имат предимства помежду си. Те се опират на две неща:

Първото е според степента на близост и родинство, а второто – според степента на нуждата.

Предпочитането на роднините не означава даване (на зекята), на по-малко нуждаещи се и пренебрегване на нуждаещите се и изпадналите в затруднение. Става дума за това кой ще бъде предпочетен, когато степента на нуждаещите се е равна. Винаги трябва да се има предвид степента на трудност и нужда. Ако човекът, който не е роднина, има по-голяма нужда, е невъзможно роднините и познатите да имат предимство.

Тези мерки са изключителна тънкост и пример за състрадателност, чрез които ислямът, освен че насажда у човека милост, показват и неговото равновесие. Защото първият плод на вярата е милосърдието, и сърце, което е далеч от него, не се смята за живо. Словата – Бисмилляхиррахманиррахим (С името на Всемилостивия и Милосърден Аллах), изричани преди всяко праведно дело и сура Фатиха, която се намира в началото на Корана, започват с имената ер-Рахман (Всемилостив) и ер-Рахим (Милосърден) и са свързани с милостта на Аллах. Житията на пророците и приближените раби на Аллах са изпълнени с прояви на милосърдие. Пророкът – Аллах да го благослови и приветства – е казал:

Зекятът е най-доброто решение, за да не се превърне богатството в един мръсен раков тумор.

„Бъдете милостиви към земните, за да ви помилват небесните!" (Ебу Давуд, Едеб, 58)

По този начин той е подчертал, че милосърдието трябва да обхване всички твари. Материалните ибадети като раздаването по пътя на Аллах, задължителната милостиня и зекятът за земеделската продукция (ушур) са най-ярката проява на милосърдието.

„О, сине на Адем! За теб е добро да даваш за милостиня богатството, което е в излишък. Ако го задържаш и не го раздаваш, то е зло за теб. Не си отговорен при Аллах, ако притежаваш богатство, колкото е необходимо. Започни да раздаваш от хората, с чиято грижа си натоварен."

(Тирмизи, Зекят, 32)

Имущество, за което трябва да се дава зекят и тяхното количество

Минимумът който трябва да притежава човек за да е задължен със зекят, при овцете и козите е четиридесет, при едрия рогат добитък и биволите – тридесет, а при камилите – пет. Необходимият минимум за златото е 81 гр.[2], а за среброто е 561 гр. При златото и среброто минималното количество е твърдо (едно на четиридесет), но при животните количеството на зекята, което трябва да се даде, се променя с увеличаването на броя им. По-подробна информация се съдържа в книгите по вероучение. Зекят се дава и за морските продукти и метали (руда). Техните разновидности и количества са отразени подробно във книгите по фъкъх (ислямско право).

Всички движими и недвижими имоти, които носят приход, спадат към зекята. При недвижимите имоти се пресмята наемът за една година, а след като се изключат разходите, се дава зекят за останалата част. За парцели, които се купуват с цел бъдеща продажба, се дава зекят според

[2] Стойността на златото се пресмята различно. Според тези пресмятания са се установили стойностите 96, 90, 85 и 81 гр. За да не е в ущърб на бедния, тук за основа е взето мнението за 81 гр.

първоначалната им цена (евентуално, ако има инфлация, се включва и разликата), а за апартаменти, които се строят с цел продажба се дава зекят съобразно стойноста им (отново имайки предвид инфлацията).

Ако акционерите в сдруженията (фирмите) решат да дават зекят не поотделно, а като цяло, тогава се пресмята по следния начин:

Най-напред, в началото или в края на годината, се пресмятат приходите и разходите. Към наличната стойност се прибавят и вземанията, които са сигурни. От този сбор се изключват разходите за инвентара, ако има такива. От останалата сума се дава зекят 2,5%, ако се пресмята според лунната година, а ако е според слънчевата година се дава 2,6%.

Трябва да се обръща внимание и на следното: зекят не се дава само върху печалбата, но и върху основния капитал, който не спада към инвентара.

Промишлените предприятия, фабриките, ателиетата и работилниците, ако искат да изчислят зекята си, трябва да подходят по следния начин:

1. Не се дава зекят за онези машини и инструменти, които се използват като инвентар. Само ако те са от злато или сребро, се изчислява стойността им и се дава зекят.

2. Експлоатационният капитал подлежи на зекят. След като се изключат от него всички разходи, като заплати и дългове, върху остатъка се дава зекят.

3. Ако в индустриалните учреждения заплатите се изплащат месечно, не се взимат под внимание вълненията през дванейсетте месеца, а се гледа изчислението, което се прави в края на годината.

Изпълнилият както подобава намаза и зекята, Като праведен раб с лекота ще мине сърата.

Рахмети

„Хора, които нито търговия, нито продажба ги отвлича от споменаването на Аллах и от служенето на молитвата и даването на милостинята зекят. Страхуват се от Деня, в който ще се преобърнат сърцата и очите.”
(Ен-Нур, 37)

Важно нещо, което трябва да се има предвид при изчлисяването на зекята за парите, е инфлацията. Днес поради обезценяването между 70% и 100%, имайки предвид отделните периоди през годината, в които зекятът е задължителен, за да се придържа към стойността на периода, в който е трябвало да се даде зекят, е нужно да се индексира тогавашната стойност. В противен случай стойността на зекята пада под 1/40. Така нуждаещият се бива ощетен и тази милостиня се оказва недостатъчна.

Islямът е повелил зекятът да се дава основно в натура. Т.е., който има злато, дава злато, който има сребро, дава сребро, който има овце, дава овце, който има пшеница, дава пшеница, който има платове, дава платове. Само че по времето на Пейгамбера – саллаллаху алейхи веселлем – а после и по времето на халифите Хз. Ебу Бекир и Хз. Юмер е започнало да се дава зекят в пари вместо със стока. Затова и днес няма нищо нередно да се дават на бедните пари, вместо стока.

Хора, на които може да се дава зекят

Аллах Теаля повелява:

„Милостинята *зекят* **е за бедняците и за нуждаещите се, и за онези, които я събират, и за приобщаването на сърцата [към Исляма], и за [откуп на] робите, и за длъжниците, и за тези по пътя на Аллах, и за пътника [в неволя] – задължение от Аллах. Аллах е всезнаещ, премъдър.”** (ет-Тевбе, 60)

Това знамение много ясно определя къде може да се дава зекят. А те са:

1- На бедняците: Според религията те не се смятат за богати, т.е. които не притежават

определеното минимално богатство. Такива хора, дори да работят и да са работоспособни, могат да взимат зекят.

2- На нуждаещи се (месакин): крайно бедни и нямат храна за деня.

3- На онези, които я събират.

4- За приобщаване на сърцата [към исляма] (муеллефетул-кулюб): онези, чиито сърца трябва да се приобщят към исляма.

5- На робите: онези роби, които са се споразумяли с господарите си, да бъдат освободени чрез откуп.

6- На длъжниците: на онези, чиито дългове са повече от богатството им, може да се дава зекят.

7- На тези по пътя на Аллах (фи себилиллях): които воюват по пътя на Аллах, които са тръгнали на хадж и са останали без пари, които изучават наука заради Аллах за да бъдат в полза на хората и ислямската общност, и които призовават към исляма.

8- На пътника [в неволя]: може да се дава зекят и на онези, чиито пари са свършили по време на пътуване, дори да са богати.

Хора, на които не може да се дава зекят

Зекят не може да се дава на майката, бащата, бабата, дядото, сина, дъщерята и внуците; на богатите и немюсюлманите. Съпругът и съпругата също не могат взаимно да си дават зекят.

Зекятът се дава само на хора и за основни нужди. Затова джамии, училища, курсове по Коран и болници се правят не със зекят, а с доброволни

„И ги сторихме водители, напътващи според Нашата повеля. И им разкрихме да вършат добрини и да отслужват молитвата, и да дават милостинята зекят. Те служеха [единствено] на Нас.“

(ел- Енбия, 73)

дарения. Храната, която се дава на нуждаещия се като уважение (например ифтар) не е зекят, а е раздаване в името на Аллах (инфак), защото в това няма прехвърляне на собственост.

„Ето, вие сте онези, които са позовани да разадават по пътя на Аллах. Но сред вас има скъперници, а който е скъперник, той само спрямо себе си е скъперник. Аллах е Пребогатия, вие сте бедните. И отвърнете ли се, Той ще ви замени с други хора и те не ще бъдат като вас."

(Мухаммед, 38)

УШУР – Зекят за земеделската продукция

1. Според Ебу Ханифе – рахметуллахи алейх – в земеделската продукция няма определена минимална граница (нисаб). Т.е. няма условие за определено количество и да е минала една година от придобиването му. Според Ебу Юсуф и имам Мухаммед, минималното количество при земеделската продукция е 5 веска, т.е. 653 кг. Само, ако количеството надмине тази граница, се дава ушур.

2. Там, където се придобива два пъти продукция през годината, в зависимост каква е продукцията, повторно се дава ушур.

3. Зекят се дава също за земеделската продукция на умрял човек, която се унаследява и за продукция, която е собственост на дете или психично болен.

4. Земеделската продукция, за която ще се дава ушур, трябва да има трайност до една година. Поради това не се дължи ушур за пресните плодове и зеленчуци като круши, ябълки, праскови, кайсии, домати, пипер, праз и кервиз. Защото тези продукти са нетрайни.

Днес е възможно да се съхраняват до една година плодовете и зеленчуците чрез дълбоко замразяване в хладилници и други технологии. Плодове и зеленчуци, които се съхраняват по този начин, според Ебу Юсуф и имам Мухаммед е спорно, дали подлежат на ушур или не. Съвременните учени разглеждат този въпрос по два начина:

а) Не е нужно да се сравняват плодовете и зеленчуците, които по специален начин могат да се съхраняват до една година, с продукти, които без да се развалят, по естествен начин траят една година. За това не се изисква да се дава ушур за тях.

б) Възможността да се съхраняват плодовете и зеленчуците до една година, придава на продукцията по-голяма стойност, отколкото през съответния сезон. Поради това за тези продукти трябва да се дава ушур. Само, че когато се изчислява необходимото минимално количество, трябва да се изключат разходите за производството и съхранението.

Съобразно тези виждания и имайки предвид виждането на имам Азам, свързани с темата, става ясно, че е по-уместно да се дава ушур специално за съхраняващите се плодове и зеленчуци, с цел предпазване от противоречия и ощетяване на бедните.

Друг въпрос, който трябва да се спомене тук е: Ако продукцията, за която се дава ушур, в същата година бъде обърната в пари, за тях не се дава зекят, докато не мине една година.

5. Ако продукцията се полива с речна или изворна вода, се дава 1/10 (10%), ако се полива през цялата година или повече от половината година с помпа и с вода под наем се дава ушур – зекят 1/20 (5%). Не се изключват разходите за семена, работа, напояване, лекарства и др.

6. При положение, че е даден ушур за маслините, сусама и слънчогледа, не се дава от маслото им. Само че търговецът, който ги изкупува от производителя, за да ги продава, дава зекят „за търговска стока".

7. Определеният дял от продукцията, предназначен за ушур, се изчислява и дава, когато продук-

„Какви богати хора има, за които е по-добре да не дават на онези, на които не им се пада, отколкото да дават. Затова харчи богатството, което Аллах е дал само съобразно Неговата повеля! Неправилното благодеяние е като един роб, който раздавайки богатството на своя господар на разбойниците, казва, че едва ли не, върши благодеяние."

Хз. Мевляна

цията напълно узрее. Дори не е позволено да се дава зекят за продукция, която все още не е поникнала и за плодове, които не са вързали. Но след като поникне и овошките вържат, ако собственикът пожелае може да даде зекята.

8. Ако се консумира от зърното или от плодовете на дърветата преди да е даден ушур, трябва да се консумират с намерение да се плати зекят и обезщетение за тях. Например според Ебу Ханифе – рахметуллахи алейх – ако са набрани 10 кг. грозде, единият килограм трябва да се даде за ушур, като обезщетение.

9. Земите, които са завоювани от мюсюлманите, но без да се разпределят и се пазят за ислямската общност, се наричат „мири" – държавни земи. Те принадлежат на държавата и се предоставят на селяните с право на обработване чрез документ (тапия). Онези, които се разпореждат с тях, имат статут на наематели. А определения дял или данък, който ще дават на държавата, е в качеството на наем.

От продукцията на подобни земи не се дава ушур. Земята в Османската държава основно е била с такъв статут.

Една част от държавните земи в Анадола и Румелия, които заемали огромни площи, след време била продадена и прехвърлена с тапии, като по този начин обширните земи били разработени и се превърнали в собственост на хората. Така се появила частната земя и за продукцията от нея също се дава ушур, както при другите.

„Не се привързвай много към богатство и имоти, за да може като дойде време лесно да ги оставиш! Хем лесно да го дадеш и си отидеш, хем награда да спечелиш! Ти се хвани за Онзи, Който здраво те държи, защото Той е и Изначалния, и Крайния."

Хз. Мевляна

Един репортаж във връзка с вакъфа, зекята и раздаването по пътя на Аллах (инфак)

БОГАТСТВОТО Е ЕДНА ПОВЕРЕНОСТ (ЕМАНЕТ)

Какво представлява собствеността през погледа на исляма?

Според исляма собствеността в истинския ѝ смисъл не принадлежи нито на индивидите, нито на обществото. Тя принадлежи единствено на Аллах Теаля. На човек му е дадено правото да се разпорежда с нея за определено време и в рамките на определени условия. Поради това човек не може да използва произволно благата, които са негова собственост. Те трябва да се изразходват по начин, който е посочил Истинският им Собственик, а именно Великият Аллах. Това означава, че притежателят на богатство е задължен да споделя земните блага, от които се възползва, с нуждаещите се и със страдащите в границите, които ислямът е определил. Целта на това е, човек да стане вярващ, от чиито ръце, език и богатство другите да са в сигурност и да им е полезен.

„О, вярващи, бойте се от Аллах! И всеки да види какво е приготвил за Утре! И бойте се от Аллах! Сведущ е Аллах за вашите дела.”
(ел-Хашр, 18)

Това положение е резултат от осъзнаването, че благата са една повереност, която Всевишният Аллах е дал на Своя раб. Ако те се използват в разрез с Неговите повели, това се смята за измяна на

„За да сме вярващи, от чиито ръце и език хората ще се възползват, за да сият лицата ни в Деня на равносметката, когато ще се дава отчет на Истинския Собственик на благата и за да достигнат сърцата вечната награда, е необходимо да се живее със съзнанието, че „ богатството е повереност".

тази повереност и се появяват разни експлоататори, от които днес обществото страда.

Какво е мястото на притежателя на блага т.е. на богатия през погледа на исляма?

Islam: Ислямът насърчава хората към придобиване на блага по разрешен начин. Две от общо петте условия на Исляма са задължение единствено за богатите. Това са хадж и зекят.

Това означава: стани богат по разрешен (законен според шериата) начин, давай зекят и извършвай хадж. От друга страна, Пратеникът ни – саллаллаху алейхи веселлем – в следния хадис ни осъветва и насърчава да бъдем колкото се може повече от „даващите", а не от „взимащите":

„Даващата ръка превъзхожда взимащата". (Бухари, Зекят, 18)

Кое е най-важното според исляма за постигане на позволено богатство?

В исляма се насърчава търговията, но не толерира пълната й свобода както правят днес застъпващите либерални схващания, нито пък я ограничава в тесни граници, подобно на социалистическите гледища. Имайки предвид индивидуалната и обществената полза, в търговията са се оформили известни правила, съобразно нейната област и форма на дейност. Така че:

Абсолютно е забранена търговията с нещо, което Всевишният Аллах е забранил. Това означава, че според исляма първото условие за да бъде позволена

една търговска дейност, трябва да бъде позволена областта, в която се действа.

Другите условия са свързани с начина на дейност.

Складирането на дадена стока и продажбата ѝ с цел да се повиши цената ѝ, е забранено. Днес това е известно като черна борса. Това в шериата се нарича „ихтикяр" и е строго забранено.

Друга шериатска забрана в търговията е измамата (габин). Това става, чрез възползване от невежеството, неопитността или ниското умствено ниво на клиента, като се поставя една прекомерна цена, различна от действителната. Например; купуване на крадена стока на минимална цена или възползване от неопитността на дете, като се купи от него някоя ценна вещ на ниска цена.

Задължение на търговеца е да покаже недостатъка на стоката, която е изложена за продажба. Друго нещо, на което дрябва да се обръща внимание, е при покупка да не се хули стоката умишлено.

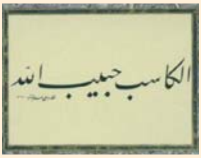
Тъй като целта ни не е да изложим всички шериатски изисквания, засягащи търговската дейност, накрая ще се задоволим да кажем следното:

От гледище на шериата в някои случаи стойността на печалбата може да се ограничава. Това положение придобива по-голяма важност, например по време на война, на заразни болести и др. Религията дава право на управляващите да взимат предпазни мерки в рамките на полезното и да приемат закони, които да сплашват или насърчават. Това често се случва в областта на търговията. Затова е задължително да се спазват правилата, поставени от управляващите, в полза на обществото и особено които се отнасят за печалбата. Обаче има

„...Но на Аллах принадлежат съкровищниците на небесата и на земята. Ала лицемерите не проумяват."

(ел- Мунафикун, 7)

области, в които такива ограничения са невалидни, поради по-големия риск, който съществува там.

Има безброй доказателства как islямът е насърчавал търговската дейност. Във връзка с тази тема, в няколко предания (хадиси) се казва:

„Честният и правдив търговец – мюсюлманин, на Съдния ден ще бъде заедно със загиналите по пътя на Аллах (шехиди)...” (Ибн-и Мадже, Тиджарат, 1)

„Храбрият търговец, който излага стоката си за продажба, бива дарен с препитание, а измамникът е прокълнат.” (Ибн-и Мадже, Тиджарат, 6)

„Страхливият търговец е лишен, а храбрият е дарен с препитание.” (Дейлеми, Муснед, II, 79)

„Най-чистата (халал) и хубава храна за човека е онази, която лично той е припечелил.” (Ибн-и Мадже, Тиджарат, 1)

Може ли един мюсюлманин, който е забогатял, спазвайки ислямските правила, да харчи произволно своето богатство?

Нещата, които спадат към богатството (мал) са много видове: животни, имоти, накити, търговски стоки и др.

При използването на различни стоки, които спадат към различини категории, ислямът е поставил много правила. Например:

Забранено е да се дава малко храна на животните, а да се експлоатират прекомерно. Забранено е също да се използва дадена собственост, единствено за да бъде причинена вреда на други. Не може да издигате високо дворната стена, за да лишите съседа от слънчева светлина и изглед. Не може поради небрежност търговска стока, от която

„Честният и правдив търговец – мюсюлманин, на Съдния ден ще бъде заедно със загиналите по пътя на Аллах (шехиди)...”

(Ибн-и Мадже, Тиджарат, 1)

хората имат нужда, да я доведете в безполезно състояние. Особено, ако тя е хранителен продукт... Например, не може да изсипвате зеленчука от градината на пътя, да разлеете зехтина на земята, за да протестирате срещу ниската им цена. Защото това са стоки, които задължително се предоставят в полза на обществото.

Не може да ограничавате производството, заради голяма печалба. За това, че са обществено вредни, са забранени дествия като изкуственото увеличаване на цените или възпирането на обезценяването на дадена стока, както постъпват съвременните картели (обединение на сродни едри предприятия за диктуване цените на пазара и за борба с конкуренцията) и тръстове.

Кои са основните материални задъжения на един богат мюсюлманин?

Най-важното задължение на богатия е задължителната милостиня, зекят. Думата зекят произлиза от арабската дума „тезкие", която означава пречистване. Тоест зекятът е действие, което пречиства богатството. Поради това, че по заповед на Аллах, онази част, която попада в зекята, е задължителен дял (право) на бедния. Няма разлика между ограбването на чуждо богатство и отказа да се дава зекят. Всевишният Аллах е определил за всяка група стоки граница (нисаб). Затова стоките, които надминават тази граница, попадат в зекята.

Според исляма, богатство не означава това, което притежават днешните супер богаташи, както по принцип мислят хората. Шериатската граница на богатство е 81 гр. злато или равно-

„Най-чистата (халал) и хубава храна за човека е онази, която лично той е припечелил."

(Ибн-и Madже, Тиджарат, 1)

стойна на него стока. Богатство, което е на тази стойност или над нея, при условие, че е минала една година, подлежи на зекят.

Според религията ни, 1/40 от богатството е право на бедния. А то трябва да се предостави на собственика му по най-добър начин. Това право, наречено зекят, означава, че бедният е съдружник на 1/40 от богатството. Зекятът е минималната стойност, която трябва да се даде на бедния. Само че този размер при земеделските приходи, който се нарича ушур се увеличава на 10%, а при животните съотношението зависи от техния вид. А що се отнася до подаянието (садака) и раздаването по пътя на Аллах (инфак) и които са в допълнение към зекята, това увеличава благодатта на богатството и го облагородява. Ебу Бекир – радияллаху анх – е обявил война на онези, които не давали зекят, а това показва важността на този въпрос.

Ако силният съдружник не дава дяла на слабия съдружник, той става угнетител и грабител. Милостта и благодатта изчезват. Така че мръсотията и петната по богатството не могат да се изчистят.

В Свещения Коран са посочени точно хората, на които трябва да се дава зекят: бедни, длъжници, ученици, борещи се по пътя на Аллах и пътници, в зависимост от нуждата им.

Тъй като днес материалната безизходица е достигнала до крайност, богатите не трябва да се задоволяват само със зекята, който е задължение за нормални времена, а да правят много повече.

Друг материален ибадет е зекятът за земеделската продукция - ушур. Ако трябва да кажем нещо и за него; той също е много важен, но ислямският свят го е пренебрегнал. В османската държава земята е била държавна (мири), докато днес земята

„И позволеното, и забраненото богатство свършват... Но остват наградата и грехът, които са спечелени с тях.“

Абдуррахман ел-Евзаи

се експлоатира под друга форма – тя е частна собственост. Може да се купува и продава. Собственика ѝ може да се разпорежда с нея, както пожелае. Ако иска я обработва, ако иска не я обработва, ако иска я продава. Затова, за продукцията от земя, която се полива и се влага труд за поливането ѝ, се изсква 5%, а за продукция, която вирее, без да се влага труд за поливане се полага 10% ушур. Който не дава ушур, също е в положение на грабител като онзи, който не дава зекят. По този начин се потъпква правото на бедния, нуждаещия се, полагащия усилия по пътя на Аллах. Към този въпрос трябва да се подходи изключително сериозно и за всичко свързано със зекята, трябва да се търси информация от компетентни хора или да се направи справка в съответните раздели на книгите по фъкъх (ислямско право).

Вие казахте, че освен зекята богатите имат и други начини за раздаване по пътя на Аллах от благата, които, както се изразихте, са една повереност от Аллах на рабите Му. Бихте ли ни казали нещо повече по този въпрос?

Разбира се... Тези видове раздавания не са задължителни, както зекятът, са доброволни дела, които се насърчават. А именно: раздаване по пътя на Аллах - инфак, предпочитане на другия - исар, въпреки личната нужда и даряване на дадена собственост за вечно ползване в името на Аллах, за определена цел т.е. вакъф. Зекятът е задължителното раздаване на нуждаещия се. Но богатството трябва да се облагородява чрез допълнителни подаяния.

Всевишният Аллах в 34 знамение на сура ет-Тевбе повелява следното:

„Ако богатството е у скъперниците, оръжието у страхливците, а решението у слабите, тогава нещата се провалят."

Хз. Ебу Бекир

„Които трупат злато и сребро, и не раздават от него по пътя на Аллах – извести ги за болезнено мъчение."

В знамението се казва, че мястото на човек, който пренебрегва правото на нуждаещия се, ще е Огънят (Адът). Трябва много добре да се замислим над тази божествена заплаха и да се стремим да раздаваме повече от 1/40. Защото в друго знамение е казано:

„И питат какво да раздават. Кажи: „Излишъка." Така Аллах ви обяснява знаменията, за да размислите." (ел-Бакара, 219)

„Вместо да изброяваш извършените добрини, раздавай за Аллах, тъй като започне ли и Аллах да брои (да те възнаграждава според това което заслужаваш) ще те лиши. И не крий парите си в гърнето, тъй като и Аллах ще започне да крие от теб."

(Муслим, Зекят, 88)

Страната ни претърпява тежки кризисни дни. Сигурно в тези условия зекятът и раздаването по пътя на Аллах придобиват по-голяма важност?

Както и вие казахте, страната ни се намира в материално – духовна, обществена и икономическа криза. Затова се нуждаем от голяма мобилизация за раздаване по пътя на Аллах. Трябва да споделим мъката на нашите болни, бедни, слаби и самотни братя вярващи. Защото милосърдието е спокойствие за съвестта в земния и благовестие за вечно щастие в отвъдния живот. Дори има необходимост, редом с даването на зекят, онези, които имат възможност, да увеличат своите хаири. Защото зекятът е повелен с цел грижа и закрила на нуждаещите се в нормално време. Но понякога нуждата и бедността могат да достигнат до крайна степен. За да се запази мирът и спокойствието в такива общества, значението на благотворителността нараства.

В такива времена не трябва да се задоволява само със садължителната милостиня. Защото на мястото на нещастните и нуждаещи се хора можехме да бъдем ние. Същевременно, това е една благодарност към нашия Господ.

Както трябва да приучаваме децата си от малки да изпълняват намаз, така трябва да ги приучаваме в дух на раздаване по пътя на Аллах, да радват нуждаещите се и нещастни хора. Ако не започнем да ги възпитаваме от малки, в бъдеще това ще е трудно. Те трябва да растат със съзнанието, че истинският владетел на благата е Аллах и да знаят, че те са само един вид касиери или пазители на повереното. Поколенията, които растат в този дух, могат отново да съживят историческата ни готовност за оказване на помощ. Ислямската история е изпълнена с достойни примери за раздаване по пътя на Аллах.

Нека Ви дам един пример. През 1913 г., когато османците губят Балканите, Братя Джевхери и представителите на Ислямската организация в Индия постоянно организирали митинги, призовавали мюсюлманите да помагат на османците и ги насърчавали да дават за тях зекят и др. Дори по площадите поставили сергии за набиране на помощи. Тогава са се случили много интересни неща. Дошъл един младеж и оставил своята риза и фланела, които свалил от гърба си, на сергията. А един възрастен човек пък оставил кефена си (плат за увиване на мъртвец).

Тази и други подобни на нея случки са незабравим пример за едно велико раздаване по пътя на Аллах. Предпочитането на другия, въпреки личната нужда – себеотрицанието, е израз на душевно величие. Разбира се днес ние имаме по-голяма нужда от такъв ентусиазъм. Следователно днес, едновре-

Милосърдието е спокойствие за съвестта в земния и блогевестие за вечно щастие в отвъдния живот.

мено с важността да се спазват категориите на които трябва да се дава зекят, според мен е по-важно да се дава на хората, които полагат усилия по пътя на Аллах.

Виждаме, че вакъфите през историята също са били повод за много благодеяния. Бихте ли изразили своето мнение относно вакъфите, които представляват благотворителни учреждения?

Институциализирането на раздаването по пътя на Аллах (инфак) е в основата на вакъфа. Вакъфът е приписване на формалната собственост върху Аллах; той не може да принадлежи на някого и да преминава в собственост на друг и е предоставен завинаги в името на Аллах. Целта на вакъфа е в името на Аллах да се подходи към всички твари с милосърдие. Възможността да се дари богатството и душата заради Аллах, е стремеж да се заслужи Дженнета (Рая).

Както споменахме много пъти, в османската държава е имало над 26 хиляди вакъфи. Тяхното съществуване продължило бладодарение на самоотвержените хора. Обществото в една огромна световна държава осигурило своето равновесие чрез вакъфите. В същия момент вакъфите са паметници на общественото милосърдие. Те са най-прекрасните места за раздаване. Колко голяма нужда имаме днес от тях. Тези институции отново трябва да се възродят в съвременните условия, за да бъдат прегръдка на милосърдие и състрадание за нуждаещите и страдащи хора.

„Кажи: „Моят Господ увеличава препитанието комуто пожелае от Своите раби, и Той го намалява за тях. И каквото нещо раздадете [за милостиня], Той го връща. Той е най-добрият от даващите препитание.”

(ес-Себе, 39)

Един наш гражданин, който живее в луксозно жилище, до колко може да почувства мъката на онзи, който живее в схлупена къщурка? Има ли представа от неговото положение и начин на живот?

Човекът е една повереност, предметите също са повереност. Всичко земно е повереност. Предаването на повереноста на мястото му е повод за милост. Раздаването по пътя на Аллах не става само с материални блага. Трябва да се раздава от всичко, което твоят Аллах ти е дарил. Най-доброто раздаване по пътя на Аллах е да се разпространява религията, живеейки според исляма. Достойните сахабета са се отдали на исляма, за да пренесат вярата до най-отдалечените кътчета на света и да насочат хората в правия път. Днес отново най-доброто раздаване по пътя на Аллах е излагането на красотите на исляма пред света със същия ентусиазъм и въодушевление. Основната причина за една от най-съществените икономически кризи в страната ни (Турция) не е материална, а духовна. Тъй като повереността (материалните блага), която е дадена на човека, не намира своето място, използва се за задоволяване на душевните страсти и се прахосва, Великият Аллах отнема благодатта от нея. Намесва се и въздишката на угнетения. Безпокойствата следват едно след друго...

Лично историята ни е свидетел на това, как зекятът и раздаването по пътя на Аллах са осигурявали спокойствие и мир в обществото.

„Милостинята, която дадеш, когато си силен, когато си здрав, когато в теб се проявява скъперничеството, когато се страхуваш от бедността и се надяваш повече да забогатееш, е по-добра. Не оставяй (това) за времето, когато душата ти стигне до гърлото и кажеш "за еди кой си толкова, за еди кой си толкова". Така или иначе това богатство ще е на този или на онзи от наследниците."

(Бухари, Зекят, 11)

От историята ни виждаме, че нашите предци са били загрижени за съседите си и за безпомощните хора, както за себе си, а понякога дори и повече. Докато днес у хората се наблюдава един егоизъм и безразличие

към другите, плод на капитализма, който стимулира материалните апетити. Кои са според Вас причините и последствията от това?

Ако всички мюсюлмани дават своя зекят според изискванията, след известно време не ще остане човек, който да се нуждае от зекят. От друга страна, ако собствениците на земя дават полагащия се ушур, а собвениците на животни – за животните, предполагам, че в обществото няма да останат бедни хора. В историята има безброй примери за това. По времето на Юмер ибн Абдулазиз поради това, че богатите давали зекята както подобава, обществото е достигнало много високо равнище на благоденствие, та дори е било невъзможно да се намерят хора, на които да се даде зекят.

Предците ни също са показали прекрасни примери в това отношение. Надпреварвали са се в раздаването по пътя на Аллах, дори достигнали степента да предпочитат другия пред себе си (исар). Исар означава "да отделиш от себе си" или да предоставиш правото си на своя брат, въпреки че и ти имаш нужда от него. За съжаление днес това почти не се среща. Разбира се, не от всеки може да се очаква да достигне това равнище в раздаването. Чувствата на себеотрицание са на невероятно ниво, единствено в обществата, които са се извисили чрез пратениците и приближените раби на Аллах.

Раздаването по пътя на Аллах не става само с материално. Трябва да се раздава от всичко, което твоят Господ е дарил. Най-доброто раздаване по пътя на Аллах е да се разпространява религията живеейки исляма.

Днес трябва да се дава по-голяма тежест на раздаването по пътя на Аллах и да се насърчават хората към него. Учредяването на религиозни институции, възпитаването на усърдни хора, които ще работят за исляма, изграждането на болници, от които ще се възползва обществото

ни, изграждането на домове, където ще се подслонят страдащите, са едно от най-важните задължения на мюсюлманското общество.

❁

Как трябва да се дава зекят? На какво трябва да се обръща внимание?

Даването на зекят по начин, който не ще засегне взимащия, е задължително за зрелия мюсюлманин. Предците ни в това отношение са подхождали толкова прецизно, че този съвършен подход представлява едва ли не един от върховете на ислямския нрав и поведение.

Преди в джамиите имаше „камъни за милостиня"; вярващите, които дават зекят, слагаха милостинята си в пликове и ги оставяха върху тях, а нуждаещите се пък взимаха от там сума колкото им е необходима, без да видят и познаят даващия. Обаче хората по отношение на морала и чувството за отговорност бяха на такова достойно ниво, че нуждаещите се не злоупотребяваха с тази свобода. Такива камъни за милостиня все още се намират в някои от старите ни джамии. Но за съжаление съвременното поколение ги вижда, но дори не знае за какво служат. Всевишният Аллах повелява:

„Сполуката е за вярващите, които в своята молитва са смирени." (ел-Му'минун, 1-2)

По отношение на зекята трябва да се приложи същото смирение и деликатност. Защото поведението на даващия милостинята в Корана се описва по следния начин:

„О, вярващи, не проваляйте своята милостиня с натякване и обида, както онзи, който

Раздаването по пътя на Аллах не става само с материални блага. Трябва да се раздава от всичко, което твоят Господ ти е дарил. Най-доброто раздаване по пътя на Аллах е да се разпространява религията, живеейки според исляма.

раздава своя имот за пред хората на показ, а не вярва в Аллах и в Сетния ден!" (ел-Бакара, 264)

Когато се дава зекят или милостиня, трябва да се прави с чувство на състрадателност и милосърдие, като че ли човек дава на себе си и с мисълта, че така е решила съдбата, и че и аз можех да съм на това положение. Състоянието на взимащия зекята се променя според положението на сърцето му. Това въздейства на човека срещу вас. Колкото е по-искрено вашето сърце, толкова искреност ще почувствате от среща. Ако решите да дадете набързо милостинята и да си ходите, според това ще получите благодат.

Благовъзпитанието при поднасянето на милостинята е много важна. Ако се дава като че ли се поднася на Аллах с израз на признателност и със съзнанието, че това е едно благоволение на Аллах, духовната благодат, която ще последва, ще е по-голяма. Трябва да изпитваме признателност към бедните за това, че посредством тях изпълняваме един задължителен ибадет. Поради това ние трябва да идем лично при бедния и да поднесем милостинята си.

От гледна точка на благовъзпитанието и деликатността в раздаването по пътя на Аллах, хадисът на Пратеника, който разяснява, че милостинята най-напред попада в ръката на Всевишния Аллах и от там преминава у бедния, е много важен.

Милостинята трябва да се дава с мисълта, че се поднася на Аллах. Както при поднасяне на подарък обръщаме внимание на опаковката и начина на поднасяне, и милостинята трябва да се дава по същия начин.

Когато се изпълняват вакъвските ангажименти, трябва да се обръща внимание на думите, които се изричат, на метода, на жестовете и особено на изражението, на лицето. Те не трябва да са накърняващи и унизителни.

Както полагаме старание, когато си купуваме някоя вещ, с такова старание и прецизност трябва да изразходваме времето и енергията си, за да предадем повереността на собственика ѝ. Не трябва да жалим усмивката и вежливостта. Рамазаноглу Махмуд Сами Ефенди, който е един от духовните водачи на съвремието, когато видеше някой нуждаещ се, ако беше в кола, спираше, отваряше вратата, правеше няколко крачки към него и поднасяше милостинята с усмивка и вежливост. Самоотвержеността, вежливостта и милосърдието към тварите трябва да са отличителни черти на нас, мюсюлманите.

Отново в Корана по повод поведението при раздаване на милостиня и др. се повелява следното:

„О, вярващи, раздавайте от благата, които сте придобили, и от онова, което извадихме за вас от земята! И не възнамерявайте да раздадете от него лошото, което сами не бихте взели...!“ (ел-Бакара, 267)

Онова, което трябва да направи рабът, е да изпълнява този обществен обряд с любов, желание и амбиция.

Хз. Мевляна е казал:

„Сърцето е мястото, където Великият Аллах гледа.“ Вярата е дело на сърцето. Милосърдието е плод на сърцето. Нека да сме милосърдни към земните, за да са милостиви към нас и небесните. Нека Всемогъщият ни и Всесилен Аллах да ни помилва и ни опрости греховете.

Духовната страна на зекята и раздаването по пътя на Аллах също е много интересна. Във фондацията «Хюдаи вакъф», в който участваме и ние, постъпват дарения от различини места. От благодеянията, които се правят чрез даре-

Нуждаещите се, самотните и бедните, които чакат на вратата на вакъфа, са като страдащите, чакащи пред вратата на доктора. Както се стремим да задоволим техните нужди, така трябва да утешаваме и наскърбените сърца. „Не може да бъде от нашия нрав да казваме днес си иди, ела утре.

И знанието и мъдростта се пораждат от позволения (халал) залък; и любовта, и милосърдието произтичат от позволения залък. Ако един залък поражда завист, измама, незнание и нехайство, знай, че този залък е нечист (харам). Видя ли някога да пониква ечемик, ако си посял жито?
Хз. Мевляна

нията на някои хора, се изпитва по-голямо облекчение. Това зависи от степента на чистота на придобиването им (халал). Като че ли в парите действа закона на притеглянето и привличането... Също така, ако печалбата е изцяло чиста, това се усеща и при взимането, и при даването. А също бедният, който взима от нея, отправя хиляди благословии. Ето, това е духовната страна на въпроса...

Друг въпрос е, че искащият и лишеният т.е. нуждаещите се, които изтъкват нуждате си и хората, които поради сдържаност не искат, имат право да получават от заможните хора. Коранът ни известява за това по следния начин:

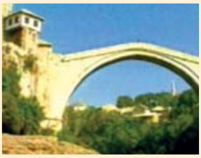
„И в техните имоти имаше дял за просяка и нуждаещия се". (ез-Зариат, 19)

Под израза „махрум" – „нуждаещи се", се имат предвид чистите хора, получили някакво възпитание и се въздържат да просят поради достойнството си. Те не трябва да се пренебрегват. Не трябва да ни заблуждава външността им и да не ги признаваме за нуждаещи се.

Сериозно проучване ли трябва да се направи кой има правото да получи зекят?

Разбира се. Защото за задължителен ибадет, какъвто е зекятът, проучването е условие за даването му. Тъй като, ако не е направено проучване и зекятът не попадне на нужното място, той трябва да се даде отново. При зекята има две условия: първото е тахарри т.е. проучване, а второто е темлик, т.е. прехвърляне на собствеността на определения човек. Ако се даде зекят без проучване се изисква да се даде отно-

во, разбира се, ако не е достигнал до истинския нуждаещ се...

Тъй като вакъфските настоятели са упълномощени да контролират задължителната милостиня зекят, те се намират в много деликатно положение. Защото благодетелят, въпреки че може сам да раздаде милостинята си, упълномощава вакъфа за това с надеждата, че благодеянието му ще отиде на най-подходящото място.

След като е така, отпада ли отговорността за проучване при зекят, който е даден на посреднически институции като вакъф? Т.е. задължението за проучване изцяло на вакъфа ли е?

За зекят, който е даден на посреднически институции, проучването изцяло е тяхно задължение. Служителите на учреждението, ангажирани с тази работа, трябва да идат и на място да проучат положението на онези, на които ще се дава зекят като попитат кмета или имама на съответното селище и т.н. Ако има възможност, трябва да посетят и домовете им, защото понякога, някои хора могат да злоупотребят с благотворителните институции. След толкова проучване, Аллах най-добре знае, вече отговорноста отпада. Тоест, ако след проучване парите са дадени и впоследствие се окаже, че тези хора не се нуждаят от зекят, не се налага да се дава отново.

Зекят се дава само лично, като преминаването му в собственост на взимащия е условие. Всички джамии, училища, курсове по Коран, болници и т.н. се градят не със зекят, а с доброволно раздаване по пътя на Аллах (инфак). Затова раздаването на средства по пътя на Аллах, освен зекята, в изцяло заема много важно място. Например над 26-те хиляди вакъфи, учредени в османската държава, изцяло разчитали на доброволните дарения. Много от ангажиментите били изпълнени чрез тях. Като се почне от вакъфите за прекарване на вода, построяване на болници, задомяване на сираци, та се стигне до тези, които са се грижили за хамалите,

птиците и още какво ли не, за каквото не можем да си представим. Днес дори не можем да си мечтаем за такова дълбоко милосърдие. Това са плодовете на великите души и дълбоко проницателните хора. В османската държава, когато се построявала джамия, до нея са изграждали лечебница, място за безплатно раздаване на вода и медресе. По този начин всички нужди на една общност се събирали около джамията. Така народът хем чувствал, че благата принадлежат на Аллах, хем било постигнато и общественото равновесие. Бедният и богатият съжителствали спокойно в една махала, и домовете на богатите били подслон за бедните. Там бедните спокойно споделяли своята мъка и сираците намирали закрила. Всъщност между къщите на бедните и богатите е нямало съществена разлика. Сърцата им туптяли едновременно и се обвързвали с братски чувства. Богатите давали своята милостиня на бедните с вежливост и чувство на благодарност, защото чрез тях изпълнявали задължителния си обряд и чрез милостинята се предпазвали от нещастията. А бедните пък от своя страна се изпълвали с чувство на признателност към тях за получените дарове, дадени от Аллах.

Несъмнено историята ни е изпълнена с безброй примери за раздаване по пътя на Аллах и себеотрицание. Дори и малко да са, днес също се срещаме с поучителни случки. Бихте ли разказали за някои от тях, които са ви впечатлили силно?

На първо време се сещам за баща си и чичо си. Когато възнамеряваха да дават милостиня, по най-добрия начин я опаковаха и я поднасяха с изключителна вежливост, спечелвайки сърцето на

„Бързайте да раздавате милостиня. Защото бедата не може да изпревари милостинята".
(Хейсеми, Меджмауз-Зеваид, III, 110)

нуждаещия се, без да го наскърбяват. Взимащият изпитваше радост, а даващият – спокойствие. Единият взимаше (милостинята), приемайки, че е от Аллах, другият пък предаваше повереността, дадена му от Него.

Безбройни са примерите и във вакъфа Хюдаи. Отново искам да дам няколко от тях. Нашият вакъф помагаше на една майка с дете. Детото ѝ беше парализирано, завършило университет. Един ден тя дойде и благодари на вакъфа, след което каза: от сега нататък няма да приемам помощи, давайте на по-нуждаещи се от мен, защото синът ми почина. А с последните пари, които взех, погребах детето си. Сега останах съвсем сама. По някакъв начин се справям. Парите, които ми давахте, ги предложете на някое нуждаещо се семейство, което е на нашето предишно положение.

Също така помагахме на едно холандско семейство, в което мъжът бе починал, а жената бе останала със сираците. Един ден тя написа писмо до вакъфа. В него изразяваше благодарността си: ”Вече изплатих заемите на съпруга си. Спасих го от човешкото право (кул хаккъ). Вече ще мога да преживявам със собствения си труд.” Подобни примери има безброй и са израз на себеотрицанието. Тоест, достойнството да се откажеш от своето право и да го предоставиш на друг.

Много ви благодарим за този изключителен разговор.

И аз ви благодаря.

„Истински бедняк е онзи, който не може да намери нищо, за да задоволи нуждите си и няма някой, който да разбере за положението му и (въпреки това) не иска нищо от хората.”

(Бухари, Зекят, 53)

От върховете на добродетелта на цивилизацията ни

Службата и начинът ѝ

ТРЕТИ РАЗДЕЛ

Възвишено стъпало към духовните върхове

ХИЗМЕТ - СЛУЖБА

Основата на islямският морал намираме в насочеността към Всевишния Аллах с любов и искреност; а най-важният признак за това несъмнено е в **„службата"** (хизмет). Защото според основното правило «който служи (за благоденствието на хората) достига благосклонността». Службата е едно изключително и висшо стъпало, което кара сърцата да достигнат божествените върхове.

Тя е едно такова стъпало, че всички пратеници и приближени раби на Аллах – достигнали вечната награда, винаги са се извисявали с него. Тоест, те през целият си живот са били жив пример на следното предание на Пратеника – саллаллаху алейхи веселлем:

„Господарят на един народ е онзи, който се грижи (служи) за него..." (Дейлеми, *Муснед*, II, 324)

Поради това пътят на рабите, водещ към върховете и вечната печалба минава през искрените служби, които се полагат за благоденствието на хората. Така, че една елементарна служба (хизмет), която е съобразно божественото задоволство може да превъзхожда много други доброволни ибадети.

Например, по време на един поход, когато времето е било много топло, Пейгамберът – саллаллаху алейхи веселлем – отседнал на едно подходящо място. Една част от сахабетата говеели, а друга не. Говеещите заспали от умора. А онези, които не говеели донесли за тях вода, за абдест (измиване

преди молитва) и опънали шатри за сянка. Когато настъпило време за разговяване (ифтар), Пейгамберът – саллаллаху алейхи веселлем – е казал:

„– Днес, които не говееха спечелиха (повече) награда." (Муслим, Съям, 100-101)

Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – който научил сахабетата си на много подобни прицfolgende, свързани със службата за благоденствието на хората, по време на строежа на Джамията на Пратеника (Месджид-и Небеви) е носил камъни на благословения си гръб, въпреки настояването и усилията на сподвижниците да му попречат. Тази велика скромност и дух на служба, на Пророка е неповторим пример за своята общност. Всъщност неговият живот от начало до край е преминал в служене на Всевишния Аллах и в услуга на хората, и всички твари.

„Ние изминахме това разтояние не само четейки книгите по тасаввуф, а с прилагането им колкото е възможно и със служба за благополучието на хората. Те водят човека по някакъв път, нас ни водиха по пътя на службата."

Убейдуллах Ахрар

Следователно в живота на онези щастливици, които подражават на това благословено творение, службата трябва да бъде най-отличителната черта. Тоест всяко сърце, което обича Аллах и Неговия Пратеник, е от онези, които се грижат за благополучието на хората. А общността на служещите са като слънцето и луната на небето. От една страна, службата е повод човек да бъде полезен за другите, а от друга е причина за извисяването му, според степента на неговите усилия и искреност. Може би по този начин, ползата е по-голяма за самият него от колкото за хората, за които се грижи.

От друга страна грижовните хора са като една река, която течейки изминава далечни разтояния и дава живот на хиляди твари; хора, животни, дървета, рози, цветя, птици... А мястото, което ще достигне тази река е вечната среща с Великия Аллах.

Познавачите на тази истина, дори и да са били султани, винаги смятали себе си за слуги. Когато

свещените градове (Мекка и Медина) били поверени на държавата, на великия османски падишах – Явуз Султан Селим Хан, по време на петъчна проповед (хутбе) имаминът го споменал като:

„Хакимул-харамейниш-шерифейн (Владетелят на двата свещени града), той с просълзени очи възразил и поправил имама, като казал:

„Напротив, Хадимул-харамейниш-шерифейн (Слугата на двата свещени града). Това е една проява на осъзнаване, на основната цел в служенето, на едно възвишено разбиране за грижовност.

Например Убейдуллах Ахрар свързвайки достижението си на това ниво с благодатта (берекета) от службата за благополучието на хората, е казал:

„Ние изминахме това разтояние не само четейки книгите по тасаввуф, а с прилагането им колкото е възможно и със служба за благополучието на хората. Те водят всеки човек по някакъв път, нас ни водиха по пътя на службата."

Това показва, че единствено знанието е недостатъчно, и че то трябва да се превърне в практичност.

Само, че за да бъде приета една служба (хизмет) от Великия Аллах, трябва да се изпълнят някои условия. То трябва да се извършва с искреност, милосърдие, себеотрицание, да е наочено към всички твари и да се цели единтсвено задоволството на Аллах Теаля. Тоест службата трябва да се извършва с искрено намерение, да не се цели с него личното облагодетелстване, а единствено отвъдната печалба. Ако се извършва по този начин, то става повод за вечното спасение, както в хадис е казано «дори и с половин фурма».

Убейдуллах Ахрар разказва:

От една страна, службата е повод човек да бъде полезен за другите, а от друга е причина за извисяването му, според степента на неговите усилия и искреност. Може би по този начин, ползата е по-голяма за самият него от колкото за хората, за които се грижи.

Един ден отидох на пазар. При мен дойде един човек и каза:

„– Гладен съм, би ли ме нахранил заради Аллах!..”

В този момент нямах никаква възможност. Разполагах само с един сарък (чалма). Влязох в една гостоприемница и казах на готвача:

„– Вземи този сарък. Стар е, но е чист. С него можеш да подсушаваш чиниите. В замяна на това, би ли нахранил този гладен човек?”

Готвачът даде храна на човека и поиска да ми върне саръка. Въпреки, че много настояваше, аз не го взех. При положение, че и аз бях гладен, изчаках бедняка докато се наяде.”

След това, с благоволението на Всевишния Аллах, Убейдуллах Ахрар станал собственик на такова голямо богатство, че в чифлиците му са работили хиляди работници. Но въпреки това, този благословен човек не е изоставил службата за благополучието на хората. По пътя на духовното си усъвършенстване, от началото до края, помоща и милосърдието му към познати и непознати били безкрайно големи. За една от службите си разказва следното:

„Бях поел ангажимента да се грижа за четирима болни в медресето „Мевляна Кутбуддин”, в Семерканд. Поради влошеното им състояние мърсяха леглата си. Лично аз изпирах дрехите им и ги обличах. Тъй като постоянно се грижех за тях, аз също се заразих от тяхната болест и легнах на легло. Но дори в това състояние, аз продължих да нося вода със стомните, да ги мия и да пера дрехите им.”

Идеалните постъпки в живота на големите по пътя на раздаването и службата в името на Аллах, са прекрасен пример за нас. Един мюсюлманин кол-

Грижовните хора са като една река, която течейки изминава далечни разтояния и дава живот на хиляди твари; хора, животни, дървета, рози, цветя, птици... А мястото, което ще достигне тази река е вечната среща с Великия Аллах.

кото и да е богат, той може да даде правото и да плати цената на материалните си възможности единствено в зависимост от способността му да увеличава духовността си и от душевното му състояние. Колкото повече се развива духовно, придържа се към аскетизма (зухд) и страха от наказанието на Аллах (таква), проявява съвършена скромност, въпреки богатството си, достига идеалното ниво, каквото е в разказа на Убейдуллах Ахрар.

Едно от трудно постижимите нива в службата (хизмет) се вижда в следната случка на приближения раб на Аллах, Маруф-и Керхи:

Един възрастен, притеснен и болен човек бил гост на Маруф-и Керхи. Човечецът бил нещастен. Косата му била окапала, лицето му бледо, душата му одирала тялото като с кука. Маруф-и Керхи постлал едно легло за да почине болния.

Той стенел и пъшкал от болка. До сутринта както не можал да заспи и за миг, така със стенанията си не дал възможност и на домакините да заспат. На всичкото отгоре започнал да буйства и да ги упреква. Накрая домакините не издържали на грубия му характер и лошо отношение, и започнали да излизат един по един. В къщата са останали само болния, Маруф-и Керхи и жена му.

Маруф-и Керхи не е спял през нощите, превивайки се да се грижи за него. Само, че един ден поради силно безсъние неволно заспал. Нехайният болен като видял, че той спи започнал да порицава този праведен човек, който разтворил своите обятия на състраданието и милостта за него, и вместо да му благодари, той го порицавал и мърморил следното:

„– Що за дервиш е този!.. И без това такива като него си имат само имена – известност, а в същност са лицемери. Всичките им дела са за показност. Външността им е чиста, но вътрешно са

Идеалните постъпки в живота на големите по пътя на раздаването и службата в името на Аллах, са прекрасен пример за нас.

„Сърце, което е изпълнено с любов, е прощаващо. Ако ти си само едно сухо изражение (образ), когато умреш, заедно с тялото ти умира и твоето име. Но ако си великодушен и грижовен (благодеятелен), твоят живот продължава и след смърта на тялото ти, в зависимост от това доколко си се жертвал и си заел място в сърцата.

Шейх Саади

мръсни. Наставляват другите да се боят от Аллах, а те не го спазват. За това този човек спи, без да мисли за моето положение. Човек, който се е наял и заспал какво знае за положението на един нещастник, който не може да мигне до сутринта!..”

Маруф-и Керхи отново проявил търпение и великодушие спрямо тези обидни думи, които чул. Направил се, че не го е чул. Обаче търпението на жена му се е изчерпило и с тих глас му казала:

„– Чу какво каза този грубиян. Повече няма да го подслоняваме в тази къща. Нека повече не му позволяваме да ни бъде в тежест и теб да те измъчва. Кажи му да си ходи и да търси другаде решение. Добро се прави на човек, който оценява доброто. Да се прави добро на неблагодарници е зло. Това ги кара повече да буйстват. Не се слага възглавница под главата на нисък човек. Главите на такива неблагодарници трябва да са върху камък.”

Маруф-и Керхи, който спокойно изслушал тези думи, усмихвайки се казал:

„– Жено! Защо се засягаш от неговите думи?.. Ако е викал, е викал на мен, ако е проявил грубост е проявил към мен. Неговите неприятни думи, на мен ми изглеждат приятни. Виждаш, че той е в непрестанно страдание. Погледни, горкия не може дори за миг да заспи!.. Знай, че истинското умение, истинското милосърдие е да изтърпиш мъката на такъв човек...”

Шейх Саади, който разказва тази случка, наставлява следното:

„Достойнството в службата е да можеш да поемаш товара на слабите, когато виждаш себе си силен и здрав, в знак на благодарност.”

„Сърце, което е изпълнено с любов, е прощаващо. Ако ти си само едно сухо изражение (образ), когато умреш,

заедно с тялото ти умира и твоето име. Но ако си великодушен и грижовен (благодеятелен), твоят живот продължава и след смъртта на тялото ти, в зависимост от това доколко си се жертвал и си заел място в сърцата. Не виждаш ли колко тюрбета има в Керх. Но няма друго като тюрбето на Маруф-и Керхи, което да се посещава и уважава от толкова много хора."

Колко хубаво са казали набожните раби:

„Тасаввуфа е да си другар, а не товар." Т.е. да търпиш товара на всеки, въпреки това да не си в тежест на други.

Особено, чрез милосърдието и саможертвата в службата се открехват вратите на милостта за общността. Стойността на едно благодеяние зависи от степента на самоотвержеността когато се извършва и да ли е в името на Аллах. И отново едно благодеяние е прието, ако се извършва единствено за да се спечели задоволството на Аллах и по такъв начин, че да не се засяга и унижава човека, за който се прави благодеянието. Както е казал Абдуллах бин Муназил – да му е свято името:

„Благовъзпитанието (едеб) при службата е по велико от самата служба."

Позовавайки се на това, Хз. Мевляна е казал:

„Работи заради Аллах, грижи се заради Аллах; какво те засяга дали хората ще го приемат или не? В този преходен земен пазар, Аллах не ти ли е достатъчен клиент, от Който щедро ще спечелиш? Какво е онова, което ще ти дадат хората пред това, което ще получиш от Аллах!.. След като е така, обърни очите и сърцето си не към благодарността на хората, а към удостоението, което ще дойде от Аллах!.."

Ето, това е красотата и величието, които ислямският суфизъм се стреми да накара сърцата да достигнат. Така например Емир Кюлял Хазретлери

От сърцата изпълнени с духовност, излизат прояви на нравственост, добродетелност и духовна зрялост.

поучавал ученика си Бахаеддин Накшибенд – kуддисе сиррух – за да премахне от себе си наклонностите на страстта, по следния начин:

„Стреми се да спечелиш сърцата; грижи се за слабите! Закриляй слабите и накърнените! Те са такива хора, които нямат никакви приходи от хората. Въпреки това много от тях живеят в абсолютно душевно удовлетворение, в смиреност и притеснение. Потърси и намери такива хора и се грижи за тях!"

В първите години на своето приобщаване към тасаввуфа, Шах Накшибенд – kуддисе сиррух – за да изпадне в положение на „нищета", което е противоположно на горделивостта и високомерието, се е грижел за болните и страдащи хора и за ранените животни, дори е чистил пътищата, по които минават хората, като по този начин прекарал цели седем години в служба.

Той разказва следното:

„Дълго време работех по пътя, който ми бе задължил моят учител. Изпълних всички задължения. Достигнах до такова състояние, че вървейки по пътя, когато срещнех някое творение на Аллах, се спирах и изчаквах най-напред да мине то. Тази моя служба продължи седем години. В замяна на това в мен се появи едно такова състояние, че започнах да чувствам тяхното уповаване на Аллах във вид на стенене, като издаваха тъжни звуци.."

Този пример е същинска проява на самоотвержената грижовност към творенията заради Твореца, поглеждайки към тях отново с Неговата любов.

Стреми се да спечелиш сърцата; грижи се за слабите! Закриляй слабите и накърнените!

Относно праведните раби, Всевишният Аалах в едно от знаменията повелява:

„...и се надпреварват в добрините." (Али Имран, 114). Най-отбраните благодеятелни плодове в тази

надпревара между праведните раби е институцията **вакъф.** Вакъфските хора са пророците, които са най-превъзходните измежду хората, приближените раби на Аллах и вярващите, които достигнали съвършенство чрез тяхното възпитание. Те са онези, които пренесли вълнението на вярата в сърцата си в четирите посоки на света и написали най-ярките златни страници на историята.

Разбира се, че службите са разновидни. Всички усилия, които се полагат за задоволството на Аллах спадат към тази група. Важното е да се вършат благодеяния било материални или духовни, в зависимост от способностите, дарбата и уменията. Защото Аллах Теаля за всеки е отредил да върши някаква служба, дал му е някакава подходяща способност и за това е дарил материалните и духовни възможности.

Много поучително е това, че на прощалния хадж са присъствали близо сто и двайсет хиляди сахабета (сподвижници). Като над сто хиляди от тях се пръснали по различни части на света, отдали са се на пътя за спечелването на божественото задоволство и умрели там. Например тюрбетата (гробовете) на синовете на Хз. Осман и Аббас – Аллах да е доволен от тях, се намират в Самарканд, а на много други в Истанбул. А онези, които са останали в Мекка и Медина защитавали центъра на исляма и са се нагърбили с тамошните грижи.

Едно от световните усилия на Халид бин Зейд Ебу Еюб ел-Енсари е било да призовава хората към напътствието, за да могат да достигнат и земното, и отвъдното щастие. Въпреки, че е бил над осемдесет годишен два пъти е стигал до стените на Истанбул, където загинал (шехид). Любовта към службата и борбата за избавление на Съдния ден ги тласнал към четирите посоки на света.

„...и се надпреварват в добрините."

(Али Имран, 114).

Един друг велик пример за духовността на службата е Вехб бин Кебше – радияллаху анх. Тюрбето на този благословен сподвижник е в Китай. Пейгамберът – саллаллаху алейхи веселлем – го изпратил в Китай за да разпространява Исляма. Докато според тогавашните условия Китай е бил на една година разтояние. След дълго време призоваване към религията, за да утеши копнежа си към Пророка, който изгарял сърцето му, поел път към Медина. След едногодишно мъчително пътуване пристигнал в Сияйната Медина, но за жалост той като Пратеникът е бил починал не е могъл да го види. С по-голяма мъка и осъзнавайки святостта на мисията, с която Пратеникът на Аллах го е бил натоварил отново се върнал в Китай и умрял изпълнявайки задачата си.

Това са картини на велики и самоотвержени служби, които могат да се извършат единствено със силно духовно чувство. Тяхната любов и душевност към службата, за нас са като сияйни звезди осветяващи пътищата на вечното спасение.

Несъмнено достойните сахабета са достигнали тази степен в светлината на изключителното възпитание на Пратеника Мухаммед– Аллах да го благослови и приветства – и особено за това, че са се придържали прецизно към следните девет неща:

1. Служба за Аллах; изпълняване на повелите и странене от забраните Му с любов и полагане на усилия за извисяването на словото на Аллах.

2. Служба за Пратеника на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – следване на сюннета му (неговия възвишен пример) и възпитаване на другите според него.

3. Служба за големите мюсюлмански личности: да бъдат обичани, да се проявява към тях преданост и вярност.

Службата е; да се насочиш към творенията със сърце изпълнено с искреност, милосърдие и себеотрицание, търсейки задоволството на Аллах.

4. Служба за родителите: да се спечели задоволството им без дори и „уф" да им се казва.

5. Грижа за децата: да се възпитават като праведни вярващи.

6. Грижа за близките: да се подържа роднинската връзка и да се проявява добро отношение към на тях.

7. Служба за вярващите: да се споделя мъката и радостта им.

8. Служба за всички хора: стремежът да се бъде в полза на тях с ръцете и езика.

9. Служба за останалите твари: да се проявява състрададелност към всички твари.

По отношение на изпълняването, на тези служби покойният Муса Ефенди – куддисе сиррух – често споменаваше следните думи на Али Рамитени:

„Много са онези, които полагат грижи, натяквайки. Но са малко тези, които знаят службата за благодат. Ако вие смятате за благодат възможността, която ви се е отдала да извършите служба и благодарите на хората, за които сте се грижили, всеки ще е доволен от вас и малко хора ще се оплакват от вас..."

Дори да осъзнаваме или не, всъщност всеки от нас търси душевен мир, т.е да достигне спокойствието. А това е едно дълбоко съкровище, което може да се открие чрез грижите, които се полагат с желанието да се спечели задоволството на Аллах. Поради това един вярващ, който притежава дух и съзнание за служба, при всяко положение знае как да намира начин да върши благодеяния. В самоотвержените си благодеяния, които извършва заради Аллах е по-усърден и решителен от онези, които полагат усилия и страсти по пътя на земните облаги.

„Много са онези, които полагат грижи натяквайки. Но са малко тези, които знаят службата за благодат. Ако вие смятате за благодат възможността, която ви се е отдала да извършите служба и благодарите на хората, за които сте се грижили, всеки ще е доволен от вас и малко хора ще се оплакват от вас..."

Али Рамитени

Желанието за хизмет-служба, което се храни от климата на обичта, когато намери място в сърцето, превръща раба в пътешественик на вечността. Сърцето напуска коравосърдечието на Деспота Хаджадж и се забулва с булото на състраданието, на Юнус. Ако знанието, изкуството и морала се притежават с този дух, те достигат една омайна вечност. Поради това искрените и истински служби са шедьовъра на сърдечната зрялост. Такива сърца са „под божествения поглед".

При това положение прекарването на живота далеч от сърдечното достойнство представлява една голяма загуба. Колко са щастливи онези, които изпълват сърцата си с любов към службата в истинския смисъл на думата!

О, Аллах! Изпълни сърцата ни с любов и огромно желание към Твоето задоволство. Отреди и на нас дял от любовта към службата и усилията по пътя на религията на достойните сподвижници, на приближените раби на Аалах, на завоевателите, на нашите храбри защитници-защитаващи религията, родината и народа!

Амин!..

Службата е потребност на вярата.

ИСЛЯМЪТ Е СЪЖИВЯВАНЕ НА ЧОВЕКА

Основна цел и претенция на всяка една идеология е да издигне човека и да го извиси до определено ниво в човешките взаимоотношения. Обаче, в осъществяването на тази цел никоя човешка система не е успяла да достигне такова ниво, че да се сравнява с исляма. А причината за това е, че човешките системи се опират на разума, чийто възможности са ограничени. Тъй като ислямът е плод на волята на нашия Господар, той е учредил една такава ситема, която е в хармония с истината за човека и вселената, предлагайки едно съвършенство, отвъд човешките представи. Не може да има поестествено нещо от това. Защото познаването на самия себе си и на другите творения, и устройването на човешките взаимоотношения от страна на човека, който е слаб, представлява едно нищо пред безкрайната мощ на нашия Господар. Поради това философските системи, които са с претенцията, че едва ли не напътстват хората, а дори и повечето човешки религии са служили обратно на своите твърдения. Вместо щастие, изложили човечеството на унижения.

Несъмнено резултатите при много системи, започвайки от Фройд, който повлякъл човека в разточителство от морална гледна точка и се стигне до Маркс, който твърдял, че целта му е да осигури на човека икономическо благоденствие, са се осъществили противоположно на първоначалните си твърдения. Накрая станали причина за обществен хаос и човешки унижения.

Както е немислимо слънцето да не топли, така е немислимо възвишените души да не бъдат милосърдни към хората, да не се грижат за тях и да са безчувствени пред техните мъки и страдания.

Историческа истина е, че превъзходния Пророк на световете – Мухаммед (с. а. с.) е прегърнал човечеството, което се е давело в гнет и анархия с най-ценния плод на вярата – милосърдието и състраданието. Той със своето поведение, което било изпълнено с милосърдие и обич се е превърнал във вечен връх по пътя на примера за човечеството. В периода преди неговото пророчество, хората започвали още от детска възраст да се карат, да угнетявят, да измъчват и взимно да се нападат. Обаче след неговото идване всеки един от тях се е избавил от тези пороци, преминавайки през ръцете на това достойно творение (Пророка) и се превърнали в изключителни личности, които били като „светещите звезди на небето". В живота на тази общност, която е известна като „Асхаб-ъ гюзин" (Избраните сподвижници) има безброй случки, отразяващи моралното им ниво, което достигнали, следвайки примера на Гордостта на вселената. Следната случка с един от тези сподвижници, който се казавал Мус'аб бин Умейр е много мъдра и поучителна:

Мус'аб бин Умейр – радияллаху анх, заедно с Ес'ад бин Зюраре – радияллаху анх отишли в Медина, в квартала на рода на Абд-и Ешхел и Зафер. По това време лидерите на рода, на Абд-и Ешхел са били Са'д бин Муаз и Усейд бин Худайр. И двамата все още били езичници. Са'д след като чул, че е дошъл Мус'аб бин Умейр казал на Усейд:

„– Какво стоиш? Иди при тези двама мъже, които дошли да заблуждават слабите ни и немощни хора и ги отдалечи от тук!

Тогава Усейд отишъл при Мус'аб бин Умейр и Ес'ад бин Зюраре, застанал пред тях, изричайки непристойни думи и насочил копието си към тях, и казал:

Душевно качество е да се изпитва вражда към жестокоста и удивление към милоста и състраданието.

„– Ако искате да живеете, махнете се от тук!."

Мус'аб бин Умейр – Аллах да е доволен от него- спокоен и с усмивка отговорил:

„– Ако седнеш да ни изслушаш, има нещо да ти кажем. Ти си разумен, прозорлив и уважаван човек. Ако ти хареса ще приемеш, ако ли не, ще си тръгнеш..."

Усейд поразмислил малко и казал:

„– Правилно казваш." След което забил копието си в земята и започнал да слуша.

Колкото повече слушал божествените красоти, за които разказвал Мус'аб – радияллаху анх, толкова повече се увличал по тях, докато накрая приел исляма. После си тръгнал от там успокоен и казал на Са'д:

„– Изслушах ги и не намерих нищо нередно в онова, което казаха."

Са'д, който се ядосал на това, този път сам отишъл при Мус'аб. Бил ядосан и изкарал сабята си на половина от ножницата. Мус'аб – радияллаху анх, го посрещнал по същия начин. Най-напред го успокоил, а след това с един сладък и галещ душата начин и на него разказал за някои божествени истини. Както Усейд, така и Са'д се увлякъл по възвишената привлекателност на разказаното и изпил питието на вярата.

Несъмнено това е един пример, който показва степента на великата зрялост, която достигнали изключителните достойни сподвижници под духовното възпитание на Пратеника на Аллах – Аллах да го благослови и приветства. Тези щастливци изписали със златни букви в човешката история принципа „Нека онзи, който е дошъл да те убива, да се съживи в теб" с благодатта на исляма, който съживява хората.

Където влезе истинският вярващ, трябва да вдъхва живот и да вземе участие в духовното обогатяване.

„Нека онзи, който е дошъл да те убива, да се съживи в теб.“

В тези граници Пратеникът на Аллах – саллял-лаху алейхи веселлем – се отнесъл снизходително и простил на какви ли не престъпници, дори на убиеца на чичо му Вахши. Винаги пред него и в сърцето му милосърдието и милостта са изпреварвали гнева му. Какви ли не пламъци на нехайството и заблудата, които изгаряли човечеството са угаснали в неговата река на истината и се превърнали в розова градина, където цъвтяли безподобни рози. Хората в неговата епоха се спасили от диващината и невежеството, които се описват така: *„Ако някой беше без зъби, братята му го изяждаха!“* и се превърнали в самоотвержени личности, които дори когато умирали по време на битка и се нуждаели от капка вода, предпочитали другия пред себе си, правейки знак да отнесат водата, която им се поднасяла, на ранения им брат.

Пейгамерът – саллаллаху алейхи веселлем, който извел човечеството до такива недостижими духовни върхове, е бил винаги начело на своя божествен керван. Например в средата на миналия век един консей от мислители и учени хора, който се е събрал в холандскаия град Хага, установил стоте най-велики личности на света, като комисията по избора, която изцяло се е състояла от християни в рамките на основните морални принципи, определени от тях предпочели да изберат за най-превъзходната личност, Пратеника на Аллах – Мухаммед, Аллах да го благослови и приветства. Друго нещо, което заслужава внимание е, че деветдесет на сто от достойните сподвижници са предпочели исляма единствено защото били очаровани и удивени от превъзходните качества, великия нрав, примерния характер и личността на Пратеника на Аллах, които са известни като „усветун-хасене“ – прекрасния

пример. Дори най- големите му врагове не са му приписвали отрицателни качества като „лъжец" и „угнетител, и когато говорили по негов адрес с цел да го клеветят, не са изричали нищо друго, освен добро.

Онези, които искат да се отдадат на исляма и да служат на него, трябва да знаят много добре, че това свещенно дело преди всичко е съживяване на човека, и че към всеки човек трябва да се подхожда като към най-превъзходното творение. Защото идеалът на исляма е да утвърди у него превъзходния облик. А това означава да се изчистият всички вредни влияния, които биха засенчили съвършенството в човешкото естество и да бъде съживен. А достигането до такава степен е възможно единствено с раззеленяването на красотите, които се изявяват чрез душевните стойности.

За това исляма е приел за основа на човешкото възпитание и морално изграждане момента на неговото раждане и успял да изгради своите привърженици, като личности, от които били удивени всички хора. Колко нехайни хора прекарали живота си, робувайки на своите страсти и живеейки по животински, които ислямът успял да ги изгради със сръчните си методи. Например Юмер бин Хаттаб – Аллах да е доволен от него – който някога погребал дъщеря си жива в земята, в последствие се е превърнал във великодушен човек, който не можел да причини болка, дори на една мравка.

Поради това ислямът представлява дух, който подхожда към хората с любов. Чувството за отговорност, бликащо от семето на милосърдието, което той е посял в сърцата, кара човека да достигне съвършенство в поведението си в резултат, на което спечелва щастието и на двата свята.

„Кълна се в Аллах, че не се страхувам, че след мен отново ще се върнете към езичеството. Страхувам се, че ще се карате и биете за да се сдобиете със земните блага."

(Бухари, Дженаиз, 71)

Защотоislямът е съживяването на човека. Всички чувства, породени от великата му същност са най-човешките в истинския смисъл на думата. Ето какво казал Юнус, изпитвайки тези чувства:

Елате да се опознаем,
И нещата да улесним,
Да обичаме, да бъдем обичани;
Светът за никой не ще остане!

Тези чувства до такава степен са били асимилирани от великите ни предици, че дори накарали един вражески командир, който бил пленен след една битка, да каже:

„Колко си несправедлив ей милост; ти ме караш да обичам, дори врага си!"

Днес някои заблудени хора поставят тази съвършенна милост и милосърдие, заемащи място в същността на исляма, до понятия като „терор" и „тероризъм". Те се опитват едва ли не да замажат слънцето с кал. За да оказват определено влияние върху масите и да вдъхнат в тях чувство на страх и ужас от неизвестни и въображаеми за тях опасности, в повечето случаи избират за жертва невинните хора. Докато ислямът повелява да се прегърне с опрощение и милост, дори престъпника за да го превърне в добър човек. След като е така, възможно ли е той да допуска да се заплашват и тероризират невинни хора?

Още от появата си, ислямът винаги е разтварял своите обятия на милосърдието и справедливостта към всеки, без да прави разлика между вярващ и неверник. Категорично е забранил всякакви разрушителни действия спрямо имуществото и душата на човека, и природата. Ислямът задължил държавата, която е основал да пази живота, честта и семейството, да осигури душевно здраве,

Елате да се опознаем, И нещата да улесним, Да обичаме, да бъдем обичани; Светът за никой не ще остане!

Юнус Емре

обществено равновесие и ред. Този мироглед освен, че няма никаква близка или далечна връзка с терора, той предварително е премахнал всякакви действия, които биха подготвили почва за него.

Муслим бин Харис – радиyллаху анх:

Веднъж Пророкът – саллаллаху алейхи веселлем – ни изпрати на битка с един отряд. Когато приближихме мястото на битката, аз ускорих коня си, изпреварих приятелите си и станах причина за напътствието на жителите на селото, които щяха да ни пресерещнат. Така битката не се състоя. Обаче някои от приятелите ми, които не можаха да проумеят деликатността на ситуацията ме упрекнаха, казвайки:

„– Ти ни лиши от плячката!"

Когато се върнахме при Пратеника – саллаллаху алейхи веселлем – го известиха за стореното от мен. Той ме извика и като отидох при него, ме поздрави за това, казвайки:

„– Знай, че Аллах ти е написал награда за всеки един от тези хора, които си спасил".

После продължи така:

„Нека да напишем едно писмо, в което да те препоръчам на упраниците на вярващите, които ще дойдат след мен!"

След това накара да напишат писмото, сложи му печат и го даде на мен... (Виж, Ибн Са'д, Табакат, VII, 419-420)

Един друг пример, изпълнен с поуки е следния:

След трагичния случай при Би'р Мауне, където били убити седемдесет ислямски учители, а също били извършени други убийства и покушения, Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – започнал да изпраща войници при учителите, които

„Придържай се към снизхождението и повелявай приличието, и страни от невежите!"

(ел-Араф, 199)

Islamic sidebar:

Ислямът, който вдъхва у човека такова чувство на прецизност и внимателно отношение, дори към животните, гледа на човека като на едно по-велико творение и иска запазването на това човешко достойнство, той да напредва към възвишеностите, а не да изпада в низост.

изпратил в отделни племена, за да ги охраняват. Той ги предупреждавал да не използват оръжието си, освен в случай на нужда за охраняване на учителите. Обаче веднъж един от охранителите Халид бин Велид използвал сабята си извън рамките на това предупреждение. След като разбрал това, Пророкът – саллеллаху алейхи веселлем – с голямо огорчение се обърнал към Кябе и три пъти казал:

„О, Господарю! Аз не съм съпричастен към това, което е сторил Халид; в никакъв случай не съм съгласен с него."

След това изпратил Али – радияллаху анх – на мястото на събитието, а той платил обезщетение не само за хората, но и за животните, а дори и за кучетата.[1]

Османците, които приели за свой принцип този велик нрав, там където господствали не са принуждавали немюсюлманите да приемат исляма, никога не позволили да се извършват геноциди и културно заробване. Те приели немюсюлманите в своите страни като повереност от Аллах и с това съзнание се отнасяли към тях. В резултат от благодатта на това поведние следните думи в Полша са се превърнали в поговорка:

„Докато османските коне не пият вода от река Висла, тази страна не ще се сдобие със свобода и независимост!...

С тази своя особеност османската държава се е сдобила със самоличността да бъде предпочитана пред останалите народи. Например когато войниците на Фатих напирали градските стени, християнинът от византийските благородници Грандюк Нотарас възразил със следните прочути

---

[1] Виж Бухари, Ахкям, 35; Ибн-и Кесир, ел-Бидайе ве-н Нихайе, IV, 304-305

изрази срещу предложението да се иска подкрепа от Папата, по време на преговорите в Ая София:

„Предпочитам в Истанбул да видя саръка (чалмата) на турците, вместо кардиналска шапка!..”

Особено днес сме задължени да покажем едно съвършено милосърдие към твариte заради Твореца, взимайки дял от проявите на божествените имена на Аллах „Рахман” (Всемилостив) и „Рахим” (Милосърден). А най-големият фактор за постигане на това е близостта с Всевишния Аллах.

Следният пример, показващ душевния кръгозор на вярващия, е следния:

Веднъж по време на път Байезид Бистами ял и си отпочинал под едно дърво, след което продължил. След известно време забелязал, че по торбата му лази една мравка и със съжаление казал:

„Аз разделих това животинче от родното му място!”

Веднага се върнал обратно и я оставил на мястото, където е ял. Защото той осъзнавал важността от зачитането на правото, дори и на една мравка, живеейки със съзнанието за проявяване на милосърдие към тварите заради Твореца.

Islямът, който вдъхва у човека такова чувство на прецизност и внимателно отношение, дори към животните, гледа на човека като на едно по-велико творение и иска запазването на това човешко достойнство, той да напредва към възвишеностите, а не да изпада в низост. Тоест, взимайки се под внимание същността на „ахсени таквим” (превъзходния облик на човека), важността, която се предава на понятието човек, достига истинския си смисъл. Във всички правила на исляма, свързани с човека винаги се наблюдава този дух и мярка. Една от основ-

Една от основните цели на исляма е да издигне човека на такива висини, че дори и ангелите благородно да му завиждат.

ните му цели е да го издгне на такива висини, че дори и ангелите благородно да му завиждат.

Причината днес светът да е сцена на хиляди несправедливости и анархия, е покорството на хората на своите неукротими страсти и амбиции и отдалечаването им от качества, които го издигат, като божествената обич и любов. Тоест, това е естествен резултат от лишаването от недостижимите красоти на исляма. Ето защо правилното разбиране на исляма, вслушването в божественото му послание от душа и сърце, и осъзнаването на преходността на живота с всичките му нужди и декори, ще осигури възможност на човечеството, което се гърчи в безбройните водовъртежи и низости, отново да се спаси. С други думи, човечеството има нужда да се запознае както подобава с обширната същност на исляма и съобразно него да устройва живота. Защото съживяващият му и благодатен дъх е най-добродетелния извор, от който хората ще се нуждаят до сетния ден. Следните думи на Юнус Емре, произтичащи от истинската му обич и обгръщати всички твари, не представляват ли един спасителен пояс, който ще избави човека, останал далеч от истината и в земния, и в отвъдния живот:

"Отнасяй се добре към творението, заради Твореца!"

А тази задача се пада на нас – мюсюлманите. Нещо повече, съвременните възможности за предвижване и комуникации увеличават още повече отговорността ни в тази насока. Защото днес възможностите са повече от всякога. Използвайки техническите възможности имаме шанс да представим исляма на всички хора, по един убедителен и ясен начин и така да премахнем мъглата на негативната пропаганда, останала от вековете. Така, че това положение разширява отговорността ни,

"Отнасяй се добре към творението, заради Твореца!"

която освен, че е индивидуална, тя има и обществен характер, и я прави световна. За да разберем по-добре това, ще представим една история от близкото минало:

В Америка един доктор приел исляма и по този повод било организирано тържество в една от джамиите. В това тържество, в което присъствали много мюсюлмани от близо и далеч, новоприелият исляма-доктор, щял да поговори и да изтъкне причините, които са го подтикнали да приеме исляма. Преди да започне с думите си казал:

"– Аз имам един въпрос към вас – мюсюлманите. Преди да започна с думите си, искам да получа отговор за него."

"– Моите родители починаха като християни. Аз искам да ви попитам какво ще е тяхното положение след смъртта?!"

Аудиторията се разтревожила, да не би това да повлияе на решението на новия мюсюлманин и да създаде дисконфорт по време на тържеството, и за това отговорили следното:

"– Ако исляма не е достигнал до тях, са извинени. В гроба ще чакат. Това ще стане ясно в Съдния ден, след като се претеглят делата."

После докторът продължил така:

"– Ей, мюсюлмани! Моите родители бяха познаещи, по-морални и по-безпристрастни от мен. Но под влиянието на обществото, в което живяха, живяха като християни и умряха такива. Смятаха невинния пророк Иса за съдружник на Аллах в божествеността, а от исляма понятие си нямаха. Може би само бяха чули името му.

Аллах да е доволен от всички вас, за това, че дойдохте тук и открихте тази джамия. Открихте мен и станахте повод за моето напътствие.

Причината днес светът да е сцена на хиляди несправедливости и анархия, е покорството на хората на своите неукротими страсти и амбиции и отдалечаването им от качества, които го издигат, като божествената обич и любов.

Благодаря ви. Но моите родители бяха пенсионери. Защо никой от вас не отиде при тях за да им разкаже това, което разказахте на мен? Ако бяхте сторили това, убеден съм, че те щяха да приемат исляма по-бързо от мен.

Да, знам, че вярата е въпрос на късмет и съдба. Обаче този свят е свят на причините. Защо не направихте това, придържайки се към причините. Аз вярвам, че те напуснаха този свят, лишени от благодатта на исляма заради вашето пренебрежение и нехайство. На Съдния ден те ще търсят правото си от вас... И аз...и аз...", след тези думи заплакал на трибуната, след което започнал да говори за причините, поради които станал мюсюлманин.

Тази поучителна история трябва да ни кара да настръхваме и дълбоко да се размислим. Защото призоваването към исляма е божествено задължение на всеки вярващ, според неговите възможности. А отговорността в днешно време е по-голяма, поради многобройните средства за информация. Оставете на една страна, онези които живеят в откъснатите части на света и си нямат понятие от исляма. Много хора, които въпреки, че живеят около нас, за това, че сме ги пренебрегнали, достатъчно не сме ги предупреждавали и призовавали към исляма, в Съдния ден ще си търсят правото от нас.

Човечеството има нужда да се запознае както подобава с обширната същност на исляма и съобразно него да устройва живота.

Тук категорично трябва да изразим следното, че не може религията да се използва за инструмент на някои политически събития. Следователно трябва да се прави разлика между религиозните истини, политическите събития и поведения. Например "Хариджитите" онова, което вършеха, го вършеха от името на исляма, а всъщност действията им бяха анархистки и продиктувани от една изцяло не ислямска политика. От друга страна отделни личности и класи, а дори понякога и държави, кои-

то заради своите интереси и лични облаги нарушавали спокойствието на хората, през цялата история извършвали подобни политически маневри. За да покажат неоснователните си спорове за основателни и за да господстват над онези срещу тях, тези илюзионисти са използвали онези елементи, които са се смятали за законни в обществото, и особено религията, след което започвали кампания за почерняне на религиозните хора. Така например следните думи, които Ибн Себе казал пред своите привърженици, същевременно подготвяли почва за събитието (битката) Джемел, в която мюсюлманите взаимно се избиват и в последствие тези думи стават мярка за всички раздорници и размирници , са много поучителни:

"О, народе мой! Вашият живот и достойнство зависят от противопоставянето на хората. За това накарайте ги да се противопоставят. Утре когато се срещнат, вие подклаждайте войната. Не ги оставяйте да се занимават с друго. За да могат хората, с които ще бъдете да повярват, че трябва да се откажат от онова, което вие не желаете, а именно от мира, и че Аллах трябва да накара Али, Зубейр, Талха и онези, които мислят като тях да воюват помежду си..." (И. Джанан, Енциклопедия с хадиси, XII, 334)

Тези думи имат ключов характер за схващане на много от задкулисните раздори и заблуди както през историята, така и днес. През последния век виждаме, че islamskият свят е оставен без глава, и че мюсюлманските общности се гърчат в различни ями на заблудата и раздорите. Ето защо, за да се открие истинската причина, трябва много добре да се схване смисъла на тези думи и много добре да се констатират подобните на тях днес.

Колко прекрасно е казал Хз. Мевляна:

"О, ти, който сееш семена на тръни по земята! Осъзнай се. Недей да търсиш тръна, който си посял, в розовата градина където славеите пеят, не прехвърляй своя недостатък на розовата градина."

Хазрети Мевляна

Важно е човек да бъде с нрава на розата. Тоест, вместо в тази земна градина да изпитва болка гледайки в тръните и да се превръща в трън, нека бъде една роза за целия свят, която да ги прегърне (тръните) с климата на пролетта, дори и да се намеси суровата зима...

"О, ти, който сееш семена на тръни по земята! Осъзнай се. Недей да търсиш тръна, който си посял, в розовата градина, където славеите пеят, не прехвърляй своя недостатък на нея."

"Как се осмеляваш да търсиш петна и недостатъци по луната и да береш тръни в Дженнета (Рая). О, ти, който търсиш тръни, а не рози! Дори да влезеш в Дженнета, там не ще откриеш друг трън освен себе си!..."

Хз. Мевляна продължава с думите си предупреждавайки сърцата срещу подобни раздорници:

"Има хора като зверове-човекоядци. Техните поздрави (Есселяму алейкум) и думите им "Ля хавле ве ля куввете" (т.е. споменаването им на Аллах) са все мътни. Защото сърцата им са леговища на сатани (шейтани). А самите те са човешки сатани."

"Някои пък са като касапи, които искат да одерат кожата на приятеля си. От една страна казват "приятелю", а от друга приготвят ножа си. С една дума те убеждават за да ти одерат кожата, усмихват ти се, говорят ти благи и нежни думи. Тогава горко на онзи, който глътне опиума поднесен от враговете."

Хората в това положение за това, че нямат понятие от величието, не са вкусили божествената любов и не са си взели дяла от света на милостта, използват човешкото в себе си само като маска. Такива хора, ако са идея, погубват истината; ако са поети, погубват душите; ако се обявят за защитници на морала, погубват морала. Мевляна казва:

"Такива хора дори да вземат роза в ръката си, тя става трън за другите. Ако отиде при приятел, го ухапва като змия."

Великият Аллах описва положението на тези заблудени по следния начин:

"И когато им се каже: "Не рушете по земята!" – казват: "Ние само поправяме."

"Но именно те са рушащите. Ала не усещат." (ел-Бакара, 11-12)

Тогава, не са важни своеволните лични решения, желания и страсти на човека, а волята и желанието на Аллах. Онези, които желаят да осъществят своите отвратителни амбиции, всъщност губят задоволството на Аллах, Който е пречист от подобни неща. Всевишният Аллах повелява следното на народ, който рушал по земята и дори убивал своите пророци:

"Заради това предписахме на синовете на Исраил, че който убие човек не за човек или заради покварата му по земята, той сякаш е убил всички хора. А който спаси човек, той сякаш е спасил всички хора. Дойдоха при тях Нашите пратеници с ясните знаци. После мнозина от тях подир това престъпваха на земята." (ел-Мауде, 32)

Защото убиецът, който убие някого без право означава, че е нападнал невинността на душите, не им е дал право на живот и окуражил други в тази насока. Така че, който убие някого, сякаш е убил всички и заслужил гнева на Аллах и огромно мъчение. А всеки, който спаси една душа, т.е. прощавайки му и възпирайки го да не извършва убийство, му даде възможност за живот, сякаш е спасил всички хора.

В светлината на тези измерения, Хазрети Мевляна, който оприличава исляма на една вода, която дава вечен живот, отразява прецизността на тази божествена религия казвайки:

"Никой не умира на брега на вечния живот."

Можем да кажем, че всички ислямски принципи се въртят около такава прецизност. Поради това ислямът насочва хората преди всичко към правилното вярване, после към най-доброто поведение и ги омесва с високо нравствени качества като

"Нима камъкът се разеленява през пролетта? Бъди пръст за да цъфтят в теб разноцветни рози и цветя!."

милостта, благодеятелността, знанието, вежливостта, спазване на правото, които са свързани с него (с доброто поведение), като по този начин ги съживява в истинския смисъл на думата.

Качеството, което ще кара вярващия днес да живее изпитвайки екстаза на вярата, ще го избави от подтисничеството на душата (съблазните), ще задълбочи и изтънчи душевността му, преди всичко е милосърдието. А плодовете на милосърдието са, щедростта, скромността, благодеятелността, прощаването и избавлението от завистта. А извора на всички тези качества е вярата (имана).

Всяко искрено благодеяние, което е далеч от тревогите на порочното облагодетелстване, ако достигне до хората и останалите твари чрез действия надминаващи страстите, то приближава раба (кула) към Аллах. Единствено чрез слугуване на тварите, ще могат да се разтворят вратите на надеждата в сърцата ни и ще се увеличи възможността да достигнем до Аллах. В противен случай, безбройните страстни влечения и качества, които се наблюдават в поведенията ни, са толкова твърди, че могат да засенчат основната цел на идването ни на земята.

Накратко, вярата (имана) и системата от етични поведения, която е неин (на вярата) плод, представляват основните принципи на исляма. За това добрите вярващи; насочват разума и сърцата си към Аллах, а посвещавайки органите си на благотворителни, добри и полезни дела живеят един живот изпълнен с добри дела. След всичко това, както е казал Хазрети Мевляна:

"Колко щастлив е онзи грозен, който се покорява на красивия на красивите. Горко на онзи с лице на роза, който се сприятелил с човек, студен като зима."

"Недей да сечеш розовия храст през есента, за да не се лишиш от красивата му гледка през пролетта."

Шейх Сади

О, Аллах! Стори възвишени и двата ни свята с красотите на исляма! Пази родината и народа ни, целия ислямски свят и цялото човечество от всякакви раздори и бедствия!

Амин!

Благодеятелният човек ще се притече на помощ на всяка твар. Ще помилва, дори грешника. Ще се приближава към тях не с езика на змията, който пръска отрова и студенина, а с езика на милостта, ще превзема сърцата.

МЕТОД НА НАПЪТСТВАНЕ И МИЛОСЪРДИЕ В СЛУЖБАТА

Едно действие, което има благодеятелна (хизмет) същност, за да съответства на божествената воля, т.е. за да се осъществи в съвършена форма, трябва да притежава някои качества. На първо място идва намерението (ниет). Намерението трябва да бъде с цел да се спечели задоволството на Аллах. Целта на благодеянието/службата не трябва да бъде за да казват хората "Колко благодетелен човек" и за да получи душата (нефса) своя дял от горделивостта. Не трябва това възвишено дело да се засенчва с чувствата на страстта. Благодеянието трябва да се извършва с милосърдие и вежливост и да се внимава да не се засегне лицето на което се служи.

В тази насока следното предание, което се свързва с Ерзурумлу Ибрахим Хаккъ Хазретлери е много поучително:

През месец Рамазан, Ибрахим Хаккъ Хазретлери бил поканен да изнесе една беседа в едно село на Ерзурум. За целта, срещу заплащане бил изпратен един слуга немюсюлманин да го докара с кон. Потеглили на път. Но тъй като превозното средство било едно, Ибрахим Хаккъ Хазретлери приложил възхваления подход на Юмер – радиյаллаху анх – който, когато пътувал заедно с роба си за Йерусалим (Кудюс) се редували в яздeнето на камилата. Колкото и да възразявал слугата немюсюлманин казвайки:

"– Ако хората в селото разберат за това, ще ме упрекнат и няма да ми платят!"

"Синко, бъди добродетелен! Защото дивите зверове се улавят с капани, а човешкото сърце се спечелва с добродетелност."

Ибрахим Хаккъ казал:

"– Синко, последният миг от живота ни е неизвестен! Ти се тревожиш от упрека на хората, а аз се страхувам от голямата равносметка пред Аллах!.." Така разрешил въпроса с яздането.

Божествена мъдрост, в момент когато влизали в селото, точно както при Хазрети Юмер – радияллаху анх – дошъл ред на слугата. Човечецът, който се страхувал от селяните, въпреки, че се отказал от правото си и настоявал да се качи Ибрахим Хаккъ Хазретлери, той му казал:

"– Твой ред е!" След което вървейки пред коня влезли в селото.

Хората когато видели това, веднага заобиколили слугата и започнали да го упрекват с найразлични изрази:

"– Жалък неверник! Без да погледнеш в младост си, си се настанил на коня, а караш този възрастен белобрад учител да върви пеша, така ли! Това ли ти е предаността?! Ние така ли те посъветвахме?!

Когато нещата стигнали до тук, Ибрахим Хаккъ Хазретлери разяснил въпроса и така престанали да го упрекват. В този момент един от селяните казал на слугата:

"– О, човече! След като видя и преживя толкова добродетели, поне стани мюсюлманин!".

Слугата след няколко минути мълчание дал следния поучителен отговор:

"– Ако ме призовавате към вашата религия, никога! А, ако ме призовавате към религията на тази благословена личност, аз още по път повярвах в нея!.."

Този пример, дело на един приближен раб на Аллах със широко сърце, е един метод за напътствие

Аз не дойдох да претендирам, Моето дело е дело на обичта, Домът на ближния са сърцата, Дойдох да градя сърца!

Юнус Емре

и милосърдие. Уважението на човека, нещо повече, уважението на същността му, означава да гледаш към творението през призмата на Твореца. За това праведните сърца гледат на човека, като наместник (халиф) на Аллах на земята. И отново към него подхождат със съзнанието, че в него се е вдъхнало божествен дъх . Колкото и да са се очернили с грехове, гледат в съвършенството на тяхната същност и не обръщат гръб на грешника. Тези праведни личности не губят така лесно надежда от човека, освен това се стремят да не изчерпят и неговата надежда. Това е една разумна и реална истина, която не може да се отрече. Например, Всевишният Аллах в Коран-и Керим най-много ни е втълпил от Своите имена, името "ер-Рахман" (Всемилостивият) и "ер-Рахим" (Милосърдният). Дори е низпослал една сура, която носи името "ер-Рахман" означаващо, че милостта Му обхваща всички твари и започнал тази сура отново с това име.

Поради това, подхода към човека от този душевен прозорец т.е. от гледна точка на метода на напътването и милосърдието, е най-подходящ на божественото задоволство и изключително благодатен като резултат. А също така има специфичността да накара да се раззеленят скритите възвишени красоти у човека. Защото този метод е в състояние да придаде както на прилагащия, така и на онзи към, когото се прилага една различна красота, зрялост, любов и интерес към Аллах. Този метод е един еликсир, който сторил Юнус-Юнус, Мевляна-Мевляна и за колко болни души намиращи се пред духовна смърт е станал като вечен живот.

Поради това, винаги от голяма важност е била необходимостта от същността на тасаввуфа, използването на метода му, в разпространението и служба на исляма. Една историческа истина е, че

"Ако желаеш нас и нашето задоволство, не забравяй, че трябва само да спечелиш едно сърце!"

Хазрети Мевляна

в период когато обществения ред в Анадола бил разтърсван от монголските нашествия, големите суфии като Мевляна и Юнус Емре Хазретлери едва ли не, са били по един извор на мир и спокойствие, предоставили на отегчените хора, на кървящите рани и изтощените сърца лек и утеха. Те възприели заблудените като болни, които чакат да бъдат спасени и винаги в действията си стояли далеч от ненавистта и омразата. Колко хубаво е казал Юнус:

Аз не дойдох да претендирам
Моето дело е дело на обичта,
Домът на ближния са сърцата,
Дойдох да градя сърца!

Тъй като тези големи личности дошли да градят сърца, винаги гледали към хората през прозореца на сърцето, непрекъснато раздавали около себе си обич и състрадание и станали повод за напътствието на безброй хора. Ако те постъпваха обратно на своите прекрасни и далновидни постъпки, връзката с хората, чието разстояние беше колкото пропаст, щеше напълно да се скъса и накрая нямаше да остане възможност да бъдат известени (теблиг) за Аллах. А това щеше да бъде против волята на Аллах. Защото Той иска да се спасят хората, които паднали в блатото на порочността. Ето защо през цялата човешка история е изпратил хиляди пратеници и им повелил да пречистват сърцата по най-прекрасния начин. Отново следвайки същата цел приближените раби на Аллах (ехлюллах), с които са удостоени хората, в тяхното духовно възпитание също продължили този пророчески метод.

Великият ни Аллах, Който е единствения извор на милостта и състраданието, ни разяснява

"Призовавай към пътя на твоя Господ с мъдрост и хубаво поучение, и спори с тях по най-хубавия начин!.."

(ен-Нахл, 125)

въздействащия метод, който трябва да следват рабите Му в призоваването, по следния начин:

"Призовавай към пътя на твоя Господ с мъдрост и хубаво поучение, и спори с тях по най-хубавия начин!.." (ен-Нахл, 125)

"И кой има по-хубаво слово от онзи, който зове към Аллах и върши праведни дела, и казва: "Аз съм отдаден!"

"Не са равни добрината и злината. Отблъсквай я с най-доброто и тогава онзи, от когото те е деляла вражда, става като близък приятел." (ел-Фуссилет, 33-34)

В резултат на прилагането на този божествен метод, който се препоръчва, колко трънясали души през историята са се превърнали в рози и гърди като тъмници, са се изпълнили със светлина (нур).

Изхождайки от тази истина, Хазрети Мевляна – куддисе сиррух – така представя важноста от напътването било на неверника, било на грешника към правия път и метода в тази насока:

"Когато едно ръждясало и почерняло желязо бъде изтъркано и излъскано, ръждата по него изчезва! Едно огледало и от желязо да е, след като се излъска, повърхността му блясва и се разкрасява; в него се виждат форми и образи."

"Не размътвай водата на реката на сърцето, за да гледаш в нея луната и звездите когато обикалят! Защото хората са като речната вода; когато тя се размъти, нищо не можеш да видиш в нея!"

Както е казал Мевляна, човешката душа е като чиста вода. Обаче когато се размъти с лоши дела и грехове нищо не се вижда в нея. При това положение за да може да се видят духовните скъпоценности и светлината (нура) на истината, тя трябва да се избистри. Следователно, целта на

Благодеяние, в което липсва любов и милосърдие, е оскърбяване.

тасаввуфа е да накара индивидите и обществата да достигнат мира и спокойствието, възпитавайки страстите. Защото Великият Аллах е разкрасил човека с изтънченост, финност и възвишеност. Истинската стойност на човека зависи от това, до колко ще накара да се раззеленеят тези достойнства в душевния му свят. Изпълнените с душевност сърца са мястото където се проявяват добрия нрав, праведното дело и други духовности. По този начин рабът (човек) достига найдоъстойната си форма, в която е сътворен, т.е. "прекрасния облик" (ехсени таквим).

Поради това никой не може да бъде лишен от призива на напътствието (хидайет), колкото и да е напреднал в неверието, съдружаването с Аллах и греха. Един от безбройните примери от Века на благоденствието е следния:

Пратеникът на Аллах (с. а. с.) изпратил един от сахабетата си да призове Вахши към исляма, който го потопил в дълбока скръб, убивайки чичо му Хамза. В отговор на това, Вахши казал:

"– О, Мухаммед! Как ме призоваваш към исляма при положение, че бе заявил следната повеля на Аллах: **"И които не зоват друг бог заедно с Аллах, и не отнемат живот – Аллах е възбранил това, освен по право, – и не прелюбодействат. А който върши това, ще срещне възмездие. В деня на възкресението ще бъде удвоено за него мъчението, в което унизен ще пребивава вечно."** (ел- Фуркан, 68-69)? А аз извърших всичко това. Нима за мен има път за спасение?

После Всевишният Аллах низпослал следното знамение (айет):

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنفُسِهِمْ

„...Милосърдието не е това милосърдие, което разбирате вие, да е само помежду ви. А онова, което обхваща всички твари, да, милосърдието, което обхваща всички твари!.."

(Хаким, Мустедрек, IV, 185)

لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللهِ إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ
جَمِيعاً إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ لرَّحِيمُ

"Кажи: "О, раби Мои, които престъпвате в ущърб на себе си, не губете надежда за милостта на Аллах! Аллах опрощава всичките грехове [щом се покаете]. Той е Опрощаващия, Милосърдния". (ез-Зумер, 53)

Накрая Вахши се успокоил от благовестието на това знамение, казвайки:

"Колко голяма е Твоята милост о, Господи!", след което искрено се покаял и заедно с приятелите си станал мюсюлманин.

Намиращите се до Пратеника на Аллах – саллаллаху алейхи веселем – сахабета попитали:

"О, Пратенико на Ааллах! Това опрощение и милост само за Вахши ли се отнася или за всички мюсюлмани?

Расулюллах – саллаллаху алейхи веселем – отговорил:

"Отнася се за всички мюсюлмани."

Вахши, който убил Хамза в битката при Ухуд вече бил Вахши – радияллаху анх. Изживявайки духовната радост на напътствието и опрощението и с надеждата да бъде опростен, като обезщетение за Хамза, подлагайки себе си на големи рискове в една от битките, е успял да убие лъжепророка Мусейлеметул-Кеззаб. Така поставил край на един раздор (фитне).

Сърцата, които се отправили към искреното покаяние, както се вижда и от това предание, са чули най-въздействащите мелодии на милостта и любовта в истинския и съвършен смисъл, от Хазрети Пейгамбер – саллаллаху алейхи веселем. Ця-

"Лекарството търси болни и ранени хора, за да ги излекува. Където има мъка, лекът там отива. Водата тече натам, където е ниско и вдлъбнато." Ако имаш нужда от водата на милосърдието, и ти постъпвай по същия начин!

Мевляна

лото човечество е чуло от неговите благословени устни мелодиите вдъхващи утеха, изцеление и радост. Отново с великодушието на "*Светлината на битието* – Мухаммед" човечеството е видяло безкрайното море на опрощението, великодушието и брега на надеждата. Въпреки всичките му грехове (на човечеството) пак в чест на *Гордостта на вселената* било удостоено с милосърдното божествено обръщение: **"О, раби мои!"**

От тази гледна точка, за обществото ни, което днес под отрицателното въздействие на материализма е изпаднало в духовна криза, подобно на западната, е изключително важно да бъде напътвано с един обнадеждаващ метод, изкарвайки на преден план милостта и милосърдието на Аллах. По-ефективен е начинът хората да бъдат спечелени не чрез спорове, а чрез чувствата. Защото повечето хора погрешно може да са устроени преднамерено. Затова в повечето случаи е невъзможно те да бъдат убедени и спечелени чрез диспути. Защото негативната преднамереност е пречка за одобряване на рационалните доказателства. За да могат сърцата да се сприятелят с истината първоначално трябва да се подхожда с толерантност и да се подхранват възвишените наклонности у човека, това ще бъде по-въздействащият начин.

Един човек, който затънал в грехове и противопоставяне на Аллах, преди да бъде упрекван, порицаван и да се иска от него да изпълнява религиозните повели, трябва най-напред да се спечели сърцето му. За целта, трябва да се създаде една приятелска връзка, която ще подготви почвата за близост и за въздействащо наставление. Когато сърцето на събеседника бъде готово, може постепенно да му се поправят грешките. Същевременно трябва да

Всевишният Аллах повелява: „Рабите на Всемилостивия са онези, които ходят по земята с кротост и ако невежите им отправят думи, казват: „Мир!" [и отминават]."

(ел-Фуркан, 63)

се има предвид духовната и материалната благосклонност и внимание към събеседника, тъй като това ще подбуди у него душевен интерес. В тази връзка трябва да се схване тънкостта на следните думи на Пратеника – саллаллаху алейхи весселем – които отварят един небесен прозорец към сърцата задушаващи се с дима на греховете и им поднася чист въздух:

"Застъпничеството ми (шефаата) е за извършилите големи грехове от моята общност." (Ебу Давуд, Суннет, 20)

Колко хубаво Хазрети Мевляна разяснява тези думи и този подход на Пратеника на Аллах – саллаллаху алейхи весселем – към грешниците:

"Лекарството търси болни и ранени хора, за да ги излекува. Където има мъка, лека там отива. Където има ров и низко място, водата там отива."

"Ако се нуждаеш от милостива вода, и ти постъпвай така!"

Обаче за да въздействат лекарството и мехлема, трябва най-напред раната да се почисти от микроби. А това означава, че болните сърца трябва да се изчистят от микробите на греха, т.е. да се измият с водата на покаянието (тевбе). Едва тогава може да се осъществи този лек, т.е. застъпничеството (шефата).

В друг хадис-и шериф, което от една страна благовестява, а от друга посочва условието на това благовестие и представлява една проява на милост, се казва:

"Който (съжалявайки) се покае за греховете си, сякаш не е извършил грях!" (Ибн-и Мадже, Зюхд, 30)

Тази възвишена тънкост в метода на напътстването и милосърдието, в рамките на тези измерения били спазвани много прецизно както от всички пратеници, така и от следващите тех-

„Тогава и ти бъди до невежия мълчалив като книга."

Мевляна

ния път приближени раби на Аллах - евлияуллах. Въз основа на това за първи плод на вярата било възприето милосърдието, а служенето на Аллах било накратко определено от следните две неща:

а. "Та'зим ли-емриллях", т.е. изпълняване на повелите на Аллах с почит.

б. "Шефкат ли-халкиллях", т.е. проявяване на милосърдие и съчувствие към тварите, заради Твореца.

Прекрасен пример за вярващите сърца е приближения раб на Аллах, Фудайл бин Ияз, който живеел според тези принципи:

Видели са го да плаче и го попитали:

"– Защо плачеш?"

Отговорил:

"– Тъжно ми е за един жалък мюсюлманин, който ме угнетява! Тревожа се, че в Съдния ден (ахирет) ще бъде опозорен..."

Хазрети Мевляна по следния начин описва онова, което е тласкало тези съвършени личности към такова милосърдие:

"Когато моретата на милостта се развихрят, дори камъните пият вечен живот. Черни лица със сатанински души излизат от вековното мъртво гробище и се превръщат в красиви ангели, на които, дори и самодивите (хури) завиждат."

Предава се, че Ибрахим бин Едхем е измил миришещата и мръсна уста на един пиян човек и след като бил запитан защо го е сторил, той отговорил:

"– Ако бях оставил мръсни този език и уста, които са създадени за да споменават Аллах, щеше да е неуважение..."

Когато човекът изтрезнял му казали:

Няма щедрост в несъстрадателното и безмилостно сърце.

“– Хорасанския набожен Ибрахим бин Едхем ти изми устата...”

Сърцето на пияния, който се е засрамил от това, се е събудило и казал:

“– Тогава и аз се покаях...”.

Ибрахим бин Едхем, който станал повод за това, на сън му е било казано:

“– Ти изми устата му заради нас, а ние измихме сърцето му заради теб!..”

Всевишният Аллах повелява на Хазрети Пейгамбер – саллаллаху алейхи веселлем – и на цялата общност в негово лице, следното:

خُذِ الْعَفْوَ وَاْمُرْ بِالْعُرْفِ

“Придържай се към снизхождението и повелявай приличието…”(ел-А‘раф, 199)

В прилагането на тази заповед несъмнено Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – за нас е най-прекрасния и съвършен пример. Проявите му на нравственост, милосърдие и прощаване съдържат недостижимо величие, което би накарало, дори и ангелите да завиждат. Един от тези примери е следния:

В деня на завоюването на Мекка, Пратеникът – саллаллаху алейхи веселлем – е обявил всеобща амнистия и прошка. Мекка, която години наред е била свидетел само на несправедливост и вражда, в този ден е преживявала един голям празник на опрощаването и проявата на една неописуема любов и милост. Обаче един човек на име Фудале, като че ли искал да провали тази красота, успял да се промъкне при Пратеника – саллаллаху алейхи веселлем – с намерението да го убие. Пейгамберът –

Не забравяй две неща: Всевишния Аллах и смъртта. И забрави две неща: добрината, която си направил на някого и злото, което ти е сторил някой.

Люкман Хеким

саллялаху алейхи веселлем – който знаел неговото намерение, без да проявява ни най-малка тревога и гняв, разтваряйки крилата си на състраданието и милостта, му казал:

"– Ти Фудале ли си?"

Фудале отговорил:

"– Да!"

След което *Милостта на светове* му казал:

"– О, Фудале! Покай се и моли Аллах за опрощение, за онова, което си намислил!" и поставил благословената си ръка на гърдите му.

Още в същия момент мисълта за убийство е изчезнало от съзнанието на Фудале, сърцето му се изпълнило със светлината на вярата (имана) и за един миг Пратеникът на Аллах – саллялаху алейхи веселлем – за него е станал най-любимия от всички твари.

Несъмнено това положение, което се изразява с думите "Нека този, който е дошъл да те убие, се съживи в теб", е едно велико поведение и зрялост. Islямската история е изпълнена с безброй подобни недостижими примери. Начело с Хазрети Юмер много хора са били по един ценен плод на това прекрасно поведение. Хазрети Мевляна казва:

"В резултат на съвършената милост на Аллах и вълнението на морето на щедростта във всяка неплодородна земя вали дъжд, всяко безводно място получава вода!"

"О, ти, който зовеш към напътствието! Знай, че лекарството за лошото око, е доброто око! Доброто око и добрия поглед, смачкват и погубват лошото око. Доброто око и чистия поглед; са за това, защото милостта на Аллах превъзхожда гнева Му, от Неговата милост. А лошото око се дължи на гнева, т.е. на проклятието. Следователно, добрия поглед надвива лошото око, защото е

„Там, където дървото на щедростта пусне корени, височината и клоните му обхващат небесата. Ако удариш по ствола му с триона на натякването, не се надявай да ядеш от плодовете му."

Шейх Саади

от милостта на Аллах. Това е проява на следните думи на Аллах – хадис-и кудси (думи на Аллах, които не са от Корана): "Милостта Ми, е изпреварила Моя гняв." (Бухари, Тевхид, 55)

И знай, че винаги милостта на Аллах превъзхожда гнева Му. Поради това, всеки пратеник е победил враговете си."

"При това положение, решението за премахването на бедата не е в порицаването и подтискането, а в прощаването и великодушието. Нека следното предупреждение на Пратеника да те събуди: «Доброволните милостини премахват бедата.» Вече знай начина за лекуване на болестите и бедите!.."

"Но, не забравяй и следното, че прощаването на угнетителите е несправедливост спрямо угнетените. Помилването на крадците и всички други лоши хора; е жестокост и безмилостно отношение спрямо слабите."

Нужно е да се установи това равновесие много добре. Защото Всевишния Аллах едновременно с това, че е "Гафуру-р-Рахим" (Опрощаващ и Милосърден), е "Азизун зу'нтикам", т.е. притежава могъщество, отмъщава на онези, които угнетяват и посягат към правото на хората.

Поради това, Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – в едно от преданията си е казал:

"Когато видите двама ваши братя да се карат, помогнете и на угнетителя, и на угнетения." Сподвижниците попитали:

"– О, Пратенико на Аллах! Да помогнем на угнетения, разбираме. Но как да помогнем на угнетяващия?" В отговор на това, той казал:

"– Ще му помогнете, като го възпирате да не угнетява…"(Бухари, Икрах, 7; Муслим, Бирр, 62)

Не огорчавйте приятелите си, за да се харесате на варговете си; накрая, както не ще се харесате на враговате си, така ще загубите и приятелите си.

Онова което искаме да кажем е, че днес по света и в нашето общество, хората по отношение на вярата (имана) и исляма, са като ранена птица. Много внимателно и прецизно трябва да се превързват раните им. За това е необходимо да се подхожда към тях с милост и любов. А това разбира се, ще може да се осъществи по начина и метода, за които стана дума по отгоре.

Молим Всевишния Аллах да ни насочва винаги по пътя на прощаването, съобразно мъдростта Му "Милостта Ми е изпреварила гнева Ми" и да ни включи в групата на праведните водители към напътствието!

Амин...

„Ей, човече, от земния живот идват два противоположни гласа. Кой от тях е способно да приеме сърцето ти? Единият от тези гласове е на приближаващите се към Аллах, а другият е на заблуждаващите се. Приемеш ли един от тези гласове, другия вече не чуваш!.. Защото човек, който обича, е сляп и глух към нещата, които са противоположни на обичаното от него."

Мевляна

МЕТОД НА СНИЗХОДИТЕЛНОСТ И СЪСТРАДАТЕЛНОСТ В СЛУЖБАТА

Човек трябва да получи нужното внимание в рамките на исляма, въпреки греховността му, трябва да се уважава и почита неговата същност. Истинският мюсюлманин смята греховния човек за творение, което се нуждае от внимание и съчувствие, като една ранена птица. Тревожи се за него, стремейки се да утеши неспокойната му душа, да го излекува и да му осигури спокойствие. Защото съчувствието и вниманието към творенията заради Твореца, са най-силните фактори, тласкащи вярващия към съвършенство и достойнство.

Islamът повелява да се следва един умерен метод и да не се отива в крайности. И приел това за основен принцип, особено в службата като възпитание на човека и разпространение на религията. Този принцип може да се осъществи чрез великодушие **(хилим)**, т.е. умереност в постъпките.

Житията на Хз. Пейгамбер – саллаллаху алейхи веселлем – сподвижниците и праведните раби са изпълнени с безброй примери на подобно отношение към грешниците.

От сахабетата, Ебу Дерда бил кадия в Шам. Един ден чул хората да ругаят един грешник.

"– Ако видите някого, който е паднал в кладенец какво бихте сторили?" – попитал ги той.

"– Ще спуснем въже и ще го изкараме" – отговорили намиращите се там.

Тогава Ебу Дерда казал:

„Бъди винаги доброжелателен към всеки, няма значение дали е малък или голям. Ако се отнасяш добре и с внимание, беднякът става твой предан роб; а богатият се смекчава и проявява снизходителност. Успехът е в благия език. Пошото и грубо отношение винаги се посреща със свадливост.

Шейх Саади

"– След като е така, защо не спуснете едно въже и на този човек, който е паднал в кладенеца на греха за да го избавите?"

Намиращите се там учудено рекли:

"– Ти не изпитваш ли ненавист към този грешник?"

Ебу Дерда дал следния мъдър отговор:

"– Аз ненавиждам греха му, а не самия него."

В този пример има много мъдрости, които Ебу Дерда поискал да намести в сърцата на вярващите. Тези примери са възвишен блясък от нрава на Пратеника на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – отразяващи се върху общността с повелята и позволението на Всевишния Аллах. Те в ислямската история са проява на зрялост и повод за напътствие, които са се превърнали в един метод, пускайки корени в пръстта на праведните дела.

Този метод е стремежът да не се удавя грешника в греховете му, а да се пречисти в морето на покаянието, в атмосферата на снизходителността, прошката, милосърдието и любовта. Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – подходил по този начин, дори към най-разярения езичник-Ебу Джехил без да се занимава с греховете му и да споменава резилните му постъпки, а единствено го призовавал да се пречисти в морето на спасението – вярата и щастието. Например опрощението на предишните грехове от Всевишния Аллах на онези, които повярват и се покаят, та дори превръщането им в добрини в книгите им за делата, за нас представлява една велика факла на мъдростта, осветяваща пътя ни в тази насока. В свещен айет се казва:

إِلاَّ مَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلاً صَالِحاً فَأُوْلَئِكَ

"Освен онзи, който се е покаял и е повярвал, и е вършил праведни дела. На такива Аллах ще подмени злините с добрини. Аллах е Опрощаващ, Милосърден."

(ел-Фуркан, 70)

يُبَدِّلُ اللهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللهُ غَفُوراً رَّحِيماً

"... освен онзи, който се е покаял и повярвал, и вършил праведни дела. На такива Аллах ще подмени злините с добрини. Аллах е опрощаващ, милосърден." (ел-Фуркан, 70)

Онези, които не взимат своя дял от тази велика милост, са врагове на себе си и на човечеството. Тези заблудени хора, незнаещи що е милост и състрадание са много жалки, които сами възпират божественото благоволение към тях. Единствено приближените раби на Аллах и ближни на всички хора, достигнали до извора на милосърдието като Мевляна и Юнус са сияйни и усмихващи се райски рози, които се обичат от всички, дори от цялата вселена с вълците и птиците. Тези рози, дори от тръните пръскат красота на света и лекуват душевните му рани. Ето, това е важното, човек да бъде с нрава на розата... Тоест, не да се превръща в трън виждайки тръните в земната градина, а да се превърне в роза, която, дори да се намеси суровата зима да прегърне тръните с една пролетна атмосфера... Колко хубаво е казал Хазрети Мевляна:

"Луната започна да сияе и излъчва светлина защото не се изплаши от нощта и не избяга от тъмнините. А розата се сдоби с тази приятна миризма, защото живее задружно с тръна."

"Чуй тази истина и от самата роза. Чуй какво казва тя: Защо да скърбя за това, че съм заедно с тръна, защо да тъжа? Аз се научих да се смея, защото проявих търпение да съм заедно с този злонравен трън. Чрез него спечелих възможността да излъчвам в света красота и приятни ухания..."

„Три групи от хората познават себе си: 1. Които не наскърбяват дори вятъра, 2. Които се срамуват да кажат дори името си. 3. Които гледат към хората с милост и състрадание."

Ешрефоглу Руми в един свой стих по следния начин резюмира нужния метод за достигането на това ниво:

За тоз приятел, би трябвало отровата,
като захар да се глътне…!

Един от сахабетата на Пратеника – бил проклел човек, който бил пристрастен към алкохола за това, че им омръзнало да го наказват. След като чул това, Пейгамберът – саллялляху алейхи веселлем – казал:

"– Не го проклинайте! Кълна се в Аллах, че онова, което знам за този човек е, че той обича Аллах и Неговия Пратеник." (Бухари, Худуд, 5)

Един от учениците на покойния Махмуд Сами Рамазаноглу – куддисе сиррух – поради прекарано душевно разстройство не можал да се обладае и дошъл в пияно състояние на вратата му. Човекът, който отворил вратата го нахокал, с думите:

"– Какво е това състояние! Осъзнаваш ли на чия врата си дошъл?"

Жалкият и изтощен човечец изразил своето отчаяние по следния начин:

"– Нима има друга врата, от която ще получа милосърдие...!"

Сами Ефенди, който отвътре чул всичко, веднага дошъл на вратата и поканил вътре своя душевно разтроен ученик. Той съживил разрушеното му сърце с милосърдие, състрадание и обич. След време този човек, който бил наставляван с такъв деликатно-душевен метод, успял да се избави от всичките си негативни постъпки и се присъединил към групата на праведните хора.

"Вземи и ти своя дял от светлината, поучението, благодеянието и красотата!.. Не навирай носа си в мръсотията, за да не бъдеш като майски бръмбър! Бъди човек, човек..."

Мевляна

Колко прекрасно е описан в предание на Пратеника на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – великия нрав, който се наблюдава у приближените раби на Аллах "да се гледа към тварите през погледа на Твореца":

"Кълна се в Аллах, в Чиято могъща ръка се намира моята душа, че не ще влезете в Дженнета докато не проявите милосърдие един към друг."

Сахабетата когато рекли, о, Пратенико на Аллах, ние всички сме милосърдни, отговорил:

"Милосърдието, (което имам предвид) не е онова само помежду ви, а милосърдието, което обхваща всички твари, да, което обхваща всички твари!.. (Хаким, Мустедрек, IV, 185)

Човек колкото и много да се отдалечава от основната си цел, той пак притежава едно велико достойнство за това, че е "човек". Изпадането му в блатото на греха без да осъзнава величието в своята ценна същност е подобно на "хаджер'ул-есвед" (черният камък), намиращ се в стената на Кябе. Немислимо е съвестта на вярващия да остане безгрижен и безчувствен, ако той падне и се изцапа. Дори тогава вярващите не престават да почитат "хаджер'ул-есвед". Веднага изцапан, ще го грабнат в ръце, ще го изчистят с просълзени очи и ще се надпреварват да го поставят на достойното му място с мисълта, че е дошъл от Дженнета и за великата му стойност. Човек също е излязъл от Дженнета, както и "хаджер'ул-есвед". Колкото и дълбоко да затъне в порочността, стойността в неговата същност завинаги остава.

От друга страна, никой способен лекар не се сърди на пациента си, защо се е разболял. Дори да се е разболял поради негови причини, той смята това като резултат, породен от слабостта в действията и мисленето на болния. Така, вместо да

„Ей, човече! Гледай на себе си с добро, с окото на сърцето, защото ти си същината на света, на творенията, ти си Адем и зеницата на вселената.“

Шейх Саади

му се сърди за това, че се разболял по небрежност, имайки предвид страданието и болката, които изпитва, без да губи време се заема с лечението му, проявявайки огромно милосърдие и състрадание. Той смята себе си отговорен за лечението му. Ето така един истински вярващ живее с чувствата на лекар, който обхожда болниците на обществото. А това чувство, контролиращо действията е като спасителен пояс за отклонилите се от правия път.

Подаването на спасителен пояс на един грешник според религията човек, избавянето му от блатото на порочността, в който е паднал е повод за едно велико щастие. Заслужава внимание следното предупреждение, което отправя Пророкът – салляллаху алейхи веселлем – на Хз. Али по време на превземането на Хайбер:

"– О, Али! Ако един човек бъде напътен (по правия път) посредством теб, е по ценно за теб, дори от червените камили, които са най-ценното земно богатство." (Бухари, Джихад, 143)

В едно от знаменията на Корана, тази истина е представена по следния начин:

وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعاً

"...който спаси човек, той сякаш е спасил всички хора..." (ел-Мауде, 32)

Това е въпрос на вяра. Несъмнено, най-големият грях, породен от човешките чувства и мисли е неверието (куфр). Дори шансът за спасение от този грях е по-голям, ако се подходи с един благ метод. Поради това, когато Всевишният Аллах изпратил Муса – алейхисселям – при Фараона, за да го призове, му заповядал да му говори с благи думи "кавлен леййинен". Защото успехът на този, който призовава към правия път, както и по-горе стана дума

"А който спаси един човек, той сякаш е спасил всички хора..."
(ел-Маиде, 32)

„Ако събеседникът ни е достигнал дори степента на Фараона по неверие и жестокост, не трябва да подхождаме към него с грубост и заплахи, породени от емоциите ни, а с благи думи и въздействие, като течащата вода, която дарява наслада на сърцето.“

е праведно дело, което е мост към най-голямата печалба. Разбира се, че Великият Аллах знаеше за упорството на Фараона в неверието. Следователно, дори събеседникът ни да упорства в неверието както Фараона, нашият метод не трябва да се състои от грубости, като заплахи и др., породени от емоционалните ни чувства, а да е в рамките на божественото поучение, насочващо към благите думи и великодушието. Колко прекрасно е казал Хз. Мевляна:

"Разбери много добре словата на Аллах: "О, Муса! Говори на Фараона с благи думи, бъди мек към него!"

"Защото, ако сипеш вода във врящо олио, ще развалиш и огнището, и тенджерата…"

Всевишният Аллах разяснява тази истина по следния начин:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللهِ لِنتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنتَ
فَظّاً غَلِيظَ الْقَلْبِ لاَنفَضُّواْ مِنْ حَوْلِكَ
فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ

"По милост от Аллах ти се смекчи спрямо тях. А ако беше груб, с жестоко сърце, щяха да се разотидат от теб. Извини ги и моли за опрощението им…" (Али Имран, 159)

Този метод не е само за грешниците и неверниците, а може би и за хора, които са на висини в исляма, у които могат да се забележат някои човешки слабости и недостатъци. Защото, грубият метод, който ще оскърби и засегне събеседника в стремежа да му се поправи недостатъка, може да има противоположен за целта ефект. Тъй като понякога хората не могат да понесат предупрежденията на собствените си родители, отправени по

този начин, камо ли на други. Изтъкването на истините в такива моменти е като назъбен нож за сърцата, което премахва ползата и привлекателността. Хз. Мевляна е казал:

"Дори баща ти когато те упрекне за някое провинение, той за теб изглежда като един агресивен звяр..."

"Това е под влияние на неговия упрек и терзание. Тоест, въпреки, че предупреждението на баща ти е в твоя полза, упрекът и тормоза му спрямо теб представят милосърдието и съжалението в сърцето му като един звяр..."

Ето защо, не трябва да се забравя това психологическо състояние на човека. Колкото и да е затънал в грехове, трябва да се подходи към него, като към едно ценно творение, поради същността на сътворението му. За това Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи ве селлем – е казал:

"Достатъчен грях за човека е, да унизи своя брат мюсюлманин." (Муслим, Бирр, 32)

Тъй като е разбрала мъдростта на това предание, Безмиалем Валиде Султан е учредила един вакъф в Шам, който изплащал обезщетения за предметите, които били счупвани от слугите, за да не се накърнява достойнството им. Това е израз на далновидност.

Един вярващ с подобно съзнание, когато призовава и напътства **"трябва да отправя упреците към себе си, а снизходителността към другите".** Защото Всевишният Аллах повелява:

"...и не се дебнете, и не злословете един за друг! Нима на някого от вас ще се хареса да яде плътта на мъртвия си брат? Вие се отвращавате от това..." (ел-Худжурат, 12)

В предание на Пророка се казва:

"Достатъчен грях за един мюсюлманин е да гледа на своя брат – мюсюлманин с презрение."

(Муслим, Бирр, 32)

"Не е достойнство за вас да се отнасяте добре към онези, които се отнасят добре към вас и да се отнасяте лошо към онези, които се отнасят лошо към вас. Истинското достойнство е да се отнасяте добре към онези, които се отнасят зле към вас."

(Тирмизи, Бирр, 63)

"Вярващият не злослови и не проклина хората, и не проявява непристойно поведение." (Тирмизи, Бирр, 48)

Идеалните хора, които живеят съобразно тези възвишени предписания са били велико нравствени и добродетелни герои, които никога не разделят земния фронт от отвъдния.

Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи ве селлем – дори да знаел виновника, за да не го накърни предупреждавал всички хора за този недостатък без да се обръща директно към личността. А понякога за да покаже на събеседниците си, че дадено поведение не им приляга се обръщал към тях, като че ли му се е сторило, казвайки:

"– Какво ми става, че ви виждам да правите това."

Това е методът, чрез който не се злепоставя и унижава провинения, едно общо качество на тези, които правилно разбират тасаввуф и го прилагат в живота си. Защото пътят на Аллах минава не през разрушаване на сърцата, а през изграждането им. Колко прекрасно е казал Юнус Емре:

Сърцето е трона на Аллах,
Аллах погледна в сърцето,
Нещастник и на двата свята е тоз,
Който разруши сърцето!

Наистина, много хора, които заради недостатъците си били порицавани, отблъсквани и унижавани, благодарение на този метод и разбиране, отново се върнали в атмосферата на милостта.

Според предания, Джунейд Багдади е имал един ученик, който веднъж бил хванат в положение, накърняващо достойнството му. Ученикът, който изключително се засрамил от постъпката си, се махнал от там и повече не се появил пред учителя си. След известно време, този ученик с разрушено-

то сърце бил зърнат от Джунейд Багдади, който минавал през пазара с приятелите си. Когато ученикът забелязал своя учител, от неудобство бързо се отдалечил от там. Джунейд усещайки положението на приятелите си казал:

"– Вие вървете, от гнездото ми е избягала една птичка!", след което тръгнал след своя ученик. Ученикът, който се обърнал назад след като видял, че учителят му го преследва, още повече се развълнувал и се забързал. Вървейки, стигнал до една задънена улица и от притеснението, породено от неудобството, без да иска ударил главата си в стената. А след като видял своя учител пред себе си, се променил цвета на лицето му и свел глава. Джунейд му казал:

"– Синко! Къде отиваш, от кого бягаш! Един учител трябва да помогне и да прояви благосклонност към своя ученик в такива трудни моменти." Със съчувствие го взел и го отвел в дергяха. Ученикът съжалил за стореното и се покаял.

Ето този подход е един благодатен резултат от духовното напътствие в зрелостта да се подходи към човека с бащинско съчувствие, без да бъде отхвърлян, независимо колко недостатъци има той.

Нещо повече от извинение на грешки, отвръщането на злото с добро, та дори когато се забележи даден недостатък у някого, отправянето на молитва към Аллах за поправянето и напътствието на този човек, трябва да бъде отличителна черта на един зрял мюсюлманин. Достатъчен пример за това е Пратеникът – саллаллаху алейхи веселлем, – когато в Таиф бил замерван с камъни, той не ги е прокълнал, а се помолил за тяхното напътствие. Отново за да запази величието на религията, която донесъл, подходил към хората в Мекка с желанието всеки да бъде напътен (по пътя на исляма), а не да бъдат погубени от божествения гняв. Този

Ако веднъж си обидил някого, намазът, който изпълняваш, не е намаз..!

Юнус Емре

На майстор се носи развален инструмент. Сърцата на такива хора са като ремонтна работилница. Тъй като в него се поправят грешките, е съвсем нормално призивът да е насочен предимно към грешниците.

подход станал повод за промяната и спасението на изключително много неукротими хора.

В еднин хадис се казва:

"Не е достойнство за вас да се отнасяте добре към онези, които се отнасят добре към вас и да се отнасяте лошо към онези, които се отнасят лошо към вас. Истинското достойнство е, да се отнасяте добре към онези, които се отнасят лошо към вас." (Тирмизи, Бирр, 63)

Защото, ако човекът на когото се прави добро е враг, той става приятел; ако е в средата се приближава; ако е близък му се увеличава обичта. Ето, поради това днес хората, които са се увлекли по безжалостната зависимост на материализма и изпаднали в една изключително дълбока духовна криза, за да успокояват душите си прибягват към суфизма (ислямският мистицизъм). В тази насока, този метод на суфизма в представянето и разпространяването на исляма е може би по-успешен. Днес една голяма част от интелигенцията на запад, достигнали напътствието, за да запълнят празнотата в душите си прибягват до книгите на големите ислямски суфии, като Мевляна и Ибн Араби. Отново в западния свят, на чело на ислямската литература стои литературата за суфизма. Поради това днес хората имат нужда от едно широко сърце, което да обхване човечеството, както Мевляна казва:

"Ела! Ела! Какъвто и да си, пак ела!
Ако ще да си неверник, огнепоклонник
или езичник, пак ела!
Нашият дергях (който е ислямът) не е дергях
на безнадеждността.
И сто пъти да си развалил покаянието си, пак ела!"

Целта на Хз. Мевляна от този снизходителен призив, е да накара човека да опознае своята същност, избавяйки се от своите недостатъци в бла-

годатната почва на състраданието и снизходителността, да удостои себе си с исляма. А не да приема безцелно всеки, който иска да остане в предишното си положение. Целта е да се поправи душевния свят на човека. На майстор се носи инструмент, който е повреден. Душите на такива хора са като ремонтна работилница. Тъй като работата там е да се поправят грешките, съвсем нормално е призивът да е насочен повече към грешниците.

Особено, когато религиозният живот е отслабнал изключително много и хората имат прекалено много недостатъци по отношение на религиозните норми, е нужно към човека да се подходи с една религиозна снизходителност и милосърдие. Защото, този подход е най-благодатния, който би увеличил шанса, тези хора, които са обгърнати от грехове, раздори и противопоставяне на Аллах, да се поправят и спасят.

Трябва да отбележим следното, че снизходителността към грешника трябва да става само по лични въпроси. Но в никакъв случай не може да се одобри и извини поведение, което потъпква обществените права, засягащи човешкото право и погубва общественото спокойствие и щастие. Съвсем нормално е хората, които живеят съобразно религията, дори повърхностно, да изпитват неприязън към грешника. За тях е задължение да стоят далеч от него, за да запазят сърцата си от вредите, които биха се породили от близостта му. Защото, за душите на онези, които живеят в нехайство (в заблуда), греховете са приятни като сладка музика, дори могат да бъдат извършвани без да се почувства тежестта им. Поради това, подценяването на греха на грешника е опасно за обществото, тъй като това може да стане причи-

Снизходителността към грешника не трябва да го подтиква към греха и ненавистта към греха не трябва да засегне грешника.

на, както за престъпване на божествените норми, така и за заразяване на сърцето. Тоест, снизходителността към грешника не трябва да го кара към греха, а също и омразата към греха не трябва да е причина да се мрази грешника.

След всичко казано дотук, последното което ще кажем е:

"Улеснявайте, не затруднявайте! Радвайте, не отвращавайте!.. (Бухари, Илим, 11)

Разбира се, с условието да не се вреди на същността на вярата и да не се отклонява от правия път...

О, Аллах! Стори ни от онези, които истински Те обичат и чийто дни са изпълнени с Твоята мъдрост, разкрий ни тайните и на двата свята! Стори сърцата ни да бъдат извор на състрадание и милосърдие към тварите заради Твореца! Превърни греховете и недостатъците ни в добрини и красоти!

Амин...

"Улеснявайте, не затруднявайте! Радвайте, не отвращавайте!..

(Бухари, Илим, 11)

БЛАГОВЪЗПИТАНИЕ И НОРМИ В СЛУЖБАТА

Службата е обществено задължение, което Всевишният Аллах изисква от Своите раби. Животът на вярващия придобива смисъл и се изпълва с благодат, когато е в служба на тварите. Служенето (хизмет), което представлява много важна част от ислямския морал, е избавление от егоизма на душата и насочване на вниманието към творенията с дух на себеотрицание, търсейки задоволството на Аллах. Всяко искрено дело, което се извършва единствено за да се спечели задоволството на Аллах, без да се цели някаква материална изгода е израз на стремеж да се достигне до Него и отражение на този стремеж в делата.

Следователно, всички благодеяния по своята същност и качество трябва да се извършват по един съвършен начин. А това е свързано с някои етични норми. Както е важно полагането на усилия било по отношение на материалните, било на духовните благодеяния, така от изключителна важност е състоянието и духовното ниво на сърцето. Защото, от това зависи благодатта на доброто дело и дали ще бъде одобрено от Аллах. За това големите са казали:

"Службата е важна, но благовъзпитанието в нея е по-важна". Така те изразили необходимостта от извършването на службата с искреност, спазвайки определени етични норми и правила. Защото Всевишният Аллах колкото желае делата ни да са праведни, толкова следи те да са съобразно нормите на богобоязливостта (таква). Тоест, Той гледа както на практическите принципи и условия

"Службата е важна, но благовъзпитанието в нея е по-важна."

"Има много хора, които имат възможност за служба във всяка насока, но тъй като времето и мястото не е подходящо за тях, нямат дял в това. Служещите трябва да гледат на службата като на благодат и да засилват скромността си, та дори да благодарят на хората, за които служат, че са станали повод за това."

Муса Ефенди рахметуллахи алейх

на нашите постъпки и религиозни обреди, така гледа и на състоянието на сърцето при извършването им. Поради това, материално бедния, но душевно богат човек може и с половин фурма да спечели дженнета (рая), докато материално богатият, но душевно беден, тоест заблуден човек, дори да похарчи цялото си състояние, пак може да загуби.

Това значи, че одобрението на богослуженията (ибадетите) от Всевишния Аллах зависи от степента на искреност и обич в сърцето. Колко праведни дела, които на пръв поглед изглеждат огромни, почти се загубват в някое нищожно сърце, а други пък се смятат за незначителни, обикновени, но в атмосферата на някое велико сърце достигат вечна изгода и възвишена награда, която не може да се побере в небесата и земята.

При това положение най-важният въпрос е съществен; чувствата на сърцето. Тоест, това са етиката и нормите, към които сърцето се придържа в богослужението (ибадета) така, че тази истина придобива още една важност в благодеянието. Например в Свещеният Коран е повелено на Пророка – саллаллаху алейхи веселлем – да изпълнява намаз в джамията Куба, която била построена с искреност и богобоязън, и да разруши джамията Дърар, която била построена от лицемерите (мунафик) на базата на двуличието и раздора. На пръв поглед, и двете са джамии, но погледнато от вътре между тях е имало разлика колкото изтока и запада; рая и ада.

Ето, това е положението между службата, която се извършва съобразно етичните норми и службата, която се извършва без да се съобразява с тези норми..!

При това положение, за да има успех в службата е нужно да се притежава знание, познание, спо-

собност, сериозност, здрав характер и личност. Противоположно на това, да се очаква благополучен и благодатен резултат от служби, извършени небрежно и без искреност, е напразно.

Ето защо служещият човек не трябва да живее с илюзията, че е превъзходен. Напротив, той трябва да бъде самоотвержен вярващ, който да е готов да изразходи по пътя на спасението на душите не само своето високомерие, богатство и слава, но и цялото си съществуване. Истинският служещ човек приема за свой принцип да се намира винаги до мизерстващите, скърбящите и самотните. Той е извор на надежда и вяра; който умее да изпълнява задълженията си с любов, във всяка една област.

Качествата, които служещият човек трябва да приеме за свой принцип, можем да ги изредим по следния начин:

1. ОСЪЗНАВАНЕ ВАЖНОСТТА НА СЛУЖБАТА

Служещият човек преди всичко трябва да знае, че службата за него е една голяма плячка и благосклонност, като приеме това за свой основен принцип. Осъзнавайки, че продължителността на благата е възможно с признателност, трябва да е изпълнен с чувство на благодарност и прослава към своя Господар.

Най-великата служба е **иля-и келиметуллах** (възвеличаване името на Аллах), което е едно велико дело и свещен дълг, поверено на вярващите. Свещеният Коран и възвишената сунна (пример) на Пратеника на Аллах са поверени на нас. Достойните сахабета и благословените ни предици по какъвто начин са разбрали и пренесли тази повереност от преди 1400 години до нас, така и ние трябва да

"Вярващият, без да прави разлика между малко и голямо в ибадета и службата, отдаде ли му се възможност, трябва да се стреми да прави всичко с искреност. Защото много хора, които правят големи благодеяния, пренебрегват някои добрини, които изглеждат малки. А в същност не се знае в кое се крие задоволството на Аллах."

Муса Ефенди

го предадем на идните поколения. Тези служби ще са богатството ни в отвъдния живот и визата ни за Рая (Дженнета).

Покойният ни баща – Муса Ефенди – куддисе сиррух – който беше един изключителен човек, отдал живота си за благото на тварите на Аллах, описва цената на службата по следния начин:

"Вярващият без да прави разлика между малка и голяма служба, намери ли възможност трябва да се стреми да ги направи с искреност. Защото много хора, които правят големи благодеяния/служби, пренебрегват някои, които изглеждат нищожни. А всъщност не се знае къде е задоволството на Всевишния Аллах.

Трябва да се разбере това, че не всеки има шанса да прави благодеяния. Много хора, които въпреки, че имат способност да правят благодеяния във всяко отношение, за това, че времето и мястото не им позволява, нямат тази възможност. Благодетелните хора трябва да гледат на благодеянието като благодат, това да увеличи тяхната скромност и да благодарят на хората, на които правят добро, за това, че те са повод за тази благодат."

Имам Раббани описва по следния начин необходимостта служещият да гледа към тези, на които служи като благодат (възможност от Аллах) и да бъде благодарен на тях:

"Както един човек може да стане причина за усъвършенстването на много хора, така и много хора могат да станат причина за усъвършенстването на един човек. Защото колкото и един учител да е причина за усъвършенстването на учениците си, по същия начин и те стават причина за неговото усъвършенстване в резултат на влиянието им."

Дължни сме да осъзнаем благата, с които ни е дарил Всевишният Аллах и да се стремим да разда-

"Бъди признателен на Аллах за това, че те е дарил с успех при правенето на добро. Защото Той с благоволението и благосклонността Си не те е оставил да бездействаш. Онзи, който слугува на падишаха, не може да иска признателност от него. За това, че Той те ангажира, ти Му бъди признателен."

Шейх Саади

ваме от тях по Неговия път. Всъщност това е признакът на предаността във вярата ни. Във връзка с това в един свещен айет се повелява:

"Вярващи са именно онези, които вярват в Аллах и в Неговия Пратеник, после не се усъмняват и се борят чрез своите имоти и души по пътя на Аллах. Те са искрените." (ел-Худжурат, 15)

От друга страна стойността, която задължително трябва да се раздаде от имуществото е определена. Ето защо, човек, който даде задължителната милостиня (зекят) за богатството си, се смята, че той е изпълнил задължението си, свързано с богатството му. Но тъй като е невъзможно да се определи стойността на способностите и възможностите, с които Всевишният Аллах е дарил човека, ние трябва до последния си дъх, в зависимост от силите ни, да се отдадем на благодетелност по пътя на Аллах. Това положение за нас е неизвестно, но за Аллах е известно. Поради това е необходимо да полагаме изключителни усилия за вършенето на благодеяния.

Великият ни Господар повелява:

"Аллах възлага на всяка душа само според силите ѝ." (ел-Бакара, 286)

Ето защо, дълг на вярващия е да не смята благодеянията си за достатъчни и непрекъснато да търси нови възможности, с мисълта, "какво още мога да направя?" Жив пример за това от достойните сподвижници е Абдуллах бин Умми Мектум-радияллаху анх. За това, че е бил сляп, бил освободен от джихад. Но този благословен сподвижник се включил в битката при Кадисие, с мисълта, че поне може да държи знамето. Това е в резултат на тревогата, породена от невъзможността на сърцето да определи човешките възможности и една явна

За мен леглото е кефин, за теб табута – басейн, Ти се огъвай, аз да вървя, последният Пророк е предводител..!

Н. Фазъл Късакюрек

проява на желанието да се участва в някоя служба на всяка цена.

Вярващият никога не трябва да изпада в отчаяние, нехайство и разпуснатост, гледайки в слабостите и невъзможностите. Никога не трябва да си мисли, че благодеянията, които могат да се вършат по пътя на Аллах, са свършили. А до края на живота си трябва да живее с постоянно нарастващо желание за благодеяния и борба.

Всевишният Аллах повелява:

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

"И служи на своя Господ, докато дойде при теб неизбежното!" (ел-Хиджр, 99)

Имайки предвид този айет, вярващият трябва да знае, че е длъжен да продължи да върши благодеяния, които изисква вярата му.

Следната случка много ясно показва каква трябва да бъде мярката ни по този въпрос:

След като свършила войната при Ухуд, Пейгамберът – саллаллаху алейхи веселлем – заповядал да се огледат загиналите (шехиди) и ранените. И особено бил заинтересован от състоянието на един сподвижник, на име Са'д бин Раби – радияллаху анх.

За да го открие и разбере в какво положение се намира, Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – изпратил на бойното поле един от сподвижниците си. Колкото и да е търсил и викал, не успял да открие и получи отговор от Са'д – радияллаху анх. Накрая с последни надежди се провикнал към мястото, където се намирали ранените и умрелите:

"Кълна се в Аллах, че докато очите ви мигат, ако не пазите Пратеника на Аллах от враговете и позволите да го сполети беда, нямате никакво извинение пред Аллах!"

Са'д бин Реби

"– Ей, Са'д! Мене ме изпрати Пратеникът на Аллах. Той ми заповяда да го осведомя дали си жив или мъртъв."

В този момент Са'д – радияллаху анх, който прекарвал последните си мигове от своя живот и нямал сили да отговори, след като чул, че Пратеникът на Аллах се е интересувал от него, събрал сили и с един тих стон успял да каже:

"– Аз вече съм измежду мъртвите!"

Било ясно, че вече наблюдавал отвъдното.

Сподвижникът дотърчал до Са'д – радияллаху анх, видял, че тялото му е с многобройни прободни рани от сабя, дори наподобявало на сито. Той го чул да казва, шепнейки следните велики думи:

"– Кълна се в Аллах, че докато очите ви мигат, ако не пазите Пратеника на Аллах от враговете и дадете възможност да го сполети беда, при Аллах нямате никакво извинение!"

Тези думи на Са'д – радияллаху анх, представляващи едно завещание за мюсюлманстката общност, същевременно били прощални слова, отправени към преходния живот.

Халид бин Велид – радияллаху анх – когато умирал, преценяйки себе си, казал:

"Колко жалко е за един войник, чийто живот е минал сред цвиленето на конете и звуците на сабите, да умира на легло като болните! Изправете ме на крака! Нека поне да умра изправен, подпирайки се на сабята си." Тази чувствителност, която го накарала да каже това, е израз на едно велико чувство за отговорност.

Това чувство може да обхване всички области на службата по пътя на Аллах. Всеки служещ мюсюлманин трябва да вземе своя необходим дял от него за, да го превърне в свой идеал в постъпките

"Колко жалко е за един войник, чийто живот е минал сред цвиленето на конете и звъна на сабите, да умира в легло, като болните! Изправете ме на крака! Нека поне да умра изправен, подпирайки се на сабята си."

Халид ибн Велид

си и да осъзнае отговорността и греха от пренебрегването на дадена служба, когато има възможност да извърши такова. Не трябва да забравя колко голяма опасност представлява това, за вечния му (отвъдния) живот.

Службата е такова достойнство, особено за пратениците и приближените раби на Аллах, че тези велики личности никога не са я пренебрегнали, нито при болест, нито дори на смъртно легло. Това е достатъчен пример за прозорливите хора по отношение на това как трябва да се гледа на службата за исляма.

2. РАЗКРАСЯВАНЕ НА СЪРЦЕТО С ДУХОВНИ КАЧЕСТВА

Сърцето на служещия човек трябва да бъде като плодородна земя. Живите твари ходят по нея и изхвърлят мръсотията си върху нея. Но тя я изчиства, след което изкарва растения с различна красота, с които храни тварите, обикалящи по нея.

Сърцата на хората, които служат, трябва да са изпълнени с щедрост и духовност. Разцветът на душевният ни хоризонт е възможен единствено, чрез духовна храна. А пък в резултат на тази зрялост, ще се задълбочат разбирането, схващането и чувствата ни. Ако праведниците, като Бахаеддин Накшибенд, Азиз Махмуд Хюдаи, Газали, Мевляна и други се занимаваха само с теоретическа наука, без да се занимават с наука за сърцето, нямаше да достигнат тези висини и векове наред да светят в душевните ни небеса като звезди.

За това, че тези велики приближени раби на Аллах наблюдавали събитията през прозореца на сърцето си с обич и любов, са били пътеводители на хората между, които живели, насочили безброй хора към правия път, които искали да го открият, дори султаните, които направлявали света. Защото, те премахнали булото на тайната от логическите и умствените науки, забулени от

общоприетите и така били удостоени с щедрите прояви на божествената любов.

Въпреки, че преходните тела на тези праведници векове наред лежат в земята, те достигнали до нас с духовните си и благодатни трудове, така и за напред ще останат живи със своите служби.

Да бъде повод за напътствието на хората, което е основна цел на службата, е въпрос, свързан с душевното състояние на човека. Колкото повече прилагаме исляма в индивидуалния си живот, толкова повече имаме възможност да повлияем на останалите хора. Сърцето е един прозорец, отварящ се към божествените тайни. Онези, които добре използват това средство, им се разкрива отвъдното, безкрайното. Същността на вярата в еднобожието (тевхид) превръща човека в пътешественик на вечността.

Ако погледнем в живота на Гордостта на Вселената – Мухаммед (саллаллаху алейхи веселлем) ще видим, че божественото откровение (вахий) най-напред бива низпослан в сърцето му. В Корана, това се описва по следния начин:

"Този [Коран] е низпослан от Господаря на световете. Спусна го доверният Дух [Джибрил] в твоето сърце, за да бъдеш от предупредителите, на ясен арабски език." (еш-Шуара, 192-195)

Низпославнето на Корана в сърцето на Пратеника – саллаллаху алейхи веселлем – е станал повод за оформянето на характера и поведението му, като един жив Коран. Достойните сахабета са били изумени именно от тази личност и характер. Така, те изградили личностите и характерите си най-напред от пророческото сърце. Преди да бъдат напътени, тези невежи хора живеели едва ли не като зверове, но черпейки от характера на Пророка, достигнали съвършенство в поведенията

„Служба, лишена от духовност, е като кофа вода, излята в пустинята. Семе, което е посято в суха почва, има голяма вероятност да се изгуби в гушата на мишките. А семената на службата, посети със сърце, са бъдещите чинари. Поради това служещият човек е длъжен да усъвършенства духовността си."

си. Така в световната история са се превърнали във "върхове в благодеянията". Вярващите, които са си поставили за цел да служат на религията на Аллах, трябва да взимат пример от благополучният характер на достойните сахабета, да вземат своя дял от тази възвишена тайна и да се стремят да изпълнят сърцата си с благодатта на Корана.

Служба, лишена от духовност е като кофа вода, изсипана в пустинята. Семе, което е посято в суха почва, има голяма вероятност да попадне в гушата на мишките. А семената на службата, посети със сърце, са бъдещите чинари. Поради това, служещият човек е длъжен да обръща внимание на духовната храна в личностния си живот. В изпълнението на религиозните си задължения, отдавайки важност на духовността, в нрава и отношението си – на деликатността, нежността и себеотрицанието, узрява духовно. Това положение води раба (кула) към божествената любов. Пророкът – саллялладу алейхи веселлем – е казал:

"Аллах обича своя раб, който се бои от наказанието Му, покланяйки Му се, стои далеч от слава и известност, и е ангажиран с възпитанието на душата си." (Муслим, Зухд, 11)

Сърцето на служещият човек трябва да бъде като една плодородна земя. Живите твари ходят по нея и изхвърлят мръсотията си върху нея. Но тя изчиства цялата мръсотия, след което изкарва растения, с различна красота, с които храни тварите, обикалящи по нея. Ето, такова трябва да бъде сърцето на служещия човек, като тази плодородна земя. Всички красоти, изгледи и отражения в сърцето му трябва като стихове да се отразят у хората, на които върши благодеяние. За да се постигне това, трябва да се обърне внимание на следните четири принципа:

"Аллах обича своя раб, който се бои от наказанието Му, покланяйки Му се, стои далеч от слава и известност, и е ангажиран с възпитанието на душата си."

(Муслим, Зухд, 11)

а. Сърцето постоянно трябва да бъде с Аллах

Всевишният Аллах така повелява:

"В сътворяването на небесата и на земята, и в промяната на нощта и на деня има знамения за разумните, които споменават Аллах и прави, и седнали, и легнали на хълбок, и размишляват за сътворяването на небесата и на земята: "Господи наш, Ти не си сътворил това напразно. Пречист си ти! Опази ни от мъчението на Огъня". (Али Имран, 190-191)

"…Знайте, че при споменаването на Аллах сърцата се успокояват." (ер-Ра'д, 28)

Споневането на Аллах не е само изричане на името Му, а мисълта за Него да заеме място в сърцето. Само тогава то ще се успокои. Единствено по този начин ще се прояви щастието в човека, което се поражда от близостта с Аллах.

Когато мисълта, че Аллах е с него заеме място в сърцето на служещия човек, никоя трудност, която би възникнала по време на служба, не може да го сломи, всички трудности му се улесняват и с любов извършва своята служба. А службите, извършващи се с любов са едновременно и успешни, и придават наслада на извършващия. За това сърцето трябва да се изчисти от любовта към друго и да се изпълни с любов към Аллах. В книгата на Ибн Араби, озаглавена "*Мишкятул-Енвар*" се предава следното свещено предание (хадиси кудси):

"О, син на Адем! Теб те създадох за Себе си, а материалните блага, за теб. Не погубвай себе си с онова, което създадох за теб!"

"…А които вярват, най-силно обичат Аллах."

(ел-Бакара, 165)

6. Сърцето да е изпълнено с любов към Аллах и Неговия Пратеник

Любовта в службата е начало на напредъка. Всъщност, това е точката, от която започва всичко. След тази точка сърцето започва да открива духовното и да изявява красотите си. Любовта към Аллах и Неговия Пратеник трябва да е най-силна от всички други. Всевишният Аллах повелява:

"...А които вярват, най-силно обичат Аллах." (ел-Бакара, 165)

"Кажи: "Ако вашите бащи, синове, братя и съпруги, и родът ви, и имоти, които сте придобили, и търговия, за която се плашите от застой, и жилища, които харесвате, са ви по-любими от Аллах и от Неговия Пратеник, и от борба по неговия път, то чакайте, докато Аллах даде своята повеля! Аллах не напътва нечестивите хора." (ет-Тевбе, 24)

„Обичта и любовта са като проводник между две сърца. Обичащите никога не изхвърлят от сърцата си своите любими и не престават да говорят за тях. Те живеят и умират в щастието на самоотвержеността си, изразходвайки душите и имотите си за своите любими."

Ако сърцето се изпълни с любов към Аллах и Неговият Пратеник, ето тогава всички красоти ще се отразят в него. Аллах и Неговият Пратеник могат да се опознаят, не само от редовете, които се четат, а с любовта в сърцата. Обичащият се възхищава на онзи, когото обича и му подражава в зависимост от степента на обичта си. Защото, обичта и любовта са като електрически проводник между две сърца. Обичащите никога не изкарват от сърцата си онези, които обичат и не престават да говорят за тях. Живеят и умират в щастието на самоотвержеността си, изразходвайки щедро своите души и богатства за тях. Ето защо, за да обикнем Пратеника на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – и за да бъдем обичани от него, езикът ни трябва да го благославя и отправя

поздрави на него, а сърцето ни да е в непрекъснат контакт с него.

Колкото повече сърцето е в духовна комуникация с Пратеника на Аллах, толкова повече то се усъвършенства. Великият Аллах почита Своя Пратеник по следния начин:

إِنَّ اللهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

"Аллах и Неговите ангели благославят Пророка. О, вярващи, благославяйте го и вие, и го поздравявайте с почит!" (ел-Ахзаб, 56)

В друго знамение, Всевишният Аллах повелява:

"Пратеника на Аллах е прекрасен образец за вас – за всеки, който се надява на Аллах и на Сетния ден, и често споменава Аллах." (ел-Ахзаб, 21)

Виждаме, че при сахабетата, проявите на тези две знамения достигнали своята кулминация. Онези, които успеят да стигнат до извора на любовта към Аллах и Неговия Пратеник, ще живеят като избраници на общността на Мухаммед – саллаллаху алейхи веселлем – до Сетния ден, а и след смъртта им, ще бъдат възхвалявани с благослов и молитви. Ето един пример с двама от обичащите Пратеника на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем:

Пейгамберът (саллаллаху алейхи веселлем) е изпращал учители при околните племена, за да учат и разпространяват религията. Но някои от учителите били предадени. Като едно от тези предателства било извършено в местността "Раджи".

Племената Адал и Каре поискали от Пратеника на Аллах да изпрати учители, които да ги учат на ислям. Пророкът – саллаллаху алейхи веселлем – из-

Времето не бе видяло такава роза като тази, Откакто красотата на розата е поезия за езиците…

Яхя Кемал

пратил делегация от десет души. Когато групата стигнала до местността Раджи, се озовали в клопка, като осем от тях били убити, а двамата били пленени и предадени на езичниците в Мекка.

Пленените сахабета били Зейд и Хубейб – радияллаху анхума. Те също били убити от коварните езичници. Но, преди да бъдат убити, попитали Зейд:

"– Искаш ли Пророкът ти да е на твоето място, в замяна на твоя живот?"

Зейд – радияллаху анх – погледнал питащия Ебу Суфян със съжаление и казал:

"– Да оставим на една страна, аз да бъда при семейството си, не бих желал дори един трън да се забие в крака му".

Ебу Суфян останал учуден пред тази обич и казал:

"– Наистина е учудващо! Аз, досега не съм видял двама души да се обичат така, както сахабетата на Мухаммед го обичат."

После отишли при Хубейб – радияллаху анх – и му казали, че ако се откаже от вярата си, ще се спаси. Той им отговорил:

"– Дори целия свят да ми дадете, няма да се откажа от вярата си!"

И него попитали онова, което питали и Зейд-радияллаху анх – като получили същия отговор.

Хубейб – радияллаху анх – преди да бъде убит е имало едно единствено желание:

"Да има възможността да изпрати поздрав, изпълнен с любов на Пророка – саллаллаху алейхи веселлем!."

„Розата е символът на Пророка – салляллаху алейхи веселлем. Той – Гордостта на Вселената със своя нрав е розата на розите. С всяко свое проявление и явно, и скрито, е господарят на розите.“

Но от кой можел да изпрати! До него е нямало нито един мюсюлманин! Натъжен, вдигнал погледа си към небето и отправил следната молба:

"– О, Аллах! Тук няма от кого да изпратя поздрава си на Пратеника. Ти отнеси моя поздрав на него!"

В този момент сахабетата, които седели при Пратеника на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – чули когато казал:

"Ве алейхисселям", т.е. (и върху него да е). Сахабетата учудено попитали:

"– О, Пратенико на Аллах! На чий поздрав отвърна?"

Отговорил:

"На поздрава на вашия брат – Хубейб."

Накрая след жестоки мъчения, неверниците убили двамата сахабета. Много са смислени думите на Хубейб – радияллаху анх – които изрекъл преди да го убият:

"Има ли значение как ще умреш, след като умираш като мюсюлманин!.." (Бухари, Мегази, 10; Вакъди, Мегази, с. 280-281)

Отново заради обичта към Пророка – саллаллаху алейхи веселлем – младите сахабета са се надпреварвали, кой от тях ще бъде удостоен с честта да носи писмата му. Поемайки всякакви рискове, без да изтъкват някакви оправдания, били готови да се жертват в изпълнението на желанията му. От изключителните прояви на огромна любов, е прекосяването им на непроходими планини и пустини, отивайки в далечни страни, минавайки през палачите, застанали пред кралете и прочели писмото на Пратеника на Аллах с голяма храброст, породена от вярата.

"Раздаването на пари и имоти приляга на щедрия. А щедростта на обичащите е да дават живот. Ако ти дадеш хляб заради Аллах, ще ти дадат хляб. Но, ако дадеш душата си по пътя на Аллах, ще ти се даде душа."

Мевляна

Ето, в това се е състояла тяхната вяра, любов и храброст!.. Положенията, в които са изпадали достойните сахабета, ни ужасяват, но те - обичащите Аллах и Пратеника Му не изпитвали ни най-малко страх то това, което преживявали. Единствената им цел била да привлекат вниманието на Пратеника на Аллах – саллялаху алейхи веселлем. Устройването на сърцата с една такава любов към Достойния Пророк, ще бъде едно благодатно семе на свещените служби.

в. Сърцето трябва да е изпълнено с обич към брата по религия

Там където има братство, има състрадание и милосърдие. Ако рабът не желае за вярващите си братя това, което желае за себе си, неговата вяра не се счита за съвършена.

Всевишният Аллах повелява:

"Вярващите са братя, затова помирявайте своите братя и бойте се от Аллах, за да бъдете помилвани!" (ел-Худжурат, 10)

Гордостта на Вселената – саллялаху алейхи веселлем, е казал:

"Докато не повярвате, не ще влезете в Дженнета, а докато не се заобичате, не сте повярвали (истински). Нека ви кажа нещо, с което ще се заобичате: Разпространете между вас поздрава (селяма)." (Муслим, Иман, 93)

"Има седем групи хора, които Всевишният Аллах ще ги подслони под Своят сянка (на Трона), в деня, когато не ще има друга сянка, освен Неговата… (Една от тях е), двама души, които се обичат заради Аллах, заради Него се събират и заради Него се разделят… (Бухари, Езан, 36)

В едно свещено предание (хадиси кудси), Всевишният Аллах казва:

"Има ли значение как ще умреш, след като умираш като мюсюлманин..!"

Хубейб радияллаху анх

"Онези, които се обичат заради Мен, взаимно си даряват заради Мен, уповават се един на друг заради Мен, които не прекъсват връзките си със роднини и (приятели) и взаимно се посещават, и моята обич се проявява към тях." (Ахмед бин Ханбел, Муснед, V, 229)

Отново Пратеникът на Аллах (саллаллаху алейхи веселлем) във връзка с братството и взаимната обич, предава следното:

"Един човек тръгнал на път, за да посети своя брат по вяра, живеещ в друго село. За да го изпита, Всевишният Аллах му изпратил един ангел. Когато човекът стигнал до ангела, той го попитал:

– Къде отиваш?

Човекът отговорил:

– Отивам да посетя еди кой си.

Ангелът:

– Този човек роднина ли ти е?

Човекът:

– Не.

Ангелът:

– Или имаш някаква материална изгода от него?

Човекът:

– Не!

Ангелът:

- Тогава, за какво отиваш?

Човекът отговорил:

– "Аз го обичам заради Аллах, за това отивам да го посетя." След това ангелът му казал:

– "Аз съм изпратен от Аллах при теб. Заповяда ми да ти кажа, че и Той те обича, за това, че обичаш единствено заради Него своя брат (по вяра)." (Ахмед бин Ханбел, Муснед, II, 292)

"Вярващите са братя, затова помирявайте своите братя и бойте се от Аллах, за да бъдете помилвани!"

(ел-Худжурат:10)

Тъй като, взаимната обич между служещите хора ще стопли сърцата им, това ще е повод за една спокойна, благодатна и благоприятна атмосфера, която ще надбави силата им. Несъмнено, няма трудност, която да не се преодолява с обичта. В знамение (айет), Всевишният Аллах възхвалява взаимно обвързаните с обич, които се борят заедно, рамо до рамо, по следния начин:

إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ
صَفًّا كَأَنَّهُم بُنيَانٌ مَّرْصُوصٌ

"Аллах обича онези, които се сражават по Неговия път в редица, сякаш са здрава крепост." (ес-Сафф, 4)

Историята е изпълнена с безбройните победи на армии, които са се обвързали с вяра и любов. Пример за това от близката ни история е войната при Чанаккале (Дарданелите).

Силата на вярата на армията ни, която била в тежко материално положение, станала повод войната да приключи с победа. Дори врагът се е принудил да признае гледката от тази божествена подкрепа. Например, английският генерал Хамилтон е казал:

"– Нас ни победи, не материалната, а духовната сила на турците. Видяхме слизащите от небесата."

Впрочем, това е една проява на по-горното знамение, в една вярваща и искрена армия, спечелила божествената любов. Защото, смъртта (да стане шехид) за нея е била святост, а да се живее като ветеран от войната (гази), чест. Като че ли във всеки от тях е имало по един народ. Турският войник - Мехметчик е пресрещнал врага в Чанаккале, с

"Докато не повярвате, не ще влезете в Дженнета, а докато не се обикнете, не сте повярвали (истински). Нека ви кажа нещо, чрез което ще се обикнете: разпространете между вас поздрава (селяма)."

(Муслим, Иман, 93)

гърди, изпълнени с вяра и Коран. Майор Лютфи Бей е крещял:

"– Настигни ни о, Мухаммед; книгата ти отива."

Пред армията, като че ли праведните (приближени) раби на Аллах развявали знамена, а загиналите (шехиди) били прегърнати от Гордостта на Вселената – Мухаммед – саллаллаху алейхи веселлем.

Всевишният Аллах е забранил лошите качества, като подигравка, злословие (гъйбет), търсене на недостатъци у другия, лошото предположение, които разклащат чувствата на братство и обич между вярващите. В едно от знаменията на Корана строго е порицал онези, които притежават такъв нрав:

"Горко на всеки на клеветник-хулител, който трупа богатство и все го брои!" (Тоест, който не мисли как го припечелва и къде ще го похарчи, а го смята за превъзходство и се възгордява с него.) (ел-Хумезе, 1-2)

Според този айет, всеки клюкар, който придобил навика да накърнява и наранява сърцата на хората било с ръка, било с език, било материално или духовно, се намира на ръба на Ада (Джехеннем), това е жалко за него и той е подложен на опасност да загуби и да бъде погубен. А това е жалка участ.

За да предпази от подобна участ, ислямът е подтикнал вярващите да бъдат от извиняващите хората и от прикриващите недостатъците им, дори да се молят един за друг. Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем в едно от преданията си казва:

"Пазете се от лошия нрав, да не може да се търпите. Не изкарвайте яда си един на друг. Не си търсете недостатъци един в друг. Не се вслушвайте в разгово-

"Аллах обича онези, които се сражават по Неговия път в редица, сякаш са здрава крепост ."

(ес-Сафф, 4)

ра на други…О, раби на Аллах! Бъдете братя!" (Муслим, Бирр, 30)

Гордостта на Вселената – Мухаммед – саллаллаху алейхи веселлем – е изградил между достойните сподвижници едно неповторимо братство, което ще бъде пример за вярващите до Сетния ден. Братството, което се е положило между преселниците (мухаджири) от Мекка в Медина и местните мединска мюсюлмани (енсари) е една неповторима картина, каквато историята не помни. До такава степен, че достойните енсари били готови да поделят всичко материално със своите братя мухаджири. В отговор на това преселниците, чиито сърца били като съкровища на задоволството, проявявайки въздържаност и зрялост, само казвали:

"– Нека богатството ти бъде благословено, братко, ти само ми посочи пътя към пазара!"

Ето това тяхно братство е било приветствано от Всевишния Аллах и така заслужили честта да заемат място в Корана, който е вечното послание:

"Настанилите се в дома [на преселението Медина] и [приели] вярата преди онези, които се преселиха там, ги обичат и не усещат в сърцата си завист за онова, което им бе дарено. Предпочитат ги пред себе си, дори ако те самите са в нужда…" (ел-Хашр, 9)

Изключително внимание заслужава следната случка, показваща себеотрицанието на сподвижниците, разказана от Хз. Хузейфе – радияллаху анх:

"Бяхме в битката при Йермук. Битката беше приключила, мюсюлманите, които бяха ранени от ударите на сабите и копията, живееха последните си мигове върху горещия пясък. В този момент аз се свестих с хиляди трудности и започнах да

"Мухаммед е Пратеникът на Аллах. А онези, които са заедно с него, са строги към неверниците и милостиви помежду си."

(ел-Фетх, 29)

търся сина на моя чичо. След като пообиколих малко между ранените, го открих. Лежеше безнадеждно в локва кръв, като дори с очите си не можеше да изрази нищо. Показах му мяха с вода, който бях приготвил и го попитах:

"– Искаш ли вода?"

Виждаше се, че иска, защото устните му бяха изсъхнали от жега. Но нямаше сили да ми отговори. Като че ли с очите си показваше състоянието си.

Отворих устата на мяха и точно когато подавах водата към него, малко по-нататък се чу гласа на Икриме:

"– Вода! Вода!.. Моля ви глътка вода!.."

След като чу това стенание, синът на чичо ми-Харис се отказа да пие и с очите си ми направи знак да я занеса на Икриме.

Дотърчах измежду лежащите върху горещия пясък загинали (шехиди) и след като стигнах до Икриме веднага подадох мяха към него. Когато протегна ръка към мяха, чу стенанието на Ияш:

"– Моля ви, капка вода! Заради Аллах, капка вода!.."

След като чу това, Икриме дръпна ръката си и направи знак да отнеса водата на Ияш. Но, и той, както и Харис не пи от водата.

Взех водата и побегнах сред шехидите към Ияш. Когато стигнах до него, чух да изрича последните си думи:

"– О, Аллах! Никога не сме отказали да жертваме живота си по пътя на вярата. Не ни лишавай от шехидската степен. Опрости греховете ни!"

Виждаше се, че Ияш изпива чашата на шехидството. Видя водата, която му бях донесъл, но

„Двама братя по вяра са като две ръце, които се мият взаимно."

вече беше късно... Можа само да довърши думите за засвидетелстване (келиме-и шехадет).

Веднага се върнах обратно и дотърчах при Икриме. Когато понечих да му дам водата видях, че и той е умрял.

Казах си, поне да сваря сина на чичо ми, Харис.

Побегнах към него. Но, за съжаление и той бе предал душата си, превивайки се върху горещия пясък... За жалост, мяха с вода остана пълен между трима шехиди. (Хаким, Мустедрек, III, 270)

Хузейфе – радиаллаху анх – така описва въздействието на тази случка върху душевното му състояние:

"– Сблъскал съм се с много случки в моя живот. Но, никоя не ме е разчувствала и развълнувала, колкото тази. Въпреки, че между тях нямаше никава роднинска връзка, тяхното неописуемо себеотрицание, соможертва и състрадание, които наблюдавах с удивление, оставиха дълбока следа в мен, като най-голямата храброст на вярата."

Обичта не е само едно сухо твърдение. Обичта е да споделиш мъката на своя брат, да задоволиш нуждата му, да проявиш самоотверженост и себеотрицание към него и да споделиш с него благата, които имаш. Както и от по-горния разказ стана ясно, истинското братство е братството в трудни моменти. Пророкът – саллаллаху алейхи веселлем – е казал:

"Когато вярващите взаимно се помилват, обичат се и проявяват състрадание един към друг, ще ги видиш като едно тяло. Ако един орган от него се разболее и другите органи изпитват неговата болка." (Муслим, Бирр, 66)

От време на време Пейгамберът – саллаллаху алейхи веселлем – питал сахабетата си:

„Цената на само-жертвата и щедростта е любовта.“

"Днес, погалихте ли главата на някой сирак? Посетихте ли болен? Ходихте ли на погребение?" С тези въпроси, Пратеникът на Аллах – саллеллаху алейхи веселлем – целял да покаже, че вярващият не трябва да бъде индивидулист, а общественик, тоест, да притежава богато и самоотвержено сърце.

В едно свещено предание (хадис кудси), Пророкът – саллеллаху алейхи веселлем – е споменал, че подобни обществени служби са повод за доближаването към Аллах:

"В Съдния ден, Всевишният Аллах ще каже:

– О, син на Адем! Разболях се, а ти не Ме посети.

Човекът ще каже:

– Как можех да Те посетя, та Ти си Господарят на световете?

Всевишният Аллах:

– Еди кой си от моите раби се разболя, но ти не го посети. Незнаеш ли, че ако беше го посетил, щеше да Ме откриеш при него? О, син на Адем! Поисках да Ме нахраниш, но ти не Ме нахрани.

Човекът:

– Как мога да Те нахраня, та Ти си Господарят на световете?

Всевишният Аллах:

– Еди кой си от рабите Ми поиска храна от теб, но ти не му даде. Не знаеш ли, че ако беше му дал, несъмнено щеше да намериш при Мен това, което си дал? О, син на Адем! Поисках вода от теб, но ти не Ми даде.

Човекът:

– Господарю! Как мога да Ти дам вода, та Ти си Господарят на световете?

Всевишният Аллах:

"Когато вярващите взаимно си прощават, обичат се и проявяват състрадание един към друг, ще ги видиш като едно тяло. Ако един орган от него се разболее, и другите органи изпитват неговата болка."

(Муслим, Бирр, 66)

– Еди кой си от рабите Ми поиска вода от теб, но ти не му даде. Незнаеш ли, че ако беше му дал, щеше да намериш при Мен наградата на онова, което си дал?" (Муслим, Бирр, 43)

Следното знамение от Корана разкрива хоризонта на братството и себеотрицанието:

"И дават храна – въпреки че и те я обичат – на нуждаещ се и на сирак, и на пленник: "Храним ви в името на Аллах. Не искаме от вас нито отплата, нито признателност. Страхуваме се от [мъчението на] Нашия Господ в Деня свъсен, зловещ. Но Аллах ще ги предпази от злото на този Ден, и ще им дари сияние и щастие." (ел-Инсан, 8-11)

В обобщение можем да кажем, че благодетелните/служещите хора трябва да се изчистят от негативните качества, като ненавист, завист и студенина, които биха погубили благодатта и въодушевлението на благодеянията им, и да се възползват от благодатната атмосфера на обичта, която разтваря сърцата и ги кара да узряват.

г. Сърцето да е изпълнено с обич, състрадание и милосърдие към тварите, заради Твореца

Когато сърцето се устрои с божествената багодат, в него се поражда желанието за вършене на служби на тварите, заради Твореца. Онези, които поместят в центъра на приятелството Аллах и Неговия Пратеник, се сприятеляват с всички творения. Сърцето на един такъв служещ човек е "богато сърце", което се разширява и побира всички твари в себе си.

Служба може да се извършва и да има плодове от него единствено с богато сърце. Човек кога-

"Искреността е животворната вода на сърцето. А лицемерието убива сърцето."

Абдуллах ел-Антаки

то достигне това положение, той се превръща в център на обичта. А семената, които се посеят с любов, са вечни. Поради това, ние най-напред трябва да съживим себе си с любовта към Аллах и Неговия Пратеник и според това да програмираме живота си.

3. ОПАЗВАНЕ НА ИСКРЕНОСТТА И СЛЕДВАНЕТО НА ПРАВИЯ ПЪТ

Искреността и следването на правия път (истикамет) трябва да бъдат две неотложни качества на служещия човек. Службата е един велик дар от Всевишният Аллах за човека. За това, човек трябва много добре да го оцени и да се стреми във всяко едно дело, да бъде искрен и на правия път. В противен случай, не трябва да забравя, че може да загуби този дар.

Онези, на които им е поставена тежка и важна задача в службата по пътя на Аллах, трябва да бъдат много внимателни, особено по този въпрос. Например онзи, който се катери на върха на някоя висока планина, трябва да внимава къде стъпва и за къде се хваща. Защото, погрешната стъпка на върха и хващането за някой изгнил клон, е поопасно.

Следното предание прекрасно описва тази истина:

"...Искренните (хора) са лице срещу лице с голяма опасност." (Бейхаки, Шуабул-иман, V, 345)

Хората, които вършат служба с искреност, се намират под божествеаната закрила срещу измамите и интригите на шейтана (сатаната) и привърженицците му. В едно от знаменията на Корана, тази истина се описва така:

„Намиращите се на върха, ако не внимават, падането им е въпрос на един миг."

"Рече [Иблис]: "Кълна се в Твоята мощ, аз непременно ще ги изкушавам всички, освен Твоите предани раби сред тях." (Сад, 82-83)

Искреността е най-важното условие на службата. Там където има искреност, разделението, егоизмът и пристрастията изчезват. По този начин се прекъсва пътя на душевните страсти, а пречките по пътя на службата намаляват до минимум.

Друга проява на благодатта, която се постига посредством искреността, се наблюдава в извършването на някои благодеяния и по-специално в учреждаването на вакъфи. Въпреки променящите се условия, някои вакъфи съществуват векове наред, благодарение на искренното намерение на дарителя и на позволеното му (халал) богатство. Дори и да са прекъсвали известно време, излизал някой и отново ги съживявал.

Не трябва да има съмнение, че искреността ще надделее. Защото искрените усилия се запазват и никога не се губят. Колко малки армии от искрени и търпеливи хора са побеждавали с позволението на Аллах армии, многократно по-големи и въоръжени от тях. А това показва, че основата на победите е искреността. Типичен пример за това е битката при Бедир. А в битката при Хунейн, въпреки че ислямската армия била многобройна, искреността им била разклатена от това, че се надявали на множеството си и се възгордяли, поради което в началото частично загубили. Благодарение на предупреждението отправено от Пророка – саллаллаху алейхи веселлем – към достойните си сподвижници, мюсюлманите отново са се вразумили и съживили чувствата си, като накрая спечелили битката.

Най-важният признак на искреността в службата, е да се очаква отплата единствено от Всевишния Аллах. Най добър пример за това са

"Въздържай се от земното, за да те обича Аллах, и се въздържай от онова, което притежават хората, за да те обичат и те."

(Ибн Мадже, Зухд, 1)

били пратениците и праведните раби на Аллах. Коранът много добре представя тази истина от езика на почти всеки пратеник:

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ
إِلاَّ عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ

"И не искам от вас отплата. Моята отплата е единствено от Господа на световете."

Жив пример за това е и разказа за **"Асхаб-ъ Карйе" – (Жителите на селото)** в сура Йа Син:

Жителите на Антакия се противопоставили на трима пратеници, които били изпратени за да призоват хората към правата религия, дори ги заплашили със смърт, захвърляйки ги с камъни. Тази новина достигнала до един от тамошните жители на име Хабиби Неджар, който дотърчал при народа си и им казал:

"Последвайте онези, които не търсят отплата от вас и са на правия път!" (Йа Син, 21)

По същия начин, и служещият човек без да ламти и цели не материалната изгода а божественото задоволството, ще спечели както любовта на Аллах, така и любовта на хората. Следната случка е пример за това:

Един ден при Пратеника – саллаллаху алейхи веселлем – дошъл един човек и казал:

"О, Пратенико на Аллах! Кажи ми едно дело, което като го извърша, ще ме обичат и Аллах и хората."

Пророкът – саллаллаху алейхи веселлем – отговорил:

"Въздържай се от земното, за да те обича Аллах, и се въздържай от онова, което притежават хората, за да те обичат и те." (Ибн Мадже, Зухд, 1)

"При онези, които казват: "Аллах е нашият Господ!" и следват правия път, ангелите ще слязат: "Не се страхувайте и не скърбете! И се радвайте на Рая, който ви е обещан!"

(Фуссилет, 30)

Накратко, мисълта, че всяко нещо трябва да се прави за задоволството на Аллах, трябва да е винаги в съзнанието на служещите хора.

Онези, които вършат служба (хизмет), не трябва да се отделят от пътя на пратениците, които Аллах е почел, на праведниците и шехидите, т.е. от правия път (истикамет). Онези, които следват правия път, тоест подхождат съобразно задоволството на Аллах по отношение на вярата, думите и делата си, т.е. във всяко нещо, Всевишният Аллах ги възхвалява по следния начин:

"При онези, които казват: "Аллах е нашият Господ!" и следват правия път, ангелите ще слязат: "Не се страхувайте и не скърбете! И се радвайте на Рая, който ви е обещан!" (Фуссилет, 30)

Преди всичко, служещият човек трябва да прояви здрав характер. Защото хората се възхищават на онези, които притежават такъв характер, великодушие и личност за пример. Те им подражават и ги следват.

Ислямската история е изпълнена с подобни примери.

Например, по времето на аббасидите всички ресурси на държавата, чиито граници били доста широки, били концетрирани в Багдат. Поради това, броят на онези, които са се били отдали на земните наслади, изкушения и развлечения е бил голям, особенно хората от висшите слоеве. До такава степен, че сватбата на Главния везир Хасан бин Сехл, който се оженил за дъщерята на халифа Ме'мун, продължила цели деветнайсет дни, достигайки върха на плътската неукротимост и разточителство. Сретствата от държавната хазна са се харчили безцелно и самоволно, проявявайки едно неукротимо разточителство. Богатството и раз-

„Образованието, освен че е придобиване на знание, е изграждане на характер. Защото хората се възхищават на личността, характера и достойнството.“

коша на държавата пленили сърцата на много хора. А онези, които проявявайки слабохарактерност изпадали в подобен плен, несъмнено никога не могли да бъдат положителен пример и не оставили след себе си никакви следи и добри спомени.

Но, заедно с това в Багдат са се намирали и праведни хора, които призовавали народа към Аллах, стремяли са се да пречистят душите им, да съживяват и насочат сърцата към Корана и Възвишения сюннет на Пророка – саллаллаху алейхи веселлем – които отдали себе си на Аллах и живеели в страхопочитание към Него. Абдуллах бин Мубарек, Суфян-и Севри, Фудайл бин Ияз, Джунейд-и Багдади, Маруф-и Керхи и Бишр-и Хафи са от тях... Тези достойни личности, противно на онези, които са се загубили във водовъртежа на плътските наслади и разточителство, проявили висок морал, любезност и добродетелност, изпълнена с благодат. Така, че земното богатство и разкош по никакъв начин не могли да подкупят сърцата на тези праведници, и никакъв земен пост не е успял да ги отклони от възвишените им цели и свещен дълг. Те са били като приют-подслон за давещите се в потопа на материализма. Султаните, везирите и държавниците са господствали над телата на хората, но тези приближени раби на Аллах заемали място в техните сърцата. Те служели самоотвержено на хората, без да целят някаква материална изгода, до такава степен, че духовността им влияела дори на немюсюлманите.

Аббаситският халиф Харун Рашид живеел в Ракка, сред богатство и разкош. Един ден при него дошъл Абдуллах бин Мубарек. За да го посрещнат, всички жители излезли извън града. Халифът останал почти сам в големия град. Един от робините

„Ебу Ханифе, който отказал да бъде кадия на Багдад, избутвайки земните облаги с външната страна на ръката си, в замяна на което попаднал в затвора, се почувствал по-свободен и по-силен. Подвластният на личните си облаги халиф, който искал да го използва като стръв на своите амбиции, изпаднал в много жалко положение. Който е раб на Аллах, той не става роб на земните облаги.“

Ей, човече! Погледни последната украса в огледалото! Помисли за състоянието на красивия, когато остарее и за някоя сграда, която ще се превърне в руини, и не се заблуждавай с лъжата на огледалото..!

на Харун Рашид, която наблюдавала гледката от балкона, попитала:

"– Това пък какво е? Какво става?"

Тамошните казали:

"– От Хорасан пристигна един учен. Името му е Абдуллах бин Мубарек. Хората го посрещат."

Робинята казала:

"– Ето това е истински султан, а не султанството на Харун! Защото, в двореца на Харун, дори слугите не се събират на едно място, ако няма стража."

Несъмнено, тези праведни личности с превъзходните си характери са държали на крака духовността в обществото, достойнството и великодушието на исляма. В замяна на тази силна вяра и висок морал, Великият ни Аллах ги обикнал и накарал вярващите да ги обичат до Сетния ден. Всевишния Аллах повелява:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا

"На онези, които вярват и вършат праведни дела, Всемилостивия ще отреди любов." (Тоест, ще накара всеки да ги обича.) (Мерйем, 96)

От тази гледна точка, служещият човек трябва да живее с мисълта, че е от общността на пророк, който притежава качествата „ел-Емин" (Довереният) и „ес-Садик" (Правдивият) и да бъде доверен в думите и делата си. Всичко това може да се осъществи единствено чрез покорство, следвайки правия път. За целта, трябва да бъде изключително прецизен и внимателен както в личния

си живот, така и по отношение службата, която извършва, като че ли върви по моста "Сърат".

4. ДА БЪДЕШ СЪСТРАДАТЕЛЕН, МИЛОСЪРДЕН И ПРОЩАВАЩ

Съвършеният вярващ е сърдечен човек. Неговата природа и най-ярка черта са милосърдието и себеотрицанието. Милосърдието е като пламък в неговото сърце, който никога не угасва. Пътят за изкачването на човешката душа до небето на зрялостта минава през стълбите на милосърдието и благодеянието. Милосърдието е божествена скъпоценност, която свидетелства за нашата вяра в този свят и ни сближава духовно с нашия Господар.

Служещият човек трябва да приеме за свой принцип състраданието и милосърдието към тварите, за които се грижи, размишлявайки както подобава върху имената на Аллах – **ер-Рахман** (Всемилостив) и **ер-Рахим** (Милосърден). Защото грижовността е милосърдие. Всички красоти се печелят с грижи, съпроводени от милосърдието, състраданието и скромността. Най-яркият признак на милосърдието е раздаването. За това грижовният човек същевременно трябва да е и щедър. Защото високият морал и качества взаимно се допълват. Милосърдният човек е щедър, щедрият е скромен, а скромният човек е истински благодеятел/служител. Пророкът – саллаллаху алейхи веселлем – е казал:

"Всевишният Аллах е щедър и благосклонен; обича щедростта и добрия нрав…" (Суюти, ел-Джамиус-сагир, I, 60)

Противоположно на това, лошият нрав и лошите качества също са свързани взаимно. Човек, който е лишен от състрадателност и милосърдие, е скъперник, скъперникът е високомерен, а

"Всевишният Аллах е щедър и благосклонен, обича щедростта и добрия нрав…"

(Суюти, ел-Джамиус-сагир, I, 60)

високомерният човек е далеч от благодеянието/службата.

Следователно, не може да се очаква благополучие от служби, които са извършени с не добър нрав, а с грубост и с накърняване. Това изисква по-голяма прецизност особено при възпитанието, поучаването и призоваването на хората към вярата. В един айет (знамение) Всевишният Аллах се обръща към Гордостта на Вселената – Мухаммед (саллялаху алейхи веселлем) а чрез него и към цялата общност, по следния начин:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللهِ لِنتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا
غَلِيظَ الْقَلْبِ لاَنفَضُّواْ مِنْ حَوْلِكَ

"Поради милостта, (която дойде на теб) от Аллах ти се смекчи спрямо тях. А ако беше груб, с жестоко сърце, щяха да се разотидат от теб…" (Али Имран, 159)

Веднъж Пророкът – саллялаху алейхи веселлем – казал на Хз. Аише – радиялаху анха:

"– О, Аише! Аллах е Рафик (Благосклонен), обича мекото отношение. Наградата, която не дава в грубите неща, я дава за мекото отношение." (Муслим, Бирр, 77)

В друго предание е казал:

"…Всевишният Аллах обича всяко сърце, което е изпълнено със страхопочитание към Него, състрадателно, милостиво, учи хората на добро и ги призовава да се покоряват на Аллах. А ненавижда всяко сърце, което е кораво, ангажирано с безполезни неща, прекарващо нощта в сън, без да се замисли дали душата му ще се върне отново или не и много малко споменава Аллах." (Дейлеми, Муснед, I, 158)

"По земята, върху тази черна пръст има следи от въздържаността на Аллах. Поради това, тя изчиства мръсотията, която се изсипва върху нея и от нея поникват цветя, раждат се плодове. Пръстта покрива мръсотията, а в замяна на това дава цъфтящи пъпки и поникват рози. И ти бъди като пръстта!"

Мевляна

Видната страна на религията се разбира и се учи с ума, а същността ѝ – невидимата ѝ страна, чрез сърцето. Възпитанието, насочването и управлението на хората с милост и обич, дава по-благодатен резултат. Защото много хора, които не могат да се управляват със сила, се подчиняват на любовта и милосърдието.

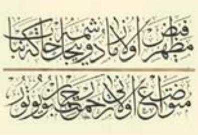
Несъмнено любовта към един учител засилва връзката с него и интереса към онова, на което учи. Защото, когато той се отнася с любов и милосърдие, комуникацията се осъществява не само чрез ума, но и чрез сърцето. Така думите придобиват същност, която е сходна на душевните наклонности на събеседника и до голяма степен се отразяват на личността му. Особенно, за да има влияние, към ученика трябва да се подходи с любов и милосърдие. Защото човек се предава на любовта и милосърдието. Истинските завоеватели на земята са онези, които успяват да завземат сърцата.

А управляващите, които са лишени от милосърдие и подвластни на своя егоизъм, за това, че не могат да се разпореждат на сърцата на хората, се стремят да ги управляват чрез сила. Поради това се превръщат в отрова за живота на хората. Следователно, успехът им е нищожен. Тези хора рано или късно биват удавени във водовъртежа на омразата. Да се издигне за управляващ някой материалист, който е лишен от милост и състрадание, е абсолютна несправедливост.

Подтисничеството (зулюм) е плод на липсата на милост и обич. Хора, които са лишении от тези две велики качества, винаги са склони на гнет и несправедливост. Милосърдието е плод на обичта. Както едно семейство, в което няма обич, няма спокойствие и щастие, така не може да се очаква благополучен край от благодеяние, лишено от обич.

Няма страна по земята, която да не може да се завоюва със състрадание и любов.

„Всевишният Аллах ми повели: Бъдете толкова скромни един към друг, че никой да не престъпва границата, угнетявайки другия. И никой да не претендира за превъзходство, възгордявайки се пред другия."

(Муслим, Дженнет, 64)

Хората, които се нуждаят от грижи са като ранени птици. Грижите, които ще са им от полза са грижи, които се полагат със състрадание и любов. А за да имаме такъв подход в нашите благодеяния, ние също се нуждаем от възпитание. А то се постига, чрез духовното възпитание.

Несъмнено служещият човек на мястото на егоизма и претенциите трябва да постави обичта. Само така нежните цветове на дървото на милосърдието могат да вържат плод. Онези, които достигнали съвършенство в отношението си с милосърдие и любов, винаги около себе си търсят страдащи същества, които имат нужда от материална или духовна помощ. Защото техните сърца чувстват болката на изпадналите в нищета.

Всички институции и особенно, които дават духовно възпитание трябва да са като едно училище на състраданието, самоотвержеността и службата. Освен натрупаното сухо знание между стените, там трябва да се намира ентусиазма и любовта към милосърдието и обичта. Защото един безчувствен учител, който не може да вдъхне обичта в своя ученик; имаминът, който не може да вдъхне у хората любовта към вярата и да накара малките невинни сърца (децата), да вкусят сладостта на Корана; работодател, който не може да защити своите работници и да бъде милостив към тях, са бедняци, чиито сърца са лишени от божествената милост. А които са безчувствени към мъките на болните, инвалидите, нуждаещите се и самотните, са егоисти лишени от възможността да вършат добро.

Не трябва да се забравя, че Всевишният Аллах е с накърнените и угнетените. Онези, които успяват с хиляди измами да се избавят от човешката справедливост на този свят, един ден с наведени

глави и безпомощни ще дават сметка пред "Съдника на съдниците" – Великия Аллах и накрая ще бъдат от губещите.

Било някой правораздаващ съдия, било някой, който се отнася като палач, който от високомерие не допуска никого до себе си, или пък някой нехаен учител, който вместо с любов и милосърдие, се е заел да учи хората на Коран с тояга в ръка, отдалечавайки ги от него. Ето, усилията на тези хора не са нищо друго, освен една безполезна умора.

Всички вярващи, особенно тези, които са се нагърбили с вършене на служби (хизмет) и за миг не трябва да забравят следното ужасно предупреждение на Пратеника на Аллах – саллЯллаху алейхи веселлем:

"Да ви кажа ли, кои са обитателите на Джехеннем (Ада)? Коравосърдечните, грубите, скъперниците и онези, които ходят с високомерие." (Бухари, Ейман, 9)

Както гледката от рози и цветя кара, дори и най-грубия и коравосърдечен човек да се усмихва, така и онези, които напътстват хората трябва да са като розата, да могат да накарат да се усмихне и най-коравосърдечния и най-намусения.

Едно от великите имена на Аллах е и "ел-Афув", което изразява Неговото опрощение. За това и служещият човек трябва да бъде опрощаващ.

В един айет се казва:

"Придържай се към снизхождението и повелявай приличието, и страни от невежите!" (ел-Араф, 199)

Опрощаването е качество, което произлиза от любовта към Аллах. Гледането към творенията през призмата на Създателя, подготвя почвата на опрощението. А ферманът му се подписва от сърце-

***"В състраданието и в милосърдието бъди като слънцето!
В прикриването на чуждите недостатъци бъди като нощта!
Във великодушието и щедростта бъди като течащата вода!
По време на гняв и ярост бъди като мъртвец!
В скромността и смиреността бъди като пръстта!
Изглеждай какъвто си, бъди, какъвто изглеждаш..!"***

Мевляна

„Приеми за твои ближни единствено правдивите, които притежават богобоязън и великодушие. Бъди предпазлив към техните ласкателства, когато им приписват някои заслуги, които не са твои, с цел да ти се харесат. Защото в повечето случаи ласкателството кара човека да смята себе си за нещо голямо и да бъде надменен."

Али – радияллаху анх

то. От чиито сърдечни градини се разпространяват приятни ухания, те желаят да се изпълнят с божествена радост. Защото, прощавайки подготвяме почвата за нашето опрощаване. Човек, който не може да прощава, несъмнено погубва себе си.

Опрощаване означава; човек да може да извини виновния, въпреки, че има възможност да го накаже. Поради това истинското достойнство е да може да се предпочете извинението, надвивайки страстта. В тази връзка ферманът за всеобщото извинение при завоюването на Мекка, е едно велико послание.

Освен това, служещият човек не трябва да търси недостатъците на хората, а да ги прикрива. Пратеникът на Аллах, саллаллаху алейхи веселлем:

"Който прикрие недостатъка на своя брат и Аллах ще прикрие неговия недостатък в Съдния ден. Който изявява недостатъка на своя брат мюсюлманин и Аллах ще изяви неговия недостатък. Дори да е у дома си, ще го унижи с недостатъка му." (Ибн Мадже, Худуд, 5)

"Който засрами своя вярващ брат с някой недостатък, не умира докато сам не го извърши." (Тирмизи, Къяме, 53)

5. ДА СЕ ДЕЙСТВА ЧРЕЗ СЪВЕЩАВАНЕ

Съвещаването при извършване на благодеяния/служби е божествена заповед и много важен сюннет (пример на Пророка). В следният айет, Всевишният Аллах известил вярващите за важността от съвещаването, повелявайки:

"...и се съветвай с тях по делата! А решиш ли [нещо], уповавай се на Аллах! Аллах обича уповаващите се Нему." (Али Имран, 159)

В друг айет също се отбелязва, че вярващите трябва да се съветват по важните въпроси:

"...и по делата се съвещават помежду си..." (еш-Шура, 38)

Гордостта на Вселената, почти по всички въпроси, които сметнал за важни се е съветвал с достойните си приятели. Предпочитал да се съветва по всеки въпрос или случка, дори и да е потвърдено с вахий (откровение), за да бъде това, за пример на общността. Например, относно битките при Бедир и Хендек, къде и как ще се воюва с врага, било определено чрез съвещание. Дори относно битката при Ухуд, въпреки желанието му тя да има отбранителен характер, в резултат на съветване със сподвижниците, тъй като решението било врагът да бъде пресрещнат извън Медина, приел това мнение и действал според него.

Човек винаги е под влиянието на чувствата си. Мисли и решава с тях. За това, служещият човек трябва да работи, съветвайки се, а това ще е гаранция делата му да са в правилна насока и благодатни.

Обаче освен, че хората, с които ще се съветва трябва да бъдат умни, знаещи, и страхуващи се от Аллах, от изключителна важност е те да бъдат хора, способни да работят в екип и да се адаптират. По принцип е ясно, че многото глави взимат по-правилно решение от една. Пейгамберът - салляллаху алейхи веселлем - е казал:

"Който се допитва до Аллах (прави истихара), не губи. Който се съветва, не съжелява. Който е умерен, не става беден." (Хейсеми, Меджмауз-зеваид, II, 280)

В същия момент хората, с които човек се съветва показва, че им отдава стойност, а това е повод те да подкрепят службата с по-голямо желание. От друга страна това намаля до минимум чувството на надменност у служещия човек и го

"Който се допитва до Аллах (прави истихара), не губи. Който се съветва, не съжаля-ва. Който е умерен, не става беден."

(Хейсеми, Меджмауз-Зеваид, II, 280)

„Внимавай да не допуснеш на съвещанието скъперника, който ще те предупреждава, че има опасност да изпаднеш в трудност, за да те накара да се откажеш от доброто дело, а също и страхливеца, който ще пречупи решителността ти за големите дела, и алчния, който несправедливо ще се стреми да ти покаже, че амбицията е нещо добро!“

Али – радияллаху анх

предпазва от болестта възгордяване с добрините си. А който не благоволи да се съветва, това е израз на надменност пред другите и признак на високомерие.

Непременно трябва да се прилага резултата от съвещанието. Съвещанията, в които липсва искреност, а се водят само като традиция с клатене на главите, вместо полза носят вреда. Съвет трябва да се иска от човек, който е компетентен по дадения въпрос, също така всеки трябва спокойно и ясно да изрази своите виждания, за да може да се прояви истината и милостта. Обаче ако човекът, от който се иска съвет не е компетентен по въпроса, тогава няма да има положителен резултат и ще се допуснат много грешки. Следователно, консултацията с юрист по здравословен въпрос и стремежа да се реши чрез него е странен подход, който ще породи групи грешки.

Не е достатъчен само опита по дадения въпрос, от когото се иска съвет. В същия момент той трябва да е морален и да не е злонамерен. В противен случай има голяма вероятност да заблуди своя събеседник, а това ще породи последици, противоположни на очакваните.

От друга страна, трябва да се избегнат предварителните становища и упорити идеи, а трябва събеседникът да се изслуша много добре и безпристрастно.

Служещият човек трябва да умее да предпочита удоволствието на своите братя по служба, пред своето. Онези, които искат всичкото те да свършат, се изморяват бързо, гърдите им се стесняват и вижданията им се променят. Започват да подценяват останалите и биват пленени от любовта за лидерство.

Във връзка с тези хора Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – е казал:

"Всевишният Аллах ми повели следното: "Бъдете един към друг толкова смирени, че никой да не угнетява другия, прекрачвайки границата. А и никой да не се възгордява и подценява другия." (Муслим, Дженнет, 64)

Поради това истинският и духовно зрял служител е онзи, който напускайки своята преходна същност приема себе си за последния човек в кервана на благодеянието.

6. ДОБРЕ ПОЗНАВАНЕ НА ЧОВЕКА, НА КОГОТО СЕ СЛУЖИ

Към човека, който е създаден в най-превъзходна форма измежду творенията, трябва де се подхожда с уважение и почит. Защото неговото сърце е място, което е под наблюдението на Аллах. За това, от гледна точка на наградата и успеха, от изключителна важност е прецизното отношение към човека, за когото се върши службата. Ако то се върши с грубост и по начин, който ще го засегне, вместо да носи награда за извършващия, то може да го вкара в грях. Тъй като поправянето на строшено сърце не прилича на поправянето (ремонта) на някоя вещ. Нещо повече, дори поправянето на нещо материално е по-трудно от разваляното му. За това е много трудно се спечели едно сърце, което веднъж бъде накърнено.

В следните благородни слова се казва:

Следните три групи хора познават себе си:

а. Които се изумяват от проявите на божествената мощ така, че дори вятъра не накърняват.

б. Които проявяват скромност до такава степен, че се срамуват да кажат името си и да опишат себе си.

Нима рушенето за хората е толкова ценно, колкото граденето? Бъди сигурен, че това го умее и най-некадърният. Ти само му посочи и кажи: „Ето това е купол", С помощта на двама аргати за миг ще падне Сюлеймание... Но, когато се каже, ела да построим, тогава, уви, Един Сюлейман пак ще трябва и един Синан..!

М. Акиф Ерсой

„Колко красноречиво и мъдро е казал Пророкът: "Умните предварително виждат това, което глупавият ще види накрая." Краят на делата не се знае в началото, обаче умният го вижда и тогава. А който затъне в грях и упорства в греха си, вижда последен."

Мевляна

в. Които не унижават и не подценяват рабите на Аллах, а гледат към тях чрез състраданието и милосърдието на Създателя.

Познаването на човека, за когото се прави благодеянието е важно почти колкото самото благодеяние. Само така може да има успех в доброто дело. Например, начинът на помощта, която ще се окаже на човек, който преди е бил богат, но после обеднял и се срамува да разкрие положението си, не е същия, който ще се приложи към човек, който е свикнал да разкрива своите нужди.

Мюсюлманинът трябва да вземе дял от далновидността и прозорливостта на пророците и да използва разума, който е дар от Аллах по най-плодотворния начин. Трябва да знае на кого, кое, кога, къде и как ще каже и ще подходи. Пример за мюсюлманската далновидност е изключително поучителния метод, който приложил Джафер-и Тайяр – радияллаху анх – когато информирал абисинския крал Неджаши за исляма. Когато Неджаши, който бил християнин поискал от него да прочете няколко айети от Свещения Коран, той прочел най-напред сура Мерйем, в която се възхвалят Хз. Иса и майка му, а не сура Кяфирун, която е предизвикателство към неверниците. След като прочел айетите Неджаши, който бил изключително повлиян, с бастуна си начертал една линия на земята и казал:

"– Нашата и вашата религия са близки ето толкова!" След известно време приел исляма.

Както за извършването на службата, така и за предаването на повереното (еманета) на когото е нужно, е необходимо да се познава много добре човека, за когото се прави благодеянието. Например Пророкът – саляллаху алейхи веселлем – както не е изпращал за дипломат някой от сподвижниците, който можел да бъде пълководец, така не е на-

значил за пълководец някой от Ехли Суффа, които били скромни, притежаващи знание и разпространяващи религията. Той когато разпределял тези длъжности гледал в личността, способностите, компетентността, заслугата та дори и телеслужението на човека.

Тъй като е много важно, трябва да се напомнят няколко неща, свързани с човешкото обучение и възпитание.

Най-трудната служба е човешкото възпитание. Защото една невъзпитана душа винаги води човека към лошото. Всевишният Аллах е наместил в естеството на човека порочността "фуджур" и страха от наказанието на Аллах "таква". Поради това тези две склонности започват да се проявяват още в детска възраст. Човек може да постигне щастието възпрепятствувайки наклонността за вършене на грях и подсилвайки богобоязливостта. А пътят към това е възпитанието. Дори възпитанието на най-дивите зверове е по-лесно, отколкото да се възпита човек, подвластен на страстите си.

Възпитаването е пророческа професия. Човек за да бъде възпитател, той трябва да има усет и силни чувства. Защото, когато се създава връзка с ученика, трябва да се разберат и преценят неговите чувства и съобразно това да се подходи към него, точно както лекарят преди да приложи лечение е длъжен да открие причината за болестта. Не трябва да се забравя, че може да се спечели единствено онзи човек, чийто проблем бъде разрешен.

Както способностите на хората са различни, така и слабостите им се различават. За това възпитателят трябва да подхожда с прецизността на психиатър. Една дума или подход може да е от полза за един, а във вреда за друг. Поради това

Ваш е човекът, чийто проблем разрешите. Неразрешените проблеми и закъснелите решения в повечето случаи стават причина за угасването на ентусиазма.

трябва много добре да опознаем характерите на хората, за чиито възпитание сме отговорни.

От друга страна, трябва добре да се определи дозата и времето на всаждане. Както когато прегъваме някой твърд предмет и внимаваме да не се счупи, така не трябва да се пребързва с лечението на човек, чийто душевни наклонности са силни. Не трябва да се превишава дозата до толкова, че да предизвика противодействие у събеседника. Ако пресипете изведнъж пълен съд в друг със същия обем, половината ще се изсипе в страни. Но, ако спазвате закона на степенуването, тоест действате постепенно, без да бързате, ще можете безпроблемно да пресипете всичкото в съда. Не може да се отрече важността на този физически закон и във възпитанието на човека. Това означава, че възпитанието и ориентирането на даден човек преди всичко зависи от търпението и съвършеното познаване на неговите способности.

Наистина възпитателят трябва да познава характера и способностите на своя ученик като зърната на броеницата и да се стреми да го възпитава в насока, за която отговарят способностите му. Например човек, който има поетическа дарба, той трябва да се насочва към дълбините на човешката душа. Този, който има управленчески способности, трябва да му се вдъхновяват методите, чрез които се ръководи и управлява, а също и необходимостта от добродушното отношение и справедливостта. По същия начин се процедира и с останалите професионални способности. Обаче, начинът на усъвършенстване на тези способности, които са необходими за обществото, е различен.

Службата, свързана с възпитанието трябва да се планира, като се има предвид изключително прецизното равновесие у човека между тяло-душа

Необходимо е управляващите и възпитателите да са добре подготвени в духовен план. Сърцата трябва да са изпълнени с духовност, защото с празна чаша не се гощава.

и разум-сърце. Ако се отдава значение само на разума на човека, тогава в него ще изпъкнат личните интереси, желанието за пост, земните наслади и страсти, а усъвършенстването на душата ще бъде пренебрегната. Човек, който е възпитан по този начин, се превръща в роб на материалното, популярността и страстите. Обаче, едновременно с ума, ако се възпита и сърцето му, само тогава наклонностите в неговото естество ще могат да се насочат към пътя на Аллах. Трябва да се знае следното, че знание, което не достигне до сърцето, то не дава плод. А знание, което е лишено от познанието, може да повлече човека в заблуда. Човек, който не се снабдява с духовни чувства и добродетели, бива винаги подложен на тежките удари на своите страсти.

7. ЗАПАЗВАНЕ НА УМЕРЕНОСТТА

Както във всяко нещо, така и в службата е от голямо значение да се съблюдава умереността. Не е правилно човек в името на службата да пренебрегне семейството, родителите и работата си, с която изкарва своето препитание, както и да пренебрегва службата оправдавайки се с тези неща.

Всевишният Аллах е окачествил общноста на Мухаммед – саллаллаху алейхи веселлем – като умерена:

“И така ви сторихме общност по средата (умерена, далеч от крайности) **– за да сте свидетели за хората и Пратеника да е свидетел за вас...”** (ел-Бакара, 142)

Гордостта на Вселената – саллаллаху алейхи веселлем – е поставил за своята общност една универсална мярка, съобразно която да подхождат по всеки въпрос:

Подготвянето на хора – тип дискети, лишени от мъдрост и идеи, не е нищо друго, освен излишна умора и загуба. Сърцето на човека трябва да е благодатно, като пръстта.

"В отношенията си с хората се държа така, като че ли между мен и тях има един конец. Когато нещата стигнат до там, че има опасност той да се скъса, малко го отпускам. Когато почувствам, че съм го отпуснал повече от необходимото, веднага го опъвам. По този начин поддържам връзките си с тях уравновесено."

Амр бин Ас

"Най-доброто дело е онова, в което има умереност." (Бейхаки, Шуабул-иман, V, 261)

В дуго предание се казва:

"Когато някой от вас кланя хората, нека да не удължава (намаза). Защото измежду тях има слаби, болни и възрастни. А когато се кланя сам, нека да удължава колкото си иска." (Бухари, Илим, 28)

Онова, което забелязваме от този айет и от преданията на Пророка, е че запазването на умереността в делата, свързани със земното и отвъдното е една изключителна мярка, поставена от Аллах и Неговия Пратеник. Ако тя се спазва, несъмнено ще се осъществи спокойствието, мира, равновесието и порядъка както в индивидуален, така и в обществен аспект. За това служещият човек трябва да бъде умерена личност. Например един ваизин (човек, който изнася беседа в джамия) трябва да свърши със своята беседа заедно с езана. Да се съобразява с чувствата на хората, за да не наруши спокойствието в богослужението им (ибадета). Трябва да има предвид, че има хора, чието време е ограничено и особено, които са служители. Поради това служещият човек трябва да гледа широко на нещата, умът и сърцето му да сияят със светлината на далновидността. Не трябва да изпуска тази мярка когато обича, когато ненавижда, когато порицава и когато хвали, а трябва да е умерен. Трябва да е великодушен, без да се възгордява, да е искрен, но искреността му да не го кара към безразличието, да е скромен, но заедно с това да не изпада в унижение.

Служещият човек трябва да се отнася със съчувствие, справедливост и човещина към своите подчинени. Не трябва да ги натоварва с товар, който не могат да носят, а да прецени всеки според възможностите му. Обаче, справедливост не озна-

чава еднакво отношение към всеки, а да се дава правото на всеки. Също така трябва да се въздържа от всякакви действия, които ще разклатят справедливостта. Защото Всевишният Аллах повелява:

"О, вярващи, бъдете твърди в справедливостта, свидетели в името на Аллах, дори и срещу вас самите или срещу родителите и най-близките! Дали е богат или беден – Аллах е най-достоен за всеки от тях. И не следвайте страстта, за да не се отклоните! И ако изопачите или се откажете [от свидетелстване] – сведущ е Аллах за вашите дела." (ен-Ниса, 135)

Съблюдаването на справедливостта изисква още по-голяма важност в управлението. Същевременно това показва способността и далновидността на човека. От достойните сподвижници Амр бин Ас – радияллаху анх, който бил един успешен валия (областен управител) в Египет, когато бил попитан за повода на успеха си, отговорил:

"В отношенията си с хората се държа така, като че ли между мен и тях има един конец. Когато нещата стигнат до там, че има опасност той да се скъса, малко го отпускам. Когато почувствам, че съм го отпуснал повече от необходимото веднага го опъвам. По този начин подържам връзките си с тях уравновесено."

Живей в разбирателство със съседа, но не махай стената между вас! Не прави приятеля си толкова силен, че да почне да враждува с теб!

В никакъв случай не може да се одобри деспотското отношение на човек към подчинените си в името на дисциплината. Няма съмнение, че липсата на дисциплина в живота поражда анархия. А това е причина за прахосване на богатство, време и дела. Прахосничеството пък зове към упадъка и унищожението. Завоевателят на Андалузия Тарък бин Зияд когато влизал в Испания, на гърба си е имал закърпени дрехи. Обаче храбростта и победата, които излъчвали сърцето и душата му за-

слепявали очите. Накрая това негово поведение станало повод за основаването на една огромна цивилизация. Обаче по време на заличаването на Андалузия от историческата карта, владетелят Абдуллах Сагир на последната държава Бени Ахмер, напускайки страната си победен и с тъга, дори седлото и шпорите на коня му били златни. Значи когато приключи умереността в успеха и възможностите и започне разточителството, там започва поражението и гибелта. А после следва едно безполезно съжаление... Когато Абдуллах Сагир се отдалечавал заедно с майка си от своята страна, която предал на враговете си, спрял се на върха Падул и за последен път погледнал към Гранада, наблюдавайки измежду пламъците тази ислямска страна, наподобяваща бисер, а също и двореца ел-Хамра, който бил едно чудо на ислямското изкуство, неволно заплакал и започнал да ридае. В отговор на това майка му с навъсени вежди казала следните исторически думи:

"– Плачи, ей, нехайнико, плачи! Плачи като жените за благословената си страна, след като не можа да я опазиш като мъжете!"

Във връзка с тази случка от този момент нататък този връх се назовал с име, означаващо "Последната въздишка на арабина" или "Хълма на арабската въздишка".

Както се разбра и от гореспоменатата поучителна историческа истина, е че повереностите, които не са се опазили, са се прахосали, а прахосаните поверености са се загубили. След разрухата на андалузката държава, не били загубени само испанските земи, а били унищожени какви ли не велики творби-плод на ислямската цивилизация. И за голямо съжаление били изпепелени близо един милион ръкописни книги.

Успехът и победата се постигат, когато изразходваме енергията си, не по пътя на страхливостта, а по пътя на храбростта и старанието.

Следователно служещият човек трябва да умее да пази достойно повереностите, които е поел и да ги използва за каквото са предназначени. Както пази личното си богатство и имот и не ги прахосва, така трябва да е изключително бдителен да не се допусне прахосничество по отношение на общественното богатство, имоти и дела.

Не трябва да свързваме разточителството само със средствата, с които разполагаме, а трябва да го прилагаме във всички области на живота. Защото Всевишният Аллах ни предупреждава по следния начин:

"Аллах не обича прахосниците!.."

В тази връзка един учител, който осъзнава важността на своята задача, в никакъв случай не прахосва времето и енергията на своя ученик и няма право на това.

Трябва да знаем, че безсмисленият живот е разточителство. Ако не пазим великите поверености, с които разполагаме е разточителство. А най-голямото разточителство е, ако не се възпитава човека така, че да придобие качества, определящи го като най-достойният измежду творенията.

Следователно, в обучението и възпитанието на човека трябва да се проявява изключителна прецизност. Той трябва да се възпитава съобразно естеството си, както Великият Творец е пожелал, тоест по такъв начин, че да може да разчита книгата на вселената. Наблюдавайки и размишлявайки дълбоко върху величието и равновесието на божествената система, да може да изгради себе си като съвършенна личност, превръщайки вярата си в убеждение. Трябва да възпитаваме личности, които да притежват качествата, които исляма е изложил в "Епохата на щастието" – Асръ саадет, а не хора без качества и морал. В противен случай не ще

Трябва да знаем, че безсмисленият живот е разточителство. Ако не пазим великите дарове, с които разполагаме, това е разточителство. А най-голямото разточителство е, ако не се възпитава човека така, че да придобие качества, определящи го като най-достойният измежду творенията.

може да се утоли жаждата за качественни хора в този няколко милиарден човешки свят...

Работата е в това да се възпита още един човек в това крайно тежко време. Да може да се спасят още няколко деца от огъня, в който е попаднало новото поколение... Кой ли знае, може би хората, към които протягаме ръка, ще са утрешните качественни личности!

Един народ, когато успее да възпита велики личности, той става велик народ и продължава своето съществуване. Например османският бейлик, който въпреки, че е бил най-малкият в Анадола, се израстнал в зависимост от великите личности и се превърнал в един велик чинар, който обхванал три континента... В последсвие, въпреки, че се превърнал в една велика империя, попадайки в ръцете на хора, загубили личността си, чиито мироглед се е стеснил и били подвластни единствено на личните си интереси, мислещи за постове, а не за бъдещето на народа, тя започнала да намаля и накрая преминала в злощастните страници на историята.

Служещият човек в зависимост от задачата си е като един материален и духовен касиер. Защото Великият Аллах е собственикът на всичко. Всичко явно и скрито, с които сме дарени се дължи на великото Му благоволение. Утре в Съдния ден ще се дава равносметка за всяко нещо по отделно. За да не бъде резултатът от нея наказание, Всевишният Аллах ни предупреждава по следния начин:

"Той е, Който създаде градини от растения с подпори и безподпори, и палмите, и насажденията с разни плодове, и маслините, и наровете – сходни и несходни. Яжте от плодовете им, когато са дали плод, и раздайте дължимото от тях в деня на беритбата, но не прахосвайте – Той не обича прахосниците." (ел-Енам, 141)

„Дърво, което не цъфти, е за горене."

Н. Фазъл Късакюрек

"О, синове на Адам, обличайте се подходящо при всяка молитва! И яжте, и пийте, ала не разхищавайте! Той не обича разхищаващите." (ел-Араф, 31)

"Прахосниците са братя на сатаната. Сатаната към своя Господ е голям неблагодарник." (ел-Исра, 27)

Разточителството е прекаляване в харченето по отношение на себе си и безразборно прахосничество в материалните и духовни дела (хизмета). Само уместните разходи и тези, които са направени за Аллах, не са разточителство. Напротив, колкото са повече, толкова са одобрени и възнаградени от Него. В айет се повелява:

"...И питат какво да раздават. Кажи: "Излишъка." Така Аллах ви обяснява знаменията, за да размислите." (ел-Бакара, 219)

Всъщност най-доброто по отношение на тези неща е да се запази умереността и равновесието. Тоест, необходима е изключителна предпазливост по отношение на разточителството, което е най-опасният елемент, разклащащ равновесието и умереността във всички материални и духовни поверености и дела.

Друг много важен фактор, който нарушава равновесието е гневът. Гневът е слабост, при която умственото равновесие частично отслабва. Човекът е израз на своята слабост и неспособност, който едва ли не подържа страстите си. Поради това благодеятелният човек трябва да може да въздържа гнева си.

Един ден Пророкът – саляллаху алейхи веселлем – попитал сподвижниците си:

"Кого смятате за силен?"

Сподвижниците отговорили:

Да се прави добро на човек с качества, понякога е като да правиш добро на хиляди хора. Защото, ако разстелите всички материални възможности пред талантливите хора, това няма да е разточителство.

"– Онзи, когото не могат да победят (силните)."

В отговор на това Пратеникът – саллаллаху алейхи веселлем – казал:

"– Не! Силен е онзи, който надвива себе си, когато се ядоса." (Муслим, Бирр, 106)

Несъмнено най-грешните решения, чиито край е огорчение и съжаление са решенията, които се взимат по време на гняв. Възоснова на тази истина Пророкът – саллаллаху алейхи веселлем – в друго свое предание е казал:

"Нека никой да не отсъжда между двама по време на гняв! (Муслим, Акдие, 16)

Дори веднъж когато един от сподвижниците му поискал съвет от него, той три пъти последователно му казал: *"Не се ядосвай!"* (Бухари, Едеб, 76)

Човек изпада в различни състояния. Понякога е ядосан, а понякога весел. За да не стане причина за несправедливост, не трябва да взима решение когато е ядосан. Според съветите на Пророка, човек когато се ядоса, ако е прав трябва да седне, ако е седнал да легне, ако и тогава не се успокои, да вземе абдест. Вече след като му отмине изцяло гнева и се успокои, тогава да взима решение. Защото в повечето случаи по време на гняв човешкото равновесие се нарушава и мисленето отслабва. Тогава не може да се спази правото на човека. Служещият човек винаги трябва да обръща внимание на своята уравновесеност, тактичност и изящност.

"Нека никой да не отсъжда между двама когато е ядосан!

(Муслим, Акдие, 16)

Душевното състояние на хората във възпитателните благодеяния е от голяма важност. Както не се позволява да лети на пилот, който не се чувства добре психически, по същият начин не трябва да се позволява и на учител, който е ядосан и няма настроение, да влиза на урок. От друга страна ядо-

саният учител също трябва да установи причините за яда си и да се стреми в най-късо време да се успокои. Предупрежденията, наставленията и директивите си трябва да отправя със спокойствие и да се пази от крайности, които ще засегнат и накърнят събеседниците му. Порицанията, съпроводени от викане и крещяне е израз на слабост, която не подхожда на човека.

Всевишният Аллах в следния айет привилча вниманието ни към начина на говорене, повелявавайки:

"И бъди умерен в своята походка, и снижавай своя глас! Най-противният от гласовете е магарешкият глас." (Лукман, 19)

Когато в обществото има нужда определен човек да бъде възпрян от някоя лоша постъпка, за да не бъде засегнат и накърнен трябва да се изтъкне само недостатъка му или пък да се спомене индиректно за това, което се върши. Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – не е изтъквал грешката на събеседника си пред него, а по един деликатен начин казвал:

"Какво ми става, та ми се струва, че сте в такова положение."

Великите личности, които били възпитани именно в такъв висок морал, през цялата история напътвали хората от най-нисшите слоеве та чак до държавните лидери. Следните наставления на Шейх Едебали към Осман Гази и към всички държавници в негово лице, от най-нисшите до най-висшите управници съдържат изключително дълбок смисъл:

„Синко! Ти си господар! От сега нататък ние ще се ядосваме, а ти ще търпиш, ние ще обиждаме, а ти ще се стремиш да ни спечелиш, ние ще упрекваме, а ти ще

Благодетелните трябва да забравят гнева. Защото той в повечето случаи е слабост, неспособност и склонност към презиране и угнетяване на слабия.

понасяш, ние ще проявяваме слабост, ще грешим, а ти ще си снизходителен, неразбирателствата и противоречията са от нас, а справедливостта е от теб... Лошият поглед, злокобността и несправедливите коментари са от нас, а прошката от теб..."

Синко!

От сега нататък ние ще разцепваме, а ти ще обединяваш...

Ленивостта е от нас, предупреждението, насърчаването и насочването от теб..."

Всички тези наставления са по една мярка на умереността, които трябва да следват служещите хора.

8. ОТДАВАНЕ НА ПЪРВОСТЕПЕННО ЗНАЧЕНИЕ НА СЛУЖБАТА СВЪРЗАНА С ИЗУЧАВАНЕТО НА СВЕЩЕННИЯ КОРАН И ВЪЗПИТАНИЕТО СЪОБРАЗНО НЕГО

Свещенният Коран, който е пътеводител към напътствието е божествена повереност, изпратена от Аллах на Своите раби. Прилагането му най-напред в личния ни живот и предаването му на рабите на Аллах се явява като най-основното задължение.

„Най-добрият от вас е онзи, който изучава Корана и го преподава на други." (Бухари, Федаилюл-кур'ан, 21)

Най-голямото добро, което може да се направи на човек, е да му се помогне да спечели вечното си бъдеще. Това може да се постигне чрез напътстването му към правия път, а това пък е възможно единствено чрез разкрасяване с моралните качества на Корана.

Коранът е извор на божествени мъдрости, даряващи утеха на измъчените и изморени сърца. Ве-

"Приятелю! С благост можеш дори да одереш кожата на врага. А грубото отношение прави дори приятеля враг. Всеки, който проявява твърдост като наковалня, непременно ще получи чук по главата си."

Шейх Саади

ликият ни Господар отправя Своето божествено слово към човечеството по следния начин:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءتْكُم مَّوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ
وَشِفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ

"О, хора, при вас дойде поучение от вашия Господ и изцеление на онова, което е в гърдите, и напътствие, и милосърдие за вярващите." (Юнус, 57)

Корана освен, че съдържа съвършенностите, истините и тайните, които са способни да задоволят нуждите на цялото човечеството до Сетния ден, той е едно величествено напътсвие. Великият Аллах така представя тази негова особеност:

„Този Коран напътва към най-правото и благовества вярващите, които вършат праведни дела, че ще имат огромна награда." (ел-Исра, 9)

Тъй като Свещенният Коран е божествена книга, която ще продължава да напътва хората до Сетния ден, всеки вярващ, намиращ се под неговата сянка трябва да се стреми да живее така както посочва той, докато се открехне вечната врата на смъртта. Тоест, да остане верен на Корана и да приеме за свой дълг да съживява и възпитава идните поколения, които ще са повод за напътствието и спокойствието на човечеството, с тази повереност. Колко е велик този дълг се разбира много ясно от следната случка, станала в Епохата на щастието:

По молба на племената Ра'л, Зекван, Усаййе и Бену Лихян, Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – изпратил от достойните енсари (мединци) седемдесет учители по Коран, наричащи се „курра". Когато стигнали до местността Би'р

„Най-добрият от вас е онзи, който изучава Корана и го преподава на други."

(Бухари, Федаилюл-кур'ан, 21)

Душата, която ще внедри в обществото истинската наука и познание, не е тази на високомерния лъжеучен, който се е надвесил над дебелите книги, а душата на Мевляна, Юнус и други като тях праведни раби на Аллах, които обогатяват сърцата си с мъдростите на Корана, и са слънце на милосърдието и спокойствието за хората.

Мауне, хората от тези племена ги предали, след което били убити. Когато новината достигнала до Пратеника – саллаллаху алейхи веселлем – в продължение на цял месец, той ги е проклинал.

Проклятието, което отправил Пророкът на милосърдието и състраданието, който дори не е прокълнал хората в Таиф, когато го замервали с камъни, към онези, които попречили на благодеянието да се изучава Корана, показва колко голямо престъпление са извършили тези хора. Същевременно е доказателство за това колко високо и достойно място има човек, който с искреност служи на Корана, в погледа на Пророка – саллаллаху алейхи веселлем.

Тази изключителна важност, която Пратеникът е отдавал на Корана се отразявал на душевния свят на достойните сахабета, които израснали под духовното му възпитание, като една недостижима любов към Корана. Например една от картините, описващи безподобната любов на достойните сподвижници към Корана е следната:

По време на битката Затур-Рика при Пророка – саллаллаху алейхи веселлем – дошли сподвижниците Аммар бин Ясир и Аббад бин Бишр (радияллаху анхума) и поискали доброволно да останат на пост. След като молбата им била одобрена, Аммар – радияллаху анх – поискал първата половина на нощта да почине и заспал. А другарят му Аббад – радияллаху анх – станал и започнал да кланя намаз. В този момент един езичник, който неусетно се приближил до тях изстрелял една стрела към него. Аббад – радияллаху анх – без да разваля своя намаз, извадил стрелата, която се забила в тялото му и продължил да се кланя. Обаче след това се забили още две-три стрели. Той всеки път ги изкарвал. На-

края, след като извършил рукю и седжде, събудил Аммар и му казал:

„– Стани! Аз съм ранен." След като Аммар станал, езичникът видял, че на пост са двама души и избягал. Аммар виждайки Аббад в кърви, казал:

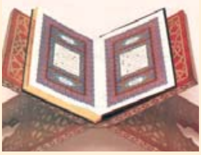
„– Субханаллах! (Пречист е Аллах – в знак на изумление). Да беше ме събудил, когато ти се заби първата стрела! Аббад – радияллаху анх – дал следният отговор, който показва любовта му към четенето на Коран:

„– Тъкмо бях започнал да чета една сура. Не исках да разваля намаза преди да свърша с нея. Но след като последваха и други стрели, направих рукю и те събудих. Кълна се в Аллах, че ако не ме беше страх да не загубим този проход, за който Пророкът заповяда да се пази, предпочитах да умра, от колкото да прекъсна сурата и намаза!"

Както почитта, копнежа и любовта към Свещения Коран съживява сърцата, по същият начин неуважението и пренебрежението към него заемат челно място от греховете, почернящи духовния живот на човека. Когато на Пратеника били показани греховете на общността му, той видял, че най-големият грях е да се забрави наученото/наизустеното от Корана.

Поради това трябва да се сдобием както ние, така и децата ни, които се стремим да ги научим да четат Корана и да живеят според него, с неговата любов и морал, за да се съживим с благодат и изобилието му. В противен случай Корана не ще проникне в сърцата ни. Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – е казал:

„Ще дойде време за моята общност, когато четците на Корана (курра) ще се увеличат, а истинските мъдри

„Не е ли настъпило за вярващите време сърцата им да се смирят при споменаването на Аллах и пред истината, която бе низпослана, и да не станат като дарените с Писанието преди, за които срокът бе дълъг, и закоравяха сърцата им, и мнозина от тях бяха нечестивци."

(ел-Хадид, 16)

учени, живеещи според исляма (фукаха) ще намалеят, а науката ще изчезне... После ще настъпи време когато онова, което четат хората, не ще слезе по надолу от гърлата им..."(Хаким, Мустедрек, IV, 504)

Всевишният Аллах в Корана повелява:

„В сътворяването на небесата и на земята, и в промяната на нощта и на деня има знамения за разумните, които споменават Аллах и прави, и седнали, и легнали на хълбок, и размишляват за сътворяването на небесата и на земята: "Господи наш, Ти не си сътворил това напразно. Пречист си Ти! Опази ни от мъчението на Огъня!" (Али Имран, 190-191)

След като били низпослани тези коранически знамения, Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – казал:

„Жалко за онзи, който не размишлява върху това!"

В друго предание се казва:

„Горко на онзи, който само го дъвчи в устата си (т.е. Корана), без да размишлява върху него!...

Това означава, че възпитанието с Корана започва най-напред с проникването във великата атмосфера на размишляването му. В противен случай както се споменава и в преданието на Пророка, „не ще мине по надолу от гърлото", т.е. няма да има полза за душевния свят на човека.

Най-важният фактор за спасение в името на истината след всеки период на застой, са били усилията, положени в услуга на Корана. Истинската служба, която днес ще осигури въжмоност цялата общност отново да се отърси и да се върне към своята същност, е да се предизвика интерес към Свещения Коран.

Най-важният фактор за спасение в името на истината след всеки период на застой, винаги са били усилията, положени в услуга на Корана. Тази решителност и усилия са жизнено важни в нашето време. Истинската служба, която днес ще осигури въжмоност цялата общност отново да се отърси и да се върне към своята същност, е да се предизвика интерес към Свещения Коран.

Всъщност обещанието на Всевишния Аллах, че ще довърши Своето сияние е един принцип на вярата. Но тъй като, Той ще осъществи обещанието Си чрез хората, всички ние трябва да сме в положение на готовност и всеотдайност. Ако ли не, Великият ни Господар пак ще довърши Своето сияние , обаче онези, които проявяват нехайство по този въпрос, носят голяма отговорност. Известно е наказанието на тримата сподвижници, които участвали заедно с Пратеника на Аллах във всички битки, но не се включили в похода към Тебук. Ето защо за да се избавим от индивидуалната отговорност, свързана с възтържествуването на вярата и исляма е нужно да се положи огромно старание, което да не може да се сравнява със самоотвержеността, полагаща се за личните облаги и земни дела. Има ли по-велико нещо от това да може да се спечели дял от великото благодеяние към вярата? Обаче без да се полагат усилия, колкото позволяват силите и възможностите, мислейки, че ще се привлече божествената подкрепа само с надежда и вяра, то това противоречи на естеството на исляма.

За да можем днес, когато хората са отнесени от модата, като трупи от порой, да останем на крака, за да се предпазим така, че дори и частица от пороя на неверието, атеизма и отстъпничеството да не ни напръска, трябва да се стремим да научим близките, семейството и обкръжението си на Свещения Коран и да разпространим неговата светлина и благодат. Никога не трябва да забравяме, че се нуждаем от Корана. Постоянната близост с Корана, ще е повод да живеем и изграждаме характера си съобразно повелите и забраните му. Противното на това е голяма загуба. А това означава да се погуби вечното (отвъдното) бъдеще за сметка на мимолетни удоволствия.

„И какво ви е, защо да не раздавате по пътя на Аллах? На Аллах принадлежи наследството на небесата и на земята. Онези от вас, които раздаваха преди завземането [на Мекка] и се сражаваха, не са равни [с останалите]. Те са на по-високо стъпало от онези, които раздаваха след това...“

(ел-Хадид, 10)

"Всевишният Аллах до такава степен ще издигне своя праведен раб в Рая (Дженнета), че в изумление ще каже: Господарю! С какво заслужих тази степен? Всевишният Аллах ще му отговори: С молитвите (дуа) и с молитвите за опрощение, отправени от твоето дете."

(Ахмед ибн Ханбел, II, 509; Ибн Мадже, Едеб, 1)

Онези, които живеят извън светлината на Корана, са мрачните пътници на живота. Особено децата ни, които са в училищна възраст имат огромна нужда от изучаването на Свещения Коран и религиозните знания, и да се възпитават на вяра (иман) и морал (ахляк). Не е правилно твърдението, че религиозното възпитание може да даде единствено семейството. Както общообразователните предмети се изучават в училище, а не в семейството, така и религиозното образование трябва да се взима от подходящите хора. Същевремено не подхожда на себеотрицанието, което исляма повелява да хвърляме усилия за религиозното възпитание само на собствените си деца, а да пренебрегваме младежите около нас.

Стремежът на хората, които са най-почтенните твари на вселената, да възпитават поколенията си отчуждавайки ги от духовните чувства и светлината на Корана е повод за една трагична загуба. Основното задължение на майката и бащата не е да трупат телата на своите деца с храни, отивайки в крайности, а нещо повече, да ги подготвят за бъдещето (отвъдното), хранейки ги с духовна храна.

Особено днес, когато хората до голяма степен се покоряват на материалното, учителите по Коран трябва да проявяват по-голяма ангажираност към своите ученици. Сърцето на ученика трябва да се изпълва с любов към своя учител. Ученикът преди да започне да учи "елиф-ба", той трябва да научи истината за елиф от своя учител. В малкото му сърчице трябва да се вдъхне любовта към Аллах и Неговия Пратеник, а тя пък да се омеси със знание. Всички изящности, деликатности и красоти на исляма трябва да заемат подходящо място в невинните детски сърца.

Изучаването на Аллаховото слово трябва да започне с желанието да се чуе божественото послание. Така тези малки невинни сърца ще разберат, че буквите на Корана се различават от другите и до края на живота си ще имат почит към него (Корана). Омесвайки сърцата си със смисъла на тази велика книга, ще се превърнат в една сияйна хазна на божествените тайни.

Детските сърца след като се изпълнят с любов и духовност към Великия Аллах, Неговия Пратеник и Свещения Коран, ще започнат да изпълняват богослуженията си (ибадет) по-съвършено, с любов и страхопочитание. Тъй като вярата в сърцата им ще се заздрави, душевният им мироглед ще се разшири. Когато четат Свещения Коран, ще изпитват друга наслада. Ще се отнасят с внимание към повелите и забраните му. Ще растат с характера на Корана и на Пророка саллаллаху алейхи веселлем.

За всеки родител такива деца носят вечна печалба. Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – описва тази печалба по следния начин:

"Всевишният Аллах до такава степен ще издигне своя праведен раб в Рая (Дженнета), че в изумление ще каже:

"– Господарю! С какво заслужих тази степен?"

Всевишният Аллах ще му отговори:

"– С молитвите (дуа) и молбите за опрощение, отправени от твоето дете." (Ахмед бин Ханбел, II, 509; Ибн Мадже, Едеб, 1)

В друго предание се казва:

"Човек след като умре (наградата за) делата му се прекъсват, освен три неща: Текуща милостиня (садака джарие), полезно знание и праведно дете, което ще се моли (за родителите си)." (Муслим, Васиййет, 14; Тирмизи, Ахкям, 36)

Най-голямото благодеяние, което би могло да се направи на човек, е да му се помогне да спечели вечния живот. А пътят към това е да се насочва към служенето на Аллах, следвайки правия път, а това е възможно с придобиване на коранически чувства и нрав.

Накратко, ангажираността към Свещения Коран е сърдечно дело, изискващо голямо внимание и прецизност. А също така, това е велико благоволение на Аллах към своя раб.

9. НЕПРЕКЪСНАТО УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ЧОВЕКА В ЗНАНИЕТО И МОРАЛА

За да може служещият човек да върши качествено своите ангажименти, не трябва да пренебрегва своето развитие. Стремежът за непрекъснато усъвършенстване трябва да бъде негово естествено качество. Служещ човек, който няма достатъчно знание, не отдава значение на духовното си и морално развитие, и не е способен в работата си, не може да постигне нищо сериозно в службите си.

От друга страна, усъвършенстването и промяната в живота е божествен закон, поставен от Всевишния Аллах. Всяко същество, което не е в крак с течението на живота, е изложен на риска с течение на времето да изчезне. Поради това служещият човек трябва да има като задължение да усъвършенства себе си, спазвайки този божествен закон.

Съществува една друга истина, че формата на службата, а дори различните служби могат да се различават според условията на времето. Определена служба вчера може да е било от значение, то днес може да загуби своята важност, а също и начинът му на вършене да е различен. А за да е в крачака с това, служещият човек трябва непрекъснато да се усъвършенства. От следните слова на Хз. Мевляна се разбира, че дори думите, които ще бъдат изречени, винаги трябва да се казват по различен начин:

„Всички думи, изречени вчера, си отидоха с него, сега е нов ден, и в него трябва да се каже нещо ново.“

Мевляна

Всички думи изречени вчера, си отидоха с него,
Сега е нов ден, тогава трябва да се каже нещо ново.

Хз. Али – радиЯллаху анх – също отбелязал необходимостта от съобразяването с действителността и нуждите на времето, в което се живее:

„Възпитавайте децата си не според времето, в което вие живеете, а според времето, в което те ще живеят!"

От тази гледна точка, служещият човек трябва да се усъвършенства най-вече в следните неща:

а. Усъвършенстване в знанието

Преди всичко служещият човек трябва де се сдобие със знание, което ще осигури вечното му бъдеще. За да не се подведе по грешни вярвания и мисли, трябва да придобие достоверно знание във връзка с вярта. За да може в богослуженията (ибадет) и делата си да постъпва според божествените изисквания, трябва да научи нужните знания по ислямско вероучение. А за да бъде един достоен раб, заслужаващ задоволството на Всевишният Аллах, трябва да изучи живота на Гордостта на Вселената – саллЯллаху алейхи веселлем – който е изпратен, като милост и за пример на човечеството, и да го разбере със сърцето си.

Трябва да превърне Свещения Коран, който е изпратен за напътствие на човечеството и лек за сърцата в извор на знание за своето сърце. Да приеме за свой дълг винаги да го чете, да научи принципите му и да ги прилага.

Служещият човек не трябва да пренебрегва четенето на книги, които ще бъдат в полза за усъвършенстването на личността и културата му. Редом с това трябва да чете поетична и историческа литература, за да увеличава знанието и културата си.

Най-прекият път за осъществяване на сънищата, е да не се спи.

Често трябва да чете разказите в Свещения Коран, поученията на пророците и суфиите, наставленията на Хз. Али – радияллаху анх – които изпратил на областните управители, за да хвърлят светлина в извършването на своите служби.

Друг фактор, освен четенето, чрез който се придобива знание е посещаването на беседи. Ето защо, служещият човек не трябва да пропуска беседите и лекциите на учените, придържащи се към правия път.

б. Духовно усъвършенстване

Служещият човек докато върши службата си, трябва да се усъвършенства и духовно. Да се стреми да изпълнява своите верски задължения по един съвършен начин с искреност, етичност и скромност. Ако той не може да се развива духовно, в повечето случаи службата му ще има противоположен ефект. Тогава ще прави това, което не трябва и няма да прави това, което трябва, защото ще му липсва далновидност. При това положение няма да има резултат от службата и от него ще остане само умора. За това, че намерението му не ще бъде изцяло искрено, колкото и да не вижда в себе си недостатъци, той ще е лишен от подкрепата на Всевишния Аллах. За да спечелим божествената любов и подкрепа е нужно да отделим внимание на усъвършенстването на сърцата ни с чувство на богобоязън (таква).

Качеството на службата зависи от състоянието на сърцето на добродетелния човек. В резултат на пречистване на душата се развиват чувствата на сърцето. Това състояние се отразява и на службата.

За да бъде службата приемлива, човек трябва да притежава далнавидност и да спечели подкрепата на Аллах. Това зависи дали той е обичан раб от Аллах. А пътят за постигането на тази обич е посочен в следния хадис-и кудси (свещен хадис):

"...Моят раб с нищо друго не може да се приближава към Мен, освен с това, което съм му предписал (задължил). Той продължава да се приближава към Мен с допълнителните богослужения (ибадети), така че Аз го заобиквам. А като го заобикна, той започва да чува с Мен, да вижда с Мен, да хваща с Мен и да ходи с Мен. Когато Ме помоли за нещо, непременно му го давам, а когато потърси моята закрила, непременно го закрилям." (Бухари, Рикак, 38)

Жизнеността и духовното усъвършенстване на сърцето, което е под божественото наблюдение зависи от неговата чистота. А това може да се постигне чрез придържане към следните принципи:

1. Препитанието да е от позволеното (халал).

2. Да се зачита правото на хората и на останалите твари.

3. Постоянно да се иска прошка от Аллах (истигфар) и да се отправят молитви (дуа) към Него.

4. Да се чете Свещения Коран и да се спазват повелите му.

5. Богослуженията (ибадет) да се извършват със страхопочитание.

6. Една част от нощта да се прекара в богослужение. (Колкото повече ни са осветени нощите, толкова те ще се отразят в дните ни. Най-ценна е последната третина на нощта. Ако не се възползваме от тези моменти, това ще е най-голямото лишение за нас.)

7. Постоянно да се споменава Аллах и да се прави равносметка за делата.

8. Да се мисли за смъртта.

Желанието за служба, подхранващо се от атмосферата на божествената любов, когато намери място в сърцето, превръща човека в пътешественик на вечността. Сърцето напуска твърдостта на Хаджадж Залим и се забулва със състраданието на Юнус. Знанието, изкуството и нравът, които се притежават с този дух, стигат вечната красота.

9. Да се поддържа връзка с праведните и правдивите и да се страни от нечестивците и грешниците.

10. Постоянно да се посещават беседите на учените, които прилагат своята наука.

11. Да се раздава по пътя на Аллах

Накратко, учителят, възпитателят или ходжата, който възпитава хората , трябва най-напред да превърнат своите сърца в духовно училище. Ако това не стане, душевният им свят не ще се различава по нищо от голите стени на една сграда. Така, че след време те ще се срутят и нищо няма да остане от тях. Обаче онези, които разтварят сърцата си към хората и ги обгръщат, ще живеят до сетния ден, както Хз. Мевляна, Юнус Емре и други, и не ще прекъснат уроците им до вечността.

в. Професионално усъвършенстване

Служещият човек трябва да притежава необходимото знание, умение и опит, които изисква службата. Ако ги няма, не ще има успех в работата, а напротив дори то може да носи вреда. Службите, които се извършват по най-прекрасния начин, никога не ще се загубят. Всевишният Аллах повелява:

إِنَّا لاَ نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلاً

"Които вярват и вършат праведни дела – Ние не ще погубим наградата на никой благодетелен." (ел-Кехф, 30)

Пратеникът на Аллах – саллеллаху алейхи веселлем – също е казал:

"Аллах обича този, който върши делата си по най-добрият начин." (Дейлеми, Муснед, I, 157)

„Залъкът е семе. Мислите са ногавата реколта. Залъкът е море, бисерите му са идеите. От позволения (халал) залък, който се слага в устата, се поражда желанието да се служи на Аллах и да се отиде в отвъдното."

Мевляна

Поради това служещият човек е отговорен за това да разбере как може да извърши по най-добрия начин своето благодеяние. Друго нещо, което се разбира от този хадис, е че извършването на дадена служба (хизмет) с прецизност и точност така като, че ли човек вижда Всевишния Аллах, е повод за привиличане на божествената любов.

Всъщност, непрекъснатото усъвършенстване по отношение на знанията и духовоното, означава постоянно да развиваме и увеличаваме качествата, които ще сформират външния и вътрешния ни характер, великодушието и личноста ни. Защото качественното поколение е плод на качествените възпитатели, тоест на личностите, които възпитават в научно и морално отношение. А хората, които са възпитани от некачествени личности естествено са слаби и немощни като тях. Тъй като възвишените и високи цели могат да се постигнат със съвършенни личности, те трябва да се подготвят от сръчни и високонравствени хора. Например с героичното си поколение, предците ни са оставили незабравим подвиг в историята с битката при Чанаккале, който продължава да живее в съзнанията. Битка, в която след като командирът загинал, всеки се превърнал в командир. Ето така това славно поколение е записало със златни букви в историята – израза "Чанаккале не може да се мине".

Несъмнено, ако в едно общество има качествени хора, които ще поемат повереното (еманета), хората в него лесно ще могат да достигнат върховете. Но ако няма такива, в обществата започва да се появява криза на личности. Претърпява се жестока загуба, точно както краката се препъват известно време и тялото, чиято глава е откъсната, пада безжизнено на земята. За това най-важното нещо е да се възпитават качествени хора с висока

„Както душата не гние в земята, така и делата, които са плод на сърцето, остават вечни. Сърдечните хора живеят между нас, като карат благодеянията им да продължат и в гроба. Техният живот е по-дълъг от живота на живеещите."

Мевляна

Продължителността на живота на народите е възможна чрез подготвянето на поколения, притежаващи отговорност и нравственост. Поколение, което е превърнало епопеята на Чанаккале в приспивна песен за децата си, ще притежава вярата си, и всичките си духовни и материални ценности.

нравственост. Както е казал покойният Мехмет Акиф Ерсой:

«Иска се човек, който да направи един народ "човек"!...»

Един ден Хз. Юмер – радияллаху анх – седял заедно с приятелите си. Той им казал да си пожелаят нещо от Аллах. Някои пожелали следното:

"– Да бяхме имали пари, колкото тази къща за да раздаваме по пътя на Аллах!.."

Други казали:

"– Да бяхме имали злато, колкото тази къща, за да харчим в името на Аллах!.."

Трети пък казали:

"– Да бяхме имали скъпоценности, колкото тази къща, та да ги похарчим заради Аллах!.."

Тогава Хз. Юмер казал:

"– Искайте, повече искайте!", след което казали:

"Какво друго можем да искаме от Него?"

Тогава Хз. Юмер – радияллаху анх – казал:

"Аз желая тази къща да е пълна с (изключителни, съвършени) **личности, като Ебу Убейде бин Джеррах, Муаз бин Джебел и Хузейфетул Йемани, които да ги използвам по пътя на Аллах, тоест в службите, като разпространение на вярата и възпитаване на хората..."** (Бухари, Тарихус-сагир, I, 54)

10. ДА ЗНАЕМ, ЧЕ НЕДОСТАТЪЦИТЕ СА ОТ НАС, А УСПЕХЪТ ОТ АЛЛАХ

Много е важно при служба в името на Аллах да не се позволява да се намесват страстите. Най-важното нещо, което трябва да знае служещият човек, е че успехът не се дължи на него, а на неговият Господар. Всевишният Аллах когато говори за победата на вярващите в битката при Бедир подчертава, че истинската действаща страна в него е бил самият Той:

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ
إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللهَ رَمَى

"Не вие ги убивахте, а Аллах ги уби, и не ти хвърли, когато хвърли, а Аллах хвърли, за да подложи вярващите на добро изпитание от Него. Аллах е всечуващ, всезнаещ." (ел-Енфал, 17)

Друг пример за това е Фараона, чието високомерие било сломено и изпаднал в отчаяние от чудесата, които показал Хазрети Муса. За да излезе от това положение е организирал надпревара между Муса – алейхисселям – и магьосниците, които били най-умелите хора по това време. Въпреки това, той пак бил разтревожен. За това не можал да се въздържи и попитал магьосниците:

"– Добре, ще можете ли да победите Муса?"

Главният магьосник отговорил:

"– Ние владеем магията до съвършенство! Няма друг по земята, който да знае това по-добре от нас. Ние дори сме края на съвършенството. Така, че докато не слезе от небето сила, която да провали магията ни, непременно ще го победим. Разбира се ние сме по-силни!"

„Десет половин мъже не правят един."

Било решено надпреварата да се състои в един празничен ден. В този ден се събрали всички. Хората с нетърпение очаквали зрелището.

Когато магьосниците хвърлили на земята своите въжета и тояги, всяко от тях се е превърнало в змия. Тази картина в Корана се описва така:

“Каза: ”О, Муса, ти ли ще метнеш, или ние да метнем?”

“Каза: ”Вие метнете!” И ето – стори му се от магията им, че техните въжета и тояги запълзяват.”

“И страх усети Муса в себе си.”

“Казахме Ние: ”Не се страхувай, ти си превъзхождащият!”

“И метни това, което е в десницата ти, ще погълне то стореното от тях. Те направиха само една хитрина на мягьосник. А магьосникът не ще сполучи, където и да отиде.” (Та ха, 65-69)

Муса – алейхисселям – също хвърлил тоягата си. В този момент, тя се превърнала в голяма змия и погълнала всички въжета и тояги на магьосниците, (които изглеждали като змии). Обаче нищо не се е променило в корема на змията (тоягата на Муса). Тя е била божествена сила, изпратена от Всевишният Аллах. А онова, което направили магьосниците не било нищо друго, освен хитрина и заблуда.

След необикновеното зрелище с тоягата на Муса – алейхисселям – главният магьосник казал на един от своите подчинени:

“– Когато тоягата прави тези неща, наблюдавай внимателно Муса и виж как ще реагира?..”

Сторил това, което му се е заповядало. Внимателно проследил състоянието и действията на Муса – алейхисселям. Забелязял, че в този момент

„Не вие ги убихте, а Аллах ги уби, и не ти хвърли, когато хвърли, а Аллах хвърли, за да подложи вярващите на строго изпитание. Аллах е всечуващ, всезнаещ.”

(ел-Енфал, 17)

лицето му пребледняло, променяло състоянието си, а тоягата продължавала да върши своята работа. Той съобщил това на главния магьосник, като казал:

"– Когато се случваше това, лицето на Муса пребледня. Обаче тоягата продължи да върши своята работа..."

Главният магьосник, осъзнавайки истината, казал:

"– Това не е работа на Муса, а на Аллах. Защото магьосникът не се страхува от своята магия. По същия начин и занаятчията в никакъв случай не се страхува от своето призведение. При това положение, това е божествено дело..."

Останалите магьосници го последвали и повярвали в Аллах.

От тази случка става ясно, че ако в определено дело целим единствено задоволството на Аллах, без да имат намеса страстите, ето тогава ще се прояви благосклоността на Великия Аллах и ще дойде успеха, дори нашите способности и умения да са слаби. Тъй като Муса – алейхисселям – изглеждал неспособен и слаб в борбата си с магьосниците, за миг почувствал страх в себе си. Обаче в резултат на уповаването му на Аллах и подчинението му на Него, бил дарен с божественото чудо. Тоест, божествената сила се притекла на помощ и оставила немощни магьосниците.

Следователно, наше задължение е, след като направим това, което е по силите ни, да се уповаваме на Аллах и да знаем, че крайният резултат се дължи на Неговата воля и благосклонност. Колко прекрасно са казали предците ни:

"Успехът е от Аллах..."

Всевишният Аллах дарява с благодат благодеянията ни в зависимост от степента на нашата искреност.

Накратко, ние заравяме семето в земята, но дали то ще стане един голям чинар или ще изгние в нея, зависи от Твореца. По същия начин Муса е този, който хвърли тоягата на земята, а онзи който я превърна в огромна змия, която погълна магиите, е Всевишният Аллах.

За това не трябва да се уповаваме на благата, с които сме удостоени, а на онзи, който ги изпраща, внимавайки да не изпаднем в нехайство. Хз. Мевляна в стиховете си изразява това по следния начин:

"Не мисли, че червенината на нажеженото желязо се дължи на огъня! Защото тя (червенината) се състои от една временна светлина и топлина, предадени от огъня."

"Ако случайно видиш, че прозорецът и къщата са се изпълнили със светлина, ти не наричай това светлина, защото слънцето е това, което ги осветява."

"Слънцето казва на онези, които се възгордяват със светлината му, отразяваща се в тях: Ей, неразбрани надменници! Потърпете малко, докато изчезна от хоризонта и мина зад тази планина или море, тогава ще разберете истината."

Там, където влязат егоизмът и претенциите, започва обожаването на поста и чина. Там милостта никога не се проявява. Защото егоизмът и претенциите са ракът на духовния живот.

Във връзка с това Абдулкадир Гейляни отправя следните наставления:

"– Синко! Кога ще се избавиш от зависимостта на умелите си мъдрости, за да достигнеш божествената сила? Кога твоите дела, с мъдрост ще те отведат до мощта на Всевишния и Велик Аллах?

Не бягай от Аллах, само заради бедите, чрез които те изпитва! Той те подлага на някои изпитания. А причините са следните:

Дали ще се уповаваш на причините и ще изоставиш уповаването на Него? Дали ще се уповаваш на явното или на скритото? Дали ще се довериш на, онзи когото (твоят разум не може да схване) или

на онова, което схващаш? Дали ще се насочиш към видимото или невидимото?...

Дали ще сметнеш познанието, умението и успеха, които ти са дадени, че се дължат на теб или на Аллах?..”

Това означава, че вярващият трябва да вярва, че силата и мощта са единствено от Аллах, и че не трябва да приписва определена заслуга от успехите в своите благодеяния на себе си. А напротив, трябва да е признателен на Превеликия Аллах за това, че посредством него осъществява това добро дело.

Поведението по време на успех на една от великите личности Кануни Султан Сюлейман, който успял да комбинира световния салтанат с духовния, може да бъде за пример за всеки служещ човек:

Барбарос Хайреддин Паша нанесъл съкрушителен удар на Андреа Дориа в Превезе. Андреа Дориа зарязвайки флотата си избягал и едва успял да се спаси. Заедно с бойните кораби на врага, чиито греди били свалени и десетките хиляди пленници в тях, Барбарос влязъл от към Сарайбурун в Босфора. Морето било покрито от вражески кораби, които били пълни с пленници.

Кануни заедно с везирите си наблюдавали тази зрелищна гледка пред един крайморски дворец в Сарайбурун. Един от пашите с вълнение казал:

“Господарю, светът колко пъти ли е бил свидетел на такава гледка? Колкото и да се гордеете, е малко!”

Великият Хакан Кануни отговорил така:

“– Паша! Трябва да се гордеем или да прославим и благодарим на нашия Господар-Аллах, Който ни дари с тази победа?!”

По същия начин, ако и служещият човек спазва това поведение, ще му се увеличи скромността и

„Човек, който си мисли, че има вътрешност като на фъстък, накрая се оказва, че винаги е като люспите на лука.”

Шейх Саади

„...Не ликувай! Аллах не обича ликуващите [заради богатство].“

(ел-Касас, 76)

смиреността пред Аллах. Ще се избави от глезотията и егоизма, които най-много препъват човека в службата. В айет се повелява:

“...Не ликувай! Аллах не обича ликуващите [заради богатство]**”** (ел-Касас, 76)

Ето за това, ако човек е дарен независимо с какви блага, трябва да се уповава на Аллах от болеста на егоизма и горделивостта. Гордостта на Вселената – саллаллаху алейхи веселлем – който е изпратен като милост за световете, въпреки, че притежавал възвишени качества и достойнства, запазил смиреността и скромността си, казвайки «Ля фахра», тоест «няма горделивост». В един хадис е казал:

"Аз съм водачът на пророците, но не се възгордявам! Аз съм последният от пратениците, но не се възгордявам! Аз съм първият, който ще се застъпи и първият, на когото ще се приеме застъпничеството му, но това в никакъв случай не го казвам от горделивост." (Дарими, Мукаддиме, 8)

"В деня на възкресението, когато земята ще се разцепи и разтвори, аз съм първият, който ще бъде съживен, но това не го казвам от горделивост. Знамето на славата ще се даде на мен, но и с това не се възгордявам. В деня на възкресението аз ще съм господаря на хората, но не се възгордявам. Пак в този ден аз първи ще вляза в Дженнета (Рая), но това не е повод да се възгордявам." (Дарими, Мукаддиме, 8)

Наистина егоизмът и претенциозността са ракът на службата. Лечението на тази болест е изключително трудно. По принцип в теккетата се намира надпис, на който пише "Хич", който вдъхновява у човека да се откаже от своя егоизъм и да разбере слабостта си. Целта е човек да схване тази слабост и да разбере, че е раб (на Аллах). Когато стигне това ниво, достига искреността, така

че се задоволява и с малко. В един стих тази истина се изразява по следния начин:

"Ако си разбрал своята слабост, дори нищожно твое дело става колкото планина. Грешките ти се поправят, горчивите ти моменти стават сладки. Пустите планини стават овощни градини, целият свят става градина за теб."

Който поеме пътя на службата, винаги трябва да моли за помощ своя Господар, осъзнавайки, че е слаб и никакъв. Всевишният Аллах повалява:

"О, вярващи, искайте помощта на Аллах с търпение и молитва! Аллах е с търпеливите." (ел-Бакара, 153)

За да има успех в службата си, придържайки се към тази божествена повеля, вярващият трябва да изпълни два рекята намаз в третата част на нощта, ако ли не в следващите времена и да моли Аллах за помощ.

Служещият човек не трябва да обвинява други заради недостатъците в своята служба, а трябва да търси недостатъка най-напред в себе си. Трябва да е снизходителен към другите, а упреците да отправя към себе си. Защото душевният свят на добродеятеля се отразява в човека, за когото се прави доброто, точно като скачените съдове във физиката. Грешката, която се забележи у хората, за които се прави благодеянието, всъщност е слабост, която е преминала в тях от човека, който прави това добро. Имам Раббани е написал следните поучителни наставления в писмо до един от своите ученици, които ангажирал да наставляват хората:

"...Пишеш, че се оплакваш и си обиден от учениците, които поучаваш. Всъщност не ти от тях, а трябва да се обиждаш и оплакваш от собственото си отношение

„О, вярващи, искайте помощта на Аллах с търпение и молитва! Аллах е с търпеливите.“
(ел-Бакара, 153)

и поведение към тях. Твоето поведение е причина за пораждането на неизбежни проблеми. А всъщност наставлението към един учител е да прояви добро отношение към учениците си. Не е правилно да се сприятелява с тях и да е между тях само когато им разказва случки и истории... (Тоест, освен на думи, важно е да бъде за пример и с доброто си отношение)". (Мектубат, 209. Мектуп)

11. СТРЕМЕЖ ДА БЪДЕШ ЗА ПРИМЕР В СЛУЖБАТА

Онези, които полагат усилия за благополучието на хората не трябва само да се разпореждат, а с чувство на отговорност лично да взимат участие в определените мероприятия. Тези, които си мислят, че правят добро само като се разпореждат от място, без да се включат в службата означава, че не са схванали същността на нещата. За да е за пример човекът, който ръководи дадена служба, той трябва да полага повече усилия и да прояви по-голяма активност от подчинените си в това дело. Едно такова отношение ще увеличи желанието у приятелите му за работа и ще спомогне да вършат тази дейност с любов. В тази вризка можем да видим безброй примери в живота на Пратеника на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем. Например при построяването на джамията Куба и Месджиди-н Небеви (джамията на Пророка) заедно със сахабетата си е носил камъни. В битката при Хендек е работил редом с тях, а дори понякога ги обслужвал.

Следният хадис на Пратеника – саллаллаху алейхи веселлем – показва, че ръководителите на службата (хизмет) трябва да са хора, които не чакат услуга, а притежават дух да служат на хората.

"Господар на един народ е онзи, който служи на него." (Дейлеми, Муснед, II, 324)

"Гроб не се прави нито с камъни, нито с дъски, нито пък с постелка; а като изкопаеш гроб за себе си в неопетненото си сърце, в своя вътрешен свят на чистотата, и да погребеш и премахнеш егото, нищожното си съществуване пред величието на Аллах."

Мевляна

Личното участие на висшестоящите в службата ще подкрепи духовно останалите и така душите им ще се обединят в едно. Колко трудни дела с лекота ще се осъществят, когато бъдат подкрепени с това чувство. Историята е изпълнена с подобни примери.

Кануни Султан Сюлейман е един от управляващите, който отъждествява изцяло и по един изключително велик начин тази духовитост с личността и делата си. Достатъчен пример за силата на неговият душевен устрем и изблиг на вяра е участието му в похода Зигетвар, въпреки неговата изнемощялост.

Кануни, който участвал и ръководел повечето походи и завоевания по негово време, когато решил да участва в последния си поход до Зигетвар, при него дошъл Садразам (велик везир) Сокуллу и му казал:

"– Господарю, вие дарихте на тази общност безброй победи! Изморихте се. Отдадохте живота си на ислямския свят. На тази възраст ще е трудно да издържите на трудностите в този поход. За това, вие останете в Истанбул и продължавайте с управлението. Нека аз, везирите и пашите (офицерите) се включим в него. Не се тревожете!..

Великият Султан Кануни казал на Сокуллу:

"– Чуй ме добре, Сокуллу! Предай това мое завещание и на следващите поколения! Един падишах винаги на поход трябва да е до своите войници. Когато те видят своя пълководец до себе си, им се увеличава храбростта. А врагът вижда армията пред себе си за по-силна за това, че падишахът заема място в нея. Духовната им сила се прекършва и смелостта им изчезва. Основният фактор, който носи победа е духовната сила! Ние от детска възраст имаме огромен опит в държавното управление. В тези походи може да има моменти, в които

"О, вярващи, защо говорите онова, което не вършите?"

(ес-Сафф, 2)

да има спешна нужда от този опит. Миговете и минутите определят съдбата на много времена. Ето за това ще участвам в този поход!

Ако остана в двореца и умра в леглото си, как ще застана утре в съдния ден пред моите храбри предици.?!

След това Сокуллу му казал:

"– Решението е на моя падишах" и замълчал.

Но заради възраста си, падишахът как ли щял да издържи на месеци пътуване върху коня. За целта, за да може на коня да стои изправен и пред войниците да изглежда енергичен, завили на гърба му като пояс едно въже.

Потеглили на път. Сезонът бил влажен. По някое време топовете заседнали в блатисто място. Животните не успяли да ги издърпат. Войската била напреднала. В този момент там са се намирали малко на брой войници и някои офицери. Султанът заповядал:

"– Всички високопоставени служители, включително и офицери да влязат в блатото за да помогнат за искарването на топовете!"

Всеки един от тях навил крачолите си и вязъл в блатото. С един духовен ентусиазъм топовете били изкарани от блатото. Султанът се обърнал към държавния хронист, който записвал (документирал) събитията по онова време и му казал:

"– Запиши! Идните поколения внимателно да четат и прилагат! Везирите (министрите) и пашите (офицерите) на Кануни влязоха в блатото. Помогнаха за изкарването на топовете. Така с позволението на Аллах бе преодоляна една трагедия."

По този начин Кануни разширил хоризонта на службата, давайки пример на идните поколения.

خير الناس أنفعهم للناس

„Най-добрият от хората е онзи, който е най-полезен за тях.“

(Суюти, Джамиус-сагир, II, 8)

Винаги през историята когато упралявващите били на високо ниво, и народа е бил на върха. Защото между упралявващите и упраляваните е имала еднаквост. Например, когато Юмер бин Абдулазиз застанал начело на управлението, в страната му царяли хаос и нередности. За две години управление премахнал една голяма част от тях и променил много неща. Успял да осъществи голям брой материални и духовни завоевания. Тоест, начина на живот на управляващия се отразил в живота на управляваните. Ето защо този мироглед е много важен за всеки, който работи в областта на благодеянията, и най-вече за онези, които са заети с управленчесдките дела.

12. ДА НЕ СЕ ГУБИ ЕНТУСИАЗМЪТ ЗА СЛУЖБА И ДА СЕ ПРОЯВЯВА ТВЪРДОСТ

Онова, което кара човека да се устреми към службата и да го прави с удоволствие, е ентусиазмът и любовта в сърцето. Онзи, който не носи в себе си този ентусиазъм, не ще може да изпита духовна наслада от своите добрини.

Това е една истина, че институциите, а дори и държавите са достигали своя разцвет, когато ентусиазмът е достигал връхната си точка. Онова, което се забелязва по времето на Кануни, когато османската държава е достигнала кулминацията на своя разцвет, е че цялото общество било изпълнено със сериозност, благородство и вяра (религиозност). Това постижение по онова време, което се дължало на величието и ентусиазма на вярата, се наблюдавало не само в Кануни, но и във всички държавни институции, дори в най-нисшестоящите чиновници.

Не може да се извършва служба с дистанционно управление. Ръководителите винаги трябва да са самоотвержени и първи.

Морякът, който носил благата вест за победата при Превезе, препускайки със своя кон, когато влязъл в двореца Топкапъ, дръпнал юздата на коня и той се изправил на задните си крака. Кануни, който наблюдавал това, казал на моряка:

"– Дошъл си с този буен чистокръвен арабски кон!"

Морякът казал:

"– Повелителю, Средиземно море беше един неукротим кон, но ние и него го укротихме!" Този отговор бил израз на ентусиазъм, подсилен с вяра.

От падишаха до обикновения войник чувствата били еднакви, сърцата туптяли едновременно. Угасването на този ентусиазъм е поставило началото на упадъка.

Плодовете и развитието на службата по пътя на Аллах зависят от степента на религиозното чувство и ентусиазъм в сърцата. Според предание от Ибн Аббас – радияллаху анх – когато в сърцата на вярващите се появила разпуснатост, Всевишният Аллах низпослал следния айет:

"Не е ли настъпило за вярващите време сърцата им да се смирят при споменаването на Аллах и пред истината, която бе низпослана, и да не станат като дарените с Писанието преди, за които срокът бе дълъг, и закоравяха сърцата им, и мнозина от тях бяха нечестивци." (ел-Хадид, 16)

По някога у някои хора, които дълго време работили по пътя на Аллах се появява чувство на отекчение, което представлява опасност в името на службата. Чувството "стига вече" е един шепот на страстта, който привлича човека към земното. Следното предание от Ебу Имран – радияллаху анх

Не е възможно да се владее една работа, ако човек не се отдаде на нея.

– показва колко е важно и необходимо да не се губи ентусиазма за служба в името на Аллах (хизмет):

По времето на омаядите една ислямска армия под командването на Абдуррахман бин Велид поела към Истанбул, за да осъществи благовестието на Пратеника на Аллах във връзка със завоеванието на Истанбул. В нея се включил и Халид бин Зейд Ебу Еюб ел-Енсари – радияллаху анх. В момент, когато византийците воювали пред стените на града, един от енсарите (мединските мюсюлмани) влязъл с коня си сред тях и застанал между тях. След като видяли това, имайки предвид повелята на Аллах **"И не се хварляйте със собствените си ръце в гибелта...",** учудени казали:

"– Ля иляхе илляллах (Няма друг бог, освен Аллах)! Вижте го този, съвсем съзнателно се подлага на опасност!"

След това Ебу Еюб ел-Енсари – радияллаху анх – казал:

"– О, вярващи! (Нека не се разбира погрешно!) Този айет бе низпослан за нас – енсарите. Когато Аллах подкрепи Своя Пратеник и стори религията Му да победи, ние си казахме: "От сега нататък ще се заемем с имотите си за да ги пооправим." След което Всевишният Аллах низпосла на Пратеника Си айета:

وَأَنفِقُواْ فِي سَبِيلِ اللهِ وَلاَ تُلْقُواْ بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ

"И раздавайте по пътя на Аллах, и не се хвърляйте със собствените си ръце в гибелта..." (ел-Бакара, 195) "И не се хвърляйте със собствените си ръце..." се има предвид, изоставянето на делата и усилията по пътя на Аллах, заемайки се само с градини и имоти.

„(О, вярващи!) Не падайте духом, и не скърбете! Вие ще надвиете, ако сте вярващи!“

(Али Имран, 139)

Ебу Еюб ел-Енсари, който с цялата си искреност се вслушал в това божествено предупреждение и нито за миг не се е отказал от служенето по пътя на Аллах, накрая загинал като мъченик (шехид) в тази битка и бил погребан близо до стените на града. [2]

Въпреки, че Ебу Еюб ел-Енсари бил удостоен да приюти в своя дом Пророка – саллЯллаху алейхи веселлем – за около шест месеца и участвал с него в какви ли не битки, когато бил над осемдесет годишен, все още бил решителен в служенето по пътя на Аллах, и това е достатъчен пример, който ни показва, че ентусиазма на вярата трябва да остане жив през целия живот на човека.

Вярата, която обвързва вярващия с единствения притежател на мощ – Великия Аллах, същевременно е и един ентусиазъм. Всеки вярващ, който го притежава, не трябва да се страхува от нищо, не трябва да губи своята решителност и надежда. Всевишният Аллах повелява вярващите никога да не проявяват слабост:

"(О, вярващи!) Не падайте духом, и не скърбете! Вие ще надвиете, ако сте вярващи!" (Али Имран, 139)

Служещият човек трябва да разрешава, а не да създава проблеми. Вместо само да говори, упреква и да търси недостатъци, трябва да може да гледа на нещата положително и градивно.

Песимизмът пред трудностите, проявяването на страх и отеглянето на страна са израз на слабост. А слабостта не приляга на мюсюлманина. Служещите хора никога не трябва да забравят

"И раздавайте по пътя на Аллах, и не се хвърляйте със собствените си ръце в гибелта, и благодетелствайте! Аллах обича благодетелните."

(ел-Бакара, 195)

---

[2] Виж Елмалълъ М. Хамди Язър, Хак Дини Куран Дили, том I, стр. 546

следната молитва, която отправял Пратеника на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем:

"Господи! Уповавам се на Теб от безпомощността, ленивостта, страхливостта, безсилието..." (Бухари, Деават, 38)

Основният ключ на успеха в службата са търпението и твърдостта. Всевишният Аллах повелява:

"О, вярващи, бъдете търпеливи и надвивайте с търпение, и бъдете твърди, и се бойте от Аллах, за да сполучите!" (Али Имран, 200)

"О, вярващи, искайте помощта на Аллах с търпение и молитва! Аллах е с търпеливите." (ел-Бакара, 153)

Относно тълкуването на този айет, Елмалълъ М. Хамди Язър казва следното:

"Едно от божествените имена на Аллах е "ес-Сабур". Всеки, който е търпелив означава, че в него има една проява от силата на Аллах. Ако тези търпеливи хора се съберат на едно място, при всяко положение ще получат подкрепата на Аллах. Той винаги ще ги съпътства и ще ги закриля."

Съвсем нормално е служещият човек да се сблъска с различни трудности и препятствия при изпълнение на ангажиментите си. Ако прояви твърдост пред тези трудности и с търпение продължи своя път, ще получи божествената подкрепа и ще успее с позволението на Аллах.

Имам Раббани казва:

"Към трудностите, с които някои хора ще се сблъскат при осъществяването на islямските истини, трябва да се гледа като на голямо щастие. Пророците са изтърпяли какви ли не трудности. Дори Мухаммед – саллаллаху алейхи веселлем – който е най-достойния от тях, казва:

„Седне ли веднъж човек, трудно се изправя от мястото си. Ако престане да се движи, става ленив. Стане ли ленив, започва много да говори, думите му се превръщат в клюки. А започнат ли клюките, вече няма спасение. Приятелят става враг, врагът става звяр..."

Шейх Едебали

"Никой пророк не е изтърпял такива страдания, каквито аз съм изтърпял."[3] (Мектубат, 193-то писмо)

Следните думи принадлежащи на Мухаммед Икбал могат да хвърлят светлина в пътя на всеки служещ, който се сблъска с трудности:

"Една сърна споделила мъката си с друга:

"– От сега нататък ще живея в Кябе. Там ще спя и ще пася. Защото ловджиите устроили капани по полетата и денощно са по следите ни. Вече искам да съм в сигурност от тях и сърцето ми да намери покой!.."

Другата сърна, която изслушала това, казала:

"– Ей, умни приятелю! Ако искаш да живееш, живей в опасност. Подлагай се на рискове. Бъди по-остър и от блестяща сабя. Опасността изпитва силата. Тя ни показва на какво са способни тялото и душата."

Суфян Севри също потвърждава тази истина, като казва:

"Имаш по-голяма печалба да идеш в Хорасан и да разпространяваш религията, от колкото да седиш в Мекка."

Ето за това служещият човек не трябва да скланя глава пред трудностите, а напротив, трудностите трябва да го правят по-устойчив и по-силен. Не трябва да забравя, че еликсира на вечния живот и щастие за сърцата в повечето случаи се крие в трудните и мъчителни моменти. Истина, е че докато няма захмет (трудности), няма рахмет (милост, сполука), докато не се изпита мъката, не може да се стигне до благодатта. Защото онова нещо, което прави живота ценен и благодатен,

„Търпението е много важно. Човек трябва да умее да търпи. Цветето не цъфти преди да е дошло време. Неузряла круша не се яде, дори да се яде, пресяда в гърлото."

Шейх Едебали

---

[3] Тирмизи, Съфатул-къяме, 34

са усилията, които се полагат по пътя на някоя възвишена цел.

Службата не е някаква временна обич, а е дълг, който трябва да се изпълнява с любов и ентусиазъм до последния дъх. За това, търпението трябва да е запасът на служещият човек, упората му да е Великият Аллах.

В следните благородни съвети се казва:

Три вида хора са далеч от Аллах:

а. Които бягат от добрините, мислейки за своето спокойствие.

б. Които се оправдават с чувствителността си, (че не могат да издържат), бягайки от мизеруващите и страдащите.

в. Които другаруват с глупците и нечестивците.

А сладостта на живота се намира в следните три неща:

а. Във вярата, която е смесена с обичта.

б. В богослужението (ибадет), което се извършва с копнеж и страхопочитание.

в. В службата, която се извършва с очарователно поведние.

Накратко, за да бъдат приети службите от Аллах, зависи от това дали са извършени с прецизност и благовъзпитание. Често усилията, които привидно изглеждат добри, не дават очаквания резултат, а дори могат да дадат нежелани резултати.

„Престани да се оплакваш на творенията от проблемите, които са те сполетяли..! Защото се оплакваш на безмилостните от Милостивия.“

Хюсеин – радияллаху анх

Полагането на грижи за тварите на Аллах със снизходителност, състрадание и милосърдие е работа, която изисква търпение и издръжливост. Съвършенната служеща личност е онази, която е украсена с морални качества, като милосърдие, състрадание, саможертва и себеотрицание, и е далеч от злобата и омразата.

Като се погледне с окото на разума и мъдростта, се вижда колко голямо и основно място заемат тези морални качества в Свещения Коран. Допълнително към това, разказите, споменати в него доизграждат тези нравствени основи. А правните айети посочват задължителните страни в моралните ни действия.

Всъщност, морала, който се състои от религиозна зрялост означава преход от животинския начин на живот към човешкия и от недоизградените качества към съвършената личност. А основата на морала откриваме в насочването към Аллах с любов. А пътя към това минава през всички усилия и служби извършени в Негово име.

Ето защо, зрелият служещ човек е онзи, който независимо в какво общество живее, при всички положения съумява да запази своята вяра, ентусиазъм и самоличност; да опази сърцето си от рисковете на богатството, поста и облагодетелстването, и който може да чуе и разбере стенанията на онези, които очакват грижи, и особено на нещастните и самотните.

Печелят онези, които успеят да превърнат смъртта си не в скръб, а в «сватбена нощ» и живота им е изпълнен с достойни служби. Те разбират какво означава тайната, да умреш преди смъртта.

Цената на една служба зависи от степента на саможертвата и дали се прави с цел богослужение (ибадет).“

Нека Великият ни Господар, да ни отреди дял от тези качествата, както подобава! Да ни дари с живот, изпълнен с далновидност, решителност и стремеж, карайки ни да почувстваме в сърцата си отговорността за службите, които сме имали възможност да направим, но не сме ги направили. Да съживи сърцата ни и да вдъхне в тях желанието за служба и да ги правим съобразно Неговото задоволство!

Амин!

Приемливостта на службата зависи от това дали то се прави единствено за задоволството на Аллах и по начин, който не унижава и накърнява нуждаещия се, а пази неговото достойнство.

НЯКОИ ЧАСТИ ОТ ПИСМЕННАТА ЗАПОВЕД НА АЛИ

От "Писменната заповед"на Али – радияллаху анх – до областния управител на Египет – Малик бин Харис ел-Ещер

Украси сърцето си с милосърдие, обич и добро отношение към онези, които са под твое подчинение и управление! Пази се да не се превърнеш пред тях в лъв, който яде плячка!

Хората могат да допускат някои човешки грешки; може от тях да възникнат някои умишлени или неумишлени проблеми. Обаче ти ги извинявай и се отнасяй добре към тях, както молиш Аллах за прошка и снизходителност.

Не съжелявай никога за нито едно твое извинение. А когато наказваш, не се радвай. Докато има възможност да се отстрани (даден проблем), не се подавай на никоя друга беда. И внимавай, никога не казвай: "Аз съм силен, заповядвам, а те ще се подчиняват!" Защото това разваля сърцето, кара вярата да отслабва и човек да се възгордява, а горделивостта кара към гибел.

Ако твоят пост те кара към величие и високомерие, спомни си за величието и могъществото на Аллах, Който обгръща цялата вселена, така че това ще приземи и утеши твоите мечти и погледи, летящи във висините, и ще върне разума ти, който те напуснал. Внимавай, не смей да се над-

„Държави, в чиято пръст не се е хвърлило семето на милосърдието, са се превърнали в плячка на много завоеватели."

превърваш с Аллах във величието! Защото Всевишният и Превелик Аллах унижава всеки насилник и презира всеки надменен.

И за миг не се отделяй от справедливостта. Ако ли не, ще бъдеш угнетител. А съдникът на угнетените е Аллах. А Той когото съди, всички негови доводи отпадат и нямат никакво въздействие пред Неговата мощ. Гневът на Аллах не престава, докато рабът не се покае за гнета си. Няма нищо друго, което да ускорява толково гнева на Аллах, от несправедливостта, чрез която се лишават хората от божествените блага.

Когато ще правиш нещо, избери онова, което ще е най-умереното от гледище на правдата, най всеобхватно от гледище на справедливостта и от гледище на задоволството на хората.

Нека онези измежду хората, които най-много ненавиждаш и не допускаш до себе си, да са тези, които най-много търсят недостатъци у хората. Защото хората имат такива недостатъци, че валията е най-задължения от всички останали да ги прикрива.

Развържи всички връзки на мъстта спрямо хората. Отрежи всички въжета, които те дърпат към отмъщение. Прави се, че не си разбрал всяко нещо, което според теб е неизсяснено. Внимавай да не се подвеждаш по думите на клеветниците-доносниците, които скарват хората. Защото клеветникът колкото и искрен да изглежда, той си е измамник.

Бъди внимателен да не допуснеш в съвещанието скъперника, който ще те заплашва с предположението си, че има опасност да изпаднеш в трудност, за да те накара да се откажеш от доброто

„Внимавай добрият и лошият да не са равни пред теб. Защото това ще накара добрите да се отвърнат от доброто, а лошите да продължат да вършат зло.“

Али – радияллаху анх

дело, а също и страхливеца, който ще пречупи решителността ти спрямо големите дела, и алчния, който несправедливо ще се стреми да ти покаже, че амбицията е нещо добро! Защото скъперничеството, страхливостта и алчността са толкова лоши качества, че тях ги събира в едно, само лошата помисъл за Аллах.

Приеми за твои близки единствено правдивите, които притежават богобоязън и великодушие. Бъди внимателен с техните аплодисменти, когато ти приписват някои заслуги, които не са твои, с цел да ти се харесат. Защото в повечето случаи аплодирането, кара човека да смята себе си за нещо голямо и да бъде надменен.

Внимавай добрият и лошият да не са равни пред теб. Защото това ще накара добрите да се отвърнат от доброто, а лошите да продължат да вършат зло.

Не имай лоши помисли за рабите на Аллах. Ако се придържаш към това, ще се избавиш от много излишни грижи.

За ръководител на делата назначи човек, който да е най-искрен към Аллах и Неговия Пратеник и да превъзхожда всички със своето чистосърдечие и разум. Когато се ядоса да може да подтиска яда си и да проявява великодушие, да излушва с търпение аргументите, да помилва слабите, да стои далеч от онези, които са се покорили на своите страсти, и да не е от тези, които се изправят ядосани а после сядат безсилни и съжаляват за неуспеха си!

Не гледай само големите дела, свързани с хората, а следи и малките.

За валиите няма по-голямо утешение от това да въдворят спаведливост в страната и да бъдат

„Ако в една страна сянката на ниските хора е дълга, означава, че там слънцето залязва...“

обичани от народа. Защото докато сърцата не намерят покой, не може да има обич.

Опознай добре предаността на всеки служещ човек. Не споменавай добрината на някой заедно с добрината на друг. Не подценявай смелата постъпка на никой, по начин, който не заслужава. Нека високият пост на човека да не те кара да преувеличаваш малката служба, която извършил и низшият пост на човека да не те кара да подценяваш голямата служба, която извършил.

На никого не връчвай длъжност с пристрастие и надменост. Защото тези две неща довеждат до гнет и предателство.

Следи за изпълнението на задачите от хората, които си ангажирал. Изпращай след тях доверени и предани хора, които да ги наблюдават. Защото твоята информираност за това как изпълняват задълженията си, ще е причина за опазването на повереното (еманета) и за доброто им отношение към хората.

Не забравяй онези, които са далеч от теб и недей да им се мръщиш. Интересувай се от тези, които биват пренебрегнати от твоето обкръжение и техните проблеми не могат да достигнат до теб. Определи специално за тях един скромен и доверен човек, който се страхува от Аллах, за да бъде посредник между теб и тях, и да те информира най-добре за техните проблеми. Всъщност работи така, че когато в Съдния ден застанеш пред Аллах, да можеш да кажеш «Направих всичко възможно».

Определи време и място, където да обърнеш специално внимание на нуждаещите се, сядай заедно с тях, за да проявиш скромност, която ще привлече задоволството на Аллах, Който те е създал. Също така приеми с одобрение неуместните им

„Никога високият пост на човека да не те кара да преувеличаваш малката служба, която извършил и низшият пост на човека да не те кара да подценяваш голямата служба, която извършил.“

Али радияллаху анх

въпроси и неспособността им да изразяват своето положение. Не проявявай към тях капризност и високомерие. Ако не ги нарянаваш, Великият Аллах ще разтвори за теб милостта Си и в замяна на твоето подчинение, ще те възнагаради. Онова, което даваш го давай от сърце и с приветливост. А когато не даваш, се извинявай, така че да бъде прието извинението ти.

Всъщност, дори всички тези ангажименти да ги вършиш с искрено намерение, с цел да са в полза на народа, ти отделяй най-доброто си време за да оправиш проблемите между теб и Аллах.

Дай правото, което принадлежи на Аллах от твоите нощи, дни и от твоето тяло, и на всяка цена изпълнявай задълженията си към Него по най-добрия начин. Ако си имамин на хората, не изпълнявай намаза отекчително, който не ще им бъде от полза. Защото от хората има болни и такива, които бързат. Когато Пратеникът на Аллах – саллаллаху алейхи веселлем – ме изпращаше в Йемен, го попитах:

"– Как да изпълнявам намаза с тях?"

Отговори:

"– Според положението на най-слабия от тях..".

Бъди милосърден към вярващите. Никога не се отделяй от хората. Защото, отдалечаването на валиите от народа, освен че ще предизвика някои затруднения, но и ще намали тяхната компетентност по отношение на държавните дела. Ако те стоят зад кулисите, това ще им попречи да видят каво става пред тях. Следователно, големите събития в техния поглед ще изглеждат малки, малките

„Вярващият трябва да бъде чувствителен, деликатен, самоотговорен, милосърден, състрадателен, щедър и сияещ като лунната светлина в тъмна нощ.“

големи, грозното – красиво, а красивото – грозно. Тогава истината ще се смеси с лъжата.

Убеди всеки било твой близък или далечен, да приеме истината. Случайно, ако между хората се появи подозрението, че угнетяваш, извини им се и премахни това подозрение. Защото по този начин, ти ще преодолееш себе си, ще се отнесеш към хората с добро и ще покажеш на тях, че им поднасяш своите извинения.

За да държиш на обещанието си, ако трябва жертвай живота си. Никога не изменяй на обещанието си. Не лъжи, дори врага си. Защото никой друг не смее да се противопостави на Аллах, освен безумците, които са подложени на лишение и причиняване на вреда.

Не прави коментари при явни договорености.

Не смей да харесваш себе си! Не се доверявай на приятните страни на, душата си. Не желай да те хвалят пред теб. Защото това е най-добрата възможност в ръцете на шейтана, за да погуби добрините на благодетелните хора.

Не натяквай на хората добрините, които си им сторил. И не ги преувеличавай. Не се отказвай от обещанието си към тях. Защото признателността погубва човека, а преувеличението погасява истината. Неизпълнението на обещанието привлича ненавистта, както на Аллах, така и на хората.

Внимавай да не започваш нещата преди да е дошло време. А като му дойде времето, не се нахвърляй с ярост. Не упорствай в неща, чиято същност незнаеш, а когато знаеш не се разпускай.

Не се отнасяй така, като че ли незнаеш за злините, които причинили твоите служители. В противен случай заради друг, ти ще понесеш наказа-

„Щастието е възможно като се приеме животът такъв, какъвто е, тоест, съгласявайки се с трудностите и мъките му, и със стремеж да се поправя.“

ние. Тогава истината ще се разкрие пред очите ти и ще бъде взето от теб правото на угнетения.

Контролирай яда си, гнева си, ръцете си, езика си и страстите си. За да се предпазиш от тези неща стой далеч от беди, за да отмине гнева ти и да можеш да се обуздаеш. Но знай, че докато в такъв момент не си спомниш, за завръщането към Аллах и не изпаднеш в тревога, никога не ще намериш възможност да обуздаеш себе си.

Нашата молитва е към Аллах. Привет и благослов към Пратеника на Аллах!

„Хората спят и умрат ли, се събуждат.“

Али радияллаху анх

НАСТАВЛЕНИЯ ОТ ЕДЕБАЛИ ХАЗРЕТЛЕРИ

Неповторимите наставления на Шейх Едебали към Осман Гази

Синко!

Ти си Господар!

От сега нататък ние ще се ядосваме, а ти ще търпиш, ние ще обиждаме, а ти ще се стремиш да ни спечелиш, ние ще упрекваме, а ти ще понасяш, ние ще проявяваме слабост, ще грешим, а ти ще си снизходителен; неразбирателствата и противоречията са от нас, а справедливостта е от теб… Лошият поглед, злокобността и несправедливите коментари са от нас, а прошката от теб…

Синко!

От сега нататък ние ще разцепваме, а ти ще обединяваш…

Ленивостта е от нас, предупреждението, насърчаването и насочването от теб…

Синко!

Товара ти е тежък, работата ти е трудна, силата ти е вързана на косъм… Нека Великият Аллах да ти помага, да благослови бейлика (княжество) ти, да го стори в полза на истината, да стори блестяща светлината ти, да те отведе на далеч, да те дари със сила, за да можеш да носиш товара си, и с разум и сърце, които не ще те спъват.

Синко!

„Чуй, синко! Мене ме огорчавай, но Шейх Едабали – не! Той е духовното слънце на племето ни. Везните му не лъжат и с дирхем! На мен ми се противопоставяй, но на него – не! Ако се противопоставиш на мен, ще се натъжа и ще се обидя, но ако се противопоставиш на него, очите ми не ще те погледнат повече, и дори да те гледат, не ще те виждат!“

Наставление на Ертугрул Гази към неговия син Осман Гази

Ти си силен, умен и умееш да говориш... Но, ако не знаеш къде и как да използваш тези неща, ще бъдеш отвеян от сутрешния вятър... Страстите ти и гневата ти ще се обединят и ще надвият твоя разум. За това бъди винаги търпелив, твърд и волеви.!

Търпението е много важно. Един господар трябва да може да търпи. Цветето не цъфти преди да е настъпило време. Неузряла круша не се яде, дори да се яде засяда в гърлото. Сабята без знание е точно като неузряла круша.

Нека твоят народ да живее със своето познание. Не му обръщай гръб. Винаги знай, че той съществува. Ето това е знанието, което упралява обществото и го държи на крака.

Синко!

Има хора, които се раждат призори и умират по време на вечерния езан.

Светът не е толкова голям, колкото изглежда в твоите очи. Всички незавоювани тайни и незнайни неща ще излязат на бял свят единствено с твоите добродетели и справедливост.

Почитай майка си и баща си! Знай, че благодатта е с големите.

Ако загубиш вярата си на този свят, от зеленина ще се превърнеш в неплодородна и пуста земя.

Бъди открит! Не поемай всичко казано върху себе си. (Не казвай, че си видял и че знаеш неща, за които е по-добре да се замълчи, а дори и за найважни въпроси)! Не прекалявай с посещенията там където си обичан, защото ще отслабне обичта и уважението към теб...

Бъди по-милосърден към тези трима души; към учен, намиращ се между невежи; към беден, който бил богат и към човек, който бил уважаван и загубил уважението си!

„Синко! Ти си силен, умен и умееш да говориш... Но, ако не знаеш къде и как да използваш тези си качества, ще бъдеш отвеян от утринния вятър... Страстите и гневът ти ще се обединят и ще надвият твоя разум. За това бъди винаги търпелив, твърд и волеви!“

Не забравяй, че високостоящите не са в сигурност, както онези, които стоят на ниско.

Не се страхувай от борбата, в която си прав. Знай, че добрия кон и храбрия човек ги наричат луди (безстрашни, храбри, дръзки).

Най-голямата победа е да опознаеш себе си. Враг е самият човек. А приятел, е който познава душата си.

Седне ли веднъж човек, не се изправя лесно от мястото си. Когато не се движи, става ленив. А когато стане ленив, започва много да говори, а думите му се превръщат в клюки. Превърнат ли се в клюки, вече няма спасение. Приятелят става враг, а врага – звяр...

Един ден силата на човека свършва, но знанието продължава да живее. Светлината на знанието прониква дори през затворените очи и извежда към светлината.

Животното умира, но самара му остава; човекът умира, делата му остават. Не трябва да плаче за отиващия (от този свят), а за онзи, който не оставя нищо... А който остави, нека той да продължи от там, каквото оставил.

Нямаме право да стоим и да почиваме, защото няма време, срокът е кратък!

Обичта трябва да е основата на делото. А тя пък е в мълчанието. С викане не може да се обича. И с преструвки не може да се обича!..

Който не знае миналото си, не знае и бъдещето си. Осман! Знай добре своето минало, за да стъпваш уверено към бъдещето си. Не забравяй от къде си дошъл, за да не забравиш накъде отиваш...”

„Животното умира, но самарът му остава; човекът умира, но делата му остават. Не трябва да се плаче за отиващия (от този свят), а за онзи, който не оставя нищо... А който остави, нека той да продължи от там, каквото оставил.“

„Истинските основатели на османците са именно веригата на Едебали и духовните султани, които били възпитани от техните благословени ръце. Тоест, добродетелите, благодатта, красотата и благополучието по османските земи са плод на тези изключително благородни личности.“

Тези неповторими поучения на Едебали Хазретлери към Осман Гази са карали хората в османската държава от султана до учения, от акънджията до дервиша, цялата държава и народ към върховете, и станали повод за безбройни материални и духовни успехи, и победи. Следователно истинските основатели на османците са именно веригата на Едебали и духовните султани, които били възпитани от техните благословени ръце. Тоест, добродетелите, благодатта, красотата и благополучието по османските земи са плод на тези изключително благородни личности. Колко прекрасно се интерпретира тази истина в следния разказ от книгата „Гюлистан" – Розова градина:

Шейх Саади казва:

Веднъж в банята един приятел ми даде едно парче благоухаещ кил (специално парче от пръст за измиване). Попитах това парче:

"– Хей благословено нещо, ти миск ли си (благовонно вещество), анбер ли си (амбра)? Твоето приятно ухание ме омая."

То ми отговори:

"– Аз бях пръстта на една роза. Нейните листа се напълваха с пролетни роси, които капеха върху мен, когато тя плачеше. С тези сълзи (росни капки) се омесих като тесто. Всъщност аз съм едно обикновено парче пръст... Това благоухание е на розата..."

Така и османските епохи по същия начин били омесени с капки роса, капещи от роза и пръскали към света неописуеми благоухания, бидейки извор на красоти и добродетели в делата си в световната система. И особено благодатта на веригата гении през първите три столетия на османското общество се е проявила в пръстта на всяка една

роза. Розата е символ на Пратеника на Аллах – салляллаху алейхи веселлем. Тоест, той – Гордостта на вселената със своя нрав е розата на розите. Той е господарят на розите със своята външност и душевност.

Нека Великият ни Господар ни дари с частица от неговия нрав и да отреди всеки от нас да бъде по една капка роса на тази изключителна земна и отвъдна роза!

Амин!

„Да бъдеш световен падишах е било една безполезна кавга, да си слуга на един приближен божи раб, е било над всичко...“

Явуз Султан Селим Хан

БИБЛИОГРАФИЯ

Abdurrahman Güzel, Mustafa Tatçı, **Yûnus Emre,** Ankara, 1991.

Abdülbâkî Gölpınarlı, **Mesnevi ve Şerhi,** I-VI, İstanbul, 1973-1974.

Abdülkâdir Geylânî, **el-Fethu'r-Rabbânî** (trc. Yaman Arıkan), İstanbul, 1987.

Ahmed bin Hanbel, **el-Müsned,** 1-VI, İstanbul, 1992.

Ali bin Hüseyin Vâiz-i Kâşifi, **Reşahât Aynü'l-Hayât** (thk. Ali Asğar Muîniyân), I-II, Tahran, 1977.

Ali Himmet Berkî, **Açıklamalı Mecelle: Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye,** İstanbul, 1982.

Ali Özek, Hayrettin Karaman, Ali Turgut, Mustafa Çağrıcı, İ. Kâfi Dönmez, Sadreddin Gümüş, **Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Açıklamalı Meali,** Suudî Arabistan, 1992.

Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed bin el-Hüseyn, **Şuabu'1-îmân,** I-IX, Beyrut, 1990; **es-Sünenü'1-Kübrâ,** (tarihsiz) Dâ-ru'1-Fikr.

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed bin İsmail, **el-Câmiu's-Sahîh,** I-Vffl, İstanbul, 1992; **et-Târîhu's-Sağîr, I-II,** Kahire, 1977.

Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah bin Abdirrahman, **Sünenü'd-Dârimî, I-II,** İstanbul, 1992.

Deylemî, Ebû Şücâ' Şîrûye bin Şehridâr, **el-Firdevs bi-Me'sûri'1-Hitâb,** Beyrut, 1986.

Ebû Dâvud, Süleyman bin Eş'as es-Sicistânî, **Sünenü Ebî Dâvud,** I-V, İstanbul, 1992.

Ebu'l-Hasan en-Nedevî, **îslâm Önderleri Târihi,** I-VIII, İstanbul, 1992.

Ebû Nuaym, **Hilyetü'l-Evliyâ,** I-X, Beyrut, 1967.

Elmalık, M. Hamdi Yazır, **Hak Dîni Kur'ân Dili,** I-X, İstanbul, 1971.

Hâkim, Ebû Abdillâh Muhammed bin Abdillâh en-Neysâbûrî, **Mûstedrek ale's-Sahîhayn,** I-V, Beyrut, 1990.

Hasan Basri Çantay, **Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, I-III,** İstanbul 1996.

Hayrat Neşriyat İlmî Araştırma Merkezi Meal Hey'eti, **Kur'ân-ı Kerîm ve Muhtasar Meali,** İstanbul, 2001.

el-Heysemî, Hafız Nûreddîn Ali bin Ebî Bekir, **Mecmau'z-Zevâid ve Menbau'1-Fe-vâid,** I-X, Beyrut, 1988.

İbn-i Abdilberr, Ebû Ömer Yûsuf bin Abdullah bin Muhammed, **el-İstîâb fi Mârifeti'l-Ashâb, I-IV,** Kahire, (tarihsiz).

İbn-i Arabî, **Mişkâtü'l-Envâr - Nurlar Hazînesi,** (Terc: Prof. Dr. Mehmed Demirci), İstanbul, 2001.

İbn-i Hacer el-Askalânî, Şihâbüd-dîn Ahmed bin Ali, **Hedyü's-Sârî Mukaddimetü Fet-hi'1-Bârî Şerhi Sahîhi'l-Buhârî, I**-XXVIII, (tarihsiz). Dâru'1-Fikr, M. Fuad Abdülbâkî neşri; **el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe,** Mısır, 1959.

İbn-i Hibbân, Ebû Hatim el-Büstî, **Sahüıu ibn-i Hibbân,** I-XVIII, Beyrut, 1993.

İbn-i Hişâm, **es-Sîretü'n-Nebeviyye,** Beyrut, 1992.

İbn-i Kesîr, İmâdüddin Ebu'1-Fidâ, **Tefsîru Kur'âni'1-Azîm,** I-V, Beyrut, 1988; **el-Bidâye ve'n-Nihâye,** I-XV, Kahire, 1993; **es-Sîretû'n-Nebeviyye,** I-IV, Kahire, 1964.

İbn-i Kudâme, **el-Muğnî,** I-IX, Kahire, (tarihsiz).

İbn-i Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed bin Yezid el-Kazvinî, **Sünenü İbn-i Mâce,** İstanbul, 1992.

İbn-i Sa'd, **et-Tabakâtu'I-Kübrâ,** I-IX, Beyrut, (tarihsiz)

İbrahim Canan, **Hadis Ansiklopedisi,** I-XVIII, İstanbul, (tarihsiz).

İmâm Mâlik, **Muvattâ, I-II,** İstanbul, 1992.

İmâm Rabbânî, **Mektûbât, I-II,** Sirâc Kitabevi, Tıpkı basım, İstanbul, (tarihsiz).

İsmail Hakkı Bursevî, **Rûhu'l-Beyân,** I-X, İstanbul, 1969.

İsmail Hami Danişmend, **Eski Türk Seciye ve Ahlâkı,** İstanbul, 1982.

Kadir Mısıroğlu, **Külliyât,** Sebil Yayınevi.

Mahmud Sami Ramazanoğlu, **Külliyât,** Erkam Yayınları.

Muhammed Es'ad Erbilî, **Mektûbât,** (sad. H. Kâmil Yılmaz, İrfan Gündüz), İstanbul, 1983; **Dî-vân-ı Es'ad,** İstanbul, 1991.

Muhammed Esed, **Kur'ân Mesajı** (trc. Câhid Koytak, Ahmet Ertürk), I-III, İstanbul, 1999.

Münir Atalar, **Surre-i Hümâyûn ve Surre Alayları, Ankara,** 1991.

Müslim, Ebu'l-Hüseyin bin Haccâc

el-Kuşeyrî, **el-Câmiu's-Sahîh** (thk. M. Fuad Abdülbâkî), I-III, İstanbul, 1992.

Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed bin Şuayb, **Sünenü'n-Nesâî, I-VIII,** İstanbul, 1992.

Nevevî, Ebû Zekeriyyâ Yahya bin Şeref, **Riyâzu's-Sâlihîn,** Beyrut, t.s. **Riyâ-zü's-Sâlihîn** (tercüme ve şerh: Yaşar Kandemir, İsmail Lütfl Çakan, Râşit Küçük), I-VIII, İstanbul, 1997.

Osman Nuri Topbaş, **Külliyât,** Erkam Yayınları.

Sâdık Dânâ, **Külliyât,** Erkam Yayınları.

Sigrid Hunke, **Avrupa'nın Üzerine Doğan islâm Güneşi,** İstanbul, 1991.

Suyûtî, Ebu'1-Fazl Celâleddîn Abdurrahmân bin Ebû Bekir, **el-Câmiu's-Sağîr,** Mısır, 1888.

Şefik Can, **Mesnevi Tercümesi,** I-VI, İstanbul, 1997.

Şeyh Sadî Şirâzî, **Bostan,** İstanbul, 1995.

Taberî, Ebû Cafer Muhammed bin Cerîr, **CâmiuT-Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân,** Beyrut, 1995.

Tirmizî, Ebû İsâ, Muhammed bin İsâ, **Sünenü't-Tirmizî,** I-V, istanbul, 1992.

Vahidî, **Esbâbu Nüzûli'l-Kur'ân,** Beyrut, 1990.

Vâkidî, **Meğâzî,** Mısır, 1948.

Ziya Kazıcı, **İslâmî ve Sosyal Açıdan Vakıflar,** İstanbul, 1985.

СЪДЪРЖАНИЕ

ТРЕТИ РАЗДЕЛ:

СЛУЖБАТА И НАЧИНЪТ Й

Осман Нури Топбаш

ОТ ВЪРХОВЕТЕ НА ДОБРОДЕТЕЛТА НА ЦИВИЛИЗАЦИЯТА НИ

ВАКЪФ
ИНФАК
ХИЗМЕТ

Главно мюфтийство на мюсюлманите в Р. България
гр. София 1000
ул. "Братя Миладинови" 27
тел.: (02) 981 60 01
факс:980 30 58
www.genmufti.net